

**เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัว
ในเขตกรุงเทพมหานคร
New Media Technologies and Communication
in Thai Families in Bangkok Metropolitan**

ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต**

พ.ศ. 2554

เทคโนโลยีใหม่กับการสื่อสารในครอบครัว
ในเขตกรุงเทพมหานคร

ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2554

**New Media Technologies and Communication
in Thai Families in Bangkok Metropolitan**

PATSARA PONGSUKVAJCHAKUL

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Communication Arts**

**Department of Communication Arts
Graduate School, Dhurakij Pundit University**

2011

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาใคร่ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ ที่ให้ความกรุณาชี้แนะหัวข้อการศึกษาครั้งนี้และให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ศึกษามาโดยตลอด ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อุษา บิ๊กกินส์ ที่ให้ความกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและคอยให้คำชี้แนะจนงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.รุ่งทิพย์ โชติณภักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์สุกัญญา สุกบรรทัด ที่ให้ความกรุณารับเป็นประธานกรรมการในงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณะกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมลชาติประเสริฐ และ รองศาสตราจารย์พันเอก ดร. เศรษฐพงษ์ มะลิสุวรรณ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่มีคุณค่ายิ่งสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ อาจารย์สุวคนธ์ ศิริวงศ์รววัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์สนเทศและหอสมุด ที่ให้ความกรุณาตรวจรูปเล่มงานวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณสมาชิกครอบครัวทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาให้ข้อมูลที่มีคุณค่ายิ่งสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณพ่อแม่ พี่ น้อง คุณป้า และคุณน้าทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและคอยส่งกำลังใจให้เสมอมา ทำயที่สุด ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ทุกท่านสำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือต่างๆ

ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๑
สารบัญตาราง.....	๗
สารบัญภาพ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....	8
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	9
1.5 ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น.....	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
1.7 นิยามศัพท์.....	10
2. ทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
2.1 แนวคิดกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism).....	16
2.1.1 ความเป็นมาของแนวคิดกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด.....	16
2.1.2 ความเป็นมาของเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	18
2.2 แนวคิดการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication).....	20
2.2.1 ความหมายของการสื่อสาร.....	20
2.2.2 ความหมายของการสื่อสารระหว่างบุคคล.....	25
2.3 แนวคิดการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer-mediated Communication)...	29
2.4 แนวคิดการสื่อสารในครอบครัว (Family Communication).....	31
2.4.1 ความหมายของครอบครัว.....	31
2.4.2 การสื่อสารในครอบครัว.....	34
2.4.3 วัฒนธรรมครอบครัวไทย.....	36
2.4.4 การสื่อสารในครอบครัวผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.5 แนวคิดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (Domestication of Technology)...	39
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อใหม่ (New Media Exposure).....	41
2.6.1 ปัจจัยภายนอกบุคคลต่อการเปิดรับสื่อใหม่.....	41
2.6.2 ปัจจัยภายในบุคคลต่อการเปิดรับสื่อใหม่.....	42
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อใหม่ (Effects of New Media).....	52
2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
2.8.1 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	55
2.8.2 เด็กและเยาวชนกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่.....	57
2.8.3 ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่.....	58
2.8.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นๆต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่.....	60
2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	63
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	64
3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ.....	64
3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	64
3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	65
3.1.3 การทดสอบเครื่องมือ.....	71
3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	73
3.2.1 กลุ่มตัวอย่าง.....	73
3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	74
3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
3.2.4 การตรวจสอบข้อมูล.....	74
4. ผลการวิจัย.....	78
4.1 ผลการศึกษาของกลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครอง.....	79
4.1.1 ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	79
4.1.2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	86

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.1.3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	99
4.1.4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	120
4.2 ผลการศึกษาของกลุ่มเด็กและเยาวชน.....	125
4.2.1 ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	125
4.2.2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	129
4.2.3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	138
4.2.4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	160
5. บทสรุปผลการวิจัย.....	164
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	165
5.1.1 ข้อมูลทางประชากรและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	165
5.1.2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	168
5.1.3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	171
5.1.4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	179
5.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	182
5.2.1 การเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	182
5.2.2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	186
5.2.3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	189
5.2.4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	191
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	196
5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้.....	196
5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต.....	198
บรรณานุกรม.....	199
ภาคผนวก.....	208
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	209
ภาคผนวก ข แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	240
ประวัติผู้เขียน.....	244

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	71
3.2 แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	75
4.1 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จากการสำรวจจำแนกตามลักษณะทางประชากร และการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	79
4.2 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จำแนกตามการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	82
4.3 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่และแม่จากการสัมภาษณ์จำแนกตามลักษณะทาง ประชากร.....	82
4.4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความ สำคัญของปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว...	87
4.5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความ สำคัญของปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว..	88
4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบ เปรียบเทียบเพศกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	89
4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบเอฟ และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบ เปรียบเทียบรายได้กับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	91
4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบเอฟ และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบ เปรียบเทียบการศึกษา กับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	93
4.9 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จำแนกตามวัตถุประสงค์และวิธีการสื่อสาร ประจำวันกับสมาชิกครอบครัว.....	99
4.10 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จำแนกตามการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ใน ครอบครัว.....	100
4.11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับ การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดการสื่อสารใน ครอบครัว.....	102
4.12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับ การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หรือ การใช้สอยเรื่องส่วนตัว.....	103

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่จำแนกตามวิธีการสื่อสาร.....	104
4.14 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จำแนกตามความคิดเห็นต่อกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	109
4.15 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จำแนกตามการมีกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	110
4.16 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่ที่ประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	113
4.17 จำนวนและร้อยละของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่พ่อแม่ประสบปัญหา.....	114
4.18 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับปัญหาของพ่อแม่ในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	114
4.19 จำนวนและร้อยละของแนวทางที่สมาชิกครอบครัวใช้แก้ไขปัญหาของพ่อแม่.....	115
4.20 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่ที่พบปัญหาของสมาชิกในครอบครัว.....	116
4.21 จำนวนและร้อยละของสมาชิกครอบครัวที่พ่อแม่พบปัญหา.....	116
4.22 จำนวนและร้อยละของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สมาชิกครอบครัวประสบปัญหา	116
4.23 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับปัญหาของสมาชิกครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	117
4.24 จำนวนและร้อยละของแนวทางที่พ่อแม่ใช้แก้ไขปัญหาของสมาชิกครอบครัว	118
4.25 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับผลของการสื่อสารในครอบครัวจากการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่.....	120
4.26 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับผลที่เกิดขึ้นกับสมาชิกครอบครัวจากการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่...	121
4.27 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจากการสำรวจจำแนกตามลักษณะทางประชากรและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	125
4.28 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจำแนกตามการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	127

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.29 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจากการสัมภาษณ์จำแนกตามลักษณะทางประชากร.....	127
4.30 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความสำคัญของปัจจัยภายในต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว...	130
4.31 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความสำคัญของปัจจัยภายนอกต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว	131
4.32 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบเพศกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	133
4.33 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบเอฟ และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบอายุกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเพื่อคลายความเหงา.....	134
4.34 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบเอฟ และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบการศึกษากับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว....	134
4.35 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจำแนกตามวัตถุประสงค์และวิธีการสื่อสารประจำวันกับครอบครัว.....	138
4.36 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจำแนกตามการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	139
4.37 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว	142
4.38 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัว.....	143
4.39 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่จำแนกตามวิธีการสื่อสาร.....	144
4.40 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบเพศกับระดับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่.....	145

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.41 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบเอฟ และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบอายุกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเพื่อความบันเทิง	146
4.42 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบเอฟ และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบการศึกษากับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเพื่อความบันเทิง.....	146
4.43 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจำแนกตามความคิดเห็นต่อคุณระเบียนแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	150
4.44 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจำแนกตามการมีคุณระเบียนแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	151
4.45 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	153
4.46 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหากับเทคโนโลยีสื่อใหม่	153
4.47 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลระดับปัญหาของเด็กและเยาวชนในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	154
4.48 จำนวนและร้อยละของแนวทางที่สมาชิกครอบครัวใช้แก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน.....	155
4.49 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนที่พบปัญหาของสมาชิกครอบครัว	155
4.50 จำนวนและร้อยละของสมาชิกครอบครัวที่เด็กและเยาวชนพบปัญหา.....	156
4.51 จำนวนและร้อยละของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สมาชิกครอบครัวประสบปัญหา	156
4.52 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับปัญหาของสมาชิกครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	157
4.53 จำนวนและร้อยละของแนวทางที่เด็กและเยาวชนใช้แก้ไขปัญหาของสมาชิกครอบครัว.....	158
4.54 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบเพศกับการประสบปัญหาของสมาชิกครอบครัว.....	158
4.55 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับผลต่อการสื่อสารในครอบครัวจากการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่.....	160

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.56 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับผลต่อสมาชิกครอบครัวจากการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	161
5.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนต่อปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว.....	168

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงแบบจำลองการสื่อสารของ David K. Berlo.....	26
2.2 แสดงแบบจำลองการสื่อสารของ Claude E. Shannon and Warren Weaver	27
2.3 แสดงการจัดอันดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของ Maslow	46
2.4 แสดงกระบวนการเลือกสรรในการเปิดรับสื่อ.....	48
2.5 แสดงแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model)	50
4.1 แสดงการจัดวางคอมพิวเตอร์พีซีภายในบ้าน.....	85
4.2 แสดงตัวอย่างข้อมูลข่าวสารทางอีเมล.....	98
5.1 แสดงปัจจัยทางบุคคลที่ส่งผลต่อการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	182
5.2 แสดงการยอมรับของพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ในครอบครัว.....	189
5.3 แสดงความสัมพันธ์กับการแก้ไขปัญหาระหว่างบุคคลที่นำมาสู่การใช้ เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวของพ่อแม่กับเด็กและเยาวชน.....	196

หัวข้อวิทยานิพนธ์	เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัว ในเขตกรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้เขียน	ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.อุษา บิ๊กกินส์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ดร.รุ่งทิพย์ โชติณภักดิ์
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา	2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สมาชิกใช้ในครอบครัว (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว (3) การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว และ (4) ผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ใช้วิธีการสำรวจโดยแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกครอบครัวเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการศึกษาพบว่า 1) ครอบครัวมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์พีซี โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ตามลำดับ 2) พ่อแม่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของครอบครัวในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ เด็กและเยาวชนเน้นคุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ 3) การสื่อสารประจำวันของสมาชิกครอบครัวเป็นทั้งแบบเห็นหน้าค่าตาและแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือ ด้วยวิธีการพูดคุยเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร นัดหมาย ขอความช่วยเหลือ เป็นต้น การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวจะอยู่ภายใต้กฎระเบียบแบบแผนต่างๆ เช่น การให้เด็กและเยาวชนรับผิดชอบค่าโทรศัพท์ของตนเอง การกำหนดวันเวลาการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น 4) การศึกษาเกี่ยวกับผลทางด้านการสื่อสารพบว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากสมาชิกครอบครัวยังคงให้ความสำคัญกับการพูดคุยหรือการปฏิสัมพันธ์แบบเห็นหน้าค่าตา อย่างไรก็ตาม การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดการดูแลความปลอดภัยต่อกัน และเกิดความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต รวมทั้ง ผลกระทบอื่นๆ ได้แก่ ทางด้านสุขภาพ ทางด้านค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ทางด้านการเรียน และทางด้านความรู้สึกลึก

Dissertation Title	New Media Technologies and Communication in Thai Families in Bangkok Metropolitan
Author	Patsara Pongsukvajchakul
Dissertation Advisor	Associate Professor Dr. Ousa Biggins
Co- Dissertation Advisor	Dr. Rungthip Chotinapalai
Department	Communication Arts
Academic Year	2011

ABSTRACT

The objectives of this study were to study 1) types of new media technologies which members used in families, 2) factors in using the new media technologies in the families, 3) domestication of the new media technologies in the families, and 4) effects from communication through the new media technologies. The surveys and in-depth interviews were undertaken with samples who were members of nuclear families in Bangkok Metropolitan. The results showed that the new media technologies which the family members used were mobile phones, followed by personal computers, mobile phone computers, and computer notebooks. In using the new media technologies, parents based priority on necessities to lives while youths emphasized on characteristics of the new media technologies. Communication in the families was through face-to-face along with the new media technologies especially direct talking on the mobile phones with purposes of informing messages, making appointments, asking for help, etc. The usage of the new media technologies was under rules and regulations. For examples, the youths were responsible for their calling expenses. They were restricted to use the computers on certain days and times. For the effects, the results showed that besides building family relationship, technology-mediated communication provided securities and convenience to lives. However, the usage of the new media technologies didn't result to an increase in the family communication since members gave significance to face-to-face communication or interactions. The results also indicated other effects to health, increased expenses, learning, and feelings.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เราเป็นสัตว์สังคมที่ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตัวเอง แต่จำเป็นต้องมาอาศัยอยู่ร่วมกันและช่วยเหลือพึ่งพากัน โดยมีระเบียบแบบแผนซึ่งถูกจัดวางไว้เพื่อสมาชิกได้ถือปฏิบัติเพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขภายใต้โครงสร้างทางสังคมซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มีแนวทางในการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันอย่างมีระเบียบแบบแผน โดยมีสถาบันหลักที่สำคัญทางสังคมเป็นองค์ประกอบ อัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันภาษาและการสื่อสาร สถาบันการคมนาคมขนส่ง สถาบันอนามัยและสาธารณสุข และสถาบันศิลปะและนันทนาการ โดยสถาบันเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นแบบอย่างและถ่ายทอดความคิด บรรทัดฐาน ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ และคุณธรรมให้กับสมาชิกในสังคม (สนธยา พลศรี, 2545 : 106 และ สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2552, จาก http://www.bp-smakom.org/BP_School/Social/Institute-Social.htm)

“สถาบันทางสังคม” มีความหมายต่างๆ ดังนี้ (อ้างถึงใน สนธยา พลศรี, 2545 : 140-141)

Dictionary of Modern Sociology “สถาบันสังคม หมายถึง กระบวนการหรือการรวมกลุ่มที่มีการจัดระเบียบอย่างดี มีระบบ และมีความมั่นคงหรือเปลี่ยนแปลงยาก”

พัทธา สายหู (2522 : 140) “สถาบันสังคม หมายถึง กลุ่มคนที่รวมกันแน่นนอนด้วยวัตถุประสงค์ที่จะกระทำการต่อกัน ระหว่างกัน และร่วมกัน และหมายรวมถึงแบบอย่างของการกระทำทางสังคมที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน แน่นนอน เป็นสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา”

ณรงค์ เส็งประชา (2541 : 84) “สถาบันสังคม คือ กลุ่มของบรรทัดฐานทางสังคมที่จัดไว้เป็นหมวดหมู่อย่างมีระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติกิจกรรมตามค่านิยมและตามความจำเป็นหรือความต้องการของผู้คนในสังคมนั้นๆ”

ในกลุ่มสถาบันต่างๆ “สถาบันครอบครัว” จัดว่าเป็นรากฐานสำคัญของโครงสร้างทางสังคมที่นำไปสู่สถาบันอื่นๆ โดยสถาบันครอบครัวทำหน้าที่เป็นเบ้าหลอมทางบุคลิกภาพและคุณลักษณะให้กับสมาชิกครอบครัว ถ่ายโยงค่านิยม ความรู้สึกนึกคิด ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ และวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตให้กับสมาชิกครอบครัว และให้ความรู้ อบรมสั่งสอน หรือขัดเกลาสมาชิกครอบครัว เพื่อให้ได้เรียนรู้ถึงระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคมและบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม ซึ่งการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัวต้องอาศัย “การสื่อสาร” เป็นเครื่องมือหลักในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ดังนี้ (จิตตินันท์ เดชะคุปต์, 2547-2547 : 42-43)

1. บทบาทในการสื่อความหมาย

ครอบครัวต้องสื่อสารเพื่อการถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ทักษะ และกฎเกณฑ์ต่างๆทางสังคม รวมทั้ง ให้การอบรมสั่งสอนและปลูกฝังลักษณะนิสัย คุณธรรม จริยธรรม และแบบแผนการดำเนินชีวิตในสังคมให้กับสมาชิก

2. บทบาทในการแสดงออก

การสื่อสารช่วยให้สมาชิกครอบครัวสามารถแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด เพื่อการรับรู้และความเข้าใจร่วมกัน

3. บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์

การที่สมาชิกมีการสื่อสารเพื่อแสดงออกหรือถ่ายทอดความรู้สึก ความรัก หรือความห่วงใยต่อกัน เป็นการสร้างให้เกิดสายสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว

4. บทบาทในการแก้ปัญหา

การสื่อสารช่วยให้สมาชิกครอบครัวได้พูดคุย ถกเถียง และแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ด้วยลักษณะสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมออันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับส่วนใดส่วนหนึ่งของสังคม ได้แก่ ทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิตสินค้าทางวัฒนธรรม การบริโภค นิยม เป็นต้น ทางวัฒนธรรม เช่น การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การครอบงำทางวัฒนธรรม เป็นต้น ทางสิ่งแวดล้อม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและระบบการสื่อสาร เป็นต้น ซึ่งเมื่อส่วนใดส่วนหนึ่งนี้เปลี่ยนแปลง ก็จะส่งผลให้ส่วนอื่นมีการเปลี่ยนแปลงตาม ดังเช่นความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อวิวัฒนาการของอุปกรณ์และระบบทางการสื่อสาร ที่ทำให้การติดต่อสื่อสารปัจจุบันมีความสะดวกรวดเร็ว (ปรัชญา เวสารัชช์ และคณะ, 2537 : 11-17; สนธยา พลศรี, 2545 : 196-197)

นักวิชาการ ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนี้ (อ้างถึงใน ปรัชญา เวสารัชช์ และคณะ, 2537 : 5-9)

Fairchild และคนอื่นๆกล่าวว่า “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของกระบวนการ แบบแผน หรือรูปแบบของสังคมที่มีการแปรผันหรือเปลี่ยนแปลงไป”

Wilbert E. Moore “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโครงสร้างทางสังคม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบแผน การกระทำทางสังคม การปะทะสัมพันธ์ทางสังคม ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นและการแสดงออกของโครงสร้างสังคมนั้น ที่เกี่ยวข้องกับปทัสถานในสังคม ค่านิยม ผลผลิตและสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม”

E. M. Rogers and F. F. Shoemaker “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นกระบวนการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นใน โครงสร้างและหน้าที่ของระบบสังคม”

จากนิยามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าสังคมจะเป็นเรื่องที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรม แต่ *Kroeber and Parsons* ได้ชี้ให้เห็นว่าทั้งสังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ เนื่องจากต่างมีความเกี่ยวข้องกันและส่งผลกระทบต่อกัน “สังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ต้องควบคู่กันไป ส่งผลกระทบต่อกัน” (อ้างถึงใน ปรัชญา เวสารัชช์ และคณะ, 2537 : 8-9)

นักวิชาการให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ดังนี้ (อ้างถึงใน สนธยา พลศรี, 2545 : 191-192)

Cargan and Ballantine (1991 : 389) (อ้างถึงใน สุพิศวง ธรรมพันธา, 2543 : 68) “การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านองค์ประกอบของวัฒนธรรม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของวิถีประชา จารีตประเพณี และองค์ประกอบอื่นๆทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากอิทธิพลของปัจจัยหลักหลายประการ คือ การแพร่กระจายการประดิษฐ์และการค้นพบ”

Smelser (1988 : 382) (อ้างถึงใน สุพิศวง ธรรมพันธา, 2543 : 68) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อ และลักษณะการแสดงออกของวิถีชีวิตทั่วไปในสังคม ผลการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ที่ทำให้เปลี่ยนแปลงวิถีใหม่มาให้ผู้คน”

ฉรงค์ เส็งประชา (2541 : 207) “การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีมนุษย์กำหนดให้มีขึ้น ทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ เช่น เทคโนโลยี ระบบครอบครัว ที่มีมนุษย์นำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคม”

ยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบันนำมาสู่การหลั่งไหลของกระแสวัฒนธรรมตะวันตก ได้แก่ การบริโภคนิยม ความทันสมัย และเสรีภาพทางบุคคล ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ และที่ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวต้องเปลี่ยนแปลงตาม โดยแต่เดิมครอบครัวไทยจะเป็นครอบครัวขยาย ประกอบด้วยปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก และญาติพี่น้องอาศัยอยู่ร่วมกัน ครอบครัวมีความอบอุ่นและสมาชิกครอบครัวมีความใกล้ชิดผูกพันกัน เนื่องจากต่างคนต่างมีเวลาให้แก่กัน คอยช่วยเหลือดูแลซึ่งกัน และให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำต่อกัน แต่ด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจหรือความจำเป็นทางด้านอื่นๆ เช่น กระแสบริโภคนิยมที่ส่งผลต่อค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ขนาดของครอบครัวไทยลดลงมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น โดยมีเพียงพ่อ แม่ และลูกอาศัยอยู่ร่วมกัน ตลอดทั้งการดำเนินชีวิตของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะกับผู้ที่ เป็นแม่ ซึ่งโดยหลักจะรับผิดชอบงานภายในบ้าน ต้องออกไปทำงานนอกบ้านช่วยเหลือผู้ที่เป็นพ่อเพื่อหารายได้ที่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูสมาชิกครอบครัว ซึ่งภายใต้สภาวะการณ์เช่นนี้ ทำให้พ่อแม่มีเวลาอยู่กับลูกหรือพูดคุยกับลูกน้อยลงและส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ลดน้อยลงตาม จนอาจนำมาสู่การเกิดปัญหาการแตกแยกหรือการหย่าร้างภายหลัง

ข้อมูลจากนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบครอบครัว พ.ศ. 2547-2556 ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของลักษณะครอบครัวไทยอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งแต่เดิมส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยายที่ประกอบด้วยปู่ย่าหรือตา ยาย พ่อแม่ และลูก เปลี่ยนมาเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วยพ่อแม่และลูก หรือครอบครัวคนเดียวที่ประกอบด้วยพ่อหรือแม่และลูกเท่านั้น โดยในปี 2545 พบว่ามีอัตราของครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวคนเดียวที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 55.5 และ 11.8 ตามลำดับ และการเปลี่ยนแปลงของลักษณะครอบครัวไทยนี้มี

แนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับ การสำรวจครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,066 ครอบครัว ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ พบว่าจากที่พ่อแม่ส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านวันละ 7-9 ชั่วโมง จึงเป็นเหตุให้พ่อแม่มีเวลาอยู่กับลูกหรือใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกันเพียงวันละ 1-3 ชั่วโมง เท่านั้น (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2553)

การศึกษาของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว เรื่อง "สุขภาวะครอบครัวในสังคมไทย" ระหว่างวันที่ 24-27 มกราคม 2552 โดยการสำรวจสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5,100 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มอย่างละเท่าๆกัน ได้แก่ กลุ่มเด็กและวัยรุ่น อายุ 11-22 ปี และกลุ่มบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือผู้ให้การอุปถัมภ์เลี้ยงดูเด็กและวัยรุ่นดังกล่าว พบว่าสัมพันธภาพระหว่างเด็กและผู้ปกครองทั้ง ในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น โดยทั้งนี้ ข้อมูลจากโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน (Child Watch) ซึ่งถึงสาเหตุของระดับสัมพันธภาพดังกล่าวว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากโครงสร้างพื้นฐานของครอบครัวไทยที่มีอัตราการหย่าร้างเพิ่มมากขึ้น (สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2552, จาก <http://www.thaimental.com/modules.php?name=News&file=article&sid=1174>)

ข้อมูลจากโครงการพัฒนาระบบจัดเก็บกลุ่มดัชนีชีวิตครอบครัวอยู่ดีมีสุข ทางด้าน สัมพันธภาพ ที่อบอุ่นในครอบครัวในระดับประเทศ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าระดับสัมพันธภาพของครอบครัวไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2545 อยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 80.85 ลดลงเหลือร้อยละ 70.77 ในปี 2550 ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ทำให้พ่อแม่ต่างต้องทำงานเพื่อหารายได้ที่เพียงพอมา สนับสนุนหรือจุนเจือสมาชิกครอบครัว เป็นเหตุให้ต่างคนต่างไม่มีเวลาให้แก่กันและเกิดความไม่ เข้าใจกันจนนำไปสู่การแตกแยกในครอบครัว (สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2552, จาก <http://www.fm100cmu.com/blog/Family/content.php?id=68>)

ขณะที่กระแสวัฒนธรรมตะวันตกก็ก่อให้เกิดเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ที่ช่วยให้การติดต่อสื่อสารมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ประกอบกับคุณสมบัติอื่นๆ เช่น ความสะดวกพกพา ความสามารถในการติดต่อสื่อสารได้ทุกที่ทุกเวลา ความบันเทิง เป็นต้น ส่งผลให้เทคโนโลยีสื่อใหม่เกิดแพร่กระจายและเป็นที่ยอมรับใช้ในครัวเรือน ต่างๆ โดยข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2550 พบว่าในจำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป ประมาณ 59.97 ล้านคน เป็นผู้มีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ (ไม่รวมเครื่อง PCT) ประมาณ 28.29 ล้านคน

หรือร้อยละ 47.2 ซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจากจำนวน 16.54 ล้านคน ในปี 2547 โดยกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนของผู้มีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือมากที่สุดถึงร้อยละ 68.4 รองลงมา คือ ภาคกลาง ร้อยละ 55.0 และภาคใต้ ร้อยละ 44.1 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550)

สอดคล้องกับการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระหว่างปี 2547-2551 พบอัตราการแพร่กระจายของคอมพิวเตอร์ในครัวเรือนไทยเพิ่มขึ้นจากเดิม 11.7 เครื่อง เป็น 24.8 เครื่อง ต่อ 100 ครัวเรือน (แยกออกเป็นพีซี 20.1 เครื่อง โน้ตบุ๊ก 4.1 เครื่อง และพีดีเอ 0.5 เครื่อง) และอัตราการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นจากเดิม 5.7 เป็น 8.6 ต่อ 100 ครัวเรือน อีกทั้ง การสำรวจกับประชากรประมาณ 60.3 ล้านคน ก็พบการเพิ่มขึ้นของอัตราผู้ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ คอมพิวเตอร์จาก 12.54 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น 16.99 ล้านคน อินเทอร์เน็ตจาก 6.97 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น 10.96 ล้านคน และโทรศัพท์มือถือจาก 16.54 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น 31.86 ล้านคน โดยผู้ใช้จะกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 6-24 ปี และโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและภาคกลาง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551)

จากที่ประชากร โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นจำนวนมาก ขึ้นนั้นก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสีย โดยการสำรวจของศูนย์การวิจัยและศึกษานวัตกรรมของเทเลนอร์ แห่งเอเชีย-แปซิฟิก (TRICAP) ในช่วงปี 2549-2550 เกี่ยวกับทัศนคติของคนไทย อายุระหว่าง 15-29 ปี จำนวน 1,148 คน ต่อการใช้โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์พีซี และเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตประจำวันมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ผู้ใช้จะให้คุณค่ากับการปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดด้วยการพูดคุยผ่านสื่อใหม่มากกว่าการส่งข้อความ และผู้ใช้ที่เป็นวัยรุ่นจะใช้สื่อใหม่เพื่อความปลอดภัยและเพื่อแสดงออกถึงความทันสมัย (สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2552, จาก <http://www.wiseknow.com/content/view/1104/1/>)

ข้อมูลจากโครงการไชลด์วอตช์ (Child Watch) ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เกี่ยวกับสภาวะการณ์การใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชน โดยการสำรวจกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดที่มีสถาบันอุดมศึกษาหรือวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดละ 400 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 25,000 คน ช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม ในปี 2549 พบว่าจากที่เด็กและเยาวชนมีอัตราการใช้โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 91 เด็กและเยาวชนจึงเกิดพฤติกรรมการพูดคุยทางโทรศัพท์เป็นเวลามากกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน และการส่งข้อความสั้น (SMS) หรือโหลดภาพหรือเพลงทุกวัน (สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2552, จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/5904>)

การสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของเด็กและเยาวชน จำนวน 3,360 คน ระดับชั้นประถมศึกษาถึงอุดมศึกษาทั่วประเทศทุกภูมิภาค รวม 14 จังหวัด ช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม ในปี 2548 ของสถาบันรามจิตติและกระทรวงวัฒนธรรม พบอัตราการใช้โทรศัพท์มือถือ

และคอมพิวเตอร์ในกลุ่มเด็กและเยาวชนสูงสุด อีกทั้ง เด็กและเยาวชนจะมีพฤติกรรมเล่นเกมออนไลน์ พุดคุยทางโทรศัพท์เฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง ส่งข้อความวันละ 2 ครั้ง และโหลดภาพวันละ 2 รอบ (สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2552, จาก <http://www.childwatchthai.com/cwnews1.asp?GID=27>)

รายงาน Synovate youth report ของบริษัท ซิน โนวेट (ประเทศไทย) จำกัด ในเว็บไซต์ของศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT Watch) มูลนิธิกระจกเงา ซึ่งสำรวจพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลและอุปกรณ์เคลื่อนที่ของกลุ่มวัยรุ่นไทยที่เป็นนักเรียนและนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อายุระหว่าง 15-24 ปี จำนวน 914 คน พบว่า 1) วัยรุ่นส่วนใหญ่ใช้เวลาเข้าอินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ย 21 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ 2) จากที่วัยรุ่นร้อยละ 94 มีโทรศัพท์มือถือ สามารถแบ่งออกเป็นที่เล่น MP3 ได้ ร้อยละ 71 เข้าอินเทอร์เน็ตได้ ร้อยละ 54 เล่นเกมได้ ร้อยละ 24 และเป็นพีดีเอโฟน ร้อยละ 12 และ 3) วัยรุ่นร้อยละ 76 จะชอบส่งข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือ (สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2552, จาก http://www.thaiitwatch.org/autopagev4/show_page.php?topic_id=72&auto_id=4&TopicPk=)

จากที่เด็กและเยาวชนมีความเป็นอิสระในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ นักวิชาการชี้ว่า นอกจากจะส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่แล้ว ยังอาจนำมาสู่การเกิดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่ง Boethius และ Reimer (อ้างถึงใน Fornas & Bolin, 1995 : 49, 63) ชี้ถึงสาเหตุหนึ่งของการเกิดช่องว่าง คือ ความแตกต่างระหว่างบุคคลทางด้านอายุ การศึกษา ความสนใจ การทำกิจกรรม เป็นต้น อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางยุคสมัย (Generation) ดังเช่นยุคดิจิทัลปัจจุบัน เด็กและเยาวชนจะถูกเลี้ยงดูและเติบโตขึ้นมาท่ามกลางเทคโนโลยีสื่อใหม่ล้อมรอบตัว เด็กและเยาวชนจึงมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่และใช้เวลาอยู่กับเทคโนโลยีสื่อใหม่มากกว่าพ่อแม่

สอดคล้องกับ van der Voort, Nikken, & van Lil (1992) (อ้างถึงใน Kundanis, 2003 : 11) ชี้ว่าพ่อแม่ไม่ควรมองข้ามหรือละเลยช่องว่างที่เกิดขึ้นโดยปล่อยให้เด็กและเยาวชนใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อยู่ตามลำพังโดยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้สื่อใหม่กับเด็กและเยาวชนหรือควบคุมดูแลให้เด็กและเยาวชนเกิดการใช้สื่อใหม่อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ Green (2002 : 48-50) เห็นว่าเป็นเพราะวัยของเด็กและเยาวชนที่ทำให้พวกเขายังไม่สามารถควบคุมตัวเองให้ใช้สื่อใหม่ได้อย่างเหมาะสม

จากที่เทคโนโลยีสื่อใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในครอบครัวและก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสีย คือช่วยให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ขณะที่ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนนั้น Kundanis (2003 : 120) และ Siverblatt (1995) (อ้างถึงใน Kundanis, 2003 : 121) ชี้ถึงวิธีการที่พ่อแม่ควรใช้ในการอุดช่องว่างที่เกิดขึ้น โดยพ่อแม่ต้องพยายามเรียนรู้ที่จะใช้สื่อใหม่ให้เท่าทันลูก ซึ่ง “การเรียนรู้ให้เท่าทัน” นั้น นอกจากจะหมายถึงพ่อแม่ต้องเรียนรู้ที่จะแสดงออกถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการควบคุมให้เด็กและเยาวชนใช้สื่อใหม่ให้

เหมาะสมแล้ว พ่อแม่ยังต้องเรียนรู้ถึงพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของเด็กและเยาวชน และเรียนรู้ที่จะพูดคุยและมีส่วนร่วมในการใช้สื่อใหม่กับเด็กและเยาวชนควบคู่กัน

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2547-2556 ที่ตั้งรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันเกิดจากการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวไทย โดยนโยบายและยุทธศาสตร์ดังกล่าวเน้นให้สมาชิกได้เกิดการนำสื่อใหม่เข้ามาในครอบครัวเพื่อการเรียนรู้ การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา การสร้างระบบเพื่อการพัฒนา และการพัฒนาศักยภาพร่วมกัน เพื่อให้ครอบครัวมีชีวิตที่เป็นสุข พึ่งพาตนเองได้ มีพัฒนาการรอบด้าน และเป็นพลังสร้างสังคมที่มีคุณภาพต่อไป (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547 : 4-11) ประกอบกับ สารจากนายกรัฐมนตรีเนื่องในโอกาส “วันครอบครัว” ในวันที่ 14 เมษายน 2552 กล่าวถึงนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนให้สมาชิกเกิดการพัฒนาและการเสริมสร้างพลังของครอบครัวให้มีความเข้มแข็งภายใต้ยุคสังคมสารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อใหม่โดยเน้นย้ำปัจจัยพื้นฐาน 3 ประการ คือ การที่สมาชิกในครอบครัวมี “เวลา กิจกรรม และการเรียนรู้” ร่วมกัน (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2553)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการสื่อสารทำให้เทคโนโลยีสื่อใหม่ได้เข้ามามีบทบาทต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกครอบครัวในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการที่ก่อให้เกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวและที่นำมาสู่การเกิดผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

1.2 ปัญหาวิจัย

- 1.2.1 มีเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทใดบ้างที่สมาชิกใช้ในครอบครัว
- 1.2.2 มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- 1.2.3 สมาชิกใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในการสื่อสารในครอบครัวอย่างไร
- 1.2.4 การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลอย่างไรกับครอบครัว

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.3.1 เพื่อทราบถึงประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สมาชิกใช้ในครอบครัว
- 1.3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- 1.3.3 เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกในการสื่อสารในครอบครัว
- 1.3.4 เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับครอบครัวจากการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

จากหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2551 ของสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง พบว่ามีราษฎรอาศัยอยู่ทั่วราชอาณาจักร เป็นจำนวน 63,389,730 ล้านคน โดยกรุงเทพมหานครเป็นเขตที่มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุด เป็นจำนวน 5,710,883 ล้านคน (สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง, 2551)

ข้อมูลจากนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบครอบครัว พ.ศ. 2547-2556 ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของลักษณะครอบครัวไทย ซึ่งแต่เดิมเป็นครอบครัวขยายเปลี่ยนมาเป็นครอบครัวเดี่ยวโดยในปี 2545 พบว่ามีอัตราของครอบครัวเดี่ยวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 55.5 และการเปลี่ยนแปลงของลักษณะครอบครัวไทยนี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2553)

การสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน ในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 พบว่ากรุงเทพมหานครเป็นเขตที่ประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะอายุ 6-24 ปี มีการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากที่สุด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551)

บุปผา เหมศรีทองคำ และ อรรษา สิงห์สงบ (2552 : 131-149) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งแบ่งออกตามช่วงพัฒนาการแห่งวัยได้ 3 กลุ่ม อันได้แก่ กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษา กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา และกลุ่มนิสิตนักศึกษา และพบว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนไทยที่มีบทบาทมากที่สุดในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตคือกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาสมาชิกในครอบครัวเดี่ยวที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อยู่ในครัวเรือน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพ่อแม่และกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 11-18 ปีหรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา

1.5 ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในครัวเรือน ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 พบอัตราการมีและการใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะกับครัวเรือน ในเขตกรุงเทพมหานคร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551) การศึกษาครั้งนี้จึงมีข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่า สมาชิกครอบครัวมีการนำเทคโนโลยีสื่อใหม่เข้ามาใช้อยู่ภายในครัวเรือนเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งการใช้ เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวนี้นับวันยิ่งเพิ่มขึ้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงสภาวะการณ์ของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวปัจจุบัน ก่อนนำเทคโนโลยีสื่อใหม่เข้ามาใช้ในครอบครัวของตนเอง

1.6.2 เพื่อสมาชิกครอบครัวที่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กันอยู่ ได้นำผลการศึกษามาเป็น แนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ รวมทั้ง วิธีการสื่อสารระหว่างสมาชิก ในครอบครัว ที่จะนำมาสู่ความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

1.6.3 เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการกำหนดหรือพยากรณ์บทบาทของเทคโนโลยี สื่อใหม่ต่อการสื่อสารในครอบครัวในอนาคต

1.7 นิยามศัพท์

เทคโนโลยีสื่อใหม่ (New Media Technologies) หมายถึง สื่อที่มีความเป็นดิจิทัลที่ใช้งาน ร่วมกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ โดยส่งผลกระทบต่อความสามารถในการประมวลผลได้อย่างรวดเร็วและ ออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น ตัวเลข ข้อความ รูปภาพ เสียง เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้จำแนกประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประเภทโทรศัพท์มือถือ เป็นอุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะ คล้ายกับโทรศัพท์บ้านแต่ไร้สาย สามารถพกพาไปได้ทุกที่ทุกเวลา และติดต่อหรือเชื่อมต่อกับ โทรศัพท์บ้านและโทรศัพท์มือถืออื่นๆ ได้ นอกจากนี้คุณสมบัติหลักทางด้านเสียงหรือการพูดคุยผ่าน สื่อโดยตรง โทรศัพท์มือถือยังมีความสามารถทางด้านอื่นๆ ได้แก่ การสื่อสารด้วยข้อความ (SMS) การสื่อสารด้วยแบบมัลติมีเดีย (เช่น MMS ปฏิทิน นาฬิกา นาฬิกาปลุก ตารางนัดหมาย และเกม) การบันทึกข้อความ ภาพ และเสียง เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 ประเภทคอมพิวเตอร์ เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเชื่อมต่อกับ อินเทอร์เน็ตและคำนวณโดยอัตโนมัติตามคำสั่ง โดยมีหน่วยประมวลผลทำหน้าที่ประมวลผลตาม ชุดคำสั่งที่ระบุขั้นตอนการคำนวณ เรียกว่า “โปรแกรมคอมพิวเตอร์” โดยผลลัพธ์ที่ได้ออกมานั้น อาจเป็นได้ทั้งข้อความ เสียง ตัวเลข รูปภาพ หรือรูปอื่นๆ สื่อประเภทคอมพิวเตอร์จะมีลักษณะทาง กายภาพที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลแบบตั้งโต๊ะ (PC) คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล แบบพกพา (Notebook) คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา เช่น พ็อกเก็ตพีซี (Pocket PC) พีดีเอ (PDA) ปาล์ม (Palm) เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 ประเภทโทรศัพท์คอมพิวเตอร์ เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ขนาดฝ่ามือ แบบพกพาที่รวมเอาหน้าที่ต่างๆของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับโทรศัพท์มือถือเข้าไว้ด้วยกัน และ ส่งผลต่อการทำงานได้ทั้งสองอย่างในเครื่องเดียวกัน สื่อประเภทโทรศัพท์คอมพิวเตอร์จะมีลักษณะ ทางกายภาพที่แตกต่างกันออกไป เช่น พ็อกเก็ตพีซีโฟน (Pocket PC Phone) พีดีเอโฟน (PDA Phone) ปาล์มโฟน (Palm Phone) สมาร์ทโฟน (Smart Phone) เป็นต้น

ครอบครัว (Families) หมายถึง ประกอบด้วยบุคคล 2 คน ที่มาเกี่ยวข้องกันด้วยการ แต่งงานกัน อาศัยอยู่ร่วมกัน และมีบุตรด้วยกันหรือนำบุตรมาเลี้ยงดู

ครอบครัวแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้ (Bee et al., 2005 : 351-352)

1. ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) เป็นครอบครัวขนาดเล็กที่ประกอบด้วยพ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง และลูกอาศัยอยู่ร่วมกัน

2. ครอบครัวขยาย (Extended Family) เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วย ครอบครัวเดี่ยวตั้งแต่สองครอบครัวขึ้นไป หรืออาจมีเครือญาติหรือบุคคลอื่นอาศัยอยู่ร่วมกัน หรือ อาศัยอยู่ในหลายหลังคาเรือนแต่อยู่ในเขตรั้วเดียวกัน

3. ครอบครัวคนเดียว (Single-parent Family) เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยลูกอย่างน้อย 1 คน อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูของพ่อหรือแม่หรือผู้ปกครองเพียงคนเดียว อันมาจากสาเหตุของการหย่าร้าง การแยกกันอยู่ หรือการเสียชีวิต

จากข้อมูลจากนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบครอบครัว พ.ศ. 2547-2556 ซึ่งพบว่าในปี 2545 มีอัตราของครอบครัวเดี่ยวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 55.5 และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์, สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2553) ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาเฉพาะครอบครัวเดี่ยว หรือครอบครัวขนาดเล็กที่ประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย 3 คน คือ พ่อแม่หรือผู้ปกครอง และลูก หรือ ที่เกี่ยวข้องกันด้วยบทบาทหน้าที่ของการเป็นพ่อแม่และลูก

สมาชิกครอบครัว (Family Members) หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกันในครอบครัวเดี่ยว เกี่ยวข้องกันทางสายโลหิตหรือทางกฎหมายและมีลักษณะความสัมพันธ์เป็นแบบสามีกับภรรยา พ่อ กับลูก แม่กับลูก และพี่กับน้อง

การสื่อสารในครอบครัว (Family Communication) หมายถึง การพูดคุยหรือการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเดี่ยว

ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ (Factors in Using New Media Technologies) หมายถึง เหตุจูงใจหรือสาเหตุของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเดี่ยว โดยการศึกษาครั้งนี้แบ่งปัจจัย การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ปัจจัยภายในบุคคล อันประกอบด้วย

1.1 ความต้องการทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการดำเนินชีวิต ได้แก่ การติดต่อพูดคุยกันตลอดเวลา การเป็นช่องทางในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว การทำงาน หรือการเรียน การค้นหาข้อมูลข่าวสาร และการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

1.2 ความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึก ได้แก่ ความสัมพันธ์ ในครอบครัว ความปลอดภัยหรือความอุ่นใจ ความผ่อนคลาย ความเป็นอิสระ และคลายความเหงา

2. ปัจจัยภายนอกบุคคล อันประกอบด้วย

2.1 คุณสมบัติของสื่อใหม่ ได้แก่ ความสะดวกพกพา ราคาถูก การรับ-ส่งอีเมลล์ การ ท่องอินเทอร์เน็ต การพูดคุยออนไลน์ การรับ-ส่งข้อความ รูปภาพ เสียง การบันทึกข้อความ รูปภาพ เสียง และความบันเทิง (เช่น การฟังเพลง วิทยุ การดูหนัง ทีวี)

2.2 อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ความทันสมัย ความมีฐานะ และการ ยอมรับจากสังคม

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว (Domestication of New Media Technologies in Families) หมายถึง รูปแบบหรือกระบวนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกในครอบครัวเดี่ยว โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การสื่อสารในชีวิตประจำวัน ได้แก่ วิธีการสื่อสารประจำวัน ประเภทของเทคโนโลยี สื่อใหม่ที่ใช้ สมาชิกครอบครัวที่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วย ความบ่อยครั้งในการใช้เทคโนโลยี สื่อใหม่ และช่วงเวลาที่ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

2. การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ แบ่งออกเป็น

2.1 วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย

2.1.1 เพื่อก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ การพูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับ ชีวิตประจำวัน การพูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ การพูดคุยเรื่องที่ทำผิดพลาด การนัดหมาย

การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การขอหรือให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น การแสดงความรัก ความห่วงใย ความใกล้ชิดสนิทสนม และความสัมพันธ์ในครอบครัว

2.1.2 เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัว ที่อาจส่งผลกระทบต่อ การสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ ความปลอดภัยหรืออ่อนใจ คลายความเหงา ความบันเทิง และ ความเป็นอิสระ

2.2 วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ การพูดคุยโดยตรง การสนทนาทางออนไลน์ การสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ การรับ-ส่งอีเมลล์ การรับ-ส่งข้อความสั้น (SMS) การรับ-ส่งมัลติมีเดีย (MMS) การท่องอินเทอร์เน็ต การค้นหาข้อมูลข่าวสาร การฟังเพลง วิทยุ และ การดูทีวี หนังส

3. *กฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่* ประกอบด้วย ความคิดเห็นต่อกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว และการมีกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ได้แก่ การควบคุมดูแลการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้เหมาะสม การจำกัดเวลา หรือขอบเขตการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน และการให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อกัน

4. *ปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่* ประกอบด้วย การที่สมาชิกประสบปัญหาทั้งตัวเองและกับผู้อื่นในครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ ไม่ชอบสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น ไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ หลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ไม่กล้าแสดงออกผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ รู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ และรู้สึกขัดใจในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

5. *การแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่* ประกอบด้วย แนวทางแก้ไขปัญหของตัวสมาชิกเองและของผู้อื่นในครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ การชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ การบอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อใหม่ การเปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้าค่าตา การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวเท่าที่จำเป็น การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวมากยิ่งขึ้น และไม่มี การแก้ไขปัญหา

การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Communication through New Media Technologies) หมายถึง การพูดคุยหรือการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกในครอบครัวเดี่ยว

ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Consequences of Communication through New Media Technologies) หมายถึง ผลลัพธ์ทั้งที่ดีและไม่ดีที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. *ผลทางด้าน การสื่อสาร* ได้แก่ การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่แตกต่างไปจากสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัว การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวเกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีการพูดคุยกันมากขึ้น การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น และการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีอิสระในการสื่อสารหรือแสดงออกมากยิ่งขึ้น

2. *ผลทางด้านครอบครัว* ได้แก่ สมาชิกครอบครัวเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยกันอย่างมีความสุข สมาชิกครอบครัวเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์ สมาชิกครอบครัวเกิดการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน สมาชิกครอบครัวเกิดการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน สมาชิกครอบครัวเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น สมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สมาชิกครอบครัวเกิดการดูแลความปลอดภัยในครอบครัวมากยิ่งขึ้น และการดำเนินชีวิตของครอบครัวมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร”
มีทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism)
 - 2.1.1 ความเป็นมาของแนวคิดกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด
 - 2.1.2 ความเป็นมาของเทคโนโลยีสื่อใหม่
- 2.2 แนวคิดการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)
 - 2.2.1 ความหมายของการสื่อสาร
 - 2.2.2 ความหมายของการสื่อสารระหว่างบุคคล
- 2.3 แนวคิดการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer-mediated Communication)
- 2.4 แนวคิดการสื่อสารในครอบครัว (Family Communication)
 - 2.4.1 ความหมายของครอบครัว
 - 2.4.2 การสื่อสารในครอบครัว
 - 2.4.3 วัฒนธรรมครอบครัวไทย
 - 2.4.4 การสื่อสารในครอบครัวผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่
- 2.5 แนวคิดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (Domestication of Technology)
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อใหม่ (New Media Exposure)
 - 2.6.1 ปัจจัยภายนอกบุคคลต่อการเปิดรับสื่อใหม่
 - 2.6.2 ปัจจัยภายในบุคคลต่อการเปิดรับสื่อใหม่
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อใหม่ (Effects of New Media)
- 2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.8.1 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
 - 2.8.2 เด็กและเยาวชนกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่
 - 2.8.3 ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่
 - 2.8.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นๆต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

2.1 แนวคิดกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism)

2.1.1 ความเป็นมาของแนวคิดกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด

เทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism) เป็นแนวคิดที่เห็นพ้องกับ ทฤษฎีสถิติศาสตร์การเมืองว่าด้วยสื่อที่เชื่อว่าโครงสร้างสังคมส่วนล่างซึ่งหมายถึงเศรษฐกิจจะเป็นตัวกำหนดความเป็นไปของโครงสร้างส่วนบนซึ่งหมายถึงจิตสำนึก อุดมการณ์ และสถาบันสังคม (กาญจนา แก้วเทพ, 2544 : 223-239; กาญจนา แก้วเทพ, 2543 : 113-127; กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2551 : 122-160)

จากที่โครงสร้างส่วนล่างทางเศรษฐกิจแบ่งออกเป็นความสัมพันธ์การผลิตกับพลังการผลิต ทฤษฎีสถิติศาสตร์การเมืองว่าด้วยสื่อจะให้ความสนใจกับความสัมพันธ์การผลิตโดยมองที่ความเป็นเจ้าของและการควบคุมการผลิต ขณะที่กลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดจะสนใจด้านพลังการผลิตโดยมองที่เทคโนโลยีในการผลิต โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการสื่อสารซึ่งกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดเชื่อว่าจะเป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการสื่อสารและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับต่างๆ ได้แก่ ระดับสังคมโดยรวม ระดับปัจเจกบุคคล และระดับสถาบันสังคม

Marshall McLuhan เป็นนักวิชาการจากสำนักโทรอนโตผู้ชื่นชอบในความสามารถของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ช่วยขยายประสบการณ์ของมนุษย์ในระดับปัจเจกบุคคล โดย McLuhan ให้ความสนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบสื่อกับประสบการณ์ด้านผัสสะ (Senses) ของมนุษย์ว่าจะส่งผลต่อการได้เห็น ได้ยิน และได้สัมผัสในกาลเทศะที่แตกต่างกันอย่างไร

Everett M. Rogers เป็นนักวิชาการจากแนวคิดเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดแบบอ่อนๆ (Soft Technology Determinism) ที่เห็นว่าปัจจัยด้านเทคโนโลยีต้องรวมกับปัจจัยด้านอื่นๆถึงจะเป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม และจากที่ Rogers ให้ความสนใจวิเคราะห์การทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของเทคโนโลยีสื่อใหม่ในการสื่อสารระหว่างบุคคล Rogers ได้สรุปคุณสมบัติของสื่อใหม่ไว้ดังนี้

1. การเกิดปฏิภิกิริยาโต้ตอบ (Interactivity)

เทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้การรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นได้ในช่วงเวลาเดียวกัน

2. การแยกข้อมูลข่าวสารออกเป็นส่วน (De-massification)

เทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยก่อให้เกิดการแยกข้อมูลข่าวสารออกเป็นส่วนๆหรือการนำเฉพาะบางส่วนที่ต้องการออกมาใช้

3. การนำข้อมูลออกมาใช้ได้ทันที (Synchronicity) หรือภายหลังก็ได้ (Asynchronicity)

Altheide and Snow เห็นด้วยกับแนวคิดของกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดโดยให้ความสำคัญศึกษาถึงรูปแบบของเทคโนโลยีสื่อใหม่ในมิติต่างๆ ดังนี้

1. รูปแบบของผัสสะแห่งประสบการณ์ (Sense of Experience)

เน้นมองว่ารูปแบบสื่อแต่ละชนิดจะสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างแบบใดให้แก่ผู้รับสาร หรือจะสร้างความดึงดูดใจให้ผู้รับสารเข้ามามีส่วนร่วมหรือผูกพันมากน้อยเพียงใด

2. รูปแบบของเนื้อหา (Content)

เน้นมองว่ารูปแบบสื่อแต่ละชนิดจะกำหนดประเภทของเนื้อหาที่แตกต่างกันอย่างไร เช่น สมจริงหรือจินตนาการ (Realism or Fantasy) แบบเปิดหรือแบบปิด (Open or Closed) เป็นต้น

3. รูปแบบการใช้รหัส (Code)

เน้นมองว่ารูปแบบสื่อแต่ละชนิดจะถูกใส่รหัสมากน้อยหรือแตกต่างกันอย่างไร เช่น ภาพ เสียง ตัวอักษร เป็นต้น

4. รูปแบบบริบทของการใช้สื่อ (Context of Use)

เน้นมองว่ารูปแบบสื่อแต่ละชนิดจะเรียกหรือบริบทที่แตกต่างกันออกไป เช่น ในบ้าน นอกบ้าน ที่ทำงาน ที่โรงเรียน เป็นต้น

5. รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสาร-ผู้รับสาร (Sender-Receiver Relations)

เน้นมองว่ารูปแบบสื่อแต่ละชนิดจะส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารที่แตกต่างกัน เช่น การสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา การสื่อสารแบบผ่านสื่อใหม่ เป็นต้น

แม้ว่านักวิชาการต่างๆ ในกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดจะมีแนวคิดหรือความสนใจย่อยที่แตกต่างกันไป แต่นักวิชาการเหล่านั้นก็มีทัศนะหรือความเชื่อร่วมกันเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร ดังนี้

1. เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นพื้นฐานของทุกสังคม

2. เทคโนโลยีการสื่อสารแต่ละชนิดจะเหมาะสมกับรูปแบบโครงสร้างสังคมแต่ละอย่าง

3. ขั้นตอนการผลิตและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารจะเป็นตัวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคม

4. การปฏิบัติเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการสื่อสารในแต่ละครั้งจะทำให้เกิดการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงสังคมตามมาเสมอ

5. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการสื่อสารจะส่งผลต่อสำนักของผู้คนเรื่องเวลา พื้นที่ และประสบการณ์การรับรู้ของมนุษย์

2.1.2 ความเป็นมาของเทคโนโลยีสื่อใหม่

เทคโนโลยีสื่อใหม่ (New Media Technologies) เป็นวิวัฒนาการหนึ่งของเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่มีความเป็นดิจิทัลที่ใช้งานร่วมกับคอมพิวเตอร์เพื่อการประมวลผลได้อย่างรวดเร็ว และผลที่ได้จะออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น ตัวเลข ข้อความ รูปภาพ เสียง เป็นต้น โดยการศึกษาครั้งนี้ เทคโนโลยีสื่อใหม่ประกอบด้วยเทคโนโลยีทางการสื่อสารประเภทต่างๆ ดังนี้

2.1.2.1 โทรศัพท์มือถือหรือโทรศัพท์เคลื่อนที่

การริเริ่มการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เกิดขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2524 ในแถบประเทศสแกนดิเนเวีย ต่อมาคือประเทศสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2526 และประเทศสหราชอาณาจักรในปี พ.ศ. 2527 โดยเป็นระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ Cellular แบบแอนะล็อก (Analog) แต่เนื่องจากระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบแอนะล็อกมีจุดด้อยอยู่หลายประการ ทำให้เกิดการริเริ่มใช้ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบดิจิทัล (Digital) ขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2530 จากการรวมกลุ่มประเทศทางยุโรปตามด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร อังกฤษ และญี่ปุ่น

สำหรับประเทศไทยเรา องค์การโทรศัพท์ได้มีการบุกเบิกการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่แบบแอนะล็อกในปี พ.ศ. 2525 โดยเป็นระบบที่ค่อนข้างล่าสมัย และเครื่องโทรศัพท์มีขนาดใหญ่ ทำให้ไม่สะดวกต่อการพกพา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2537 จึงเป็นปีแห่งการเริ่มต้นใช้ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบดิจิทัล ซึ่งมีขนาดเล็ก น้ำหนักเบา สะดวกพกพา และนอกจากจะก่อให้เกิดการสื่อสารด้วยเสียงแล้ว ยังก่อให้เกิดการสื่อสารแบบใหม่อื่นๆ เช่น มัลติมีเดีย ข้อมูลอัตราเร็วสูง สื่อสารได้ทุกที่ทุกเวลา เป็นต้น (พงษ์ศักดิ์ สุสัมพันธ์ไพบูลย์, 2542 : 1-2)

2.1.2.2 คอมพิวเตอร์

เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2500 คอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่จะมีขนาดใหญ่ ราคาแพง และถูกนำมาใช้งานทางด้านวิทยาศาสตร์ แต่ปัจจุบันคอมพิวเตอร์มีขนาดเล็กลง ราคาก็ไม่แพงมากนัก คนทั่วไปจึงสามารถซื้อหามาใช้ในประจำวันได้ เนื่องจากคอมพิวเตอร์มีประสิทธิภาพการทำงานสูงและประสิทธิภาพการจัดเก็บข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก รวมทั้ง สามารถทำงานและคำนวณได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำ ทำให้คอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาททางด้านต่างๆ ได้แก่ ทางด้านการศึกษา เช่น การเรียนการสอน การค้นหาข้อมูล และการทำรายงาน ทางด้านธุรกิจ เช่น การพิมพ์ข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การคำนวณข้อมูล และการตัดสินใจทางธุรกิจ ทางด้านการคมนาคมและการสื่อสาร เช่น การสื่อสารทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การติดต่อพูดคุยทางออนไลน์ และการรับ-ส่งข้อมูลทางอีเมล เป็นต้น (พนิดา พานิชกุล, 2549 : 19-26)

“เครือข่ายอินเทอร์เน็ต” เป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่เกิดจากการเชื่อมโยงเครือข่ายย่อยๆ เข้าไว้ด้วยกัน ส่งผลให้คอมพิวเตอร์ทุกเครื่องทั่วโลกสามารถส่งผ่านและแลกเปลี่ยน

ข้อมูลข่าวสารถึงกันได้ เริ่มแรกอินเทอร์เน็ตถูกพัฒนาขึ้นมาโดยกระทรวงกลาโหมของประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อวัตถุประสงค์ทางการทหารและการวิจัย ต่อมาภายหลังองค์กรต่างๆ ได้เข้ามาขอเชื่อมโยงกับเครือข่ายจนเกิดการเชื่อมโยงทั่วโลก และเรียกชื่อเครือข่ายไร้พรมแดนนี้ว่า “อินเทอร์เน็ต” โดยอินเทอร์เน็ตนี้สามารถให้บริการต่างๆ ได้ เช่น การรับ-ส่งไฟล์ข้อมูล การรับ-ส่งอีเมล การสนทนาทางออนไลน์ เป็นต้น (พินดา พานิชกุล, 2549 : 165, 174)

2.1.2.3 โทรศัพท์คอมพิวเตอร์

CTI (Computer Telephony Integration) คือการรวมเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ระบบมัลติมีเดียกับการสื่อสารทางโทรศัพท์ระบบดิจิทัลเข้าด้วยกัน หรือเป็นการทำให้เครื่องรับปลายทางที่ทุกบ้านใช้กลายเป็นพีซีและพีซีทุกเครื่องกลายเป็นโทรศัพท์ โดยพีซีจะกลายเป็นสถานีโทรศัพท์ (Call Center) หรือมีรหัสหมายเลขโทรศัพท์ (Call ID) ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

เนื่องจากพีซีมีพีซีที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเกิดการพัฒนาพีซีด้วยการเพิ่มฟังก์ชันการทำงานที่เรียกว่าหน่วยตอบสนองเสียง (VRU-Voice Response Unit) ทำให้การใช้งานพีซีเป็นโทรศัพท์จะง่ายกว่าการใช้โทรศัพท์ และพีซีมีระบบอัจฉริยะภายในตัว สามารถทำงานแบบอัตโนมัติได้หลายอย่าง เช่น ต่อโทรศัพท์อัตโนมัติ รับ-ส่งข้อความเสียง ประมวลผลเสียง และรับส่งภาพที่เป็นวิดีโอ โฟนและวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ โดยสามารถพูดโต้ตอบแบบเห็นหน้าตากันได้ ดังนั้นโทรศัพท์คอมพิวเตอร์จึงเกิดจากการเชื่อมโยงกันและการทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นเนื้อเดียวกันระหว่างเครือข่ายคอมพิวเตอร์และเครือข่ายโทรศัพท์ ที่ทำให้เกิดการโอนย้ายข้อมูลแบบมัลติมีเดีย และระบบคอมพิวเตอร์สามารถเชื่อมโยงข้อมูลได้ทั้งภาพ เสียง และวิดีโอ (สำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543, 11-17 กันยายน)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น นักวิชาการได้สรุปคุณสมบัติสำคัญของเทคโนโลยีสื่อใหม่ ดังนี้ (Lister et al., 2003 : 14-35; Livingstone, 2002 : 18; Pavlik, 1996 : 132-140; Wood & Smith, 2001 : 9-13)

1. การหลอมรวม (Convergence)

สื่อใหม่เกิดจากการหลอมรวมกันของเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อการทำหน้าที่ได้มากกว่าการพูดคุย เช่น การรับ-ส่งอีเมล การเข้าอินเทอร์เน็ต การดูทีวี การฟังวิทยุ เป็นต้น

2. การบีบอัด (Compression)

ความสามารถในการบีบอัดข้อมูลเป็นจำนวนมากส่งผลต่อความสะดวกและรวดเร็วของสื่อใหม่ในการจัดเก็บและส่งข้อมูล

3. ความเป็นดิจิทัล (Digitalization)

ความเป็นดิจิทัลของสื่อใหม่ทำให้เกิดการแสดงข้อมูลออกมาเป็นตัวเลข

4. ข้อความหลายมิติ (Hypertext)

สื่อใหม่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงต่อไปยังที่ต่างๆได้เรื่อยๆ

5. การโต้ตอบ (Interactivity)

สื่อใหม่ช่วยให้การสื่อสารโต้ตอบสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งสองทางหรือหลากหลายทาง และระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร 2 คน หรือมากกว่า เช่น อีเมล (E-mail) กระดานข่าวสาร (Bulletin Board Systems) หรือการสนทนาแบบออนไลน์ (Internet Relay Chat)

6. เครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (Cyberspace)

ความเป็นเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ของสื่อใหม่ก่อให้เกิดพื้นที่ว่างในการติดต่อโดยปราศจากรูปทางกายภาพ

7. ทางด่วนข้อมูลข่าวสาร (Information Superhighway)

สื่อใหม่เป็นช่องทางที่ข้อมูลข่าวสารมีการแลกเปลี่ยนด้วยความเร็วสูง การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำแนวคิดของกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดมาเป็นกรอบในการศึกษาถึงรูปแบบการสื่อสารและประสบการณ์ทางด้านผัสสะของสมาชิกจากการนำโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และ โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ มาใช้ในครอบครัว

2.2 แนวคิดการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

2.2.1 ความหมายของการสื่อสาร

“การสื่อสาร” (Communication) เป็นคำที่มาจากภาษาลาติน “Communicare” แปลว่า “ทำให้เกิดความคุ้นเคย” (To make common) หรือ “แบ่งปัน” (To share) (Pearson et al, 2003 : 10) การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหนึ่ง เรียกว่า “ผู้ส่งสาร” (Sender) ไปยังอีกบุคคลหนึ่ง เรียกว่า “ผู้รับสาร” (Receiver) โดยผ่านช่องทางสื่อ (Channel) (เอี่ยม ฉายางาม และคณะ, 2544: 7)

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการสื่อสาร ดังนี้ (อ้างถึงใน เอี่ยม ฉายางาม และคณะ, 2544 : 5-6; ปรัชญา เวสารัชช และคณะ, 2537 : 65)

George A. Miller “การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่ง”

George Gerber “การสื่อสาร คือ การแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) โดยใช้ระบบสัญลักษณ์และระบบสาร (Message System)”

Carl I. Hovland et al. “การสื่อสาร คือ กระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ส่งสิ่งเร้า (โดยปกติเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน) เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ (ผู้รับสาร)”

Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker “การสื่อสาร คือ กระบวนการ ซึ่งสารถูกส่งจากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสาร”

ปรมา สตะเวทิน “การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร โดยผ่านสื่อ”

เอี่ยม ฉายงาม และคณะ (2544 : 8-13) ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารต่อมนุษย์เรา 5 ประการ ดังนี้

1. ความสำคัญต่อความเป็นสังคม
การที่มนุษย์จะมารวมตัวกันเป็นกลุ่มสังคมได้นั้นต้องเกิดความสามารถในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจกัน เพื่อทำความตกลงกัน และเพื่อสร้างกฎระเบียบของสังคมให้เป็นที่ยอมรับระหว่างสมาชิกในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข
2. ความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน
การดำเนินชีวิตประจำวันต้องอาศัยการสื่อสารอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่เราตื่นนอน
3. ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมและธุรกิจ
การดำเนินธุรกิจและกิจการทางด้านต่างๆ รวมทั้งการทำอุตสาหกรรมและการปฏิบัติทางด้านเทคโนโลยี จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ
4. ความสำคัญต่อการปกครอง
การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการปกครอง โดยรัฐบาลใช้การสื่อสารเพื่อเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจ และเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือและการปฏิบัติตามนโยบายและกฎเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนดไว้
5. ความสำคัญต่อการเมืองระหว่างประเทศ
การสื่อสาร โดยเฉพาะที่ผ่านทางเทคโนโลยีสื่อใหม่ ช่วยให้การติดต่อสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือความคิดระหว่างประเทศต่างๆ สามารถเกิดขึ้นได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกันและความมั่นคงของประเทศ

กระบวนการสื่อสารในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งมีองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ (มัลลิกา คณานุรักษ์, 2547 : 29-30; ขวรัตน์ เชิดชัย และคณะ, 2546 : 16-17; เอี่ยม ฉายางาม และคณะ, 2544 : 27-30, 144-150)

1. ผู้ส่งสาร (Sender) หรือแหล่งสาร (Source)

ผู้ส่งสาร คือ บุคคล สถาบัน หรือองค์การที่เป็นผู้เริ่มต้นสร้างสารและส่งสารไปยังผู้อื่น โดยการเข้ารหัส (Encoding) ซึ่งเป็นการแปลงสารให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ ได้แก่ ภาษา และ อากัปกิริยาท่าทางต่างๆ โดยวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารในการส่งสาร มีดังนี้

- 1.1 เพื่อแจ้งให้ผู้รับสารรับรู้ถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ
- 1.2 เพื่อสอนหรือให้ความรู้กับผู้รับสาร
- 1.3 เพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิงกับผู้รับสาร
- 1.4 เพื่อเสนอหรือชักจูงใจให้ผู้รับสารเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามคำแนะนำ

2. สาร (Message)

สาร คือ เรื่องราวอันมีความหมายและแสดงออกมาโดยอาศัยภาษาหรือสัญลักษณ์ที่ทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ และสารเกิดจากปัจจัยหลัก ดังนี้

- 2.1 รหัสของสาร คือ ภาษาหรือสัญลักษณ์หรือสัญญาณที่ใช้แสดงแทนความคิดหรือสิ่งต่างๆ โดยแบ่งออกเป็นที่ใช้คำพูดและที่ไม่ใช้คำพูด
- 2.2 เนื้อหาของสาร แบ่งออกเป็นข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น
- 2.3 การจัดสาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียบเรียง การลำดับความระดับความยากง่าย และรูปแบบการใช้ภาษา

3. ช่องทางหรือสื่อ (Channel or Medium)

ช่องทางหรือสื่อ คือ ตัวนำสารหรือช่องทางที่ทำให้ผู้ส่งสารกับผู้รับสารติดต่อถึงกันได้ ซึ่งผู้ส่งสารจะเป็นผู้เลือกช่องทางหรือสื่อและวิธีการที่จะใช้ในการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

4. ผู้รับสาร (Receiver)

ผู้รับสาร คือ บุคคล สถาบัน หรือองค์การที่เป็นผู้รับและตีความสารที่ได้รับมาจากผู้ส่งสาร โดยการถอดรหัส (Decoding) ซึ่งเป็นการแปลงสารที่อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ ได้แก่ ภาษา และ อากัปกิริยาท่าทางต่างๆ ให้ความหมายตามที่ผู้ส่งสารได้ตั้งใจ โดยวัตถุประสงค์ของผู้รับสารในการรับสาร มีดังนี้

- 4.1 เพื่อรับรู้ถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ
- 4.2 เพื่อเรียนรู้หรือเพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเอง

4.3 เพื่อหาความพอใจหรือความบันเทิงให้กับตนเอง

4.4 เพื่อกระทำหรือตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง

5. ปฏิกริยาป้อนกลับ (Feedback)

ปฏิกริยาป้อนกลับ คือ การตอบสนองตอบของผู้รับสารต่อผู้ส่งสารหรือสาร ซึ่งอาจจะแสดงออกหรือไม่แสดงออกจากคำพูด สีหน้า อากัปกิริยา และพฤติกรรมที่ปกปิดซ่อนเร้นภายในจิตใจ

6. สิ่งรบกวน (Noise)

สิ่งรบกวน คือ สิ่งที่แทรกซ้อนอยู่ระหว่างกระบวนการส่งสารและการรับสาร ส่งผลต่อปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสาร เช่น ทำให้ได้ยินไม่ชัดเจน ได้ยินเสียงพูดแทรกเข้ามา เป็นต้น จากที่การสื่อสารจำเป็นต้องอาศัยรหัสหรือสัญลักษณ์ในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารเพื่อนำไปสู่การรับรู้และความเข้าใจร่วมกัน การสื่อสารจึงแบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

1. การสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication)

เป็นการสื่อสารที่ผู้สื่อสารจะใช้ภาษาพูดและหรือภาษาที่เป็นสัญลักษณ์ในการสื่อสาร เช่น การพูดคุยกันต่อหน้า การเขียนจดหมายถึงกันด้วยภาษาไทย การเขียนจดหมายถึงกันด้วยภาษาอังกฤษ เป็นต้น

2. การสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non-verbal Communication)

เป็นการสื่อสารที่ผู้สื่อสารจะใช้รหัสหรือสัญลักษณ์อย่างอื่นที่ไม่ใช่ภาษาพูดหรือภาษาเขียนในการสื่อสาร ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ชนิด คือ

2.1 เวลา (Time)

การใช้เวลาเป็นตัวบ่งบอกหรือสื่อความหมายแทนคำพูด เช่น การตรงต่อเวลา ซึ่งแสดงถึงการให้ความสำคัญกับเวลา การเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ หรือการให้เกียรติผู้ที่เรานัดหมาย

2.2 เนื้อที่หรือระยะ (Space)

การใช้เนื้อที่หรือระยะเพื่อสื่อความหมาย เช่น การยืนหรือการจัดที่นั่งในระยะใกล้ไกลสามารถบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือแสดงถึงการให้ความสำคัญกับบุคคล

2.3 กิริยาอาการ (Action)

เป็นการแสดงออกทางสีหน้าหรือนัยน์ตา เช่น หน้าบึ้ง ยิ้ม เป็นต้น เพื่อสื่ออารมณ์หรือความรู้สึกนึกคิด หรือเป็นการเคลื่อนไหวของร่างกายและมือ (Body Movement) อากัปกิริยา (Gesture) ท่าทาง (Posture) และการสัมผัส (Touch) เช่น สายหน้าเพื่อแสดงว่าปฏิเสธ พยักหน้าเพื่อแสดงว่ายอมรับ เป็นต้น

2.4 สิ่งของ (Object)

การถือสิ่งของมาใช้เพื่อสื่อความหมายบางอย่าง เช่น เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย เป็นต้น เพื่อบ่งบอกถึงฐานะและบุคลิกของบุคคล

2.5 ร่างกาย (Physical Characteristics)

การแสดงออกทางลักษณะทางกายภาพเพื่อบ่งบอกถึงตัวตนของบุคคล เช่น รูปร่าง ความสูง สีผิว สีผม เป็นต้น

2.6 ปริภาษา (Paralanguage)

เป็นสิ่งที่แนบเนื่องกับภาษาพูดหรือภาษาเขียน เช่น ระดับเสียงสูงต่ำ การเปล่งเสียง การเว้นช่วงจังหวะ การออกเสียงที่ไม่ใช่ภาษาพูด การเว้นวรรคตอน การย่อหน้า การเว้นช่องไฟ และขนาดตัวหนังสือ

กระบวนการสื่อสารแบ่งออกเป็น 3 โครงสร้าง ดังนี้ (มัลลิกา คณานุรักษ์, 2547 : 31-33 และ ชวรัตน์ เชิดชัย และคณะ, 2546 : 18-20)

1. การสื่อสารแบบเส้นตรง (One-Way Communication)

เป็นการสื่อสารแบบเส้นตรงทิศทางเดียวกันจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยคาดว่าผู้รับสารจะรับรู้และตอบสนองตามความต้องการของผู้ส่งสาร

2. การสื่อสารแบบปฏิริยาตอบกลับ (Two-Way Communication)

เป็นการสื่อสารที่ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารทำหน้าที่ทั้ง 2 อย่าง คือ ทั้งส่งสารและรับสาร ทั้งเข้ารหัสและถอดรหัสสลับผลัดเปลี่ยนกัน พร้อมกับเป็นผู้ตีความสารไปในตัว โดยมีกรอบการอ้างอิงร่วมกัน (Frame of Reference)

3. การสื่อสารแบบปฏิสัมพันธ์ตอบสนอง (Interaction)

เป็นโครงสร้างที่ชี้ให้เห็นถึงธรรมชาติของการสื่อสาร ซึ่งมีอยู่มากมายและเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยคนเราจะเลือกรับรู้ เลือกเปิดรับ หรือเลือกจดจำในส่วนของตนเองสนใจและเห็นว่ามีประโยชน์ ดังนั้น แม้ว่าการสื่อสารจะเกิดขึ้นทุกที่ทุกเวลา สารที่สร้างออกไปจะไม่มี ความหมาย จนกว่าจะมีคนมาเลือกรับและเข้าใจอย่างถูกต้อง

วิธีการสื่อสารแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ ดังนี้ (เอี่ยม ฉายางาม และคณะ, 2544 : 24-27; ชำนาญ เขวกีร์ติพงษ์ และคณะ, 2540 : 8-10; ปรัชญา เวสารัชช และคณะ, 2537 : 66-67)

1. การสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal Communication)

เป็นการสื่อสารของบุคคลคนเดียวและภายในคนเดียว ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยมีระบบประสาทส่วนกลางของบุคคลทำการควบคุมการสื่อสารและเป็นตัวทำให้การสื่อสารเกิดขึ้น เช่น การพูดกับตัวเอง

2. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

เป็นการสื่อสารที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาทำการสื่อสารกันในลักษณะที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง และเป็นการสื่อสารแบบตัวต่อตัว เช่น การพูดคุยทางโทรศัพท์ และการเรียนในชั้นเรียน

3. การสื่อสารกลุ่ม (Group Communication)

เป็นการสื่อสารที่ประกอบด้วยคนจำนวนมากมาอยู่รวมกันในที่เดียวกัน ทำให้โอกาสในการแลกเปลี่ยนข่าวสารกัน โดยตรงมีน้อยมากเนื่องจากจำนวนของคนที่มาทำการสื่อสารมากเกินไป เช่น การอภิปราย และการหาเสียง

4. การสื่อสารในองค์กร (Organization Communication)

เป็นการสื่อสารระหว่างฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นบุคคลหรือองค์กรกับคนอีกหลายคนซึ่งเป็นผู้รับสารในรูปแบบทั้งที่เห็นหน้ากันหรือไม่เห็นหน้ากัน แต่ทุกคนต่างมีความสนใจร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีการแสดงออก มีคุณลักษณะร่วมกันประการหนึ่ง และมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น การสื่อสารในหน่วยงาน

5. การสื่อสารมวลชน (Mass Communication)

เป็นการสื่อสารกับคนจำนวนมากโดยใช้สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อ นำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว และภายในเวลาที่ใกล้เคียงกันหรือในเวลาเดียวกัน

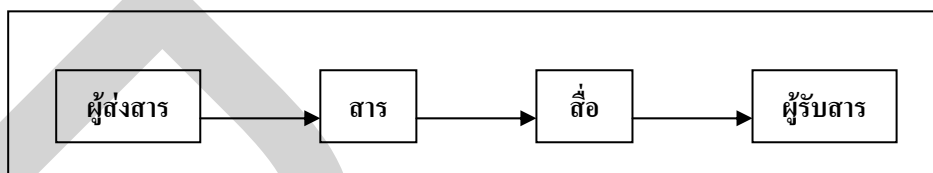
2.2.2 ความหมายของการสื่อสารระหว่างบุคคล

นักวิชาให้ความหมายของ “การสื่อสารระหว่างบุคคล” ดังนี้

DeVito (2004 : 4) “การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน เช่น พ่อ-ลูก ครู-นักเรียน และเพื่อน-เพื่อน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อ ความบันเทิง และช่วยเหลือพึ่งพากัน”

กรีซ สืบสนธิ (อ้างถึงในชิตาภา สุขพลา, 2548 : 15) “การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารเฉพาะหน้าตัวต่อตัวระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เพื่อสร้างและกระชับความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน”

เอี่ยม ฉายางาม และคณะ (2544 : 25) “การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาทำการสื่อสารในลักษณะที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันโดยตรง (Direct)”

ภาพที่ 2.1 แสดงแบบจำลองการสื่อสารของ David K. Berlo

ที่มา: เอี่ยม ฉายางาม และคณะ (2544 : 138)

แบบจำลองของ David K. Berlo แสดงถึงแนวคิดพื้นฐานของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่เป็นที่รู้จักในนามของ SMCR ซึ่งเป็นกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยมีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ ผู้ส่งสาร (Source) สาร (Message) สื่อ (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) โดยในการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ ผู้ส่งสารกับผู้เข้ารหัสและผู้ถอดรหัสกับผู้รับสารจะเป็นคนๆเดียวกัน

ในกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล ผู้สื่อสารจะสามารถรับรู้ความรู้สึก ทราบถึงปฏิกิริยาของฝ่ายตรงข้ามได้ และทำการสื่อสารตอบกลับได้ทันทีทันใด ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้ส่งสาร ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม

2. สาร

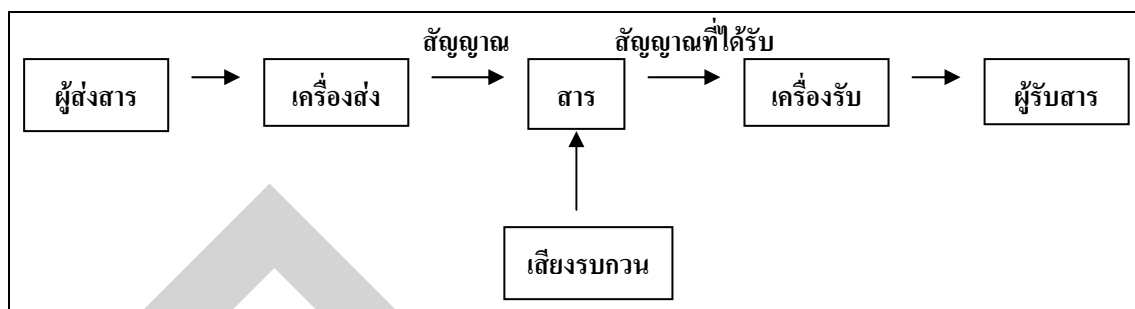
ปัจจัยที่ส่งผลต่อสาร ได้แก่ รหัส เนื้อหา และการจัดเสนอ

3. สื่อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสื่อ ได้แก่ การเข้ารหัสและการถอดรหัส สิ่งที่น่าสาร เช่น คลื่นเสียง โทรศัพท์ วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น และพาหนะของสิ่งที่น่าสาร เช่น อากาศ เป็นต้น

4. ผู้รับสาร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้รับสาร ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม

ภาพที่ 2.2 แสดงแบบจำลองการสื่อสารของ Claude E. Shannon and Warren Weaver

ที่มา: เอี่ยม ฉายางาม และคณะ (2544 : 498)

แบบจำลองของ Claude E. Shannon and Warren Weaver อธิบายถึงกระบวนการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Communication) เริ่มจาก Shannon ซึ่งเป็นวิศวกรบริษัท Bell Telephone มีหน้าที่ในการจัดระบบเพื่อให้การพูดคุยโทรศัพท์ที่มีระบบเสียงที่สามารถได้ยินและรับข่าวสารอย่างชัดเจน ต่อมาภายหลัง Weaver นำแนวคิดของ Shannon มาขยายต่อและประยุกต์ใช้กับการสื่อสารของมนุษย์โดยกระบวนการสื่อสารดังกล่าวจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลัก 6 ประการ ดังนี้

1. ผู้พูดหรือผู้ส่งสาร (Source) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ส่งสาร ไปยังผู้รับสาร
2. เครื่องส่ง (Transmitter) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดสาร
3. สัญญาณ (Signal) คือ สารประเภทต่างๆ
4. เครื่องรับ (Receiver) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่รับสารและส่งต่อไปยังผู้รับสาร
5. ผู้รับสารหรือผู้ฟัง (Destination) คือ เป้าหมายของผู้ส่งสารในการส่งสารถึง
6. เสียงรบกวน (Noise) คือ สิ่งรบกวนที่สอดแทรกหรือแข่งขันกับการสื่อสาร และทำให้

การสื่อสารขาดความชัดเจนและด้อยประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

6.1 สิ่งรบกวนทางกายภาพ (Physical Noise)

เป็นสิ่งรบกวนที่เกิดขึ้นภายนอกตัวบุคคล เช่น เสียงรถยนต์ เสียงดนตรี เสียงพูดแทรก

เป็นต้น

6.2 สิ่งรบกวนทางใจ (Psychological Noise)

เป็นความคิด สภาพจิตใจ และอารมณ์ของผู้สื่อสาร เช่น โกรธ หงุดหงิด อารมณ์เสีย

ใจลอย เป็นต้น

นอกจากกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลจะมีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Source) สาร (Message) สื่อ (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) Schramm ซึ่งว่าขอบเขตของประสบการณ์ (Field of Experience) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลต่อความสามารถของผู้ส่งสารและผู้รับสารในการเข้าใจและถอดรหัส เพื่อการถ่ายทอดและทำความเข้าใจสารร่วมกัน โดยหากทั้งสองฝ่ายมีประสบการณ์ร่วมกันมากเท่าไร ก็จะส่งผลให้การสื่อสารเกิดความสะดวกมากขึ้นตามกัน ขณะที่ Westly and Mac Lean เสนอให้เพิ่มการป้อนกลับ (Feedback) โดยชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลไม่ได้เป็นการสื่อสารแบบทางเดียว แต่เป็นแบบสองทางที่ทั้งสองฝ่ายต้องมีการสื่อสารและปฏิกิริยาโต้ตอบกัน

จากที่เทคโนโลยีสื่อใหม่ เช่น โทรศัพท์มือถือ และคอมพิวเตอร์ ก่อให้เกิดการสื่อสารที่ไม่จำเป็นต้องเห็นหน้ากัน การสื่อสารระหว่างบุคคลจึงมีอยู่ 2 ลักษณะ ดังนี้ (เอี่ยม ฉายงาม และคณะ, 2544 : 35-36; Beebe et al., 2005 : 14-18)

1. แบบตัวต่อตัว (Person-to-Person) หรือแบบเห็นหน้าค่าตา (Face-to-Face)

เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถมองเห็นหน้าซึ่งกันได้ในขณะที่ทำการสื่อสาร โดยทั้งสองฝ่ายสามารถสังเกตปฏิกิริยาท่าทางของฝ่ายตรงข้ามกันและโต้ตอบกันได้โดยทันที เช่น การพูดคุยต่อหน้ากัน

2. แบบมีสิ่งสกัดกั้น (Interposed Communication)

เป็นการสื่อสาร ซึ่งแม้ว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถโต้ตอบกันได้โดยทันที แต่ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถมองเห็นหน้ากันได้หรือสังเกตปฏิกิริยาท่าทางของฝ่ายตรงข้ามกันได้ เนื่องจากต่างคนต่างอยู่ห่างไกลจากกันด้วยระยะทางหรือสถานที่ ทำให้ลดโอกาสที่ผู้ทำการสื่อสารจะสร้างความประทับใจ แสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจ หรือทราบความรู้สึกที่แท้จริงของฝ่ายตรงข้ามได้ เช่น การพูดคุยทางโทรศัพท์ และการพูดคุยทางออนไลน์

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำแนวคิดการสื่อสารระหว่างบุคคลมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ถึงลักษณะการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว

2.3 แนวคิดการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer-mediated Communication)

การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer-mediated Communication) เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยมีคอมพิวเตอร์เป็นสิ่งสื่อกั้น กล่าวคือ ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร จะไม่สามารถมองเห็นหน้ากันได้เพราะต่างคนต่างอยู่ห่างไกลจากกันด้วยระยะทางหรือสถานที่ (เอี่ยม ฉายงาม และคณะ, 2544 : 35)

Pearson et al. (2003 : 335) “การสื่อสารแบบมีสิ่งสื่อกั้นเป็นการสื่อสารผ่านช่องทางเทคโนโลยีต่างๆ เช่น การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer Mediated Communication) ซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบมีสิ่งสื่อกั้น โดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์”

Beebe et al. (2005 : 14-18) “การสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านสิ่งสื่อกั้น (Mediated Interpersonal Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านสื่อต่างๆ เช่น อีเมล โทรศัพท์”

นักวิชาการชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการสื่อสารผ่านสิ่งสื่อกั้น เช่น คอมพิวเตอร์ และ โทรศัพท์มือถือ โดยผู้สื่อสารจะรับรู้ได้ทางผัสสะที่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา ดังนี้ (Thurlow, Lengel, & Tomic, 2005 : 48-53; Wood & Smith, 2001 : 4, 6, 71-74, 80-81)

1. Cues-filtered-out

เป็นการสื่อสารที่คู่สื่อสารไม่สามารถสังเกตการแสดงออกทางอวัจนภาษาของฝ่ายตรงข้ามกันได้ เช่น การแสดงออกทางหน้าตา กิริยาท่าทาง และการสบตา รวมถึงอัตลักษณ์ของคู่สื่อสารที่บ่งบอกถึงกลุ่มทางสังคมและความรู้สึกร่วม

2. Social Presence Theory

เป็นการสื่อสารที่คู่สื่อสารขาดการรับรู้ถึงความใกล้ชิดกันหรือการปรากฏตัวของคู่สนทนา ที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงการมีส่วนร่วม ความรู้สึก การควบคุม และความพึงพอใจ โดยในการรับรู้ แบ่งอารมณ์หรือความรู้สึกออกเป็น ดังนี้

- 2.1 ไม่เป็นมิตร (Unsociable) กับ เป็นมิตร (Sociable)
- 2.2 ไม่อ่อนไหว (Insensitive) กับ อ่อนไหว (Sensitive)
- 2.3 ไม่อบอุ่น (Cold) กับ อบอุ่น (Warm)
- 2.4 ไม่เป็นส่วนตัว (Impersonal) กับ เป็นส่วนตัว (Personal)

3. Social Context Cues Theory

เป็นการสื่อสารที่คู่สื่อสารขาดตัวบ่งชี้ที่จะก่อให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับบริบทหรือสภาพแวดล้อม

ขณะที่ Weaver (อ้างถึงใน เอี่ยม ฉายางาม และคณะ, 2544: 544-547) เห็นว่า แม้ว่าการสื่อสารผ่านสิ่งศักดิ์กั้นจะมีองค์ประกอบที่ไม่ครบถ้วน แต่หากสามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสื่อสาร ก็ถือได้ว่าเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จ โดย Weaver ชี้ให้เห็นข้อดีของการสื่อสารผ่านสิ่งศักดิ์กั้น ดังนี้

1. Media Richness Model

เป็นการสื่อสารที่คู่สื่อสารสามารถส่งข้อมูลหลากหลายหรือ ได้ตอบโต้ทันที และก่อให้เกิดความเป็นส่วนตัว

2. Hyperpersonal Communication

เป็นการสื่อสารที่บุคคลรู้สึกมั่นใจและกล้าแสดงออกผ่านคอมพิวเตอร์มากกว่าการพูดคุยแบบเห็นหน้ากัน โดยบุคคลสามารถควบคุมวิธีการสื่อสาร คำพูด หรือสถานการณ์การโต้ตอบได้

3. Social Information Processing

เป็นการสื่อสารที่กระบวนการมีองค์ประกอบไม่ครบถ้วน แต่คู่สื่อสารก็สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอต่อความเข้าใจซึ่งกัน

4. Communication Imperative

เป็นการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีช่องทางหนึ่ง ที่บุคคลสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการสื่อสารที่แตกต่างกันไป

Shedletsky & Aitken (2004 : 152-155) ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของคอมพิวเตอร์ต่อการสื่อสารระหว่างในครอบครัว ดังนี้

1. ก่อให้เกิดหัวข้อการสนทนา

การที่สมาชิกหิบบกประเด็นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มาพูดคุยก่อให้เกิดการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารหรือทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือเว็บไซต์ที่น่าสนใจ

2. ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์

คอมพิวเตอร์สามารถเป็นสื่อกลางที่นำไปให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกในครอบครัว เช่น การที่พ่อแม่ให้ความช่วยเหลือลูกเรื่องการบ้าน การที่ลูกช่วยพิมพ์งานหรือหาข้อมูลให้พ่อแม่ และการที่พ่อแม่และลูกดูคลิปวิดีโอด้วยกัน

3. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

การที่สมาชิกครอบครัวมีการใช้คอมพิวเตอร์ร่วมกัน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การที่ลูกสอนพ่อแม่ใช้โปรแกรม PowerPoint

4. ก่อให้เกิดการสานสัมพันธ์

การที่สมาชิกมีความสนใจคอมพิวเตอร์ร่วมกัน ก่อให้เกิดโอกาสในการสร้างและสานความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น การแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ร่วมกันผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เช่น hi5, Facebook, My Space และ Multiply

Ling (2004 : 37, 38, 61, 103, 110) ศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อใหม่และพบบทบาทของโทรศัพท์มือถือต่อกลุ่มเด็กและเยาวชน ดังนี้

1. ความปลอดภัยและความอุ่นใจ (Safety and Security)
2. การติดต่อพูดคุยยามเกิดเหตุฉุกเฉินหรือคับขัน (Chronic or Acute Situations) เช่น เจ็บป่วย
3. การสานสัมพันธ์ เช่น การบอกเล่าเรื่องราวในชีวิตประจำวัน (Social Coordination)
4. การแสดงออกทางอัตลักษณ์ (Symbolic Meaning)
5. การสร้างเครือข่ายทางสังคม (Social Networking)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำแนวคิดการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์มาเป็นกรอบในการศึกษาถึงการสื่อสารของสมาชิกในครอบครัวผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทต่างๆ โดยเน้นที่บทบาทและผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

2.4 แนวคิดการสื่อสารในครอบครัว (Family Communication)

2.4.1 ความหมายของครอบครัว

นักวิชาการให้ความหมายของ “ครอบครัว” ดังนี้

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2524 : 142) (อ้างถึงใน สนธยา พลศรี, 2545 : 144) “ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมขั้นมูลฐานที่ประกอบด้วยชายหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งอยู่ร่วมกับหญิงหนึ่งหรือมากกว่า โดยมีความสัมพันธ์ทางเพศที่สังคมอนุมัติพร้อมด้วยสิทธิและหน้าที่ที่สังคมยอมรับ โดยทั่วไปแล้วครอบครัวแบ่งออกเป็น 4 ประเภท โดยลำดับจากจำนวนที่ปฏิบัติกันมากที่สุดที่ปฏิบัติกันน้อยดังนี้ คือ การมีคู่สมรสคนเดียว การมีภรรยาหลายคนคราวเดียวกัน การมีสามีหลายคนคราวเดียวกัน และการแต่งงานกลุ่ม”

สุพัตรา สุภาพ (2542 : 66) (อ้างถึงใน สนธยา พลศรี, 2545 : 144) “ครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มารวมกัน โดยการสมรส โดยทางสายโลหิต หรือโดยการรับเลี้ยงดู มีการก่อตั้งขึ้นเป็นครอบครัว มีปฏิกริยาโต้ตอบซึ่งกันและกันในฐานะที่เป็นสามีและภรรยา เป็นพ่อและแม่ เป็นลูกชายลูกสาวเป็นที่ป็นน้อง โดยการรักษาวัฒนธรรมเดิม และอาจจะมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่เพิ่มเติมก็ได้”

The U.S. Census Bureau (2002) (อ้างถึงใน Segrin & Flora, 2005) “ครอบครัวประกอบด้วยคน 2 คน หรือมากกว่า ที่มีความเกี่ยวข้องกันด้วยการแต่งงาน การให้กำเนิดหรือการนำบุตรมาเลี้ยงดู และอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยบุคคลที่เป็นพ่อแม่จะมีหน้าที่ในการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และสนับสนุนบุตรทางด้านพัฒนาการ การเงิน และอารมณ์ความรู้สึก”

ชวรัตน์ เชิดชัย และคณะ (2546 : 108) “ครอบครัว คือ ระบบของการปฏิสัมพันธ์ ที่มีการจัดระเบียบสมาชิกที่ประกอบกันเป็นครอบครัว มีความสัมพันธ์ที่ปรากฏให้เห็นชัดเจน ประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป อาศัยอยู่ร่วมกัน มีการสร้างความคิดฝันต่างๆร่วมกันผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร”

“ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนตั้งแต่สองคนที่มาแต่งงานกันหรือมีความสัมพันธ์ฉันท์สามีและภรรยา อาศัยอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกัน และอาจจะมีหรือไม่มีการสืบสายโลหิตหรืออาจจะรับมาอุปการะผู้อื่นมาเลี้ยงดู รวมทั้ง อาจจะมีญาติพี่น้องหรือผู้อื่นมาอาศัยอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกัน” (ภิญโญ ทองดี, สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2552)

“ครอบครัวเป็นสถาบัน (Institution) เป็นองค์กร (Organization) หรือเป็นหน่วย (Unit) ทางสังคมที่เล็กที่สุด ก่อตั้งขึ้นโดยสมาชิกชายและหญิงเพียงสองคน ซึ่งทำหน้าที่เป็นบิดา-มารดา เป็นพ่อแบบ-แม่แบบในการถ่ายทอดและให้การศึกษาในขั้นแรกให้แก่สมาชิกใหม่ เป็นบ้ำหลอมทางบุคลิกภาพ เป็นแหล่งที่เสริมสร้างพลังกายและพลังใจให้แก่สมาชิกของครอบครัว ที่ออกไปแสดงบทบาทต่างๆทางสังคมในสถาบันที่เกี่ยวข้อง และเป็นสถาบันที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในทุกระดับ ทั้งทางด้านร่างกาย (Physiological needs) ทางด้านจิตใจ (Psychological needs) และทางด้านสังคม (Social needs)” (ภิญโญ ทองดี, สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2552)

จากนิยามดังกล่าว ครอบครัวมีหน้าที่หลัก 4 ประการ ดังนี้ (ยูดี กาญจนัญญิติ และคณะ, 2538 : 93-95; สนธยา พลศรี, 2545 : 148)

1. สร้างสมาชิกให้สังคม

ครอบครัวเป็นแหล่งผลิตสมาชิกวัยเยาว์ให้กับสังคม โดยให้การอบรมเลี้ยงดูจนบุตรสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รวมทั้งให้การศึกษาคที่ดีที่สุดเพื่อบุตรได้เติบโตขึ้นมาเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม

2. จัดเวลาทางสังคม

ครอบครัวเป็นแหล่งอบรมในการเรียนรู้ระเบียบแบบแผนของสังคม และเป็นแหล่งทำนุบำรุงรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมขึ้นต้น เพื่อให้สมาชิกได้เตรียมตัวก่อนออกไปสู่สังคมภายนอกอย่างแท้จริง

3. ให้การปกป้องคุ้มครอง

ครอบครัวให้การปกป้องคุ้มครองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อบุตรได้เติบโตขึ้นมา มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาที่ผ่านเข้ามา และแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

4. กำหนดสถานภาพของบุคคล

ครอบครัวเป็นสถานที่ที่กำหนดสถานภาพทางสังคมของประชากรวัยเยาว์ โดยขึ้นอยู่กับสภาพของบิดามารดา เช่น เป็นคนไทย นับถือศาสนาพุทธ

ลักษณะครอบครัวแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (Beebe et al., 2005 : 351-352)

1. ครอบครัวหน่วยกลางหรือครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family)

เป็นครอบครัวขนาดเล็กที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูกอาศัยอยู่ร่วมกัน สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ขณะเดียวกันก็มีความเป็นอิสระเสรีสูง

2. ครอบครัวขยาย (Extended Family)

เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยครอบครัวหน่วยกลางตั้งแต่สองครอบครัวขึ้นไป โดยอาจมีเครือญาติหรือบุคคลอื่นอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันหรืออาศัยอยู่ในหลายหลังคาเรือนแต่อยู่ในเขตครัวเดียวกัน สมาชิกมีความเป็นอิสระน้อยเนื่องจากอำนาจในการตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับผู้อาวุโสสูงสุด

3. ครอบครัวคนเดียว (Single-parent Family)

เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยลูกอย่างน้อย 1 คน อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูของพ่อหรือแม่ หรือผู้ปกครองเพียงคนเดียว อันเป็นผลมาจากสาเหตุการหย่าร้าง การแยกกันอยู่ หรือการเสียชีวิต

2.4.2 การสื่อสารในครอบครัว

ทฤษฎีระบบ (System Theory) มีแนวคิดที่ว่ามนุษย์เราไม่สามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยตัวเอง แต่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันและสื่อสารกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน “ครอบครัว” ก็เปรียบเสมือนกับระบบ ประกอบด้วยกลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาอาศัยอยู่ร่วมกัน ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน และช่วยเหลือเกื้อกูลกันทางด้านต่างๆ โดยอาศัย “การสื่อสาร” เป็นสื่อกลางในการพูดคุย (Galvin & Brommel, 1996 : 8-9)

“การสื่อสารในครอบครัว” (Family Communication) จึงเป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัวเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน ช่วยเหลือพึ่งพากัน และได้รับผลกระทบต่อกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดความผูกพัน (Cohesion) และการปรับตัวเข้าหากัน (Adaptability) ระหว่างสมาชิกครอบครัว

“ความผูกพัน” เป็นความรู้สึกภายในจิตใจที่สมาชิกต่างมีต่อกัน โดยระดับความผูกพันจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การพึ่งพาอาศัยกัน การเกิดช่องว่างระหว่างกัน การมีเวลาให้แก่กัน ความใกล้ชิดกัน และความเอาใจใส่ต่อกัน “การปรับตัวเข้าหากัน” เป็นความสามารถของสมาชิกในการปรับตัวเข้าหากันในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป โดยระดับการปรับตัวจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ โครงสร้างครอบครัวและการมอบหมายอำนาจ วิธีการเจรจาต่อรอง บทบาทหน้าที่ของสมาชิก การตั้งระเบียบกฎเกณฑ์ และการมีปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Thomas & Olson, 1994) (อ้างอิงใน Galvin & Brommel, 1996 : 28-34) ทั้งนี้ การสื่อสารจะช่วยขับเคลื่อนระบบของครอบครัวโดยการพูดคุยกันอย่างเปิดเผย การแสดงความรู้สึกต่อกัน (เช่น ความรัก ความห่วงใย หรือเอาใจใส่ต่อกัน) การปฏิสัมพันธ์กัน การยืดหยุ่นไปตามสภาพแวดล้อม และการหลีกเลี่ยงพุดจาในสิ่งที่อาจนำมาสู่ความขัดแย้ง เพื่อนำมาสู่ความผูกพันและการปรับตัวเข้าหากันระหว่างสมาชิกครอบครัว (Beebe et al., 2005 : 354, 356; Caughlin อ้างถึงใน Beebe et al., 2005 : 356)

การที่สมาชิกครอบครัวจะสื่อสารกันมากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับรูปแบบโครงสร้างปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Family Interaction Networks) ดังนี้ (Segrin & Flora, 2005; Trenholm & Jensen, 1996 : 277)

1. แบบศูนย์กลาง (Centralized Interaction Network)

จะมีสมาชิกครอบครัวเพียงคนเดียวทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิกแต่ละคน ขณะเดียวกันก็เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งที่เหลือ จึงกล่าวได้ว่าสมาชิกคนนี้มีบทบาทหลักในการเชื่อมต่อหรือประสานความสัมพันธ์ในครอบครัว

2. แบบกระจาย (Decentralized Interaction Network)

สมาชิกครอบครัวยังสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเอง โดยไม่มีผู้ใดเป็นศูนย์กลางหลัก การกระจายข้อมูลข่าวสารจึงมีความคล่องตัว

เอี่ยม ฉายงาม และคณะ (2544 : 824-825) Segrin & Flora (2005) DeVito (2004 : 300-303) และ Kundanis (2003 : 108) ซึ่งให้เห็นถึงพฤติกรรมสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ดังนี้

1. แบบแนวทางสัมพันธ (Orientation Approach)

จะมองการสื่อสารในครอบครัวว่าเป็นความสัมพันธ์ในแนวตั้งระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย โดยแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1.1 แบบที่ยึดระเบียบสังคมเป็นหลัก (Socio-orientation)

เป็นทัศนคติและปทัสถานของครอบครัวต่อพฤติกรรมทางสังคมที่เน้นการสร้าง ความสามัคคีและความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยสนับสนุนให้เด็กยอมรับความคิดเห็น เชื่อฟัง และ ทำตามผู้ใหญ่ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้ง

1.2 แบบที่ยึดความคิดเป็นหลัก (Concept-orientation)

เป็นทัศนคติและปทัสถานของครอบครัวต่อพฤติกรรมทางสังคมที่ให้ความสำคัญต่อการ เปิดรับและการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่นก่อนการตัดสินใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้น้อยแสดง ความคิดเห็น มีความคิดริเริ่มในเรื่องต่างๆ และมีส่วนร่วมคิดแก้ไขปัญหา

2. แบบขยายวงสัมพันธ (Spiral Linkage Approach)

จะมองการสื่อสารในครอบครัวว่าเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ เริ่มจากพ่อแม่และลูก ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของครอบครัวที่ต้องมีความเข้มข้นก่อนขยายวงการสื่อสารสัมพันธ์ออกไปสู่ ปู่ย่าตายายและญาติๆ

จากรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้น การสื่อสารในครอบครัวถูกแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แบบเปิดเสรี (Pluralistic)

เป็นลักษณะการสื่อสารของครอบครัวที่มีความยืดหยุ่นสูง ไม่ยึดติดกับสังคมหรือค่านิยม มากนัก กฎระเบียบเป็นสิ่งที่สามารถจะผ่อนผันหรือเปลี่ยนแปลงได้ง่าย สมาชิกแต่ละคนได้รับการ สนับสนุนให้รู้จักพัฒนาความคิดของตนเอง กล่าวแสดงออก กล่าวพูดคุย กล่าวถกเถียง และร่วม ตัดสินใจในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปของครอบครัว

2. แบบประนีประนอม (Consensual)

เป็นลักษณะการสื่อสารของครอบครัวที่แม้จะให้ความสำคัญกับสังคมและประเพณี แต่ก็เปิดโอกาสให้เด็กรู้จักพัฒนาความคิดของตนเองและกล้าแสดงออกแม้ความคิดจะแตกต่าง การสื่อสารรูปแบบนี้ทำให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกอยากร่วมมือกันปฏิบัติตามกฎที่ตั้งไว้

3. แบบปล่อยปละ (Laissez-faire)

เป็นลักษณะการสื่อสารของครอบครัวที่เป็นไปอย่างอิสระ ไม่มีกรอบหรือแนวทางที่สมาชิกต้องเชื่อฟัง สมาชิกแต่ละคนสามารถโต้แย้งหรือทำอะไรตามความต้องการได้ กฎระเบียบมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และการอยู่ร่วมกันจะเป็นไปอย่างตามสบายในแบบฉบับของตนเอง

4. แบบปกป้อง (Protective)

เป็นลักษณะการสื่อสารของครอบครัวที่เข้มงวด โดยผู้มีอำนาจสูงสุดซึ่งมักจะเป็นพ่อจะเป็นผู้วางหรือกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์อย่างรัดกุม เป็นผู้ให้คำแนะนำและควบคุมกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว รวมทั้งเป็นผู้กั้นกรองประเด็นการสนทนาและข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของครอบครัว เด็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่นและต้องไม่แสดงความคิดเห็นแม้จะไม่เห็นด้วยก็ตาม ทั้งนี้ การสื่อสารรูปแบบนี้อาจนำไปสู่การต่อสู้ช่วงชิงอำนาจในครอบครัวหรือการต่อต้านแบบคือเงียบ

2.4.3 วัฒนธรรมครอบครัวไทย

ลักษณะครอบครัวไทยแต่เดิมส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยายที่ประกอบด้วยปู่ย่าหรือตายายและหรือญาติพี่น้องนอกเหนือจากพ่อแม่และลูกอาศัยอยู่ร่วมกัน ครอบครัวเต็มไปด้วยความอบอุ่นสมาชิกครอบครัวมีความใกล้ชิดผูกพันกันและให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และในครอบครัวประเภทนี้จะมีผู้อาวุโสซึ่งมักจะเป็นผู้ชาย ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวในการออกไปหารายได้เพื่อมาจุนเจือสมาชิกครอบครัวขณะที่ผู้หญิงหรือผู้เป็นแม่จะรับผิดชอบงานบ้านและเลี้ยงดูบุตรอยู่ที่บ้าน

อีกทั้ง ครอบครัวไทยมีเอกลักษณ์ที่ปรากฏดั้งเดิม ได้แก่ ประการแรก การยกย่องให้ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่คุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ให้ความอุปการะเลี้ยงดูและความรักแก่สมาชิกในครอบครัว และรับผิดชอบเกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัว ประการที่สอง การให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส (Seniority) โดยผู้เยาว์จะต้องให้ความเคารพยำเกรงผู้สูงอายุ เชื่อฟังหรือรับฟังคำแนะนำจากผู้ใหญ่ เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ชีวิตมากมายและสามารถเข้าใจถึงสภาพต่างๆ ได้ดีกว่าผู้เยาว์ และประการสุดท้าย ในครอบครัวจะให้ความสำคัญกับเด็กโดยพ่อแม่จะเสียสละทำ

ทุกอย่างเพื่อลูก ให้การอบรมเลี้ยงดูลูก และคอยดูแลเอาใจใส่ลูกอย่างใกล้ชิด (สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2551, จาก <http://www.geocities.com/met6th/7.doc>)

แต่ด้วยสภาพทางสังคมเศรษฐกิจที่เสื่อมทรามลงปัจจุบัน ทำให้วิถีชีวิตของครอบครัวไทย ต้องเปลี่ยนแปลง โดยครอบครัวมีขนาดเล็กลงมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูกอาศัยอยู่ร่วมกันเท่านั้น และผู้เป็นแม่ก็มีบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยต้องออกไปทำงาน นอกบ้านเพื่อช่วยเหลือผู้เป็นพ่อหารายได้ที่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูจนเจือสมาชิกในครอบครัว การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างครอบครัวดังกล่าวส่งผลให้พ่อแม่มีเวลาให้กับลูกน้อยลงและไม่สามารถ อบรมดูแลหรือขัดเกลาลูกได้อย่างใกล้ชิด ประกอบกับ จากที่เทคโนโลยีสื่อใหม่ถูกนำเข้ามาใน ครอบครัว เด็กจึงถูกปล่อยให้ได้อยู่ตามลำพังที่บ้านกับสื่อใหม่ต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเข้ามาแทนที่ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกจนอาจนำมาสู่การเกิดช่องว่าง การสื่อสารและความห่างเหิน (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2546 : 71-74)

ข้อมูลจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของครอบครัวไทยที่มีบุตร อยู่ในช่วงวัยรุ่นอายุ 13 ปีขึ้นไป พบว่าจากที่พ่อแม่ทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ให้กับการทำงาน ทำให้พ่อแม่ มีเวลาอยู่กับเด็กและเยาวชนเพียงวันละ 2 ชั่วโมง จึงส่งผลให้เด็กและเยาวชนหัน ไปใช้เวลากับเพื่อน แพน การเรียนพิเศษ และสื่อต่างๆ อีกทั้ง ผลจากการศึกษาดังกล่าวพบลักษณะของครอบครัวไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2549, 15 พฤษภาคม)

1. ครอบครัวอบอุ่น

เป็นครอบครัวที่ลูกมีผลการเรียนดี มีความประพฤติดี เชื่อฟังพ่อแม่ พ่อแม่มีงานที่ มั่นคงหรือมีกิจการของตนเอง มีบุตรประมาณ 1-2 คน พ่อแม่มีความซื่อสัตย์ต่อกัน ครอบครัวมีการใช้ เวลาอยู่ร่วมกันในวันธรรมดากว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน โดยแบ่งเป็นช่วงเข้าทานอาหารร่วมกันและพูดคุยกัน และช่วงเย็นพ่อหรือแม่จะไปรับลูกที่โรงเรียน และใช้เวลาช่วงเย็นทานข้าวด้วยกัน พักผ่อนดูทีวี และพูดคุยเรื่องเรียนหรือกิจกรรมในแต่ละวัน

2. ครอบครัวพังพิน

เป็นครอบครัวที่สมาชิกพังพินบุคคลรอบข้าง พ่อแม่เป็นหนี้กู้ยืม มีรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ทำให้ต้องพึ่งพิงญาติในการดูแลเอาใจใส่ลูกตนเอง เป็นครอบครัวใหญ่ที่มีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ ด้วยกัน พ่อแม่ทำงานนอกบ้านทั้งสองคน ลูกมีความประพฤติดี เรียนดีเพราะครูที่โรงเรียน เพราะ ญาติพี่น้อง เพราะเพื่อน และเพราะสังคมมากกว่าพ่อแม่ซึ่งใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานและไม่มี เวลาให้กับลูก

3. ครอบครัวยุ่งเหยิง

เป็นครอบครัวที่พ่อแม่มีฐานะดี การศึกษาสูง มีรายได้มาก ทำงานในระดับสูง แต่ไม่มีเวลาให้กับครอบครัว พ่อแม่มุ่งทำแต่งาน มักมีพี่เลี้ยงคอยดูแลลูก ลูกมีความประพฤติไม่เหมาะสม เกรงชอบเที่ยว เรียนไม่ดี และชอบอยู่กับเพื่อน

4. ครอบครัวพังทลาย

เป็นครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาน้อย พ่อแม่มุ่งทำงานหาเงิน มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ไม่มีเวลาให้ลูก ฝากลูกไว้กับญาติพี่น้องหรือคนข้างบ้าน ลูกใช้เวลาส่วนใหญ่กับเพื่อน อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แย่และไม่ดีต่อการเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม พ่อแม่แทบไม่มีเวลาให้ลูก ลูกไม่มีใครให้คำปรึกษา สมาชิกจะต่างคนต่างหากินข้าวกันเอง

2.4.4 การสื่อสารในครอบครัวผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

จากที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจส่งผลต่อการสื่อสารในครอบครัวที่ลดน้อยลง อันเนื่องมาจากพ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านและใช้เวลาอยู่กับการทำงาน ทำให้เทคโนโลยีสื่อใหม่ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์คอมพิวเตอร์ เข้ามามีบทบาทต่อการสื่อสารในครอบครัวปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี Beebe et al. (2005 : 359-361) ชี้ให้เห็นถึงข้อด้อยของเทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อการสื่อสารหรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เช่น การต้องใช้อวัจนภาษาซึ่งอยู่ในรูปของคำพูดหรือสัญลักษณ์ในการพูดคุยทางออนไลน์ การไม่สามารถมองเห็นหน้าหรือสังเกตอากัปกริยาซึ่งกันได้ การถูกจำกัดด้วยเวลา และการไม่สามารถโต้ตอบได้ทันท่วงทีในการพูดคุยทางอีเมล เป็นต้น

ขณะที่ Kundanis (2003 : 105-106, 108-110) ชี้ถึงปัญหาช่องว่างที่อาจเกิดขึ้นหากพ่อแม่ปล่อยให้ลูกใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อยู่ตามลำพังจนไม่สามารถควบคุมให้ลูกใช้สื่อใหม่อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ Kundanis ชี้ให้พ่อแม่มีการเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ให้เท่าทันกับลูก โดยพ่อแม่ต้องเข้าไปมีบทบาทต่อการใช้สื่อใหม่ในครอบครัว (Parental Mediation) ดังนี้

1. ความตื่นตัว (Active)

ความตื่นตัวทำให้พ่อแม่เกิดการพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับการใช้สื่อใหม่ รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ เพื่อนำมาสู่ความเข้าใจร่วมกัน

2. ความเข้มงวดในกฎระเบียบ (Restrictive)

ความเข้มงวดในกฎระเบียบทำให้พ่อแม่สามารถควบคุมการใช้สื่อใหม่ของลูกให้เหมาะสม

3. การเสพร่วมกัน (Co-viewing)

หากพ่อแม่และลูกมีความสนใจในเทคโนโลยีสื่อใหม่เดียวกัน ก็จะนำมาสู่การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำแนวคิดการสื่อสารในครอบครัวมาเป็นกรอบศึกษาถึงรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวระหว่างแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่กับแบบไม่ผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

2.5 แนวคิดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (Domestication of Technology)

จากแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อสารกับวัฒนธรรมที่แบ่งออกเป็น 2 มุมมอง คือ มุมมองหนึ่งเห็นว่าการสื่อสารมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมตามความต้องการของสังคม ขณะที่อีกมุมมองหนึ่งกลับเห็นตรงข้ามกันว่า โครงสร้างสังคมหรือวัฒนธรรมมีอำนาจกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ในกระบวนการสื่อสาร (กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2551 : 679) Ling (2004 : 23-24) ไม่เห็นด้วยกับมุมมองทั้งสองดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่าต่างเป็นมุมมองที่ไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเองเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อสารกับวัฒนธรรมไม่ได้เป็นความสัมพันธ์แบบทางเดียว แต่เป็นความสัมพันธ์แบบที่ทั้งสองฝ่ายต่างกำหนดซึ่งกันและกัน

ขณะเดียวกัน Ling เสนอแนวคิดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (Domestication of Technology) ซึ่งพัฒนาโดย Roger Silverstone และ Leslie Haddon นักวิชาการจากสำนักวัฒนธรรมศึกษา แนวคิดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันนี้จะอยู่ตรงกลางระหว่างแนวคิดสองมุมมองดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวคิดที่เน้นมองในมิติการบริโภคในชีวิตประจำวัน โดยผู้ใช้หรือผู้บริโภคจะมีบทบาทหรืออำนาจหลักในการตัดสินใจ การเลือกใช้ และการปรับใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เข้ากับสังคมหรือวัฒนธรรมของตนเอง เช่น ที่บ้าน ที่ทำงาน หรือที่โรงเรียน

อีกทั้ง จากการศึกษาของ Ling (2001) ซึ่งให้เห็นความแตกต่างระหว่างแนวคิดการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation) กับแนวคิดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (Domestication of Technology) โดยการแพร่กระจายนวัตกรรมเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าผู้ซื้อเป็นผู้บริโภคอย่างมีเหตุมีผล และแนวคิดนี้มักจะถูกนำไปใช้ในการวิจัยทางการตลาดเชิงปริมาณเพื่อพยากรณ์ถึงแนวโน้มของการแพร่กระจายนวัตกรรมซึ่งจะสิ้นสุดลงเมื่อผู้บริโภคเกิดการยอมรับ ขณะที่การใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าผู้บริโภคมีบทบาทหลักในการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน และแนวคิดนี้จะเน้นมองในมิติของการบริโภคภายหลังจากเกิดการยอมรับเทคโนโลยี ขณะเดียวกันก็จะมองไปที่บทบาทของเทคโนโลยีต่อผู้บริโภคว่าได้ถูกสร้าง ถูกให้คุณค่า หรือก่อให้เกิดผลกระทบอย่างไรกับผู้บริโภคในบริบทสังคมต่างๆ ประกอบกับ Marshall (2004 : 1) กล่าวว่าเทคโนโลยีจะ

เป็นตัวกำหนดหรือก่อให้เกิดการสื่อสารในรูปแบบต่างๆอันเป็นผลจากการที่เทคโนโลยีถูกนำไปใช้หรือปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกันนั่นเอง

จากที่การใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (Domestication of Technology) เป็นการนำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตประจำวัน สังคม หรือวัฒนธรรมของตนเอง กระบวนการใช้แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (Berker, Hartmann, Punie, & Ward, In Berker et al. (Eds.), 2006 : 2, 126-128; Ling, 2004 : 28-30; Silverstone, 1994 : 98; Silverstone, Hirsch, & Morley, In Silverstone & Hirsch (Eds.), 1994 : 21-26; Green, 2002 : 44-45; Cormier, 2007 : 9-14)

1. ขั้นการรับรู้ (Imagination)

เป็นขั้นตอนที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี โดยเป็นผลมาจากกระบวนการเลือกเปิดรับของปัจเจกบุคคล

2. ขั้นการเกิดแรงจูงใจ (Appropriation)

เป็นขั้นตอนภายหลังจากที่ได้รับรู้ บุคคลก็จะเกิดแรงจูงใจที่นำมาสู่การเกิดความต้องการเทคโนโลยี

3. ขั้นการนำเทคโนโลยีเข้ามาในชีวิต (Objectification)

เป็นขั้นตอนที่แรงจูงใจจะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลแสวงหาและนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาในสังคมหรือวัฒนธรรมของตนเอง

4. ขั้นการใช้ในชีวิตประจำวัน (Incorporation)

เป็นขั้นตอนที่บุคคลใช้เทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนี้

- 4.1 พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี
- 4.2 วัตถุประสงค์ของการใช้เทคโนโลยี
- 4.3 กฎระเบียบการใช้เทคโนโลยี
- 4.4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการใช้เทคโนโลยี
- 4.5 การแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรค

5. ขั้นการเกิดผล (Conversion)

เป็นขั้นตอนที่ชี้ให้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงบวกและเชิงลบกับปัจเจกบุคคล สังคม หรือวัฒนธรรม จากการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน

จากกระบวนการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันดังกล่าวข้างต้น แนวคิดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันนี้มีคุณลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นแนวคิดที่เน้นศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคมากกว่าพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริโภคในการใช้เทคโนโลยี และบทบาทของเทคโนโลยีต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้บริโภค
 2. เป็นแนวคิดที่ต้องศึกษาอย่างเป็นกระบวนการ
 3. เป็นแนวคิดที่มองการใช้เทคโนโลยีว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริโภคต้องพูดคุย ถกเถียง หรือต่อรองร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเทคโนโลยีในบริบทที่แตกต่าง
 4. เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภค เช่น การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีร่วมกัน การแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน เป็นต้น
 5. บทบาท คุณค่า และความหมายที่ผู้บริโภคมอบหมายให้กับเทคโนโลยีนั้น จะแตกต่างกันไปตามบริบทและรูปแบบการใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน
- การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำแนวคิดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันมาวิเคราะห์ถึงกระบวนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกในครอบครัว

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อใหม่ (New Media Exposure)

ในการเปิดรับสื่อใหม่ นักวิชาการชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยต่างๆต่อพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ ปัจจัยภายนอกบุคคล เช่น สังคม วัฒนธรรม เป็นต้น และปัจจัยภายในบุคคล เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านจิตวิทยา

2.6.1 ปัจจัยภายนอกบุคคลต่อการเปิดรับสื่อใหม่

ดารา ทีปะปาล (2542 : 14-15) กล่าวถึงสิ่งเร้าภายนอกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. สิ่งเร้าทางการตลาด ประกอบด้วย
 - 1.1 สิ่งเร้าปฐมภูมิ ได้แก่ ผลិតภัณฑ์ ราคา และส่วนประกอบต่างๆ
 - 1.2 สิ่งเร้าทุติยภูมิ ได้แก่ การสื่อสารผ่านสื่อและการนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่าง
2. สิ่งเร้าทางสิ่งแวดล้อม เช่น อิทธิพลจากสังคมและวัฒนธรรม

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2539 : 113-115) ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ดังนี้

1. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural Factor) ประกอบด้วยค่านิยม (Value) ซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดความรู้สึกนึกคิดและควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม

2. ปัจจัยด้านสังคม (Social Factor) ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้บริโภค ได้แก่

2.1 กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) เป็นกลุ่มที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยและมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิดเห็น และค่านิยมของบุคคลให้ต้องปฏิบัติตามหรือยอมรับ

2.2 บทบาทและสถานะ (Role and Status) ของบุคคลที่แตกต่างกันไปตามแต่ละกลุ่มที่บุคคลเกี่ยวข้องด้วย เช่น ครอบครัว กลุ่มอ้างอิง เป็นต้น

2.6.2 ปัจจัยภายในบุคคลต่อการเปิดรับสื่อใหม่

ปัจจัยภายในบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.6.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

Kundanis (2003 : 108-110), Singer and Singer (2001 : 19, 23, 74, 76, 89) และ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2539 : 115-116) ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความแตกต่างในพฤติกรรมผู้บริโภค ดังนี้

1) การศึกษา (Education)

การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่แสดงถึงพฤติกรรมกรรมและการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของบุคคล โดยข้อมูลทางประชากรของประเทศสหรัฐอเมริกาในปี 1999 พบสัดส่วนของการมีคอมพิวเตอร์อยู่ในครัวเรือนของพ่อแม่ที่มีการศึกษาดำรงระดับมัธยมศึกษาเพียงร้อยละ 15 ขณะที่ในครัวเรือนของพ่อแม่ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าจะมีคอมพิวเตอร์ถึงร้อยละ 80

2) เพศ (Gender)

เพศส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ที่แตกต่างกัน โดยผลจากการศึกษาพบว่าผู้ชายจะชอบใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข้อมูลข่าวสารที่สนใจ เช่น ข่าวสารประจำวัน สภาพอากาศ และข่าวกีฬา ขณะที่ผู้หญิงจะใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารทางสังคม เช่น รับ-ส่งอีเมลล์

3) รายได้ (Income)

รายได้ของบุคคลส่งผลต่อการมีเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครัวเรือน

4) อายุ (Age)

วัยหรืออายุจะส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ที่แตกต่างกัน โดยผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนจะใช้สื่อใหม่เพื่อวัตถุประสงค์ทางสังคม เช่น การพูดคุยออนไลน์ และความบันเทิง ขณะที่ผู้ใหญ่จะใช้สื่อใหม่เพื่อการทำงานหรือการทำธุรกรรม เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า การซื้อสินค้า

5) รูปแบบครอบครัว

รูปแบบครอบครัวส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ซึ่งจะแสดงออกในรูปแบบของกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น โดยหากสมาชิกครอบครัวมีการสื่อสารพูดคุยกัน ก็จะนำไปสู่พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่หรือการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน โดยใช้สื่อใหม่ในครอบครัวแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

(1) แบบตื่นตัว (Active)

เป็นรูปแบบที่พ่อแม่และลูกมีการพูดคุยกันและใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน

(2) แบบจำกัด (Restrictive)

เป็นรูปแบบที่พ่อแม่ตั้งกฎเกณฑ์การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับลูกเพียงฝ่ายเดียว

(3) แบบร่วมด้วยช่วยกัน (Co-viewing)

เป็นรูปแบบที่พ่อแม่และลูกมีความสนใจในเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทเดียวกันและเกิดการใช้สื่อใหม่ร่วมกัน

Clarke, Hall, Jefferson, and Roberts และ Murdock and McCron ชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างของยุคสมัย (Generation Differences) เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความแตกต่างและที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกัน โดย Clarke, Hall, Jefferson, and Roberts (อ้างถึงใน Hall & Jefferson, 2002 : 18-22, 25) ชี้ถึงความเป็นมาของการเกิดวัฒนธรรมคนหนุ่มสาว (Youth Culture) ในช่วงภายหลังสงครามโลกสิ้นสุด ซึ่งสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นยุคแห่งความเฟื่องฟูมั่งคั่ง (Affluence) เกิดความเป็นประชาธิปไตยในสังคมโดยประชาชนทุกคนมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกัน เศรษฐกิจมีความเจริญก้าวหน้า เกิดแนวคิดแห่งการบริโภคนิยม ธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมหันมาผลิตสินค้าที่ตอบสนองความต้องการหรือความสนใจของคนวัยหนุ่มสาวมากยิ่งขึ้น เป็นยุคแห่งการสื่อสารมวลชนโดยสังคมเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารมากมาย เกิดวัฒนธรรมคนหนุ่มสาว เกิดวัฒนธรรมมวลชนอันเป็นผลมาจากการหลั่งไหลของข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรม เกิดการลอกเลียนแบบ และเกิดการแสดงตัวหรือแสดงออกทางวัฒนธรรมของคนวัยหนุ่มสาว เช่น การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่มีสีสันหลากหลาย และความนิยมชมชอบในเพลงแนวร็อก

อีกทั้ง ความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมดังกล่าวทำให้ครอบครัวเกิดการแบ่งแยกอันเป็นผลมาจากการเกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับลูกที่เป็นหนุ่มสาว (Generation Gap) ซึ่ง Clarke, Hall, Jefferson, and Roberts (อ้างถึงใน Hall & Jefferson, 2002 : 49-52) ชี้ให้เห็นว่าช่องว่างที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ 1) การศึกษา (Education) ซึ่งในยุคก่อนสงครามโลกพ่อแม่จะเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ขณะที่ในช่วงหลังสงครามโลก

เด็กหรือหนุ่มสาวจะได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ 2) อาชีพการงาน (Employment) ขณะที่พ่อแม่ไม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพการงาน คนหนุ่มสาวจะได้รับโอกาสในการทำงานและยอมรับต่อสภาพการตกงานหรือไม่มีงานทำ และ 3) ทักษะ (Attitude) คนหนุ่มสาวจะมีทัศนคติต่อการใช้เวลาในช่วงวันหยุดอย่างเต็มที่ และมีความสนใจหรือทำกิจกรรมที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ ประกอบกับ Murdock and McCron (อ้างถึงใน Hall & Jefferson, 2002 : 199-200) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอายุ (Age) ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการรับรู้ของบุคคลถึงการเกิดช่องว่างอันเป็นผลมาจากความแตกต่างทางประสบการณ์และการสวนทางหรือความไม่ลงรอยกันทางวัฒนธรรม (Counter Culture)

2.6.2.2 ปัจจัยทางจิตวิทยา

ปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมของบุคคลที่แตกต่างกัน มีดังนี้

1) แรงจูงใจ (Motivation)

มนุษย์เรามีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่างในช่วงเวลาหนึ่ง ความต้องการบางอย่างอาจเกิดจากความต้องการทางชีววิทยา (Biological Needs) เช่น ความหิว ขณะที่บางอย่างเป็นความต้องการทางจิตวิทยา (Psychological Needs) เช่น การยอมรับ โดยความต้องการเหล่านี้จะกลายเป็นสิ่งจูงใจ ซึ่งหากเมื่อได้รับการกระตุ้นอย่างเพียงพอแล้ว ก็จะเกิดเป็นความตึงเครียดที่นำไปสู่การเกิดพฤติกรรม

ดารา ทีปะปาล (2541 : 64) การจูงใจเป็นสภาวะที่เกิดขึ้นภายในบุคคลที่กระตุ้นผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยสิ่งจูงใจจะเป็นจุดเริ่มต้นและผลักดันให้แสดงพฤติกรรมออกมาตามลำดับขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย แรงขับ (Drive) แรงกระตุ้น (Urge) ความปรารถนาหรือความต้องการ (Wish or Desire)

นักวิชาการได้ให้ความหมายของสิ่งจูงใจ ดังนี้

สิ่งจูงใจ (Motive) หรือแรงขับ (Drive) เป็นความต้องการที่กีดกันจนมากพอที่จะจูงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง (คอตเลอร์ และ อาร์มสตรอง, 2003 : 75)

แรงจูงใจ หมายถึง แรงผลักดัน ความมุ่งประสงค์ หรือความต้องการต่างๆ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของสิ่งที่ตามมา คือ พฤติกรรม (James A. Bayton อ้างถึงใน ชงชัย สันติวงษ์, 2540 : 80)

แรงจูงใจ หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกกระตุ้น โดยแรงขับของแต่ละบุคคลมี
แนวโน้มไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างใดอย่างหนึ่ง (สุชา จันทน์เอม, 2544 : 112)

แรงจูงใจ หมายถึง สิ่งที่มาเร้าหรือกระตุ้นใจให้ความต้องการของมนุษย์
ได้รับความพอใจ และมีผลให้พฤติกรรมมนุษย์บรรลุเป้าหมาย โดยปราศจากภัยอันตราย
หรือสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจไปได้ (โสภา ชูพิกุลชัย, 2529 : 120)

แรงจูงใจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แรงจูงใจภายในหรือทางจิตใจ และแรงจูงใจ
ภายนอกหรือทางกายภาพ โดยปัจจัยต่างๆที่นำมาสู่การเกิดแรงจูงใจมีดังนี้ (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2544 :
74-75; สุชา จันทน์เอม, 2544 : 113-114; ชงชัย สันติวงษ์, 2540 : 82-83; โสภา ชูพิกุลชัย, 2529 :
125-132)

1. ทางชีวภาพ

เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการทางกายซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิต เช่น อาหาร น้ำ
ความปลอดภัย เป็นต้น

2. ทางอารมณ์

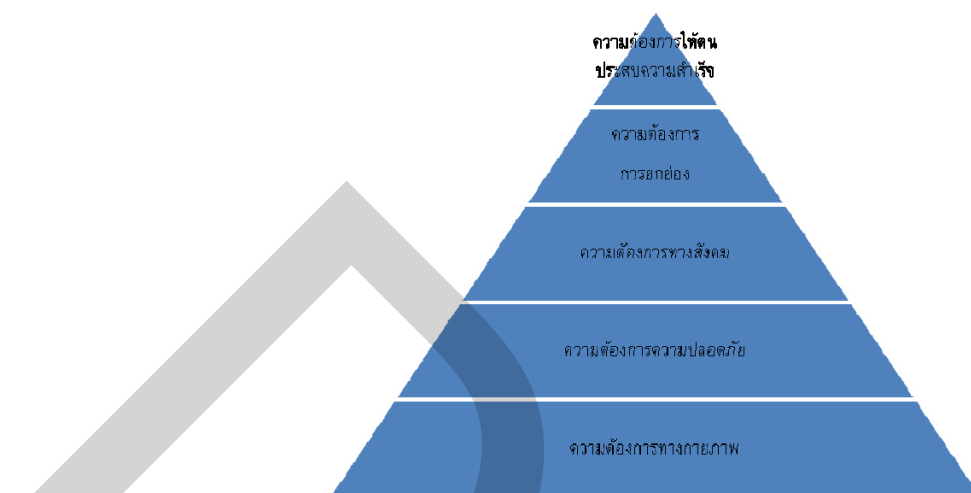
เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากอารมณ์หรือความรู้สึก เช่น ตื่นเต้น วิดกกังวล กลัว โกรธ รัก
เกลียด เป็นต้น

3. ทางความคิด

เป็นแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการกระทำในสิ่งที่คิดว่าเหมาะสม และคาดหวังการตอบสนอง
จากผู้อื่นต่อการกระทำของตน

4. ทางสังคมและวัฒนธรรม

เป็นแรงจูงใจที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมและเป็นที่ยอมรับ
ของบุคคลในสังคม

ภาพที่ 2.3 แสดงการจัดอันดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของ Maslow

ที่มา: คอตเลอร์ และอาร์มสตรอง (2003 : 75-76)

Maslow (อ้างถึงใน คอตเลอร์ และอาร์มสตรอง, 2003 : 75-76) ได้จัดอันดับขั้นความต้องการของมนุษย์จากสิ่งที่กดดันมากที่สุดไปถึ้น้อยที่สุดไว้ 5 ขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs)
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)
3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs)
4. ความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs)
5. ความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ (Self-actualization Needs)

McCarthy and Perreault (1993 : 205-206) (อ้างถึงใน ดารา ทีปะปาล, 2541 : 65-66) นำแนวคิดของ Maslow มาจัดลำดับขั้นความต้องการของบุคคล (The PSSP Hierarchy of Needs) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านสรีรวิทยา (P: Physiological Needs)
เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น อาหาร น้ำ อากาศ
2. ความต้องการความปลอดภัย (S: Safety Needs)
เป็นความต้องการความปลอดภัยหลังจากที่ได้รับความต้องการทางด้านสรีรวิทยา เช่น ความต้องการได้รับการคุ้มครอง การมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์

3. ความต้องการทางสังคม (S: Social Needs)

เป็นความต้องการของบุคคลในการแสวงหาความรัก ความเป็นมิตร สถานะทางสังคม หรือการยอมรับจากสังคม เป็นต้น

4. ความต้องการส่วนบุคคล (P: Personal Needs)

เป็นความต้องการที่จะบรรลุขั้นอัตราหรือถือตนเองเป็นใหญ่ การแสวงหาความพอใจเพื่อตนเอง เช่น ความภูมิใจในตนเอง ความสำเร็จในชีวิต ความสนุกสนาน ความมีอิสรภาพ ความผ่อนคลาย เป็นต้น

2) การรับรู้ (Perception)

ภายหลังจากบุคคลได้รับการกระตุ้น บุคคลจะอยู่ในสภาพพร้อมที่จะกระทำ การรับรู้เป็นปัจจัยทางจิตวิทยาที่สามารถส่งผลต่อการกระทำของบุคคลได้ โดยการรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลเลือกรับรู้ จัดการ และตีความหมายข้อมูลต่างๆ เพื่อให้เกิดเป็นความเข้าใจ (คอตเลอร์ และ อาร์มสตรอง, 2003 : 76)

จากที่การสื่อสารปัจจุบันเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารมากมาย ผู้รับสารจึงไม่สามารถที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นได้ทั้งหมด ประกอบกับ ผู้รับสารก็ไม่ได้อยู่ในฐานะของผู้ถูกกระทำเพียงอย่างเดียว แต่ผู้รับสารสามารถเลือกที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารตามความต้องการของตนเองได้

ด้วยกระบวนการเลือกสรรทางจิตวิทยาซึ่งทำหน้าที่กลั่นกรองข้อมูลข่าวสารในการรับรู้ของบุคคล ผู้รับสารจึงสามารถเลือกเปิดรับ ตีความ และจดจำข้อมูลข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตนเอง ขณะเดียวกัน ผู้รับสารก็สามารถที่จะหลีกเลี่ยงไม่เปิดรับ ตีความ และจดจำข้อมูลข่าวสารที่ขัดแย้งกับของตนเอง (ชำนาญ เขาวงกตพิงศ์ และคณะ, 2540 : 414)

ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร และคณะ (2548 : 550) การรับรู้เป็นกระบวนการเลือกรวบรวม และแปลความหรือตีความข้อมูลข่าวสารผ่านประสาทสัมผัสของบุคคล โดยนอกจากการรับรู้จะเป็นส่วนกำหนดกรอบความคิดของคนเราในการประเมินตนเอง ผู้อื่น และสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวแล้ว การรับรู้ยังเป็นตัวกำหนดท่าที พฤติกรรม และการแสดงออกของคนเราต่อสิ่งต่างๆ อีกด้วย

Baran & Davis (2006 : 149-153) Baran (2004 : 425) และ Devito (2003 : 57, 393) เมื่อบุคคลได้พบข้อมูลข่าวสารใหม่ที่ไม่สอดคล้องกับประสบการณ์ ความเชื่อ และค่านิยมของตนเอง ก็จะส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดความไม่แน่ใจ อึดอัดใจ และต้องหาวิธีการลดความอึดอัดใจด้วยกระบวนการคัดเลือกข้อมูลข่าวสาร

Severin and Tankard (2001 : 80) พฤติกรรมการสื่อสารมนุษย์เกิดจากแนวคิดความสอดคล้องทางความคิดที่เชื่อว่า หากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารนำไปสู่การไม่สอดคล้องทางความคิด ความเชื่อ หรือทัศนคติของบุคคลที่มีอยู่ บุคคลนั้นก็จะเกิดความตึงเครียดและจะพยายามหาวิธีทางลดความตึงเครียดด้วยกระบวนการคัดเลือกข้อมูลข่าวสาร

Katz (1974) (อ้างถึงใน ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร และคณะ, 2548 : 501) สภาวะแวดล้อมทางสังคมและสภาวะทางจิตใจสามารถส่งผลต่อความต้องการของผู้รับสารที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้รับสารเกิดการเปิดรับสื่อที่แตกต่างโดยจะคำนึงถึงความสามารถของสื่อในการตอบสนองความต้องการของตนเองได้หรือไม่ เช่น ความต้องการสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง ความต้องการในการติดต่อทางสังคมกับผู้อื่น ความต้องการพบเจอสิ่งใหม่และความบันเทิง หรือความต้องการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นไปต่างๆของโลก

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า แม้ว่าสื่อต่างๆจะพยายามแข่งขันกันเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร แต่ผู้รับสารจะมีกระบวนการเลือกสรรในการแสวงหาหรือเปิดรับข่าวสารเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของตนเองด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทัศนคติ หรือความรู้สึกนึกคิดที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งกระบวนการเลือกรับสื่อแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 2.4 แสดงกระบวนการเลือกสรรในการเปิดรับสื่อ

ที่มา: Severin & Tankard (2001 : 80)

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกให้ความสนใจ (Selective Exposure)

ผู้รับสารจะเลือกเปิดรับหรือให้ความสนใจสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งที่สอดคล้องกับความรู้อ ความเชื่อ และทัศนคติของตนเองที่มีอยู่ รวมทั้ง องค์ประกอบอื่นๆ เช่น สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2. การเลือกรับรู้หรือเลือกตีความ (Selective Perception or Interpretation)

เมื่อผู้รับสารเลือกเปิดรับสื่อใดสื่อหนึ่ง ก็จะตีความหมายหรือประเมินสื่อที่เลือกรับแตกต่างกันไปตามความเข้าใจ ความคิดเห็น ความเชื่อ ทัศนคติ แรงจูงใจ หรือประสบการณ์ของตนเองเป็นสำคัญ หรือตามสภาวะอารมณ์ ร่างกาย และจิตใจของตนเองในขณะนั้น

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention)

ผู้รับสารจะไม่สามารถจดจำข้อมูลข่าวสารได้ทั้งหมด แต่จะเลือกจดจำเฉพาะข่าวสารบางอย่างหรือบางส่วนที่ตรงกับความสนใจหรือที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง

3) การเรียนรู้ (Learning)

เมื่อบุคคลเกิดกระทำสิ่งใด บุคคลก็จะเกิดการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรอันเป็นผลจากการได้รับประสบการณ์โดยตรงหรือโดยบังเอิญ ดังนี้ (ดารา ทีปะปาล 2541 : 67-70)

(1) การเรียนรู้จากพฤติกรรมหรือการกระทำ (Behavior Learning)

เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ โดยอัตโนมัติอันเกิดจากผลการกระทำซ้ำๆ ซากๆ และเกิดจากปัจจัยตัวแปร 4 อย่าง ได้แก่ แรงขับ (Drive) สิ่งเร้า (Cue) การตอบสนอง (Response) และการเสริมแรง (Reinforcement)

(2) การเรียนรู้จากการคิดอย่างมีเหตุมีผล (Cognitive Learning)

เป็นการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการคิดใคร่ครวญอย่างมีเหตุมีผล และใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาโดยปราศจากประสบการณ์ตรง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นและปรับเป็นพฤติกรรมของตนเอง

4) ความเชื่อและทัศนคติ (Belief and Attitude)

คอตเลอร์ และอาร์มสตรอง (2003 : 77) บุคคลจะเกิดความเชื่อและทัศนคติโดยผ่านการกระทำและการเรียนรู้ ซึ่งความเชื่อคือความคิดที่บุคคลยึดถือเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และทัศนคติ คือ การประเมิน ความรู้สึก และความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเหนียวแน่น โดยทัศนคติจะกำหนดความคิดว่าชอบหรือไม่ชอบสิ่งใด หรือความคิดที่จะเข้าหาหรือถอยห่างจากสิ่งนั้น

ดารา ทีปะปาล (2541 : 70-72) ความเชื่อเป็นความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับบางสิ่ง เป็นส่วนประกอบที่ช่วยเสริมสร้างทัศนคติของบุคคล แต่ไม่จำเป็นต้องชอบหรือไม่ชอบ และความเชื่อจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์

ทัศนคติเป็นแนวความคิดเห็นของบุคคลต่อบางสิ่งบางอย่าง เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรงหรือทางอ้อม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) ซึ่งหมายถึงความเชื่อหรือความรู้ต่อสิ่งหนึ่ง

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) ซึ่งหมายถึงความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง เช่น ความชอบ

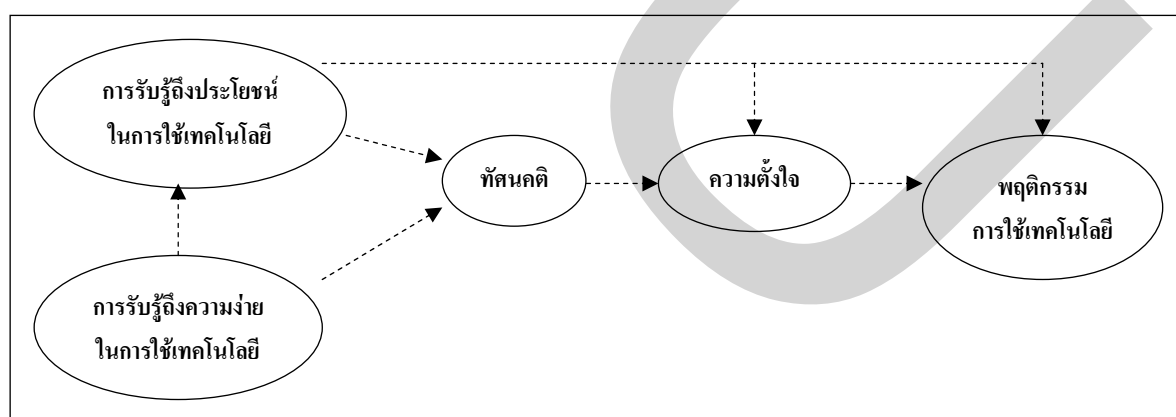
3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) ซึ่งหมายถึงการกระทำของบุคคลอันเนื่องมาจากความเชื่อและความรู้สึกที่เกิดขึ้น

องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้มีความสัมพันธ์เป็นลำดับขั้นพฤติกรรมการตอบสนองของบุคคล “เรียนรู้-รู้สึก-กระทำ” (Learn-Feel-Do) โดยเมื่อบุคคลรวบรวมข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ และก่อตัวเป็นทัศนคติอันแสดงถึงความเชื่อความคิดต่อสิ่งนั้นๆ หลังจากนั้น บุคคลก็จะประเมินความเชื่อ เกิดเป็นความรู้สึกชอบ และท้ายที่สุด จากผลประเมินเป็นความชอบก็จะมีผลจูงใจให้เกิดพฤติกรรมหรือการกระทำ

สอดคล้องกับทฤษฎี KAP ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitude) และการปฏิบัติ (Practice) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ภายหลังจากที่ผู้รับสารได้รับข้อมูลข่าวสารก็จะเกิดความรู้ เมื่อเกิดความรู้ก็จะเกิดทัศนคติ และเมื่อเกิดทัศนคติในเชิงบวกต่อข้อมูลข่าวสารที่ได้รับก็จะนำไปสู่การเกิดการกระทำในขั้นท้ายสุด (สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2552, จาก <http://www.novabizz.com/NovaAce/Attitude.htm>)

แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model)

จากแนวคิดความเชื่อและทัศนคติดังกล่าวข้างต้น แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model) ชี้ให้เห็นถึงการเกิดพฤติกรรมของบุคคลในการใช้เทคโนโลยี ดังนี้

ภาพที่ 2.5 แสดงแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model)

ที่มา: Teo & Pok (2003 : 485)

เริ่มต้นจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) Fishbein and Ajzen (1975) (อ้างถึงใน Ajzen & Fishbein, 1980 : 6-7; Kwon & Chidambaram, 2000 : 1-10; Yang, 2004 : 257-277) ซึ่งให้เห็นที่มาของการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ว่าเกิดจากความตั้งใจ (Intention) ซึ่งความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรมมาจากการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบ 2 ประการ คือ ทักษะคติส่วนตัวต่อพฤติกรรม (Attitude toward Behavior) และบรรทัดฐานของกลุ่ม (Subjective Norm)

ทักษะคติส่วนตัวต่อพฤติกรรม (Attitude toward Behavior) เกิดจากความเชื่อของบุคคลต่อพฤติกรรม โดยหากบุคคลมีความเชื่อว่าพฤติกรรมหนึ่งนั้นจะนำมาสู่ผลลัพธ์ทางบวก บุคคลก็จะเกิดทักษะคติที่ดีต่อพฤติกรรม และเกิดความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรมหนึ่งนั้น

บรรทัดฐานของกลุ่ม (Subjective Norm) เป็นการรับรู้ของบุคคลว่าผู้อื่นที่มีความสำคัญกับตัวเขา (เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง เพื่อน เป็นต้น) ต้องการหรือไม่ต้องการให้เขาทำพฤติกรรมหนึ่งนั้น โดยหากบุคคลรับรู้ว่ามีผู้อื่นที่มีความสำคัญกับตัวเขาต้องการให้เขาทำ บุคคลก็มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมหนึ่งนั้น

Davis (1989) (อ้างถึงใน Kwon & Chidambaram, 2000 : 1-10; Lu, Yu, Liu, & Yao, 2003 : 206-222; Teo & Pok, 2003 : 483-498) นำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลดังกล่าวมาพัฒนาเป็นแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model) โดย Davis ซึ่งให้เห็นว่าความเชื่อและทักษะคติของบุคคลสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในการยอมรับหรือปฏิเสธเทคโนโลยี และในแบบจำลองนี้ พฤติกรรมของบุคคลมาจากการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบ 2 ประการ คือ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยี (Perceived Ease of Use) และการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี (Perceived Usefulness)

การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยี (Perceived Ease of Use) เกิดจากความเชื่อของบุคคลว่าการใช้เทคโนโลยีหนึ่งนั้นเป็นเรื่องง่ายที่ไม่ต้องใช้ความพยายามมากนัก การรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี (Perceived Usefulness) เกิดจากความเชื่อของบุคคลว่าการใช้เทคโนโลยีหนึ่งนั้นก่อให้เกิดประโยชน์หรือช่วยส่งเสริมศักยภาพการทำงานของตนเอง ดังนั้น หากบุคคลเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีหนึ่งนั้นเป็นเรื่องง่ายและก่อให้เกิดประโยชน์ บุคคลก็จะเกิดทักษะคติที่ดีต่อเทคโนโลยี เกิดความตั้งใจ และเกิดพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีหนึ่งนั้น

Venkatesh and Davis (1996) (อ้างถึงใน Liu, Chen, Sun, Wible, & Kuo, 2009 : 600-610) ซึ่งให้เห็นว่าความสามารถส่วนบุคคลทางด้านเทคโนโลยี (Self-efficacy) ก็อาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความยากง่ายและประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยี โดยหากบุคคลมีความสามารถทางด้านเทคโนโลยี บุคคลก็จะเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีเป็นเรื่องง่ายและ

ก่อให้เกิดประโยชน์กับตัวเขา และบุคคลก็จะเกิดทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยี เกิดความตั้งใจ และเกิดพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี

Davis et al. (1989) (อ้างถึงใน Lu, Yu, Liu, & Yao, 2003 : 206- 222) เห็นว่าคุณสมบัติหรือความซับซ้อนของเทคโนโลยีเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยี โดยหากบุคคลเชื่อว่าเทคโนโลยีหนึ่งนั้นมีความซับซ้อนมาก บุคคลก็จะเกิดทัศนคติที่เป็นเชิงลบต่อเทคโนโลยี ไม่เกิดความตั้งใจใช้เทคโนโลยี และไม่เกิดพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี

Ajzen and Fishbein (1980: 91), Lu, Yu, Liu, & Yao (2003 : 206-222), และ Yang (2004 : 257-277) ซึ่งให้เห็นว่าคุณลักษณะของบุคคลก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถส่งผลต่อการเกิดทัศนคติต่อการใช้เทคโนโลยี อันได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะใช้แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อใหม่มาเป็นกรอบในการศึกษาถึงปัจจัยที่นำมาสู่การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อใหม่ (Effects of New Media)

การขับเคลื่อนเข้าสู่ยุคสังคมสารสนเทศเป็นผลจากการหลอมรวมกันของเทคโนโลยีต่างๆ ที่นำมาสู่การเกิดสื่อใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ และ โทรศัพท์มือถือ ทำให้การสื่อสารสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา และส่งผลต่อการเกิดโลกแห่งความหมายใหม่ เกิดค่านิยมใหม่ และเกิดการกระจายกระจายของข้อมูลข่าวสารเป็นจำนวนมาก

อีกทั้งเทคโนโลยีสื่อใหม่ก็ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันหรือการทำกิจกรรมของคนเรา เช่น การติดต่อสื่อสาร การเรียน การทำงาน หรือการบริโภค ให้ต้องปรับเปลี่ยนไปกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมในภาพรวม มีดังนี้ (ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร และคณะ, 2548 : 470-474 และ <http://web.ku.ac.th/schoolnet/snet1/network/it/#sect4> อ้างถึงใน ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร และคณะ, 2548 : 465-467)

1. การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

จากที่เทคโนโลยีสื่อใหม่ก่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านระบบสื่อสาร โทรคมนาคมที่ช่วยให้การติดต่อสื่อสารสะดวกรวดเร็วมายิ่งขึ้นนั้น การนำเทคโนโลยีสื่อใหม่มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจึงช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนเราให้ดียิ่งขึ้น

2. การสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมและการกระจายโอกาส

เทคโนโลยีสื่อใหม่ทำให้เกิดการกระจายการรับรู้ข้อมูลข่าวสารไปทุกหนแห่ง และเกิดการกระจายโอกาสทางด้านต่างๆ เช่น การเรียนรู้ผ่านสื่อใหม่

3. การจัดการสิ่งแวดล้อม

การนำเทคโนโลยีสื่อใหม่มาช่วยในการจัดการสภาพแวดล้อมในสังคมให้ดียิ่งขึ้น เช่น การนำเทคโนโลยีสื่อใหม่มาวิเคราะห์เพื่อพยากรณ์อากาศ

4. การป้องกันประเทศ

การนำเทคโนโลยีสื่อใหม่มาใช้ในการติดต่อสื่อสาร การรับ-ส่งข้อมูลข่าวสาร และการควบคุมการทำงานของอาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อความมั่นคงของประเทศ

5. การผลิตและการพาณิชย์กรรม

การนำเทคโนโลยีสื่อใหม่มาช่วยในการบริหารจัดการ การดำเนินการ การผลิต การให้บริการ และการซื้อขาย

6. การเกิดระบบเศรษฐกิจใหม่

การเกิดระบบเศรษฐกิจใหม่ (New Economy) นำมาสู่การใช้เทคโนโลยีประเภทสารสนเทศหรือความรู้ ที่จะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและรวดเร็วระหว่างหน่วยงานต่างๆ และที่ส่งผลต่อพัฒนาการของสังคมและคุณภาพชีวิตอย่างเท่าเทียมกัน

7. การเปลี่ยนแปลงทางการสื่อสารและคมนาคม

เทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยขยายพื้นที่ทางการสื่อสารที่ก่อให้เกิดการติดต่อสื่อสารได้ทั่วโลก เกิดการร่นระยะทางการสื่อสารที่ทำให้มีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น เกิดพื้นที่เสมือนและเกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการสื่อสารคือจากเดิมมีลักษณะเป็นจากบุคคลหนึ่งสู่บุคคลหนึ่งมาเป็นจากบุคคลหนึ่งไปสู่กลุ่มคนจำนวนมาก หรือหลากหลายรูปแบบมากขึ้น

8. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

จากที่เทคโนโลยีสื่อใหม่นำมาสู่การเกิดพื้นที่สาธารณะที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ทำให้เกิดค่านิยมและอุดมการณ์ทางสังคมที่หลากหลายอันเป็นผลมาจากบุคคลมีความเป็นปัจเจกมากขึ้น เกิดความคิดที่แตกแยก เกิดการกระจัดกระจาย มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และเกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างวิธีคิด ความเป็นกลุ่มชน การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต และวัฒนธรรมประเพณี

Dominick (2002 : 484, 511-514), Bryant and Thompson (2002 : 369, 376), McQuail (2005 : 41-44, 439-440), Giles (2003 : 269-272), และภัสวดี นิติเกษตรสุนทร และคณะ (2548 : 467-469) ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของเทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อปัจเจกบุคคล ดังนี้

1. การเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและความบันเทิง

เทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่างๆมากมายที่บุคคลสามารถเข้าไปเรียนรู้และหาความบันเทิงได้ทุกที่ทุกเวลา

2. การเป็นสิ่งเชื่อมโยงความสัมพันธ์

เทคโนโลยีสื่อใหม่ก่อให้เกิดการติดต่อสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้ทุกมุมโลก และนำมาสู่การเชื่อมโยงถึงกันและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่ว่าจะเป็นสมาชิกในครอบครัวหรือคนในสังคม

3. การก่อให้เกิดการแปลกแยก

ความเป็นปัจเจกก่อให้เกิดการแปลกแยก เกิดการหลีกเลี่ยงที่จะพบปะพูดคุย เกิดความเป็นอิสระ เกิดความรู้สึกยึดติดอยู่กับสื่อใหม่ เกิดการสร้างอัตลักษณ์ และเกิดการสกัดกั้นความเป็นส่วนตัว ที่อาจนำมาสู่การเกิดความขัดแย้ง ความวิตกกังวล ความโดดเดี่ยว หรือการแปลกแยกตัวออกจากผู้อื่น

4. การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้รับสาร

เทคโนโลยีสื่อใหม่ทำให้บทบาทของผู้รับสารเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมมักจะเป็นผู้ถูกกระทำ เปลี่ยนมาเป็นผู้กระทำ และบุคคลสามารถเลือกที่จะเปิดรับสื่อใหม่ตามความต้องการของตนเองได้ รวมทั้ง การใช้สื่อใหม่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

5. การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการสื่อสาร

เทคโนโลยีสื่อใหม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการสื่อสารซึ่งไม่จำเป็นต้องเห็นหน้าค่าตากัน แต่สามารถสื่อสารถึงกันได้โดยผ่านสื่อใหม่ รวมทั้ง การเกิดช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายทำให้บุคคลสามารถทำการสื่อสารและโต้ตอบถึงกันได้มากกว่าสองคนขึ้นไปและโดยทันทีทันใดหรือภายหลังก็ได้

6. การเปลี่ยนแปลงทางการดำเนินชีวิต

จากที่เทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นพลังขับเคลื่อนระบบสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล โดยการปรับเปลี่ยนเข้าหาเทคโนโลยีสื่อใหม่และการเชื่อมโยงเข้ากับการสื่อสารระบบดิจิทัลในการทำงาน การใช้ชีวิต การพักผ่อน หย่อนใจ การศึกษา ระบบครอบครัว หรือวัฒนธรรม

7. การเกิดเครือข่ายทางสังคม

เทคโนโลยีสื่อใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์มือถือ นำมาสู่การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลหลากหลายรูปแบบ เช่น การพูดคุย การส่งอีเมลล์ หรือการส่งข้อความ และนำมาสู่การสร้างเครือข่ายทางสังคมหรือการเกิดวัฒนธรรมย่อยภายในกลุ่ม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะใช้แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของเทคโนโลยีสื่อใหม่มาเป็นกรอบในการศึกษาถึงผลที่เกิดขึ้นกับครอบครัวจากการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารุ่นนี้ ดังนี้

2.8.1 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวประกอบด้วย **Wellman, Smith, Wells, and Kennedy (2008)** ในหัวข้อเรื่อง **Networked Families** ศึกษาการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือในครอบครัว โดยใช้วิธีการสุ่มสำรวจทางโทรศัพท์กับกลุ่มตัวอย่างชาวอเมริกัน อายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 2,252 คน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสมาชิกจากครอบครัวเดี่ยวจำนวน 563 คน และที่เหลือเป็นสมาชิกจากครอบครัวคนเดียว ครอบครัวคนโสด และครอบครัวที่ยังไม่มีบุตร ผลจากการศึกษาพบว่าสมาชิกมีการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือในครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวเดี่ยว ซึ่งพบว่าสมาชิกมีอัตราการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือสูงสุดเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้แก่ การติดต่อพูดคุยกัน การทำงาน และการทำหน้าที่ของผู้เป็นพ่อแม่ต่อสมาชิกครอบครัว แม้ว่าพ่อแม่จะมีการใช้โทรศัพท์มือถือกับลูกเป็นส่วนใหญ่ แต่ลูกกลับใช้โทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตกับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ และแม้ว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่จะช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีการสื่อสารกันมากขึ้น แต่ผลจากการศึกษาพบว่าสมาชิกครอบครัวส่วนหนึ่งกลับเห็นว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ก่อให้เกิดความห่างเหินเนื่องจากสมาชิกครอบครัวจะให้ความสนใจอยู่กับเทคโนโลยีสื่อใหม่จนต่างคนต่างไม่มีเวลาให้แก่กัน ขณะที่สมาชิกครอบครัวอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่ส่งผลที่แตกต่างไปจากที่ไม่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

Caronia (2008) ในหัวข้อเรื่อง **Talk-in-Interaction and Everyday Construction of Culture: The Case of Mobile Phone Communication between Parents and Children** ศึกษาการสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูกผ่านโทรศัพท์มือถือ ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่ใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือช่วยในการอบรมเลี้ยงดูและควบคุมความประพฤติของลูก โดยให้ลูกพกพาโทรศัพท์มือถือเพื่อความปลอดภัยและความสะดวกในการติดต่อสื่อสารเมื่อเกิดเหตุจำเป็น ขณะที่ลูกก็มีการพูดคุย แสดงออก หรือปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ผ่านโทรศัพท์มือถือเพื่อเรียกร้องความสนใจ และขอความช่วยเหลือ เป็นต้น อย่างไรก็ดี แม้ว่าครอบครัวจะมีการสื่อสารกันผ่านโทรศัพท์มือถือ แต่ผลจากการศึกษาก็พบว่าพ่อแม่จะยังคงเห็นความสำคัญของการมีเวลาอยู่กับลูก การพูดคุยกันต่อหน้า และการปลอบใจอยู่ข้างๆ เมื่อลูกประสบปัญหา ซึ่งเหล่านี้พ่อแม่เห็นว่าจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ใกล้ชิดมากกว่า

Palen and Hughes (2007) ในหัวข้อเรื่อง **When Home Base Is Not a Place: Parents' Use of Mobile Telephones** ศึกษาการใช้โทรศัพท์มือถือของพ่อแม่ชาวอเมริกัน จำนวน 5 ครอบครัว โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์สมาชิกครอบครัวทุกคนก่อนให้ผู้เป็นแม่ทำการจดบันทึกการใช้โทรศัพท์มือถือ

ของตนเองและพุดรายงานผ่านเครื่องบันทึกข้อมูลตลอดระยะเวลา 1 สัปดาห์ ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่มีการติดต่อพุดคุย อบรมเลี้ยงดู และควบคุมความประพฤติของลูกผ่านโทรศัพท์มือถือในขณะที่กำลังทำงานหรือทำธุระอยู่นอกบ้าน

Sun Sun Lim (อ้างถึงใน Berker et al., 2006: 185-204) ในหัวข้อเรื่อง **From cultural to information revolution. ICT domestication by middle-class Chinese families** ทำการสัมภาษณ์สมาชิกครอบครัวเดี่ยวชาวจีนในเมืองปักกิ่งและเซี่ยงไฮ้ จำนวน 20 ครอบครัว ประกอบด้วยพ่อแม่อายุระหว่าง 30-45 ปี และลูกอายุระหว่าง 7-17 ปี ผลจากการศึกษาพบว่าสมาชิกต่างเห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและความสำเร็จของครอบครัว โดยสมาชิกครอบครัวจะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ต่อการทำงาน การศึกษา และการเรียนรู้โลกภายนอกเป็นอันดับแรก นอกเหนือจากเพื่อความบันเทิง การติดต่อสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

Devitt and Roker (2008) ในหัวข้อเรื่อง **The Role of Mobile Phones in Family Communication** ศึกษาการใช้โทรศัพท์มือถือในครอบครัวโดยการสัมภาษณ์สมาชิกครอบครัวชาวอังกฤษ ประกอบด้วยพ่อแม่และลูกอายุระหว่าง 11-17 ปี จำนวน 60 ครอบครัว และการจดบันทึกประจำวันเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือของตนเองเป็นเวลา 7 วัน ผลจากการศึกษาพบว่าสมาชิกครอบครัวมีการพุดคุยกันทางโทรศัพท์มือถือเพื่อการนัดหมาย การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การให้คำปรึกษา และการควบคุมดูแล ปัจจัยที่ส่งผลให้สมาชิกครอบครัวเกิดการสื่อสารกันผ่านโทรศัพท์มือถือ ได้แก่ ความสะดวกรวดเร็ว ความเป็นอิสระ และความรู้สึกปลอดภัย พ่อแม่ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการพุดคุยกับลูกมากกว่าการส่งข้อความ และพ่อแม่มีการติดต่อสื่อสารกับลูกสาวหรือลูกคนโตมากกว่าลูกคนเล็ก ขณะที่ลูกจะชอบส่งข้อความให้พ่อแม่มากกว่าพุดคุยทางโทรศัพท์ และลูกสาวจะพุดคุยทางโทรศัพท์มือถือมากกว่าลูกชาย อีกทั้ง ผลจากการศึกษาก็พบผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้โทรศัพท์มือถือ ได้แก่ การถูกลักขโมย การถูกนำเอาภาพส่วนตัวหรือภาพที่ไม่เหมาะสมไปเผยแพร่ การมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และการประสบปัญหาทางด้านสุขภาพ

จากผลงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปัจจุบันเทคโนโลยีสื่อใหม่ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในครอบครัวประเทศต่างๆ เพื่อวัตถุประสงค์หลักคือการดำเนินชีวิตประจำวันและการทำหน้าที่ของสมาชิกครอบครัว ได้แก่ การติดต่อพุดคุย การอบรมเลี้ยงดู การควบคุมดูแล การทำงาน และการศึกษา

2.8.2 เด็กและเยาวชนกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

นอกจากผลงานวิจัยข้างต้นซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว โดยภาพรวม ยังมีผลงานวิจัยที่เน้นศึกษาถึงการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของเด็กและเยาวชน ดังนี้

บุปผา เมฆศรีทองคำ และ อรรยา สิงห์สงบ (2552) ในหัวข้อเรื่อง **สภาพการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนไทยตามช่วงพัฒนาการแห่งวัย** ศึกษาเกี่ยวกับ 1) สภาพการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนไทยตามช่วงพัฒนาการแห่งวัย 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนไทย 3) ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนไทยตามช่วงพัฒนาการแห่งวัยต่อสภาพการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และ 4) ผลกระทบ แนวทางแก้ไขปัญหา และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนไทย โดยการสำรวจด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษา 4 – 6 (อายุ 9-11 ปี) จำนวน 949 คน กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 1 – 6 (อายุ 12-17 ปี) จำนวน 1,296 คน และกลุ่มนิสิตนักศึกษา (อายุ 18-25 ปี) จำนวน 1,026 คน ประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มๆละ 7 คน รวมทั้งหมด 21 คน ผลจากการศึกษาพบว่ากลุ่มนิสิตนักศึกษาเป็นกลุ่มที่มีอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุด โดยเฉลี่ย 4-6 วันต่อสัปดาห์ และ 3-4 ชั่วโมงต่อครั้ง เด็กและเยาวชนไทยทั้งสามกลุ่มนี้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงมากที่สุด ปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือเพื่อน ผลจากการสัมภาษณ์พบข้อดีของสื่ออินเทอร์เน็ตคือช่วยในการหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการทำกิจกรรมต่างๆ และการรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารในสังคม ส่วนข้อเสียคือเกิดการใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่ไม่เหมาะสมและเน้นความบันเทิงมากเกินไป เกิดการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวน้อยลง เกิดพฤติกรรมลอกเลียนแบบ ก้าวร้าว หรือรุนแรง เกิดการหนีเรียน และเกิดปัญหาทางด้านสุขภาพ

Ling (2000) ในหัวข้อเรื่อง **We Will Be Reached: The Use of Mobile Telephony among Norwegian Youth** ศึกษาการใช้โทรศัพท์มือถือของวัยรุ่นชาวนอร์เวย์ ในปี ค.ศ. 1997 โดยการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนที่เป็นลูกคนโตของครอบครัว อายุระหว่าง 9-23 ปี ประกอบกับการสุ่มสำรวจทางโทรศัพท์กับวัยรุ่น อายุระหว่าง 13-20 ปี จำนวน 1,000 คน ผลจากการศึกษาพบว่าวัยรุ่นผู้ชายส่วนใหญ่จะมีทั้งโทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์มือถือ และเพจเจอร์ใช้ส่วนตัวอยู่ในห้องนอน และวัยรุ่นส่วนใหญ่จะนิยมใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร ความปลอดภัย การนัดหมายได้ทันท่วงที และการแสดงออกทางอัตลักษณ์ สถานภาพ และความทันสมัย

Lee and Chae (2007) ในหัวข้อเรื่อง **Children's Internet Use in a Family Context: Influence on Family Relationships and Parental Mediation** ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและผลของการควบคุมต่อการสื่อสารในครอบครัว โดยการสำรวจด้วย

แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเด็กอายุระหว่าง 10-12 ปี จำนวน 222 คน ผลจากการศึกษาพบว่าจากที่พ่อแม่ใช้วิธีการควบคุมโดยการให้คำแนะนำและเข้าไปใช้อินเทอร์เน็ตด้วยกันกับเด็กมากกว่าห้ามปรามหรือจำกัดเวลาการใช้อินเทอร์เน็ต ส่งผลให้เด็กเกิดการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษาและการสื่อสารในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น

จากผลงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าจากที่เด็กและเยาวชนมีการใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อการติดต่อสื่อสาร ความปลอดภัย และการนัดหมาย และใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง และการศึกษาสามารถนำมาสู่ผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

2.8.3 ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีผลงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ทางด้านต่างๆ เช่น พฤติกรรม ความรู้สึก และทัศนคติ เป็นต้น ดังนี้

Vincent (2006) ในหัวข้อเรื่อง **Emotional Attachment and Mobile Phones** พบว่าการใช้โทรศัพท์มือถือสามารถส่งผลกระทบต่อจิตใจของบุคคล เช่น ความรู้สึกใกล้ชิดกันจากการติดต่อพูดคุยกันทางโทรศัพท์ที่อยู่ตลอดเวลา ความรู้สึกผูกพันจากการรับ-ส่งข้อความถึงกันบ่อยครั้ง ความรู้สึกยึดติดอยู่กับโทรศัพท์มือถือจากการใช้โทรศัพท์มือถืออยู่เป็นประจำ และความรู้สึกเหมือนขาดบางสิ่งบางอย่างหากไม่ได้พกพาโทรศัพท์มือถือไว้กับตัว เป็นต้น

Weatherall and Ramsay (2006) ในหัวข้อเรื่อง **New Communication Technologies and Family Life** ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในครอบครัว โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างชาวนิวซีแลนด์ ประกอบด้วยนักวิชาการ ผู้รับคำปรึกษา ที่ปรึกษาของรัฐบาล และนักวิจัย จำนวน 12 คน ผลจากการศึกษาพบทั้งผลดีและผลเสียของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยผลดี ได้แก่ 1) ช่วยสนับสนุนทางการศึกษา ความรู้ และความสามารถของเด็กและเยาวชน โดยพ่อแม่จะต้องพยายามกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนเกิดการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มากกว่าความบันเทิง 2) ก่อให้เกิดช่องทางการติดต่อพูดคุยและการใช้เวลาว่างร่วมกันระหว่างสมาชิกครอบครัวมากยิ่งขึ้น และ 3) ช่วยให้พ่อแม่สามารถทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัวขณะที่ผลเสีย ได้แก่ 1) ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างสมาชิกในครอบครัวอันเป็นผลมาจากการขาดทักษะและความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี ประกอบกับการเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างสมาชิกครอบครัวที่อาศัยอยู่ในเมืองกับชนบท และ 2) เกิดพฤติกรรมรุนแรงอันเป็นผลมาจากการเล่นเกมที่รุนแรงของเด็กและเยาวชน

Palen, Salzman, and Youngs (2001) ในหัวข้อเรื่อง **Discovery and Integration of Mobile Communications in Everyday Life** ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของโทรศัพท์มือถือต่อผู้ใช้จำนวน 19 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ได้แก่ รอบแรกคือภายหลังจากที่ผู้ใช้มีโทรศัพท์มือถือ รอบที่สองคือภายหลังจากที่ผู้ใช้มีการใช้โทรศัพท์มือถือแล้ว 2 อาทิตย์ และรอบสุดท้ายคือภายหลังจากที่ผู้ใช้ได้รับใบแจ้งค่าโทรศัพท์เดือนแรก ประกอบกับการพูดรายงานผ่าน voice-mail “diaries” และการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้โทรศัพท์มือถือในช่วง 4 เดือนแรก ผลจากการศึกษาพบว่าผู้ใช้มีการใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อการติดต่อสื่อสารทางธุรกิจหรือการทำงานและเพื่อความปลอดภัย ผู้ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้โทรออกมากกว่าเป็นผู้รับสาย ผู้ใช้เกิดการติดต่อสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือเพื่อความเป็นอิสระ ความสะดวกรวดเร็ว ความปลอดภัย ความใกล้ชิด และความคล่องตัว และผู้ใช้มีทัศนคติและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจากเดิมไม่เห็นด้วยกับการใช้โทรศัพท์มือถือในที่สาธารณะ เช่น ร้านอาหาร หรือขณะกำลังขับรถ เปลี่ยนมาเป็นผู้ใช้โทรศัพท์มือถือเองโดยไม่สนใจว่าผู้อื่นจะรู้สึกอย่างไร

Cummings and Kraut (2002) ในหัวข้อเรื่อง **Domesticating Computers and the Internet** นำข้อมูลจากการสำรวจสำมะโนประชากรของชาวอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1995-2000 มาทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตภายในบ้าน ผลจากการศึกษาพบว่าคนอเมริกันมีพฤติกรรมการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ เกิดการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตภายในบ้านมากกว่าที่ทำงาน เกิดการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงและเรื่องส่วนตัวมากกว่าเพื่อการทำงาน และเกิดแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ ที่กลุ่มผู้ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตจะเป็นกลุ่มผู้หญิง ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

ศิริวรรณ เชื้อวงศ์ (2548) ในหัวข้อเรื่อง **การสื่อสารภายในครอบครัวผ่านโทรศัพท์มือถือ** ศึกษาผลกระทบของการสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือต่อครอบครัวโดยการสำรวจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน และการสัมภาษณ์สมาชิกครอบครัว จำนวน 10 ครอบครัว ผลจากการศึกษาพบว่า แม้ว่าโทรศัพท์มือถือจะเป็นช่องทางรองจากการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบตัวต่อตัวที่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา แต่การสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือก็สามารถส่งผลให้สมาชิกครอบครัวเกิดความห่างเหินอันเนื่องมาจากเด็กและเยาวชนจะใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อพูดคุยกับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่

จากผลงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่าการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวสามารถนำมาสู่ผลกระทบที่เป็นทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

2.8.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นๆต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

นอกจากผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาพบว่ายังมีผลงานวิจัยอื่นๆที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม อายุ เพศ ความสนใจ ความรู้ และประสบการณ์ ต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ดังนี้

Lim and Soon (2010) ในหัวข้อเรื่อง **The influence of social and cultural factors on mothers' domestication of household ICTs – Experiences of Chinese and Korean women** ศึกษาปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมต่อบทบาทและการทำหน้าที่ของผู้เป็นแม่ในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว โดยการสัมภาษณ์ครอบครัวชาวจีนในเมืองปักกิ่งและเซี่ยงไฮ้ จำนวน 20 ครอบครัว และครอบครัวชาวเกาหลีใต้ในกรุงโซล จำนวน 20 ครอบครัว

จากที่วัฒนธรรมของครอบครัวชาวจีนและชาวเกาหลีใต้จะมีความคล้ายคลึงกัน ดังเช่นภายในครอบครัวจะมีกฎระเบียบที่สมาชิกทุกคนต้องพึงปฏิบัติ ผู้เป็นพ่อจะมีอำนาจควบคุมหรือเป็นใหญ่ในบ้าน ผู้เป็นแม่จะมีลักษณะใจดีกว่าพ่อ ทั้งพ่อและแม่จะมุ่งให้การศึกษากับลูกเพื่อความสำเร็จในชีวิต บทบาทของพ่อแม่ต่อการศึกษาลูก ได้แก่ พยายามหาที่เรียนดีๆให้ลูก ส่งเสริมให้ลูกเรียนพิเศษ เป็นต้น ผู้เป็นลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ และลูกจะมีความใกล้ชิดกับแม่มากกว่าพ่อ

ผลจากการศึกษาพบว่า แม้ว่าพ่อจะมีอำนาจควบคุมในบ้าน แต่เนื่องจากแม่มีหน้าที่หลักในการอบรมเลี้ยงดูลูก แม่จึงมีบทบาทหลักในการตัดสินใจซื้อสื่อใหม่เข้ามาในบ้าน การควบคุมสมาชิกครอบครัวในการใช้สื่อใหม่เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา การตั้งกฎระเบียบการใช้สื่อใหม่ภายในบ้าน (เช่น กำหนดเวลาหรือขอบเขตการใช้อินเทอร์เน็ต) และการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อให้เท่าทันลูก อีกทั้ง ผลจากการศึกษาก็พบบทบาทของสื่อใหม่ต่อการทำหน้าที่ของแม่ อันได้แก่ การประสานเรื่องตารางเวลา การควบคุมวินัยหรือพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของลูก (เช่น การเข้าไปเช็คสมุดบันทึกออนไลน์ บล็อก หรือข้อความของลูก) การดูแลความปลอดภัยของลูก และการก่อให้เกิดการพูดคุย การปฏิสัมพันธ์ ความผูกพัน และความเข้าใจระหว่างสมาชิกในครอบครัว เช่น การเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์ร่วมกัน การส่งอีเมลล์ให้แก่กัน และการส่งข้อความเพ็องอ้อนหรือขอคืนดีกัน เป็นต้น

Lee, Smith-Jackson, and Kwon (2009) ในหัวข้อเรื่อง **Domestication of Technology Theory: Conceptual Framework of User Experience** ศึกษากระบวนการใช้โทรศัพท์มือถือ (Domestication of Technology) ของผู้สูงอายุวัย 56 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน โดยการสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การซื้อโทรศัพท์มือถือ (Appropriation) การเรียนรู้การใช้โทรศัพท์มือถือ (Objectification) การใช้โทรศัพท์มือถือ (Incorporation) และการเกิดการยอมรับ (Conversion) ผลจากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ซื้อโทรศัพท์มือถือจากคำแนะนำของผู้ขาย โดยเหตุผลที่ซื้อ

ได้แก่ เพื่อการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อนสนิทเมื่ออยู่นอกบ้าน เพื่อเป็นช่องทางรองจากโทรศัพท์บ้าน และเพื่อความปลอดภัย ผู้สูงอายุที่เป็นผู้หญิงจะเก็บโทรศัพท์มือถือไว้ในกระเป๋าถือ ขณะที่ผู้ชายจะเก็บโทรศัพท์มือถือไว้ในกระเป๋าเสื้อหรือกางเกงหรือคาดโทรศัพท์มือถือไว้ที่เข็มขัด อีกทั้ง ผลจากการศึกษาก็พบอุปสรรคหรือปัญหาที่ก่อให้เกิดข้อจำกัดในการใช้โทรศัพท์มือถือของผู้สูงอายุ ได้แก่ ไม่เข้าใจคำสั่งการใช้งาน และมองตัวเลขหรือคำสั่งไม่ชัดเจน เนื่องจากความซับซ้อนของคำสั่งในการใช้งาน โทรศัพท์และขนาดของปุ่มกดโทรศัพท์ที่ค่อนข้างเล็ก ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะชอบจดเบอร์โทรศัพท์ไว้ในสมุดโทรศัพท์มากกว่าบันทึกไว้ในโทรศัพท์มือถือ

Lemish and Cohen (2005) ในหัวข้อเรื่อง On the Gendered Nature of Mobile

Phone Culture in Israel ศึกษาความแตกต่างในทัศนคติและการใช้โทรศัพท์มือถือระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงชาวอิสราเอล อายุ 18 ปีขึ้นไป ในปี ค.ศ. 2001 โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่ ขั้นตอนแรกคือการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ขั้นตอนที่สองคือการสอบถามทางโทรศัพท์มือถือเป็นเวลา 5 วัน และขั้นตอนสุดท้ายคือการสัมภาษณ์เชิงลึกทางโทรศัพท์มือถือ โดยการศึกษาครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอน เป็นจำนวน 203 คน (ผู้ชาย 115 คน ผู้หญิง 88 คน) ผลจากการสำรวจพบความแตกต่างระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ได้แก่ 1) ผู้ชายมีการพูดคุยผ่านโทรศัพท์มือถือมากกว่าผู้หญิง 2) ผู้หญิงมีการพูดคุยกับลูกเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่ผู้ชายจะพูดคุยกับภรรยาและเพื่อน 3) ผู้ชายมีการใช้โทรศัพท์มือถือในสถานที่ต่างๆมากกว่าผู้หญิง เช่น ที่ทำงาน ที่โรงเรียน ที่สาธารณะ และขณะขับรถ และ 4) ทั้งผู้ชายและผู้หญิงมีทัศนคติที่ดีต่อโทรศัพท์มือถือ โดยเห็นว่าโทรศัพท์มือถือก่อให้เกิดความสะดวกสบายในการพักผ่อน การทำงาน และการเดินทาง ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ในที่ทำงาน และในสังคม และก่อให้เกิดประสิทธิผลในการทำงานบ้าน อีกทั้ง ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า 1) ผู้ชายจะเกิดความรู้สึกยึดติดอยู่กับโทรศัพท์มือถือมากกว่าผู้หญิง 2) ปัจจัยทางด้านค่านิยมทางวัตถุและการยอมรับจากสังคมส่งผลให้ผู้ชายเกิดการใช้โทรศัพท์มือถือ ขณะที่ผู้หญิงต้องการเป็นที่นิยมชมชอบ 3) ผู้ชายจะเป็นผู้โทรออกมากกว่าผู้รับสาย ขณะที่ผู้หญิงจะชอบรับสายมากกว่าโทรออก และ 4) ผู้หญิงจะใช้โทรศัพท์มือถือเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน

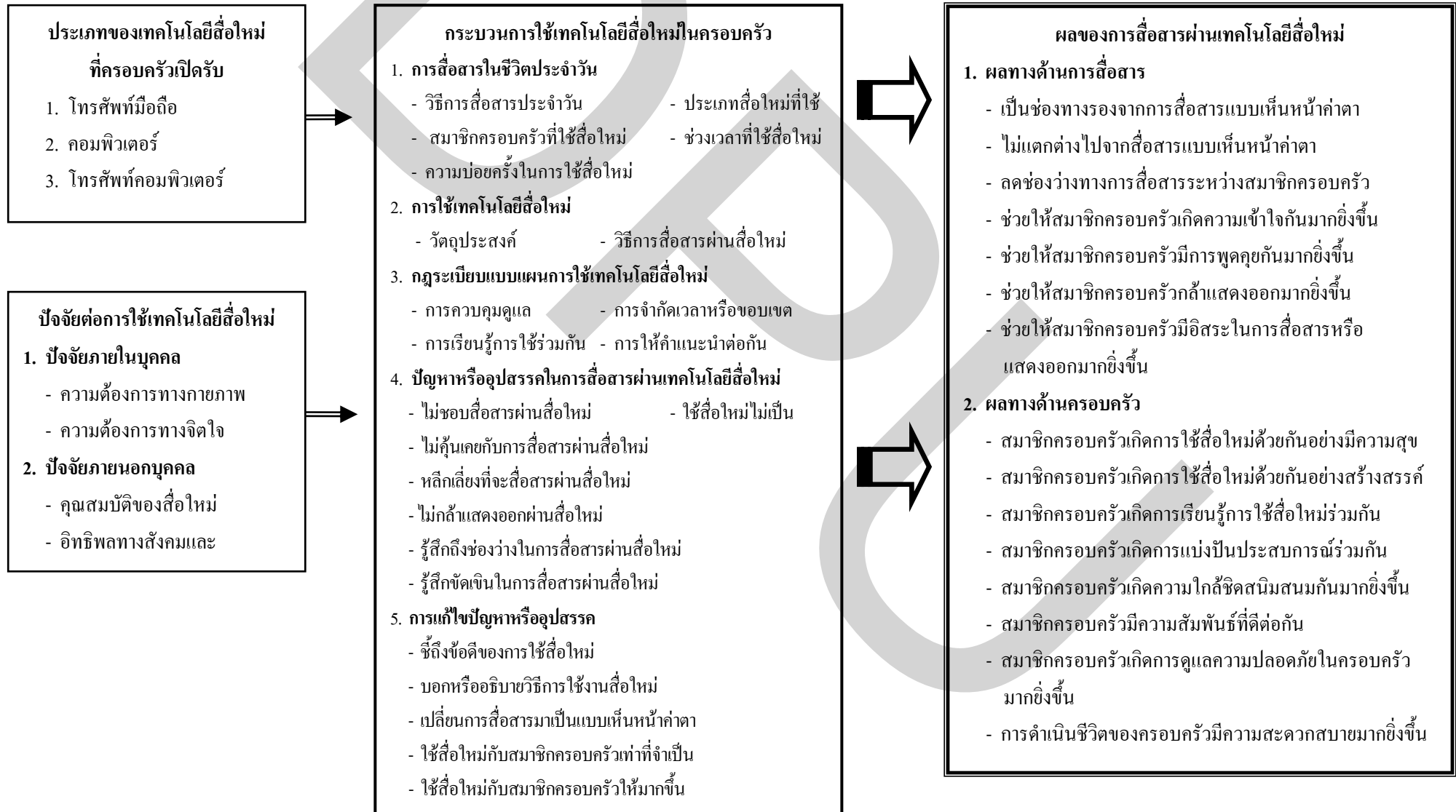
Habib and Cornford (2002) ในหัวข้อเรื่อง Computers in the Home: Domestication

and Gender ศึกษาการใช้คอมพิวเตอร์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง ในช่วงปี ค.ศ. 1996-1998 โดยการเดินสำรวจภายในบ้านและการสัมภาษณ์สมาชิกครอบครัวชาวอังกฤษ จำนวน 7 ครอบครัว ผลจากการศึกษาพบว่า นอกจากเพศแล้ว ปัจจัยทางด้านความสนใจ ความรู้ และประสบการณ์ก็ส่งผลต่อความแตกต่างในการใช้คอมพิวเตอร์ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ได้แก่ ผู้ชายจะใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการ

เรียนรู้ การค้นหาสิ่งใหม่ๆ การอัปเดตข้อมูลข่าวสาร และความบันเทิง ขณะที่ผู้หญิงจะใช้คอมพิวเตอร์เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการทำงานบ้าน

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าผลงานวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาในต่างประเทศ แต่ผลงานวิจัยเหล่านี้ก็ให้ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับสภาพของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวโดยภาพรวม รวมทั้ง ปัจจัยทางด้านต่างๆที่สามารถส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว อีกทั้ง ผลงานวิจัยก็ชี้ให้เห็นถึงบทบาทและผลกระทบของเทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อครอบครัว ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมเหล่านี้มาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงรูปแบบการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของครอบครัวไทย รวมทั้ง ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

กรอบแนวคิดการวิจัย

DEU

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร” ผู้ศึกษาแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1.3 การทดสอบเครื่องมือ

3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้คือสมาชิกครอบครัวเดี่ยวที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และลูก อายุระหว่าง 11-18 ปี ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าเป็นกลุ่มประชากรที่มีอัตราการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่สูงสุด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551)

กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกลุ่มตัวอย่างต้องมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

การกำหนดขนาดตัวอย่างของสมาชิกในครอบครัวเดี่ยวใช้สูตรทาโรยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยข้อมูลของสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง แสดงปริมาณของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นจำนวน 5,710,883 ล้านคน (สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง, 2551) ดังนั้น จำนวนของตัวอย่างที่แจกแบบสอบถามใน

การศึกษาครั้งนี้ คือ 403 คน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครอง จำนวน 202 คน และกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 201 คน

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสอบถามข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกในครอบครัวเดี่ยวแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่มีอยู่ในครอบครัว และจำนวนของเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด

ส่วนที่ 2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว สอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว โดยระดับคะแนนความสำคัญจาก 4=มากที่สุด 3=มาก 2=น้อย และ 1=น้อยที่สุด

ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1 ปัจจัยภายในบุคคล

2.1.1 ความต้องการทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของสมาชิกครอบครัว ได้แก่

- 1) การติดต่อพูดคุยกันตลอดเวลา
- 2) การเป็นช่องทางควบคุมดูแลสมาชิกในครอบครัว
- 3) การทำงานหรือการเรียน
- 4) การค้นหาข้อมูลข่าวสาร
- 5) การประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

2.1.2 ความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกของสมาชิกครอบครัว ได้แก่

- 1) ความสัมพันธ์ในครอบครัว
- 2) ความปลอดภัยหรือความอุ่นใจ
- 3) ความผ่อนคลาย
- 4) ความเป็นอิสระ
- 5) คลายความเหงา

2.2 ปัจจัยภายนอกบุคคล

2.2.1 คุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่

- 1) ความสะดวกพกพา
- 2) ราคาถูก
- 3) การรับ-ส่งอีเมลล์
- 4) การท่องอินเทอร์เน็ต
- 5) การพูดคุยออนไลน์
- 6) การรับ-ส่งข้อความ รูปภาพ และเสียง
- 7) การบันทึกข้อความ รูปภาพ และเสียง
- 8) ความบันเทิง เช่น การฟังเพลง/วิทยุ การดูหนัง/ทีวี

2.2.2 อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่

- 1) ความทันสมัย
- 2) ความมีฐานะ
- 3) การยอมรับจากสังคม

คะแนนเฉลี่ยในแต่ละปัจจัยคือค่าที่ได้จากการรวมคะแนนในแต่ละคำถามหารด้วยจำนวนข้อคำถามในแต่ละประเด็น ซึ่งค่าที่ได้จากการคำนวณจะอยู่ในช่วง 1 – 4 โดยค่าที่ได้นี้จะถูกนำมาแบ่งออกเป็น 4 ระดับ จากการกำหนดช่วงคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

(คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด)

$$\begin{aligned} & \frac{\text{จำนวนระดับ}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ = & \frac{4 - 1}{4} \\ = & 0.75 \end{aligned}$$

และสามารถแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยที่ได้ในแต่ละประเด็น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
1.00 – 1.75	เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการใช้สื่อใหม่น้อยที่สุด
1.76 – 2.50	เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการใช้สื่อใหม่น้อย
2.51 – 3.25	เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการใช้สื่อใหม่มาก
3.26 – 4.00	เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการใช้สื่อใหม่มากที่สุด

ส่วนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

3.1 การสื่อสารในชีวิตประจำวัน ได้แก่ วิธีการสื่อสารประจำวัน ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ใช้ สมาชิกครอบครัวที่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วย ความบ่อยครั้งในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ และช่วงเวลาที่ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด

3.2 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

3.2.1 วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย

1) เพื่อก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ การพูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การพูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ การพูดคุยเรื่องที่ทำผิดพลาด การนัดหมาย การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การขอหรือให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น การแสดงความรัก ความห่วงใย ความใกล้ชิดสนิทสนม และความสัมพันธ์ในครอบครัว

2) เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัวที่อาจส่งผลกระทบต่อ การสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ ความปลอดภัยหรืออุ่นใจ คลายความเหงา ความบันเทิง และความเป็นอิสระ

การสอบถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ใช้คำถามเพื่อสอบถามระดับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ตามวัตถุประสงค์ต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ จาก 4=มากที่สุด 3=มาก 2=น้อย และ 1=น้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยในแต่ละวัตถุประสงค์ของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่คือค่าที่ได้จากการรวมคะแนนในแต่ละคำถามหารด้วยจำนวนข้อคำถามในแต่ละประเด็น ซึ่งค่าที่ได้จากการคำนวณจะอยู่ในช่วง 1 – 4 โดยค่าที่ได้นี้จะถูกนำมาแบ่งออกเป็น 4 ระดับ จากการกำหนดช่วงคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

(คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด)

จำนวนระดับ

$$= \frac{4 - 1}{4}$$

$$= 0.75$$

และสามารถแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยที่ได้ในแต่ละประเด็น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
1.00 – 1.75	มีการใช้สื่อใหม่เพื่อวัตถุประสงค์นี้น้อยที่สุด
1.76 – 2.50	มีการใช้สื่อใหม่เพื่อวัตถุประสงค์นี้น้อย
2.51 – 3.25	มีการใช้สื่อใหม่เพื่อวัตถุประสงค์นี้มาก
3.26 – 4.00	มีการใช้สื่อใหม่เพื่อวัตถุประสงค์นี้มากที่สุด

3.2.2 วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ การพูดคุยโดยตรง การสนทนาทางออนไลน์ การสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ การรับ-ส่งอีเมล การรับ-ส่งข้อความสั้น (SMS) การรับ-ส่งมัลติมีเดีย (MMS) การท่องอินเทอร์เน็ต การค้นหาข้อมูลข่าวสาร การฟังเพลง วิทยุ การดูทีวี หนังสั

การสอบถามเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ใช้คำถามเพื่อสอบถามระดับการสื่อสารจำแนกตามวิธีการสื่อสารต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ จาก 4=มากที่สุด 3=มาก 2=น้อย 1=น้อยที่สุด และ 0=ไม่มีการใช้

คะแนนเฉลี่ยในแต่ละวิธีการสื่อสารคือค่าที่ได้จากการรวมคะแนนในแต่ละคำถามหารด้วยจำนวนข้อคำถามในแต่ละประเด็น ซึ่งค่าที่ได้จากการคำนวณจะอยู่ในช่วง 0 - 4 โดยค่าที่ได้นี้จะถูกนำมาแบ่งออกเป็น 5 ระดับ สำหรับค่า 0 ผู้ศึกษานำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเนื่องจากถือว่าส่งผลต่อการสื่อสาร ดังนั้น ผู้ศึกษากำหนดช่วงคะแนนในแต่ละระดับของการสื่อสาร ดังนี้

(คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด)

$$\begin{aligned} & \frac{\text{จำนวนระดับ}}{=} \\ & = \frac{4 - 0}{5} \\ & = 0.80 \end{aligned}$$

และสามารถแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยที่ได้ในแต่ละประเด็น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
0.00 – 0.80	ไม่มีการสื่อสารด้วยวิธีนี้
0.81 – 1.60	มีการสื่อสารด้วยวิธีนี้น้อยที่สุด
1.61 – 2.40	มีการสื่อสารด้วยวิธีนี้น้อย
2.41 – 3.20	มีการสื่อสารด้วยวิธีนี้มาก
3.21 – 4.00	มีการสื่อสารด้วยวิธีนี้มากที่สุด

3.3 ภาวะเปรียบเทียบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ การสอบถามถึงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อภาวะเปรียบเทียบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว และการมีภาวะเปรียบเทียบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การควบคุมดูแลการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้เหมาะสม การจำกัดเวลาหรือขอบเขต การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน และการให้คำแนะนำ การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อกัน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด

3.4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ การสอบถามถึงการประสบปัญหาของผู้ตอบแบบสอบถามและของสมาชิกอื่นในครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ประสบปัญหา และปัญหาที่ประสบ

การสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ ไม่ชอบสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น ไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ หลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ไม่กล้าแสดงออกผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ รู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ และรู้สึกขัดเงินในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ผู้ศึกษาใช้คำถามเพื่อสอบถามระดับของปัญหา 5 ระดับ จาก 4=มากที่สุด 3=มาก 2=น้อย 1=น้อยที่สุด และ 0=ไม่พบปัญหา

คะแนนเฉลี่ยในแต่ละประเด็นคือค่าที่ได้จากการรวมคะแนนในแต่ละคำถามหารด้วยจำนวนข้อคำถามในแต่ละประเด็น ซึ่งค่าที่ได้จากการคำนวณจะอยู่ในช่วง 0 – 4 โดยค่าที่ได้นี้จะถูกนำมาแบ่งออกเป็น 5 ระดับ สำหรับค่าระดับ 0 ผู้วิจัยนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเนื่องจากถือว่าส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ดังนั้น ผู้ศึกษากำหนดช่วงคะแนนในแต่ละระดับของปัญหา ดังนี้

(คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด)

$$\begin{aligned} & \frac{\text{จำนวนระดับ}}{=} \\ & = \frac{4 - 0}{5} \\ & = 0.80 \end{aligned}$$

และสามารถแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยที่ได้ในแต่ละประเด็น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
0.00 – 0.80	ไม่พบปัญหา
0.81 – 1.60	พบปัญหาในระดับน้อยที่สุด
1.61 – 2.40	พบปัญหาในระดับน้อย
2.41 – 3.20	พบปัญหาในระดับมาก
3.21 – 4.00	พบปัญหาในระดับมากที่สุด

3.5 การแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ การสอบถามถึงแนวทางแก้ไขปัญหาของตัวสมาชิกเองและของผู้อื่นในครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ การชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ การบอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อใหม่ การเปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้าค่าตา การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

กับสมาชิกครอบครัวเท่าที่จำเป็น การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวมากยิ่งขึ้น และไม่มี การแก้ไขปัญหา โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

ส่วนที่ 4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ การสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 ผลทางด้านการสื่อสาร ได้แก่ การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นช่องทางรอง จากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่แตกต่างไปจากสื่อสาร แบบเห็นหน้าค่าตา การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างสมาชิก ครอบครัว การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวเกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีการพูดคุยกันมากขึ้น การสื่อสารผ่าน เทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น และการสื่อสารผ่านเทคโนโลยี สื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีอิสระในการสื่อสารหรือแสดงออกมากยิ่งขึ้น

4.2 ผลทางด้านครอบครัว ได้แก่ สมาชิกครอบครัวเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยกัน อย่างมีความสุข สมาชิกครอบครัวเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์ สมาชิก ครอบครัวเกิดการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน สมาชิกครอบครัวเกิดการแบ่งปัน ประสบการณ์ร่วมกัน สมาชิกครอบครัวเกิดความใกล้ชิดสนิมสนมกันมากยิ่งขึ้น สมาชิกครอบครัว มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สมาชิกครอบครัวเกิดการดูแลความปลอดภัยในครอบครัวมากยิ่งขึ้น และ การดำเนินชีวิตของครอบครัวมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

การสอบถามเกี่ยวกับผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ใช้คำถามเพื่อสอบถาม ระดับของผลที่เกิดขึ้น 5 ระดับ จาก 4=มากที่สุด 3=มาก 2=น้อย 1=น้อยที่สุด และ 0=ไม่ส่งผล

คะแนนเฉลี่ยในแต่ละประเด็นคือค่าที่ได้จากการรวมคะแนนในแต่ละคำถามหารด้วย จำนวนข้อคำถามในแต่ละประเด็น ซึ่งค่าที่ได้จากการคำนวณจะอยู่ในช่วง 0 – 4 โดยค่าที่ได้นี้จะถูก นำมาแบ่งออกเป็น 5 ระดับ สำหรับค่าระดับ 0 ผู้วิจัยนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเนื่องจากถือว่าส่งผลต่อ การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ดังนั้น ผู้ศึกษากำหนดช่วงคะแนนในแต่ละระดับของผลกระทบ ดังนี้

(คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด)

จำนวนระดับ

= $\frac{4 - 0}{5}$

5

= 0.80

และสามารถแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยที่ได้ในแต่ละประเด็น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
0.00 – 0.80	ไม่ส่งผล
0.81 – 1.60	ส่งผลในระดับน้อยที่สุด
1.61 – 2.40	ส่งผลในระดับน้อย
2.41 – 3.20	ส่งผลในระดับมาก
3.21 – 4.00	ส่งผลในระดับมากที่สุด

3.1.3 การทดสอบเครื่องมือ

ก่อนการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษารั้วนี้ ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 44 คน ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษารั้วนี้ ก่อนนำมาวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ Cronbach's Coefficient Alpha เพื่อทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของประเด็นที่จะทำการวัด ได้แก่ ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ วัตถุประสงค์ของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ปัญหาหรืออุปสรรคของผู้ตอบแบบสอบถามในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ปัญหาหรืออุปสรรคของสมาชิกครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ทางการสื่อสาร และผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ทางด้านการครอบครัว

ตารางที่ 3.1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ประเด็น	ข้อคำถาม	Cronbach's Alpha
1. ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่	21	.8689
2. วัตถุประสงค์ของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่	16	.7970
3. วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่	10	.9467
4. ปัญหาหรืออุปสรรคของผู้ตอบแบบสอบถามในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่	8	.9738
5. ปัญหาหรืออุปสรรคของสมาชิกครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่	8	.9819
6. ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ทางการสื่อสาร	7	.9414
7. ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ทางด้านการครอบครัว	8	.9277

จากตารางที่ 3.1 ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่จะใช้ในการสอบถามครั้งนี้ พบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในระดับที่สูงที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงได้ ดังนี้

3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษา ทำการเก็บรวบรวมในชั้นปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการสำรวจด้วยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) ให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งการเก็บข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) ทำการสอบถามกลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครอง จำนวน 202 คน และกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 201 คน รวมแบบสอบถามที่ทำการสำรวจได้ทั้งหมดเป็นจำนวน 403 ชุด
- 2) ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้
- 3) นำข้อมูลมาประมวลผลการศึกษา
- 4) วิเคราะห์ผลการศึกษาเพื่อจัดเตรียมคำถามในส่วนของการศึกษาเชิงคุณภาพ

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS เป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

- 1) ค่าสถิติร้อยละ ใช้ในการอธิบายค่าของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในส่วนข้อมูลทางประชากร การเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ วิธีการสื่อสารประจำวัน ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ใช้ สมาชิกครอบครัวที่มีการใช้ ความบ่อยครั้งในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ช่วงเวลาที่ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ กฏระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ การประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ประสบปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหา
- 2) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้ในการอธิบายส่วนความคิดเห็นต่อปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ วัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ การประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ทางด้านการสื่อสาร และผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ทางด้านครอบครัว

3) ค่า t-test และ f-test สำหรับการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความ คิดเห็นต่อปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ การทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับการใช้ เทคโนโลยีสื่อใหม่ การทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของวิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ และการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ตัวแปร ที่ใช้ค่า t-test ในการทดสอบ ได้แก่ ตัวแปรที่แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ เพศ และตัวแปรที่ใช้ค่า f-test ในการทดสอบ ได้แก่ ตัวแปรที่แบ่งกลุ่มได้มากกว่า 2 กลุ่ม คือ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรครั้งนี้ทำการทดสอบโดยกำหนดระดับนัยสำคัญ ทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.05

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาในส่วนนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี สื่อใหม่ในครอบครัวเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาขยายผลการศึกษจากการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้เกิดความ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

3.2.1 กลุ่มตัวอย่าง

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.4 การตรวจสอบข้อมูล

3.2.1 กลุ่มตัวอย่าง

จากการสำรวจโดยการแจกแบบสอบถาม ผู้ศึกษาทำการสอบถามผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว อันได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งผู้ศึกษาแบ่งเกณฑ์รายได้ ของผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 6 กลุ่มย่อย ประกอบกับ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่า t-test และ f-test เพื่อการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ความคิดเห็นต่อ ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ระดับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ และปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยใช้ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น ตัวแปรในการทดสอบ พบว่าตัวแปรอันดับแรกที่ส่งผลต่อคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยต่างๆดังกล่าวที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือรายได้ของกลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

ดังนั้น ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาจึงใช้ตัวแปรรายได้ของกลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครอง มาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีแบบบอกต่อ (Snowball Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกเป็นครอบครัวเดียวที่สมาชิกมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

อยู่ภายในครัวเรือน จำนวน 15 ครอบครัว และการสัมภาษณ์เชิงลึกครั้งนี้ประกอบด้วยสมาชิกในครอบครัวเดี่ยว จำนวน 35 คน โดยแบ่งออกเป็นพ่อแม่หรือผู้ปกครอง จำนวน 15 คน และเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 20 คน (รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3.2)

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัวและการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัวและการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว โดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูล ดังนี้

1) จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครอบครัวเดี่ยว จำนวน 15 ครอบครัว ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับสมาชิกในครอบครัวเดี่ยว จำนวน 35 คน โดยแบ่งออกเป็นพ่อแม่หรือผู้ปกครอง จำนวน 15 คน และเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 20 คน

- 2) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก
- 3) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก
- 4) เขียนนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2.4 การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีการแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ตารางที่ 3.2 แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มที่ 1 รายได้น้อยกว่า 15,001 บาท						
ผู้ให้สัมภาษณ์	สถานะ	อายุ (ปี)	อาชีพ	การศึกษา	จำนวนสมาชิก ในครอบครัว (คน)	ประเภทของเทคโนโลยีี่ใหม่ ที่มีอยู่ในครัวเรือน (จำนวนเครื่อง)
1. คุณสุภาภรณ์ ทองธูดี คุณสุพินิจ ทองธูดี เด็กหญิงชลดา ทองธูดี	แม่ ลูกชาย ลูกสาว	37 16 13	พนักงานเอกชน นักเรียน นักเรียน	มัธยมศึกษา 3 มัธยมศึกษา 5 มัธยมศึกษา 2	4	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก 2 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 4 เครื่อง
2. คุณยุพา พรหมงาม เด็กหญิงรัตนมน ทรัพย์รุ่งเรือง	แม่ ลูกสาว	45 14	ขายอาหาร นักเรียน	ประถมศึกษา 6 มัธยมศึกษา 3	3	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 2 เครื่อง โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง
3. คุณปัทมา มณีประเสริฐสิทธิ์ คุณพิชิต มณีประเสริฐสิทธิ์ คุณเกื้อกุล มณีประเสริฐสิทธิ์	แม่ ลูกชาย ลูกชาย	52 20 15	แม่บ้าน นักเรียน นักเรียน	ประถมศึกษา 4 มัธยมศึกษา 6 มัธยมศึกษา 4	6	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 5 เครื่อง
4. คุณสมชาย แซ่จิ่ง คุณคนุพล แซ่จิ่ง	พ่อ ลูกชาย	43 15	ช่างซ่อมรถยนต์ นักเรียน	ประถมศึกษา 4 มัธยมศึกษา 3	4	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 3 เครื่อง โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง
5. คุณสุมาลี ใต้้อาจ เด็กหญิงสโรชา ใต้้อาจ	แม่ ลูกสาว	32 13	แม่บ้าน นักเรียน	ประถมศึกษา 6 มัธยมศึกษา 1	4	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 3 เครื่อง

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

กลุ่มที่ 2 รายได้ระหว่าง 15,001- 25,000 บาท						
ผู้ให้สัมภาษณ์	สถานะ	อายุ (ปี)	อาชีพ	การศึกษา	จำนวนสมาชิก ในครอบครัว (คน)	ประเภทของเทคโนโลยีี่ใหม่ ที่มีอยู่ในครัวเรือน (จำนวนเครื่อง)
6. คุณมนูญ โຕะอาจ เด็กหญิงมนัสชนก โຕะอาจ	พ่อ ลูกสาว	41 13	อาจารย์ นักเรียน	ปริญญาโท มัธยมศึกษา 1	6	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 3 เครื่อง
7. คุณชัยฉนงค์ วรวิชญาวิวัฒน์ คุณวรรณฤดี วรวิชญาวิวัฒน์	พ่อ ลูกสาว	44 17	พ่อค้าตลาดนัด นักเรียน	ปริญญาตรี มัธยมศึกษา 5	4	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 2 เครื่อง โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง
8. คุณแก้วกัลญา พันธะสา เด็กชายศรันย์ จันทร์ประสิทธิ์ เด็กชายวัฒนพงศ์ จันทร์ประสิทธิ์	แม่ ลูกชาย ลูกชาย	39 14 13	แม่ค้าตลาดนัด นักเรียน นักเรียน	ปริญญาตรี มัธยมศึกษา 3 มัธยมศึกษา 2	5	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 5 เครื่อง
9. คุณสมพร โสภณอุดมสิน คุณศุภณัฐ โสภณอุดมสิน	แม่ ลูกชาย	47 15	แม่บ้าน นักเรียน	ประถมศึกษา 4 มัธยมศึกษา 3	3	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 2 เครื่อง โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง
10. คุณธนินท วรรณพาทูล คุณนันทน์ลิน วรรณพาทูล เด็กชายสุทธินันต์ วรรณพาทูล	พ่อ ลูกสาว ลูกชาย	52 16 12	ครู นักเรียน นักเรียน	ปริญญาตรี มัธยมศึกษา 5 มัธยมศึกษา 1	4	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 2 เครื่อง โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

กลุ่มที่ 3 รายได้มากกว่า 25,000 บาท						
ผู้ให้สัมภาษณ์	สถานะ	อายุ (ปี)	อาชีพ	การศึกษา	จำนวนสมาชิก ในครอบครัว (คน)	ประเภทของเทคโนโลยีี่ใหม่ที่ มีอยู่ในครัวเรือน (จำนวน)
11. คุณจักรา ราชฤทธิ์ คุณจตุรงค์ ราชฤทธิ์	พ่อ ลูกชาย	51 16	ข้าราชการ นักเรียน	ปริญญาโท มัธยมศึกษา 5	4	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 2 เครื่อง โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ 2 เครื่อง
12. คุณปัญญา ลิมกวีรัตนวาทิ คุณปฎิภาณ ลิมกวีรัตนวาทิ	พ่อ ลูกชาย	49 15	พนักงานรัฐวิสาหกิจ นักเรียน	ปริญญาตรี ปวช. 1	4	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 4 เครื่อง
13. คุณสิทธิโชค จรรย์รักษ์วรกุล เด็กชายพีรณัฐ จรรย์รักษ์วรกุล	พ่อ ลูกชาย	47 14	ข้าราชการ นักเรียน	ปริญญาตรี มัธยมศึกษา 3	3	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 3 เครื่อง
14. คุณสมชาย กานต์วิริโยกุล คุณพรระยวุฒิ กานต์วิริโยกุล คุณพรระยวีร์ กานต์วิริโยกุล	พ่อ ลูกชาย ลูกสาว	56 18 15	ค้าขาย นักเรียน นักเรียน	ปริญญาตรี มัธยมศึกษา 6 มัธยมศึกษา 3	4	คอมพิวเตอร์พีซี 1 เครื่อง โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ 4 เครื่อง
15. คุณจิราพร สุขเมธิกุลวัฒน์ คุณเมธี สุขทิพยาโรจน์	แม่ ลูกชาย	43 15	พนักงานเอกชน นักเรียน	ปวส. มัธยมศึกษา 4	4	คอมพิวเตอร์พีซี 2 เครื่อง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก 1 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 5 เครื่อง โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ 4 เครื่อง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร”
ใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัย 4 ข้อ ดังนี้

1. มีเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทใดบ้างที่สมาชิกใช้ในครอบครัว
2. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
3. สมาชิกใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในการสื่อสารในครอบครัวอย่างไร
4. การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลอย่างไรกับครอบครัว

การศึกษาเชิงปริมาณใช้วิธีการสำรวจโดยการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 403 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครองจำนวน 202 คน และกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 201 คน

การศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกครอบครัวและการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 15 ครอบครัว แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มอย่างละเท่าๆกันตามช่วงรายได้ของพ่อแม่ที่ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 รายได้น้อยกว่า 15,001 บาท จำนวน 5 ครอบครัว
- กลุ่มที่ 2 รายได้ระหว่าง 15,001- 25,000 บาท จำนวน 5 ครอบครัว
- กลุ่มที่ 3 รายได้มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 5 ครอบครัว

การสัมภาษณ์สมาชิกในแต่ละครอบครัวจำนวนอย่างน้อย 2 คน ประกอบด้วยพ่อหรือแม่ และลูกอายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา

การวิจัยแบ่งการวิเคราะห์ผลการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และกลุ่มเด็กและเยาวชน และในแต่ละกลุ่มทำการสรุปผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาคั้งนี้ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
2. ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
3. การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
4. ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

4.1 ผลการศึกษาของกลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

4.1.1 ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

การสำรวจกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยพ่อแม่หรือผู้ปกครอง จำนวน 202 คน เกี่ยวกับการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว สามารถสรุปข้อมูลได้ตามตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จากการสำรวจจำแนกตามลักษณะทางประชากรและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
สถานะ		
แม่	101	50.0
พ่อ	101	50.0
อายุ		
ต่ำกว่า 31 ปี	15	7.4
31-40 ปี	35	17.3
41-50 ปี	107	53.0
51-60 ปี	39	19.3
60 ปีขึ้นไป	6	3.0
อาชีพ		
บุคลากรรัฐ	38	18.8
บุคลากรรัฐวิสาหกิจ	28	13.9
บุคลากรเอกชน	39	19.3
ค้าขาย ทำธุรกิจส่วนตัว	45	22.3
รับจ้างทั่วไป	36	17.8
แม่บ้าน	8	4.0
อื่นๆ (ได้แก่ เกษตรกร เกษียณอายุราชการ และข้าราชการบำนาญ)	8	4.0
การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	78	38.6
ปริญญาตรี	103	51.0
ปริญญาตรีขึ้นไป	21	10.4

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
รายได้หรือค่าใช้จ่ายต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,001 บาท	41	20.3
10,001 - 15,000 บาท	60	29.7
15,001 - 20,000 บาท	44	21.8
20,001 - 25,000 บาท	23	11.4
25,001 - 30,000 บาท	13	6.4
30,001 บาทขึ้นไป	21	10.4
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 - 3 คน	55	27.2
4- 6 คน	142	70.3
7 คนขึ้นไป	5	2.5
จำนวนบุตรชายอายุระหว่าง 11-18 ปี		
1 คน	115	56.9
2 คน	18	8.9
3 คน	1	0.5
ไม่มี	68	33.7
จำนวนบุตรสาวอายุระหว่าง 11-18 ปี		
1 คน	91	45.0
2 คน	44	21.8
3 คน	8	4.0
ไม่มี	59	29.2
จำนวนเทคโนโลยีที่ dimilikiในครอบครัว		
ประมาณ 1 -3 เครื่อง	60	29.7
ประมาณ 4- 6 เครื่อง	110	54.5
7 เครื่องขึ้นไป	32	15.8
รวม	202	100.0

จากตารางที่ 4.1 แบ่งผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็นพ่อและแม่จำนวนอย่างละเท่าๆกัน โดยพ่อแม่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมา ได้แก่ อายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 19.3 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 17.3 และต่ำกว่า 31 ปี ร้อยละ 7.4 ตามลำดับ ส่วนพ่อแม่ที่มีอายุน้อยที่สุดคือ 60 ปีขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 3.0

อาชีพของพ่อแม่ส่วนใหญ่คือค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมา ได้แก่ บุคลากรภาคเอกชน ร้อยละ 19.3 บุคลากรภาครัฐ ร้อยละ 18.8 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 17.8 และบุคลากรภาครัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 13.9 ส่วนอาชีพของพ่อแม่ที่พบน้อยที่สุดคือแม่บ้านและอื่นๆ ได้แก่ เกษตรกร เกษียณอายุราชการ และข้าราชการบำนาญ คิดเป็นร้อยละ 4.0 อย่างละเท่าๆกัน

การศึกษาของพ่อแม่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมา ได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 38.6 และปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 10.4

พ่อแม่ส่วนใหญ่มีรายได้หรือเงินค่าใช้จ่ายต่อเดือนระหว่าง 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.7 รองลงมา ได้แก่ ระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 21.8 ต่ำกว่า 10,001 บาท ร้อยละ 20.3 ระหว่าง 20,001 - 25,000 บาท ร้อยละ 11.4 และ 30,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 10.4 ตามลำดับ ส่วนรายได้หรือเงินค่าใช้จ่ายต่อเดือนของพ่อแม่ที่พบน้อยที่สุดคือระหว่าง 25,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.4

ในครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีสมาชิกอยู่ระหว่าง 4-6 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.3 รองลงมา ได้แก่ ระหว่าง 1-3 คน ร้อยละ 27.2 และ 7 คนขึ้นไป ร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

การสอบถามเกี่ยวกับจำนวนบุตรชาย อายุระหว่าง 11-18 ปี พบว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่มีบุตรชาย จำนวน 1 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.9 รองลงมา ได้แก่ จำนวน 2 คน ร้อยละ 8.9 จำนวน 3 คน ร้อยละ 0.5 และไม่มีบุตรชาย ร้อยละ 33.7 ตามลำดับ

การสอบถามเกี่ยวกับจำนวนบุตรสาว อายุระหว่าง 11-18 ปี พบว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่มีบุตรสาว จำนวน 1 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมา ได้แก่ จำนวน 2 คน ร้อยละ 21.8 จำนวน 3 คน ร้อยละ 4.0 และไม่มีบุตรสาว ร้อยละ 29.2 ตามลำดับ

การสำรวจเกี่ยวกับจำนวนของเทคโนโลยีสื่อบันเทิงในครัวเรือนพบว่าส่วนใหญ่มีเทคโนโลยีสื่อบันเทิงอยู่ประมาณ 4-6 เครื่อง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมา ได้แก่ ประมาณ 1-3 เครื่อง ร้อยละ 29.7 และ 7 เครื่องขึ้นไป ร้อยละ 15.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จำแนกตามการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่

ประเภทเทคโนโลยีสื่อใหม่	มี		ไม่มี		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
โทรศัพท์มือถือ	201	99.5	1	0.5	202	100.0
คอมพิวเตอร์พีซี	153	75.7	49	24.3	202	100.0
คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก	102	50.5	100	49.5	202	100.0
คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	18	8.9	184	91.1	202	100.0
โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	24	11.9	178	88.1	202	100.0

การสำรวจพบว่าประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่มีอยู่ในครัวเรือนมากที่สุดคือ โทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 99.5 รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์พีซี ร้อยละ 75.7 คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ร้อยละ 50.5 โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น พีดีเอโฟน ปาล์มโฟน พ็อคเก็ตพีซีโฟน สมาร์ทโฟน) ร้อยละ 11.9 และคอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น พีดีเอ ปาล์ม พ็อคเก็ตพีซี) ร้อยละ 8.9 ตามลำดับ (รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.2)

การศึกษาเชิงคุณภาพทำการสัมภาษณ์พ่อแม่จำนวน 15 คน ดังนี้

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จากการสัมภาษณ์จำแนกตามลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	7	46.7
ชาย	8	53.3
อายุ		
31-40 ปี	3	20.0
41-50 ปี	8	53.3
51-60 ปี	4	26.7
60 ปี ขึ้นไป	0	0.0
การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	7	46.7
ปริญญาตรี	6	40.0
ปริญญาตรีขึ้นไป	2	13.3

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
บุคลากรรัฐ	3	20.0
บุคลากรรัฐวิสาหกิจ	1	6.7
บุคลากรเอกชน	3	20.0
ค้าขาย ทำธุรกิจส่วนตัว	4	26.7
รับจ้างทั่วไป	1	6.7
แม่บ้าน	3	20.0
รายได้ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน		
น้อยกว่า 15,001 บาท	5	33.3
ระหว่าง 15,001 – 25,000 บาท	5	33.3
มากกว่า 25,000 บาท	5	33.3
รวม	15	100.0

จากตารางที่ 4.3 การสัมภาษณ์แบ่งออกเป็นแม่ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 และ พ่อ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 โดยพ่อแม่ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมา ได้แก่ อายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 26.7 และอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 20.0 ตามลำดับ

พ่อแม่ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมา ได้แก่ ปริญญาตรี ร้อยละ 40.0 และปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 13.3 ตามลำดับ

พ่อแม่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.7 รองลงมา ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ บุคลากรภาคเอกชน และแม่บ้าน ร้อยละ 20.0 อย่างละเท่าๆกัน ส่วนอาชีพของพ่อแม่ที่พบน้อยที่สุด ได้แก่ บุคลากรภาครัฐวิสาหกิจ และรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 6.7 อย่างละเท่าๆกัน

การสัมภาษณ์แบ่งพ่อแม่ออกเป็น 3 กลุ่มตามรายได้หรือเงินค่าใช้จ่ายต่อเดือน ได้แก่ น้อยกว่า 15,001 บาท ระหว่าง 15,001-25,000 บาท และมากกว่า 25,001 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 33.3 อย่างละเท่าๆกัน

การสัมภาษณ์พบว่าในครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือมากที่สุด โดยจะมีสัดส่วนอยู่ที่ 1 คน ต่อ 1 เครื่อง

ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่พบอยู่ในครัวเรือนรองลงมาคือคอมพิวเตอร์พีซี โดยส่วนใหญ่จะมีอยู่เป็นจำนวน 1 เครื่อง ต่อ 1 ครัวเรือน ทั้งนี้ เนื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์พีซีจะมีราคาที่ยังแพง

ส่วนคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ผู้ศึกษาพบว่ามีอยู่ในครัวเรือนเป็นจำนวนน้อยมาก เนื่องจากพ่อแม่ส่วนใหญ่เห็นว่าเด็กและเยาวชนมีคอมพิวเตอร์พีซีใช้อยู่แล้ว จึงยังไม่จำเป็นต้องซื้อคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กตอนนี้ รอให้พวกเขาเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยก่อน อย่างไรก็ตามในครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ผู้ศึกษาพบว่าเนื่องจากพ่อแม่บางคนนำงานกลับมาทำต่อที่บ้าน ทำให้พ่อแม่ต้องมีคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กไว้ใช้ส่วนตัว และแม้ว่าในบ้านจะมีคอมพิวเตอร์พีซีอยู่แล้ว แต่พ่อแม่ก็เห็นว่าเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์พีซีทำการบ้านหรือรายงาน จึงไม่ยอมเข้าไปแย่งพวกเขาใช้คอมพิวเตอร์

ส่วนโทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา เช่น ปาล์มโฟน (Palm Phone) สมาร์ทโฟน (Smart Phone) เป็นต้น การสัมภาษณ์พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นเด็กและเยาวชนที่ใช้โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขณะที่พ่อแม่ใช้โทรศัพท์มือถือแบบรุ่นธรรมดา ทั้งนี้ เนื่องจากพ่อแม่ส่วนใหญ่จะไม่รู้วิธีการใช้งานหรือไม่ค่อยใช้โทรศัพท์คอมพิวเตอร์เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดนอกจากการพูดคุย

“กับครอบครัวส่วนใหญ่จะใช้วิธีการพูดคุยกันโดยตรง จะไม่ส่งข้อความเวลามีอะไร เราก็จะมาพูดคุยกันเลย” (ปัญญา ลิมกวีรัตน์วาทิ, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2553)

“ฉันจะใช้มือถือโทรหาลูกอย่างเดียว อย่างอื่นฉันไม่ใช้ ฉันใช้ไม่เป็น” (สมพร โสภณอุดมสิน, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2553)

การจัดเก็บเทคโนโลยีสื่อใหม่ภายในบ้าน

ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าสมาชิกครอบครัวจะต่างคนต่างเก็บหรือดูแลรักษาโทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กกันเอง เนื่องจากเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทเหล่านี้จัดว่าเป็นของใช้ส่วนตัว

ส่วนคอมพิวเตอร์พีซี เนื่องจากจะมีขนาดที่ยังใหญ่ ผลจากการศึกษาจึงพบว่าครอบครัวส่วนใหญ่จะจัดวางคอมพิวเตอร์พีซีไว้ที่บริเวณชั้นล่างของบ้าน เช่น ห้องนั่งเล่น ห้องทำงาน ห้องโถง ส่วนกลางของบ้าน บริเวณทางขึ้น-ลงบันได เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากพ่อแม่เห็นว่า 1) บริเวณดังกล่าวเหมาะแก่การนั่งทำงานและอากาศถ่ายเทได้สะดวก 2) สามารถคอยสอดส่องดูแลการใช้

คอมพิวเตอร์ของเด็กและเยาวชนให้เหมาะสม และ 3) ต้องการแบ่งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนระหว่างพื้นที่ทำงานกับพื้นที่พักผ่อน (ภาพที่ 4.1)

นอกจากบริเวณชั้นล่างของบ้าน ผลจากการศึกษาก็พบว่าพ่อแม่บางคนจะจัดวางเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้ในห้องนอนของตัวเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนเล่นคอมพิวเตอร์จนดึกเกินไป และเพื่อเด็กและเยาวชนจะได้อยู่ในสายตาของพ่อแม่ขณะที่พวกเขากำลังเล่นเกมหรืออินเทอร์เน็ต

ภาพที่ 4.1 แสดงการจัดวางคอมพิวเตอร์พีซีภายในบ้าน

4.1.2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว แบ่งการวิเคราะห์ปัจจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1.2.1 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

1) ความต้องการทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของสมาชิกครอบครัว ได้แก่ การติดต่อพูดคุยกันตลอดเวลา การเป็นช่องทางในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว การทำงานหรือการเรียน การค้นหาข้อมูลข่าวสาร และการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

2) ความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกของสมาชิกครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความปลอดภัยหรือความอุ่นใจ ความผ่อนคลาย ความเป็นอิสระ และคลายความเหงา

4.1.2.2 ปัจจัยจากภายนอก ประกอบด้วย

1) คุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ ความสะดวกพกพา ราคาถูก การรับ-ส่งอีเมล การท่องอินเทอร์เน็ต การพูดคุยออนไลน์ การรับ-ส่งข้อความ รูปภาพ เสียง การบันทึกข้อความ รูปภาพ เสียง และความบันเทิง (เช่น การฟังเพลง วิทยุ การดูหนัง ทีวี)

2) อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ความทันสมัย ความมีฐานะ และการยอมรับจากสังคม

จากตารางที่ 4.4 การสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวพบว่าพ่อแม่ให้ความสำคัญกับความต้องการทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการดำเนินชีวิตมากกว่าความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกของสมาชิกครอบครัว

ปัจจัยทางด้านความต้องการทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของสมาชิกครอบครัวที่พ่อแม่ให้ความสำคัญมากที่สุดคือการติดต่อพูดคุยกันได้ตลอดเวลา (Mean=3.37)

ปัจจัยทางด้านความต้องการทางกายภาพที่พ่อแม่ให้ความสำคัญมาก ได้แก่ ช่วยในการค้นหาข้อมูลข่าวสาร (Mean=3.22) เป็นช่องทางในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว (Mean=3.19) ช่วยในการทำงานหรือการเรียน (Mean=3.19) และช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (Mean=3.16) ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยทางด้านความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกของสมาชิกครอบครัวที่พ่อแม่ให้ความสำคัญมาก ได้แก่ ความผ่อนคลาย (Mean=3.13) ความปลอดภัยหรืออุ่นใจ (Mean=3.04) ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Mean=3.03) คลายความเหงา (Mean=2.96) และความเป็นอิสระ (Mean=2.88) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความสำคัญของปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ปัจจัยภายใน	ระดับความสำคัญ				Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับที่
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
ความต้องการทางกายภาพ								
สมาชิกครอบครัวสามารถติดต่อพูดคุยกันได้ตลอดเวลา	จำนวน 97	87	14	4	3.37	0.70	มากที่สุด	1
	ร้อยละ 48.0	43.1	6.9	2.0				
เป็นช่องทางควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว	จำนวน 75	98	22	7	3.19	0.76	มาก	3
	ร้อยละ 37.1	48.5	10.9	3.5				
ช่วยในการทำงานหรือการเรียน	จำนวน 78	89	32	3	3.19	0.75	มาก	3
	ร้อยละ 38.6	44.1	15.8	1.5				
ช่วยในการค้นหาข้อมูลข่าวสาร	จำนวน 83	84	32	3	3.22	0.76	มาก	2
	ร้อยละ 41.1	41.6	15.8	1.5				
ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	จำนวน 77	86	35	4	3.16	0.77	มาก	4
	ร้อยละ 38.1	42.6	7.3	2.0				
ความต้องการทางจิตใจ								
สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว	จำนวน 63	90	43	6	3.03	0.80	มาก	7
	ร้อยละ 31.2	44.6	21.3	3.0				
ความปลอดภัยหรืออุ่นใจ	จำนวน 65	92	35	10	3.04	0.83	มาก	6
	ร้อยละ 32.2	45.5	17.3	5.0				
ความผ่อนคลาย	จำนวน 75	83	40	4	3.13	0.79	มาก	5
	ร้อยละ 37.1	41.1	19.8	2.0				
ความเป็นอิสระ	จำนวน 51	86	55	10	2.88	0.84	มาก	9
	ร้อยละ 25.2	42.6	27.2	5.0				
คลายความเหงา	จำนวน 57	88	49	8	2.96	0.82	มาก	8
	ร้อยละ 28.2	43.6	24.3	4.0				

ตารางที่ 4.5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความสำคัญของ ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ปัจจัยภายนอก		ระดับความสำคัญ				Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
คุณสมบัติของสื่อใหม่	จำนวน	74	108	19	1	3.26	0.64	มากที่สุด	1
	ร้อยละ	36.6	53.5	9.4	0.5				
ราคาถูก	จำนวน	30	83	64	25	2.58	0.88	มาก	10
	ร้อยละ	14.9	41.4	31.7	12.4				
การรับ-ส่งอีเมลล์	จำนวน	57	85	41	19	2.89	0.92	มาก	6
	ร้อยละ	28.2	42.1	20.3	9.4				
การท่องอินเทอร์เน็ต	จำนวน	68	77	40	17	2.97	0.93	มาก	3
	ร้อยละ	33.7	38.1	19.8	8.4				
การพูดคุยออนไลน์	จำนวน	62	88	34	18	2.96	0.91	มาก	4
	ร้อยละ	30.7	43.6	16.8	8.9				
การรับ-ส่งข้อความ รูปภาพ เสียง	จำนวน	62	80	47	13	2.94	0.89	มาก	5
	ร้อยละ	30.7	39.6	23.3	6.4				
การบันทึกข้อความ รูปภาพ เสียง	จำนวน	60	84	45	13	2.94	0.88	มาก	5
	ร้อยละ	29.7	41.6	22.3	6.4				
ความบันเทิง	จำนวน	73	79	37	13	3.04	0.89	มาก	2
	ร้อยละ	36.1	39.1	18.3	6.4				
อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม	จำนวน	59	74	48	21	2.84	0.96	มาก	7
	ร้อยละ	29.2	36.6	23.8	10.4				
ความมีฐานะ	จำนวน	46	64	70	22	2.66	0.94	มาก	9
	ร้อยละ	22.8	31.7	34.7	10.9				
การยอมรับในสังคม	จำนวน	43	73	57	26	2.68	0.96	มาก	8
	ร้อยละ	22.8	36.1	28.2	12.9				

จากตารางที่ 4.5 การสำรวจเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ในครอบครัวพบว่าปัจจัยทางด้านคุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่พ่อแม่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือความสะดวกพกพา (Mean=3.26)

ปัจจัยทางด้านคุณสมบัติของเทคโนโลยีใหม่ที่พ่อแม่ให้ความสำคัญมาก ได้แก่ ความบันเทิง (Mean=3.04) การท่องอินเทอร์เน็ต (Mean=2.97) การพูดคุยออนไลน์ (Mean=2.96) การรับ-ส่งข้อความ รูปภาพ เสียง (Mean=2.94) การบันทึกข้อความ รูปภาพ เสียง (Mean=2.94) การรับ-ส่งอีเมลล์ (Mean=2.89) และมีราคาถูก (Mean=2.58) ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่พ่อแม่ให้ความสำคัญมาก ได้แก่ ความทันสมัย (Mean=2.84) การยอมรับในสังคม (Mean=2.68) และความมีฐานะ (Mean=2.66) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบเพศกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อกใหม่ในครอบครัว

ประเภทปัจจัย	ค่าเฉลี่ย		ผลต่างของค่าเฉลี่ย	T-test	p-value
	ชาย	หญิง			
ปัจจัยภายใน					
ความต้องการทางกายภาพ					
การติดต่อพูดคุยกันได้ตลอดเวลา	3.3366	3.4059	0.0693	-0.700	0.485
เป็นช่องทางในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว	3.1188	3.2673	0.1485	-1.384	0.168
ช่วยในการทำงานหรือการเรียน	3.2079	3.1881	0.0198	0.186	0.852
ช่วยในการค้นหาข้อมูลข่าวสาร	3.2277	3.2178	0.0099	0.092	0.927
ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	3.0990	3.2376	0.1386	-1.265	0.207
ความต้องการทางจิตใจ					
สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว	2.9802	3.0990	0.1188	-1.051	0.294
ความปลอดภัยหรืออุ่นใจ	2.9604	3.1386	0.1782	-1.525	0.129
ความผ่อนคลาย	3.1188	3.1485	0.0297	-0.265	0.792
ความเป็นอิสระ	2.9109	2.8515	0.0594	0.499	0.618
คลายความเหงา	3.0099	2.9109	0.0990	0.850	0.397

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ประเภทปัจจัย	ค่าเฉลี่ย		ผลต่างของ ค่าเฉลี่ย	T-test	p-value
	ชาย	หญิง			
ปัจจัยภายนอก					
<u>คุณสมบัติของสื่อใหม่</u>					
ความสะดวกพกพา	3.2376	3.2871	0.0495	-0.546	0.586
ราคาถูก	2.6040	2.5644	0.0396	0.316	0.753
รับ-ส่งอีเมลได้	2.8812	2.9010	0.0198	-0.152	0.879
เล่นอินเทอร์เน็ตได้	3.0099	2.9307	0.0792	0.601	0.549
พูดคุยออนไลน์ได้	3.0099	2.9109	0.0990	0.770	0.442
รับ-ส่งข้อความ รูปภาพ เสียงได้	2.9901	2.9010	0.0891	0.708	0.480
บันทึกข้อความ รูปภาพ เสียงได้	2.9604	2.9307	0.0297	0.239	0.812
ความบันเทิง	3.0594	3.0396	0.0198	0.157	0.876
<u>อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม</u>					
ความทันสมัย	2.8911	2.8020	0.0891	0.657	0.512
ความมีฐานะ	2.6535	2.6733	0.0198	-0.148	0.883
เป็นที่ยอมรับในสังคม	2.7030	2.6733	0.0297	0.218	0.828

* The mean difference is significant at the 0.05 level.

จากตารางที่ 4.6 เมื่อเปรียบเทียบการให้ความสำคัญต่อปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ในครอบครัวระหว่างพ่อกับแม่ ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติโดยการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างเพศกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ซึ่งแม้ว่าจะพบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของพ่อแม่ที่แตกต่างกัน แต่ก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบเอฟ และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบ รายได้กับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว											
รายได้ (บาท)	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
(1) ต่ำกว่า 10,001	41	2.7561	0.6075	3.804	0.003*	-	-	*	-	-	-
(2) 10,001-15,000	60	2.8667				-	-	-	-	-	-
(3) 15,001-20,000	44	3.3636				*	-	-	-	-	-
(4) 20,001-25,000	23	3.0435				-	-	-	-	-	-
(5) 25,001-30,000	13	3.3077				-	-	-	-	-	-
(6) 30,001 ขึ้นไป	21	3.2381				-	-	-	-	-	-
รวม	202	3.0396				* The mean difference is significant at the .05 level.					
2. ความปลอดภัยหรืออุ่นใจ											
รายได้ (บาท)	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
(1) ต่ำกว่า 10,001	41	2.7805	0.6286	4.332	0.001*	-	-	*	-	-	-
(2) 10,001-15,000	60	2.8333	0.5758			-	-	*	-	-	-
(3) 15,001-20,000	44	3.4091				*	*	-	-	-	-
(4) 20,001-25,000	23	3.0870				-	-	-	-	-	-
(5) 25,001-30,000	13	3.4615				-	-	-	-	-	-
(6) 30,001 ขึ้นไป	21	3.1429				-	-	-	-	-	-
รวม	202	3.0495				* The mean difference is significant at the .05 level.					
3. ราคาถูก											
รายได้ (บาท)	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
(1) ต่ำกว่า 10,001	41	2.2683	0.7752	3.445	0.005*	-	-	-	*	-	-
(2) 10,001-15,000	60	2.3000	0.7435			-	-	-	*	-	-
(3) 15,001-20,000	44	2.8409				-	-	-	-	-	-
(4) 20,001-25,000	23	3.0435				*	*	-	-	-	-
(5) 25,001-30,000	13	2.8462				-	-	-	-	-	-
(6) 30,001 ขึ้นไป	21	2.8095				-	-	-	-	-	-
รวม	202	2.5842				* The mean difference is significant at the .05 level.					

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

4. การรับ-ส่งอีเมล											
รายได้ (บาท)	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
(1) ต่ำกว่า 10,001	41	2.5366	0.8982	3.386	0.006*	-	-	-	*	-	-
(2) 10,001-15,000	60	2.7000	0.7348			-	-	-	*	-	-
(3) 15,001-20,000	44	2.9091				-	-	-	-	-	-
(4) 20,001-25,000	23	3.4348				*	*	-	-	-	-
(5) 25,001-30,000	13	3.3846				-	-	-	-	-	-
(6) 30,001 ขึ้นไป	21	3.1905				-	-	-	-	-	-
รวม	202	2.8911				* The mean difference is significant at the .05 level.					

5. การพูดคุยออนไลน์											
รายได้ (บาท)	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
(1) ต่ำกว่า 10,001	41	2.6585	0.8198	3.099	0.010*	-	-	-	*	-	-
(2) 10,001-15,000	60	2.8000				-	-	-	-	-	-
(3) 15,001-20,000	44	2.8636				-	-	-	-	-	-
(4) 20,001-25,000	23	3.4783				*	-	-	-	-	-
(5) 25,001-30,000	13	3.3846				-	-	-	-	-	-
(6) 30,001 ขึ้นไป	21	3.3810				-	-	-	-	-	-
รวม	202	2.9604				* The mean difference is significant at the .05 level.					

จากตารางที่ 4.7 ผลจากการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลทางด้านรายได้ของพ่อแม่ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติโดยการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างรายได้กับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ซึ่งพบว่ารายได้ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของพ่อแม่เกี่ยวกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้

ส่วนปัจจัยภายในทางด้านความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกของสมาชิกครอบครัว ผลจากการศึกษาพบว่า 1) พ่อแม่ที่มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท จะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความสัมพันธ์ในครอบครัวมากกว่าพ่อแม่ที่มีรายได้น้อยกว่า 10,001 บาท และ 2) พ่อแม่ที่มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท จะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความปลอดภัยหรืออ่อนใจของสมาชิกครอบครัวมากกว่าพ่อแม่ที่มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท และที่น้อยกว่า 10,001 บาท ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยภายนอกทางด้านคุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ ผลจากการศึกษาพบว่า

- 1) พ่อแม่ที่มีรายได้อาจระหว่าง 20,001-25,000 บาท จะเห็นด้วยกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ เนื่องจากมีราคาถูกลง มากกว่าพ่อแม่ที่มีรายได้อาจระหว่าง 10,001-15,000 บาท และที่น้อยกว่า 10,001 บาท ตามลำดับ
- 2) พ่อแม่ที่มีรายได้อาจระหว่าง 20,001-25,000 บาท จะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อการรับ-ส่งอีเมลล์มากกว่าพ่อแม่ที่มีรายได้อาจระหว่าง 10,001-15,000 บาท และที่น้อยกว่า 10,001 บาท ตามลำดับ และ
- 3) พ่อแม่ที่มีรายได้อาจระหว่าง 20,001-25,000 บาท จะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อการพูดคุยออนไลน์มากกว่าพ่อแม่ที่มีรายได้อาจน้อยกว่า 10,001 บาท

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบเอฟ และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบ การศึกษากับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว								
การศึกษา	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	ป.ตรีขึ้นไป
ต่ำกว่า ป.ตรี	78	2.7949		7.462	.001*	-	*	*
ป.ตรี	103	3.1456	0.3507			*	-	-
ป.ตรีขึ้นไป	21	3.4286	0.6337			*	-	-
รวม	202	3.0396				* The mean difference is significant at the .05 level.		
2. ความปลอดภัยหรือความอุ่นใจ								
การศึกษา	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	ป.ตรีขึ้นไป
ต่ำกว่า ป.ตรี	78	2.8590	0.6648	5.884	.003*	-	-	*
ป.ตรี	103	3.0971				-	-	-
ป.ตรีขึ้นไป	21	3.5238				*	-	-
รวม	202	3.0495				* The mean difference is significant at the .05 level.		
3. ราคาถูก								
การศึกษา	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	ป.ตรีขึ้นไป
ต่ำกว่า ป.ตรี	78	2.3974	0.3405	3.382	.036*	-	*	-
ป.ตรี	103	2.7379				*	-	-
ป.ตรีขึ้นไป	21	2.5238				-	-	-
รวม	202	2.5842				* The mean difference is significant at the .05 level.		
4. การรับ-ส่งอีเมลล์								
การศึกษา	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	ป.ตรีขึ้นไป
ต่ำกว่า ป.ตรี	78	2.5641	0.5330	8.555	.000*	-	*	-
ป.ตรี	103	3.0971				*	-	-
ป.ตรีขึ้นไป	21	3.0952				-	-	-
รวม	202	2.8911				* The mean difference is significant at the .05 level.		

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

5. การพูดคุยออนไลน์								
การศึกษา	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	ป.ตรีขึ้นไป
ต่ำกว่า ป.ตรี	78	2.7308	0.3954	4.320	.015*	-	*	-
ป.ตรี	103	3.1262				*	-	-
ป.ตรีขึ้นไป	21	3.0000				-	-	-
รวม	202	2.9604						

* The mean difference is significant at the .05 level.

สอดคล้องกับปัจจัยส่วนบุคคลทางด้านรายได้ จากตารางที่ 4.8 ผลจากการศึกษาพบว่า การศึกษาของพ่อแม่ก็ส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติโดยการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างการศึกษากับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวซึ่งพบว่าการศึกษาส่งผลต่อความคิดเห็นของพ่อแม่เกี่ยวกับปัจจัยต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนปัจจัยภายในทางด้านความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกของสมาชิกครอบครัว ผลจากการศึกษาพบว่า 1) พ่อแม่ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไปให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความสัมพันธ์ในครอบครัวมากกว่าพ่อแม่ที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และ 2) พ่อแม่ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความปลอดภัยหรือความอุ่นใจของสมาชิกครอบครัวมากกว่าพ่อแม่ที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

ส่วนปัจจัยภายนอกทางด้านคุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ ผลจากการศึกษาพบว่า 1) พ่อแม่ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีเห็นด้วยกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ เนื่องจากมีราคาถูกมากกว่าพ่อแม่ที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 2) พ่อแม่ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อการรับ-ส่งอีเมลล์ มากกว่าพ่อแม่ที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และ 3) พ่อแม่ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อการพูดคุยออนไลน์มากกว่าพ่อแม่ที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

นอกจากการสำรวจ ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบว่าพ่อแม่จะเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับความจำเป็นหรือความเหมาะสมของการซื้อเทคโนโลยีใหม่เข้ามาในครัวเรือน โดยพ่อแม่จะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกครอบครัว

การใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อการทำหน้าที่ของพ่อแม่

ด้วยสภาวะทางสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นสภาพสังคมที่เสื่อมทรามลง เต็มไปด้วยภัยอันตรายและสิ่งยั่วยุต่างๆ เกิดการแข่งขันกันสูง และเกิดปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้พ่อแม่ต้องทำงานหนักมากยิ่งขึ้น พ่อแม่จึงเห็นความจำเป็นของการมีเทคโนโลยีใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์อยู่ภายในบ้านเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการควบคุมดูแลและอบรมเลี้ยงดูลูก

ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าภาระหน้าที่จากการงานเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พ่อแม่ต้องซื้อคอมพิวเตอร์พีซีหรือคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเข้ามาไว้ใช้ภายในบ้าน โดยเฉพาะผู้เป็นแม่ซึ่งต้องแบกรับภาระหน้าที่ทั้งจากในบ้านและนอกบ้าน

“ตอนแรกที่ซื้อ พี่เอาไว้ใช้ทำงานของที่ที่บ้าน เพื่อที่พี่จะได้ลูกไปด้วย แต่ตอนหลังพอลูกใช้คอมพิวเตอร์เป็น พี่ก็ให้ลูกใช้ทำงานด้วยกันกับพี่” (แก้วกัญญา พันธะสา, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2553)

“ที่คุณแม่ซื้อคอมพิวเตอร์ ส่วนหนึ่งก็เพราะงานเราด้วย ตอนนั้นบริษัทที่คุณแม่ทำงานอยู่เริ่มเอาคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ คุณแม่ก็เลยต้องเรียนรู้ที่จะใช้คอม” (จิราพร ศุภเมธิกุลวัฒน์, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2553)

การประกอบอาชีพค้าขายของพ่อแม่ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พ่อแม่ใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือในการอบรมเลี้ยงดูลูก โดยผลจากการสัมภาษณ์ครอบครัวหนึ่งพบว่าจากที่พ่อแม่ต้องออกไปขายของที่ตลาดนัดตั้งแต่เช้ามีจนกระทั่งเย็น ทำให้พ่อแม่ไม่สามารถอยู่ดูแลลูกที่บ้านเพื่อเตรียมตัวลูกไปโรงเรียนหรือไปส่งลูกที่โรงเรียน พ่อแม่จึงต้องใช้โทรศัพท์มือถือโทรสั่งการให้ลูกไปโรงเรียนและติดตามว่าลูกถึงโรงเรียนแล้วหรือยัง รวมทั้ง เมื่อลูกเกิดทะเลาะเบาะแว้งกันอยู่ที่บ้าน พ่อแม่ก็ต้องใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อพูดคุยไกล่เกลี่ยหรือตัดสินใจปัญหาให้ลูก

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อการติดต่อสื่อสาร

จากที่การดำเนินชีวิตของครอบครัวโดยปกติจะเป็นลักษณะที่เด็กและเยาวชนออกไปเรียนหนังสือที่โรงเรียน ขณะที่พ่อแม่ออกไปทำงานนอกบ้านหรือจะเป็นพ่อเพียงคนเดียวที่ออกไปทำงานนอกบ้านและแม่ทำงานบ้านอยู่ที่บ้าน ดังนั้น การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัวในช่วงเวลาดังกล่าวจะเกิดขึ้นผ่านช่องทางโทรศัพท์มือถือ

ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าการใช้สื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือระหว่างพ่อแม่กับลูกส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในชีวิตประจำวัน เช่น การนัดหมายเวลาไปรับลูกที่โรงเรียน การติดตามตัวลูกให้กลับบ้านตรงเวลา การนัดพบเจอกันเพื่อเดินทางกลับบ้านพร้อมกัน การแจ้งเวลากลับบ้านล่าช้า การไหว้วานให้ซื้อของให้ เป็นต้น

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าการศึกษาของเด็กและเยาวชนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่พ่อแม่ให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อคอมพิวเตอร์พีซีเข้ามาไว้ในบ้าน เพื่อเด็กและเยาวชนจะได้ใช้สืบค้นหาข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการเรียน การทำการบ้าน และการทำรายงาน

“ผมเองเป็นคนตัดสินใจซื้อคอมพิวเตอร์เพราะมันเกี่ยวข้องกับการศึกษาของลูกในการค้นคว้าข้อมูลต่างๆ และผมคิดว่าเด็กสมัยนี้โอกาสเข้าห้องสมุดคงไม่มี” (ปัญญา ลิมกวีรัตน์วาทิ, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2553)

“คอมพิวเตอร์ที่ซื้อให้เพราะปัจจุบันโรงเรียนบังคับให้เด็กใช้คอมพิวเตอร์ที่บ้าน ถ้าเด็กไม่มีก็เกิดความลำบากที่ต้องไปอาศัยเพื่อนให้ทำงานให้ หรือต้องไปร้านเน็ต” (ชัยณรงค์ วรรณวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2553)

ผลจากการศึกษายังพบว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่เริ่มซื้อคอมพิวเตอร์พีซีเข้ามาไว้ในบ้านเมื่อลูกขึ้นเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากที่โรงเรียนของลูกมีการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ขณะที่พ่อแม่อีกส่วนหนึ่ง แม้ว่าที่โรงเรียนของลูกจะยังไม่มีการเรียนการสอนให้ใช้คอมพิวเตอร์ แต่พ่อแม่ก็มีการวางแผนซื้อคอมพิวเตอร์พีซีเข้ามาไว้ในบ้านเพื่อเตรียมการให้ลูกล่วงหน้าโดยเห็นว่อย่างไรเสียลูกก็ต้องใช้คอมพิวเตอร์ไม่เร็วก็ช้า

“พ่อกับแม่ตัดสินใจด้วยกันที่จะซื้อคอมพิวเตอร์ เราซื้อตอนที่น้องเขาเรียนอยู่ชั้นป.5 หรือ ป.6 ตอนนั้นเขายังใช้ไม่เป็น เราก็จะคอยบอกเขาว่ากดโน้นกดนี่ยังไง มันเหมือนกับเราวางแผนหรือเตรียมการให้เขาไว้ก่อน” (จิราพร สุขเมธิกุลวัฒน์, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2553)

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความปลอดภัยของสมาชิกครอบครัว

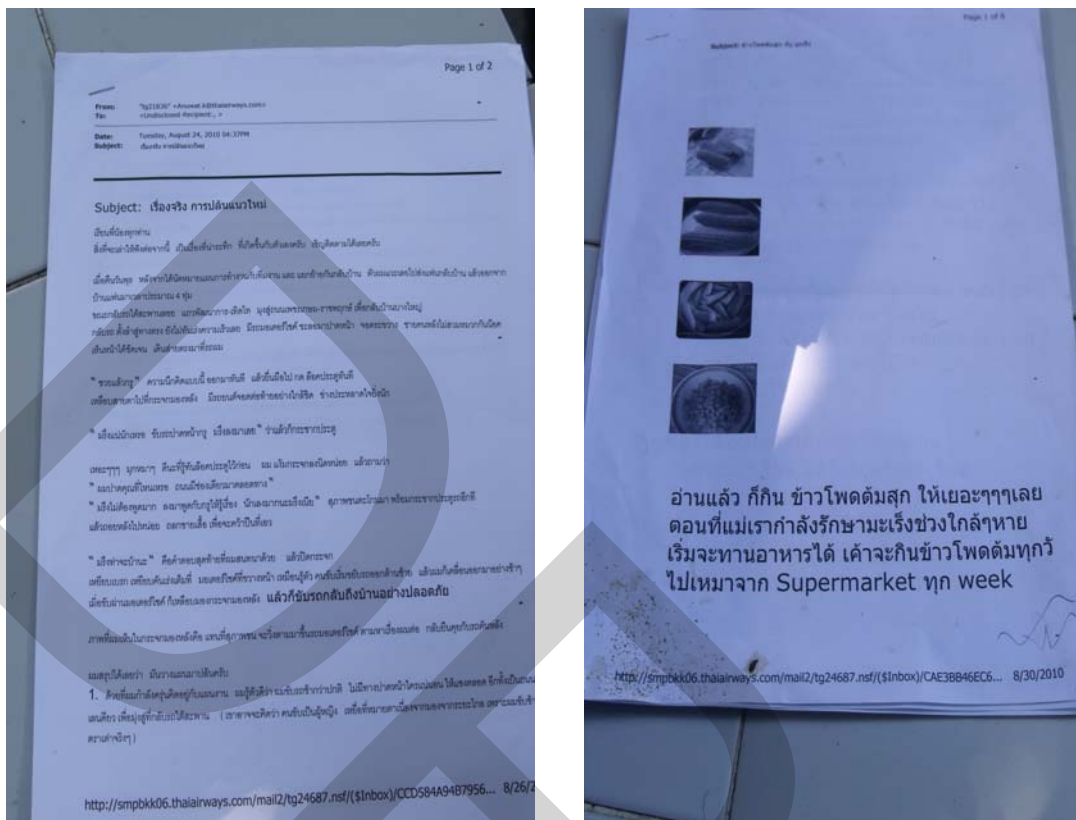
นอกจากการพูดคุยเรื่องราวในชีวิตประจำวัน พ่อแม่เห็นความจำเป็นใช้โทรศัพท์มือถือเมื่อสมาชิกครอบครัวต้องการความช่วยเหลือหรือเมื่อเกิดเหตุเร่งด่วน เช่น เกิดเจ็บป่วย และเมื่อลืมของไว้ที่บ้าน ประกอบกับ สภาพทางสังคมปัจจุบันที่เสื่อมถอยลงและที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายต่างๆ เช่น การหลอกลวง การล่อลวง การจี้ปล้น และการติดยาเสพติด เป็นต้น พ่อแม่จึงให้ลูกพกพาโทรศัพท์มือถือไว้กับตัวเมื่อเดินทางไปไหนมาไหนนอกบ้าน เพื่อพ่อแม่จะได้รู้สึกอุ่นใจในความปลอดภัยของลูก

“สื่อใหม่พวกนี้สำคัญเพราะลูกต้องสื่อสารเมื่อเกิดเหตุจำเป็น โทรศัพท์เป็นการสื่อสารที่ถึงตัวเลย” (จักรา ราชฤทธิ์, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2553)

นอกจากการใช้โทรศัพท์มือถือ ผลจากการสัมภาษณ์ก็พบว่าบางครอบครัวพ่อแม่มีการนำข้อมูลข่าวสารทางอีเมลมาบอกเล่าให้กับสมาชิกครอบครัวเพื่อตักเตือนกันเกี่ยวกับภัยอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เช่น การปล้นแนวใหม่ การบุกจี้เพื่อพาไปข่มขืน การมอมยาบนรถแท็กซี่ เป็นต้น รวมทั้ง คำแนะนำในเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกครอบครัว เช่น การจับขีรถอย่างปลอดภัย ข้อเสนอแนะเมื่อยางรถระเบิด ข้อเสนอแนะเมื่อรถตกน้ำ การกินข้าวโพดต้มเพื่อด้านโรคมะเร็ง เป็นต้น (ภาพที่ 4.2)

เพื่อความปลอดภัยของเด็กและเยาวชน ผลจากการสัมภาษณ์ก็พบว่าพ่อแม่ส่วนหนึ่งยอมซื้อคอมพิวเตอร์พีซีให้ลูกไว้เล่นเกมอยู่ในบ้าน โดยเห็นว่าดีกว่าปล่อยให้ลูกออกไปเล่นที่ร้านเกมนอกบ้านซึ่งเป็นสถานที่ที่เป็นอันตรายหรือไม่ปลอดภัย และแม้ว่าพ่อแม่จะยอมรับว่าการปล่อยให้ลูกเล่นเกมคอมพิวเตอร์อยู่ภายในบ้านทั้งวันอาจส่งผลให้ลูกเกิดพฤติกรรมติดเกม แต่พ่อแม่ก็เห็นว่าอย่างน้อยพ่อแม่ก็สามารถรับรู้ได้ว่าลูกกำลังทำอะไรอยู่ ซึ่งจะดีกว่าที่พ่อแม่ไม่รู้เรื่องอะไรเลยหากปล่อยให้ลูกออกไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์นอกบ้าน

“หากไม่มีคอมพิวเตอร์ ก็ไม่รู้ลูกจะทำอะไร จะไปอยู่ที่ไหน ดังนั้น ให้ลูกใช้ในบ้านจะดีกว่า” (จักรา ราชฤทธิ์, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2553)

ภาพที่ 4.2 แสดงตัวอย่างข้อมูลข่าวสารทางอีเมล

อิทธิพลจากสังคมและวัฒนธรรม

นอกจากปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัวดังกล่าวแล้ว ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบว่าพ่อแม่บางคนจะให้ความสำคัญกับปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ทั้งนี้ เพื่อสมาชิกครอบครัวจะสามารถตามทันผู้อื่นและถูกมองว่าเป็นคนทันสมัย อีกทั้ง พ่อแม่บางคนจะซื้อเทคโนโลยีสื่อใหม่ให้ลูกเพื่อเป็นรางวัลหรือเนื่องในโอกาสหรือวันพิเศษต่างๆ เช่น สอบได้คะแนนดี สอบเข้าเรียนต่อได้ วันเกิดลูก เป็นต้น

“สมัยนี้ไม่มีคอมพิวเตอร์ไม่ได้แล้ว ก็ซืهنะซี” (สมพร โสภณอุดมสิน, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2553)

“คอมพิวเตอร์นี้ พ่อเขาซื้อให้ลูกในวันเกิดเพราะเห็นลูกอยากได้ และเขาก็เรียนดีด้วย” (ยุพา พรหมงาม, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2553)

4.1.3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

การศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

4.1.3.1 การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

การสำรวจพบว่า การสื่อสารในชีวิตประจำวันระหว่างพ่อแม่กับสมาชิกครอบครัวจะเป็นทั้งแบบเห็นหน้าค่าตาและแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จำแนกตามวัตถุประสงค์และวิธีการสื่อสารประจำวันกับสมาชิกครอบครัว

วัตถุประสงค์	วิธีการสื่อสาร						รวม	
	เห็นหน้าค่าตา		ผ่านสื่อใหม่		ทั้งสองอย่าง			
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
1. พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	68	33.7	49	24.3	85	42.1	202	100.0
2. พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ	61	30.2	62	30.7	79	39.1	202	100.0
3. พูดคุยเรื่องที่คุณทำผิดพลาด	53	26.2	75	37.1	74	36.6	202	100.0
4. นัดหมายในเรื่องต่างๆ	35	17.3	79	39.1	88	43.6	202	100.0
5. แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ	41	20.3	69	34.2	92	45.5	202	100.0
6. รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ	38	18.8	74	36.6	90	44.6	202	100.0
7. ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำความคิดเห็น	49	24.3	55	27.2	98	48.5	202	100.0
8. ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำความคิดเห็น	53	26.2	54	26.7	95	47.0	202	100.0
9. แสดงความรักหรือความห่วงใย	60	29.7	63	31.2	79	39.1	202	100.0
10. ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ	71	35.1	60	29.7	71	35.1	202	100.0
11. ความใกล้ชิดสนิทสนม	77	38.1	53	26.2	72	35.6	202	100.0
12. ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว	71	35.1	51	25.2	80	39.6	202	100.0
13. คลายความเหงา	57	28.2	68	33.7	77	38.1	202	100.0
14. ความบันเทิง	50	24.8	74	36.6	78	38.6	202	100.0
15. ความเป็นอิสระ	43	21.3	77	38.1	82	40.6	202	100.0

จากตารางที่ 4.9 การสื่อสารในชีวิตประจำวันกับสมาชิกครอบครัว พ่อแม่จะมีการสื่อสารทั้งแบบเห็นหน้าค่าตาและแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ควบคู่กันไป

วัตถุประสงค์ในการสื่อสารประจำวันของพ่อแม่ที่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น ร้อยละ 48.5 ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น ร้อยละ 47.0 แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ร้อยละ 45.5 รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ร้อยละ 44.6 นัดหมายในเรื่องต่างๆ ร้อยละ 43.6 พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ร้อยละ 42.1 ความสัมพันธ์

ที่ดีกับครอบครัว ร้อยละ 39.6 พுகุญเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ ร้อยละ 39.1 และแสดงความรักหรือความห่วงใย ร้อยละ 39.1 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัวของพ่อแม่ที่อาจส่งผลต่อการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ ความเป็นอิสระ ร้อยละ 40.6 ความบันเทิง ร้อยละ 38.6 คลายความเหงา ร้อยละ 38.1 และความรู้สึกลดอคภัยหรืออุ่นใจ ร้อยละ 35.1 ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี ผลจากการศึกษาก็พบว่าเพื่อก่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนม พ่อแม่เลือกที่จะสื่อสารกับครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตามากกว่าแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (คิดเป็นร้อยละ 38.1) และจะสื่อสารแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อพุกุญเรื่องที่ทำให้ผิดพลาด (คิดเป็นร้อยละ 37.1)

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จำแนกตามการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ข้อมูลการใช้	ใช้		ไม่ใช้		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
ประเภทเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ใช้						
โทรศัพท์มือถือ	198	98.0	4	2.0	202	100.0
คอมพิวเตอร์พีซี	67	33.2	135	66.8	202	100.0
คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก	39	19.3	163	80.7	202	100.0
คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	6	3.0	196	97.0	202	100.0
โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	10	5.0	192	95.0	202	100.0
ช่วงเวลาที่ใช้						
เมื่ออยู่ที่ทำงาน	104	51.5	98	48.5	202	100.0
เมื่ออยู่ที่บ้าน	108	53.5	94	46.5	202	100.0
ช่วงวันหยุด	51	25.2	151	74.8	202	100.0
ตลอดทั้งวัน	57	28.2	145	71.8	202	100.0
จำนวนครั้งที่ใช้ต่อวัน						
1-3 ครั้ง	71	35.1				
4-6 ครั้ง	83	41.1				
7-9 ครั้ง	26	12.9				
10 ครั้งขึ้นไป	22	10.9			202	100.0

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ข้อมูลการใช้	ใช้		ไม่ใช้		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
สมาชิกครอบครัวที่ใช้ด้วย						
สามี ภรรยา	80	39.6				
ลูกชาย	41	20.3				
ลูกสาว	81	40.1			202	100.0

จากตารางที่ 4.10 ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภท โทรศัพท์มือถือกับครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.0 รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์พีซี ร้อยละ 33.2 คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ร้อยละ 19.3 และ โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น พีดีเอ โฟน ปาล์ม โฟน พ็อคเก็ตพีซี โฟน) ร้อยละ 5.0 ตามลำดับ ส่วนเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่พ่อแม่ใช้กับครอบครัว น้อยที่สุด คือ คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น พีดีเอ ปาล์ม พ็อคเก็ตพีซี) คิดเป็นร้อยละ 3.0

พ่อแม่ส่วนใหญ่จะใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อสื่อสารกับครอบครัวโดยเฉลี่ยวันละ 4-6 ครั้ง มากที่สุด ร้อยละ 41.1 รองลงมา ได้แก่ วันละ 1-3 ครั้ง ร้อยละ 35.1 วันละ 7-9 ครั้ง ร้อยละ 12.9 และ วันละ 10 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 10.9 ตามลำดับ

ช่วงเวลาที่พ่อแม่จะใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อสื่อสารกับครอบครัวมากที่สุดคือเมื่ออยู่ที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมา ได้แก่ อยู่ที่ทำงาน ร้อยละ 51.5 ตลอดทั้งวัน ร้อยละ 28.2 และ ช่วงวันหยุด ร้อยละ 25.2 ตามลำดับ

สมาชิกในครอบครัวที่พ่อแม่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในการสื่อสารด้วยมากที่สุดคือ ลูกสาว คิดเป็นร้อยละ 40.1 รองลงมา ได้แก่ สามี/ภรรยา ร้อยละ 39.6 และ ลูกชาย ร้อยละ 20.3 ตามลำดับ

4.1.3.2 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

1) วัตถุประสงค์

การศึกษาแบ่งวัตถุประสงค์ของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ออกเป็น ดังนี้

(1) เพื่อก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ การพูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การพูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ การพูดคุยเรื่องที่ทำผิดพลาด การนัดหมาย การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การขอหรือให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น การแสดงความรัก ความห่วงใย ความใกล้ชิดสนิทสนม และความสัมพันธ์ในครอบครัว

(2) เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัวที่อาจส่งผลกระทบต่อการใช้สื่อสารในครอบครัว ได้แก่ ความปลอดภัยหรืออุ่นใจ คลายความเหงา ความบันเทิง และความเป็นอิสระ

ตารางที่ 4.11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดการใช้สื่อสารในครอบครัว

วัตถุประสงค์		ระดับการใช้				Mean	S.D.	ระดับการใช้	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	จำนวน	66	107	22	7	3.14	0.74	มาก	3
	ร้อยละ	32.7	53.0	10.9	3.5				
พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ	จำนวน	42	84	62	14	2.76	0.85	มาก	9
	ร้อยละ	20.8	41.6	30.7	6.9				
พูดคุยเรื่องที่ทำผิดพลาด	จำนวน	37	83	64	18	2.68	0.87	มาก	10
	ร้อยละ	18.3	41.1	31.7	8.9				
นัดหมายในเรื่องต่างๆ	จำนวน	67	107	26	2	3.18	0.68	มาก	2
	ร้อยละ	33.2	53.0	12.9	1.0				
แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ	จำนวน	70	104	25	3	3.19	0.70	มาก	1
	ร้อยละ	34.7	51.5	12.4	1.5				
รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ	จำนวน	68	99	32	3	3.14	0.73	มาก	3
	ร้อยละ	33.7	49.0	15.8	1.5				
ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น	จำนวน	45	96	55	6	2.89	0.77	มาก	8
	ร้อยละ	22.3	47.5	27.2	3.0				
ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น	จำนวน	43	103	49	7	2.90	0.76	มาก	7
	ร้อยละ	21.3	51.0	24.3	3.5				
แสดงความรักหรือความห่วงใย	จำนวน	57	101	38	6	3.03	0.76	มาก	5
	ร้อยละ	28.2	50.0	18.8	3.0				
ความใกล้ชิดสนิทสนม	จำนวน	58	91	47	6	2.99	0.80	มาก	6
	ร้อยละ	28.7	45.0	23.3	3.0				
ความสัมพันธ์ในครอบครัว	จำนวน	70	90	37	5	3.11	0.78	มาก	4
	ร้อยละ	34.7	44.6	18.3	2.5				

จากตารางที่ 4.11 ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างมากเพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว ประกอบด้วย แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ (Mean=3.19) นัดหมายในเรื่องต่างๆ (Mean=3.18) พุดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน (Mean=3.14) รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ (Mean=3.14) ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว (Mean=3.11) แสดงความรักหรือความห่วงใย (Mean=3.03) ความใกล้ชิดสนิทสนม (Mean=2.99) ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น (Mean=2.90) ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น (Mean=2.89) พุดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ (Mean=2.76) และพุดคุยในเรื่องที่ตนเองทำผิดพลาด (Mean=2.68) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัว

วัตถุประสงค์		ระดับการใช้				Mean	S.D.	ระดับการใช้	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ	จำนวน	63	96	36	7	3.06	0.79	มาก	1
	ร้อยละ	31.2	47.5	17.8	3.5				
คลายความเหงา	จำนวน	63	77	50	12	2.94	0.89	มาก	2
	ร้อยละ	31.2	38.1	24.8	5.9				
หาความบันเทิง	จำนวน	65	71	54	12	2.93	0.90	มาก	3
	ร้อยละ	32.2	35.1	26.7	5.9				
ความเป็นอิสระ	จำนวน	54	74	60	14	2.83	0.90	มาก	4
	ร้อยละ	26.7	36.6	29.7	6.9				

จากตารางที่ 4.12 ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างมากเพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัวและที่อาจส่งผลกระทบต่อสื่อสารในครอบครัว ประกอบด้วย ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ (Mean=3.06) คลายความเหงา (Mean=2.94) ความบันเทิง (Mean=2.93) และความเป็นอิสระ (Mean=2.83) ตามลำดับ

2) วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

การศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ การพุดคุยโดยตรง การสนทนาทางออนไลน์ การสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ การรับ-ส่งอีเมล การรับ-ส่งข้อความสั้น (SMS) การรับ-ส่งมัลติมีเดีย (MMS) การท่องอินเทอร์เน็ต การค้นหาข้อมูลข่าวสาร และการฟังเพลง วิทยู การดูทีวี หนังสื มีผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4.13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่จำแนกตามวิธีการสื่อสาร

วิธีการสื่อสาร		ระดับการสื่อสาร				ไม่ได้ใช้	Mean	S.D.	ระดับการสื่อสาร	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด					
การพูดคุยกันโดยตรง	จำนวน	79	82	32	5	4	3.12	0.90	มาก	1
	ร้อยละ	39.1	40.6	15.8	2.5	2.0				
การสนทนาทางออนไลน์	จำนวน	44	46	56	13	43	2.17	1.41	น้อย	6
	ร้อยละ	21.8	22.8	27.7	6.4	21.3				
การสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Hi5	จำนวน	21	33	56	24	68	1.57	1.36	น้อยที่สุด	10
	ร้อยละ	10.4	16.3	27.7	11.9	33.7				
การรับ-ส่งอีเมลล์	จำนวน	27	57	57	20	41	2.04	1.31	น้อย	8
	ร้อยละ	13.4	28.2	28.2	9.9	20.3				
การรับ-ส่งข้อความสั้น SMS	จำนวน	26	72	56	21	27	2.24	1.20	น้อย	4
	ร้อยละ	12.9	35.6	27.7	10.4	13.4				
การรับ-ส่งมัลติมีเดีย MMS	จำนวน	21	63	53	24	41	1.99	1.29	น้อย	9
	ร้อยละ	10.4	31.2	26.2	11.9	20.3				
การท่องอินเทอร์เน็ต	จำนวน	34	54	57	24	33	2.15	1.30	น้อย	7
	ร้อยละ	16.8	26.7	28.2	11.9	16.3				
การค้นหาข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	31	66	48	29	28	2.21	1.26	น้อย	5
	ร้อยละ	15.3	32.7	23.8	14.4	13.9				
การฟังเพลงหรือฟังวิทยุ	จำนวน	41	66	46	21	28	2.35	1.29	น้อย	3
	ร้อยละ	20.3	32.7	22.8	10.4	13.9				
การดูทีวีหรือดูหนัง	จำนวน	54	71	46	17	14	2.66	1.16	มาก	2
	ร้อยละ	26.7	35.1	22.8	8.4	6.9				

จากตารางที่ 4.13 ผลจากการศึกษาพบว่าวิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่พ่อแม่จะใช้กับสมาชิกครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การพูดคุยผ่านสื่อโดยตรง (Mean=3.12) และการดูทีวีหรือดูหนัง (Mean=2.66)

วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่พ่อแม่ใช้กับสมาชิกครอบครัวในระดับน้อย ได้แก่ การฟังเพลงหรือฟังวิทยุ (Mean=2.35) การรับ-ส่งข้อความสั้น (SMS) (Mean=2.24) การค้นหาข้อมูลข่าวสาร (Mean=2.21) การสนทนาทางออนไลน์ (Mean=2.17) การท่องอินเทอร์เน็ต

(Mean=2.15) การรับ-ส่งอีเมล (Mean=2.04) และการรับ-ส่งมัลติมีเดีย (MMS) (Mean=1.99) ตามลำดับ

วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่พ่อแม่ใช้กับสมาชิกครอบครัวน้อยที่สุดคือการสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (เช่น Hi5) (Mean=1.57)

นอกจากการสำรวจ ผลจากการสัมภาษณ์ก็พบว่ารูปแบบการสื่อสารประจำวันระหว่างพ่อแม่กับสมาชิกในครอบครัวจะเป็นแบบเห็นหน้าค่าตากันมากกว่าแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ดังนี้

การสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตา

จากที่การดำเนินชีวิตประจำวัน สมาชิกครอบครัวต่างมีภาระหน้าที่ของตนเอง ทั้งพ่อและแม่ออกไปทำงานนอกบ้าน หรือเป็นพ่อเพียงคนเดียวที่ออกไปทำงานนอกบ้านขณะที่แม่ทำงานบ้านอยู่ที่บ้าน และลูกออกไปเรียนหนังสือที่โรงเรียน ดังนั้น การสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตาจะเกิดขึ้นอยู่สองช่วงเวลาคือช่วงเช้าและช่วงเย็น

ในช่วงเช้า การสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูกจะเป็นลักษณะการบอกกล่าวแก่กันเกี่ยวกับตารางเวลาการเรียนหรือการทำงาน การนัดหมายกันล่วงหน้า และการไล่ถามกันเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกไปทำงานหรือไปเรียน รวมทั้ง การพูดคุยกันขณะที่กำลังทานอาหารเช้าร่วมกันหรือเดินทางออกจากบ้านหรือนั่งรถไปด้วยกัน โดยทั้งนี้ การสื่อสารจะจบลงภายหลังจากที่สมาชิกครอบครัวต่างแยกย้ายกันไปทำหน้าที่ของตนเอง

ในช่วงเย็น การสื่อสารจะเกิดขึ้นอีกครั้งภายหลังจากที่สมาชิกครอบครัวกลับมากพบเจอกัน และทำกิจกรรมหรือกิจกรรมต่างๆภายในบ้าน เช่น ทานข้าวเย็น ดูทีวี ทำงานบ้าน ทำการบ้าน ทำงาน เป็นต้น ดังนั้น การพูดคุยระหว่างพ่อแม่กับลูกในช่วงเวลานี้จะเป็นลักษณะการบอกเล่าหรือสอบถามเกี่ยวกับเรื่องราวในชีวิตประจำวันและการให้ความช่วยเหลือแก่กัน เช่น แม่ถามลูกเกี่ยวกับเรื่องการเรียน การเป็นอยู่ที่โรงเรียน หรือเรื่องอาหารการกิน พ่อช่วยอธิบายการบ้านหรือรายงานให้ลูก หรือในทางกลับกันลูกจะช่วยพิมพ์งานให้พ่อ และระหว่างลูกกับลูก การพูดคุยกันอาจจะเป็นลักษณะน้องให้พี่ช่วยทำการบ้าน หาข้อมูลทำรายงาน หรือพิมพ์งานให้ หรือพี่น้องจะเล่นเกมด้วยกัน หรืออาจจะเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันเนื่องจากแย่งกันเล่นเกมหรือใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

อีกทั้ง ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบว่าพ่อแม่มีการอบรมสั่งสอนลูกในเรื่องต่างๆด้วยการพูดคุยต่อหน้ากัน เช่น สอนให้ลูกรักพี่รักน้อง ให้พี่น้องพูดคุยกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน เป็นต้น รวมทั้ง พ่อแม่จะหยิบยกตัวอย่างจากสื่อต่างๆ เช่น การหลอกลวงทางอินเทอร์เน็ต หรือข่าว

อาชญากรรมในโทรศัพท์ มาตักเตือนให้ลูกระมัดระวังตัวเมื่อเดินทางไปไหนมาไหนนอกบ้าน หรือสอนลูกเรื่องศีล ธรรมความดี เป็นต้น

การสอบถามความคิดเห็นของพ่อแม่เกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวก็พบว่า พ่อแม่จะให้ความสำคัญกับการสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตามากกว่าแบบผ่านเทคโนโลยี สื่อใหม่ โดยเห็นว่าการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตาทำให้พ่อแม่สามารถสังเกตสีหน้าหรือปฏิกิริยาของลูกได้ และช่วยให้สมาชิกครอบครัวสามารถรับรู้ได้ถึงความใกล้ชิด ความอบอุ่นใจ และความเข้าใจกันอย่างแท้จริง

“ผมขอพูดคุยต่อหน้ามากกว่า ผมเห็นว่ามือถือทำให้ไม่เห็นหน้าลูก ไม่รู้อารมณ์ของเขา” (ปัญญา ลิมภวิรัตน์วาทิ, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2553)

“ก็มีบ้างที่บางครั้งรู้สึกห่างเหินเพราะไม่ได้อยู่ใกล้กัน การคุยเห็นหน้ากัน จึงดีกว่าเพราะได้เห็นสีหน้าด้วย” (สุภาภรณ์ ทองธูติ, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553)

การสื่อสารในครอบครัวแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

แม้ว่าพ่อแม่จะให้ความสำคัญกับการสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตา แต่เนื่องจากสภาพทางสังคมที่แออัดและไม่ปลอดภัย ประกอบกับคุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ช่วยให้การติดต่อสื่อสารเกิดความสะดวกรวดเร็ว ทำให้เทคโนโลยีสื่อใหม่โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือเข้ามามีบทบาทต่อการสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูกในบางเวลาหรือโอกาส ดังนี้

ในช่วงเย็นภายหลังจากเลิกงาน พ่อแม่จะใช้โทรศัพท์มือถือโทรหาลูกเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้แก่ ตามตัวลูกให้กลับบ้านตรงเวลา นัดหมายเวลาหรือสถานที่ที่พ่อแม่จะไปรับที่โรงเรียน หรือที่จะไปพบเจอเพื่อเดินทางกลับบ้านพร้อมกัน และให้वानให้ลูกไปทำธุระให้ก่อนเข้าบ้าน เช่น ให้ไปซื้อของที่ร้านค้า ให้เวะซื้ออาหารที่ตลาด เป็นต้น

นอกเหนือจากการพูดคุยกันตามปกติ ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบว่าพ่อแม่เห็นความจำเป็นใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อการติดต่อสื่อสารกับลูกเมื่อเกิดเหตุเร่งด่วน

“บางวันแม่หาของในบ้านไม่เจอ ก็ต้องโทรถามเขาว่าของอยู่ที่ไหนหรือเขาวางของไว้ที่ไหนในบ้าน” (สุมาลี โตะ้อาจ, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553)

ส่วนครอบครัวที่พ่อแม่ต้องออกไปขายของตามตลาดนัด การสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือช่วยให้พ่อแม่สามารถติดต่อพูดคุยกับลูกได้ทุกที่ทุกเวลา

“เพราะผมต้องค้าขาย บางทีผมก็จะโทรบอกให้ลูกสาวไปทำธุระแทนผมหน่อย เช่น ไปรับน้องที่โรงเรียน ไปซื้อของให้ เป็นต้น” (ชัยณรงค์ วรวิद्याวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2553)

“เพราะที่ต้องออกมาขายของตั้งแต่ตีสี่ ตอนเช้าพี่ก็ต้องใช้มือถือ โทรหาลูก เพื่อเช็คว่าเขาไปโรงเรียนกันหรือยัง” (แก้วกัลยา พันระสา, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2553)

เช่นเดียวกับครอบครัวที่พ่อแม่ทำงานเป็นกะ โดยเฉพาะกะเย็น แม้ว่าพ่อแม่จะไม่สามารถอยู่พูดคุยกับลูกได้ที่บ้าน แต่พ่อแม่ก็ยังสามารถติดต่อสื่อสารกับลูกผ่านโทรศัพท์มือถือขณะที่ต่างคนต่างอยู่กันคนละที่

“กับแม่ บางทีจะเข้านางกะเย็น ก็ต้องคุยกันทางโทรศัพท์มือถือ แม่ก็จะถามเค้าว่าอยู่ไหน ทำอะไร กินข้าวยัง” (ปัญญา ลี้มกวีรัตนวาทิ, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2553)

เมื่อสอบถามพ่อแม่ถึงความบ่อยครั้งในการสื่อสารกับลูกผ่านโทรศัพท์มือถือ ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าพ่อแม่มีการสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือกับลูกสาวมากกว่าลูกชาย เนื่องจากพ่อแม่จะเป็นห่วงลูกสาวมากกว่าลูกชาย

“แม่จะโทรหาลูกสาวมากกว่าลูกชายเพราะเขาเป็นผู้หญิงและเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของเขาก็ต้องคุยกับเขาบ่อยๆ หรือบางทีเขาอยู่บ้านคนเดียว แม่เป็นห่วงก็จะโทรหาเขาเพื่อเตือนลูกว่าอย่าไปเปิดประตูให้ใคร” (สุภภรณ์ ทองธูดี, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553)

เมื่อสอบถามพ่อแม่เกี่ยวกับวิธีการสื่อสารกับลูกผ่านโทรศัพท์มือถือ ผลจากการศึกษาพบว่าวิธีการสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือที่พ่อแม่จะใช้เป็นส่วนใหญ่คือการพูดคุยกันโดยตรง เนื่องจากเป็นวิธีการสื่อสารที่ง่ายและสะดวกรวดเร็ว และทำให้พ่อแม่สามารถได้ยินเสียงลูก และเมื่อสอบถามพ่อแม่เกี่ยวกับการรับ-ส่งข้อความกัน ผลจากการศึกษาก็พบว่าพ่อแม่ไม่ชอบที่จะรับ-ส่งข้อความกับลูก เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก และพ่อแม่ไม่ถนัดพิมพ์หรือกดข้อความบนโทรศัพท์

แม้ว่าพ่อแม่จะมีการสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือกับบุคคลอื่นภายนอกครอบครัว เช่น เพื่อน และเพื่อนร่วมงาน เพื่อการติดต่อประสานงานเรื่องธุระการงานและการขอหรือให้ความช่วยเหลือต่างๆ แต่ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าพ่อแม่ก็ยังคงมีการสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือกับสมาชิกในครอบครัวมากกว่ากับบุคคลอื่น

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ส่งผลต่อการสื่อสารในครอบครัว

ส่วนเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทคอมพิวเตอร์ แม้ว่าสมาชิกครอบครัวจะมีการใช้คอมพิวเตอร์พีซีและคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก แต่ผลจากการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมสื่อใหม่ประเภทคอมพิวเตอร์กลับไม่ค่อยมีบทบาทต่อการสื่อสารในครอบครัวหรือก่อให้เกิดการพูดคุยกันระหว่างสมาชิกครอบครัว ทั้งนี้ เกิดจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ประการแรก พ่อแม่บางคนใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็น ประการที่สอง แม้ว่าพ่อแม่จะใช้คอมพิวเตอร์เป็น แต่ก็ไม่ได้เกิดการใช้คอมพิวเตอร์กับลูก แต่จะต่างคนต่างใช้หรือมีคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กใช้ส่วนตัว ประการที่สาม แม้ว่าบางครั้งพ่อแม่จะเกิดการใช้คอมพิวเตอร์กับลูก แต่ก็ยังเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อยๆ เช่น แม่ให้ลูกเปิดละครย้อนหลังให้ดู พ่อให้ลูกหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวให้ เป็นต้น ประการสุดท้าย แม้ว่าผลจากการสัมภาษณ์จะพบว่าพ่อแม่บางคนก็มีความพยายามที่จะสื่อสารกับสมาชิกครอบครัวโดยการส่งอีเมลล์หรือส่งข้อความบนโทรศัพท์มือถือ แต่สมาชิกครอบครัวไม่เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบใดๆ ทำให้การสื่อสารจึงเกิดขึ้นเพียงทางเดียวเท่านั้น

“หากคุณแม่ต้องการแสดงออกถึงความใกล้ชิดสนิทสนม คุณแม่จะใช้วิธีการส่งข้อความบนมือถือและส่งเมลล์ที่มีความหมายดีๆ ให้กับคนในครอบครัวอ่าน”
(จิราพร ศุภเมธิกุลวัฒน์, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2553)

“แฟนผมจะชอบส่งข้อมูลที่เขาส่งต่อๆกันมาให้ผมอ่าน เช่น เรื่องทำบุญ เรื่องเล่าที่ให้ข้อคิดเตือนใจ” (จักรา ราชฤทธิ์, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2554)

อีกทั้ง จากที่เด็กและเยาวชนบางคนมีพฤติกรรมติดคอมพิวเตอร์ โดยจะนั่งเล่นเกมออนไลน์ หรือเข้าอินเทอร์เน็ต หรือพูดคุยทางออนไลน์กับเพื่อน จะนำมาสู่ผลในเชิงลบต่อการสื่อสารในครอบครัว หรือก่อให้เกิดการพูดคุยระหว่างพ่อแม่กับลูกในทางลบมากกว่าทางบวก ดังเช่นผลจากการสัมภาษณ์ที่พบว่าจากที่พ่อแม่มีการว่ากล่าวตักเตือนหรือพูดบ่นกับลูกเรื่องการเล่นเกมหรือการใช้คอมพิวเตอร์ในทางที่ไม่เหมาะสม ลูกจะเกิดการโต้แย้งหรือถกเถียงพ่อแม่

4.1.3.3 กฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

การศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่แบ่งออกเป็นความคิดเห็นต่อกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว และการมีกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว อันได้แก่ การควบคุมดูแล การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้เหมาะสม การจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน และการให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อกัน

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จำแนกตามความคิดเห็นต่อกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

กฎระเบียบแบบแผน		ความคิดเห็น		รวม	
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	(คน)	ร้อยละ
พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องคอยกำกับ ควบคุม ดูแล การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของคุณให้เหมาะสม	จำนวน	195	7	202	100.0
	ร้อยละ	96.5	3.5		
พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของคุณ	จำนวน	186	16	202	100.0
	ร้อยละ	92.1	7.9		
สมาชิกครอบครัวต้องเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน	จำนวน	194	8	202	100.0
	ร้อยละ	96.0	4.0		
สมาชิกครอบครัวต้องให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อกัน	จำนวน	197	5	202	100.0
	ร้อยละ	97.5	2.5		

จากตารางที่ 4.14 ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวพบว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกฎระเบียบแบบแผนดังกล่าว อันได้แก่ สมาชิกครอบครัวต้องให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อกัน คิดเป็นร้อยละ 97.5 พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องคอยกำกับ ควบคุม ดูแลการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกครอบครัวให้เหมาะสม ร้อยละ 96.5 สมาชิกครอบครัวต้องเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน ร้อยละ 96.0 และพ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกครอบครัว ร้อยละ 92.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่จำแนกตามการมีภาวะเปรียบเทียบแผนการใช้เทคโนโลยี
สื่อใหม่ในครอบครัว

ภาวะเปรียบเทียบแผน		การมีอยู่ใน ครอบครัว		รวม	
		มี	ไม่มี	(คน)	ร้อยละ
พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องคอยกำกับ ควบคุม ดูแล การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของลูกให้เหมาะสม	จำนวน	194	8	202	100.0
	ร้อยละ	96.0	4.0		
พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องจำกัดเวลาหรือขอบเขต การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของลูก	จำนวน	174	28	202	100.0
	ร้อยละ	86.1	13.9		
สมาชิกครอบครัวต้องเรียนรู้การใช้เทคโนโลยี สื่อใหม่ร่วมกัน	จำนวน	185	17	202	100.0
	ร้อยละ	91.8	8.4		
สมาชิกครอบครัวต้องให้คำแนะนำการใช้ เทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อกัน	จำนวน	187	15	202	100.0
	ร้อยละ	92.6	7.4		

สอดคล้องกับตารางที่ 4.14 ผลจากการศึกษาที่พบการมีภาวะเปรียบเทียบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีการกำกับ ควบคุม ดูแลการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกครอบครัวให้เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 96.0 สมาชิกครอบครัวมีการให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อกัน ร้อยละ 92.6 สมาชิกครอบครัวมีการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน ร้อยละ 91.6 และพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีการจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกครอบครัว ร้อยละ 86.1 ตามลำดับ (รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.15)

อีกทั้ง ผลจากการสำรวจที่พบความคิดเห็นอื่นๆของพ่อแม่เกี่ยวกับภาวะเปรียบเทียบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว อันได้แก่ พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องคอยสังเกตพฤติกรรม การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกครอบครัว พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องให้คำแนะนำสมาชิกครอบครัวในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างเหมาะสม และพ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องคัดกรองถึงความเหมาะสมของเทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อวัยของสมาชิกครอบครัว

นอกจากการสำรวจ ผลจากการสัมภาษณ์พบวิธีการต่างๆที่พ่อแม่ใช้ควบคุมดูแลให้เด็ก และเยาวชนเกิดความมีระเบียบวินัยในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้เหมาะสม

กฎระเบียบแบบแผนการใช้โทรศัพท์

ส่วนโทรศัพท์มือถือหรือโทรศัพท์คอมพิวเตอร์ เนื่องจากพ่อแม่อยากให้ลูกเรียนรู้ถึง ขอบเขตการใช้โทรศัพท์ และเพื่อเป็นการจำกัดค่าโทรศัพท์ของลูก พ่อแม่ส่วนใหญ่จึงให้ลูก รับผิดชอบค่าโทรศัพท์ของตนเอง ซึ่งเงินค่าโทรศัพท์นี้จะเป็นเงินค่าอาหารหรือค่าขนมที่พ่อแม่ให้ ลูกเป็นรายวันหรือรายสัปดาห์

จากที่ในบางครอบครัว ลูกค่อนข้างดีหรือเกร พ่อแม่จึงต้องควบคุมดูแลลูกอย่างเข้มงวด โดยเอาโทรศัพท์มือถือของลูกมาเปิดดูข้อมูลต่างๆ เช่น ลูกโทรศัพท์หาใครบ้าง มีใครโทรศัพท์หา ลูกบ้าง ในโทรศัพท์มือถือของลูกมีเงินค่าโทรศัพท์ที่กี่บาท ลูกพูดคุยทางโทรศัพท์นานแค่ไหน เป็นต้น และหากลูกแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม พ่อแม่ก็จะใช้วิธีการพูดคุยเตือนหรือลงโทษเพื่อลูกจะได้ ไม่ทำพฤติกรรมเช่นนั้นอีก

“ลูกมันเคยขโมยเงินที่ บางครั้งทีก็เลยต้องเอามือถือของลูกมาเช็คดูว่ามีค่า โทรเท่าไร ใช้โทรตอนไหน หรือใช้โทรกับใครบ้าง และก็มึที่ที่จะไม่ให้ลูกใช้ โทรศัพท์มือถือเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์หากลูกหลีกเลียงหรือปฏิเสธที่จะรับสายเวลา พ่อแม่โทรติดตามตัว” (แก้วกัลยา พันระสา, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2553)

กฎระเบียบแบบแผนการใช้คอมพิวเตอร์

จากที่เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่กับคอมพิวเตอร์เพื่อความบันเทิง เช่น เล่น เกม ท่องอินเทอร์เน็ต และดูคลิปวิดีโอ พ่อแม่จึงใช้วิธีการต่างๆเพื่อป้องกันไม่ให้ลูกใช้คอมพิวเตอร์ ไปในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น กำหนดวันหรือช่วงเวลาการใช้คอมพิวเตอร์แต่ละวัน คอยสอดส่อง พฤติกรรมการใช้คอมพิวเตอร์ของลูกอย่างใกล้ชิด และชี้ให้ลูกเห็นข้อดีข้อเสียของการใช้คอมพิวเตอร์ โดยหยิบยกเหตุผล

“ที่จะตั้งกฎไว้ว่าหากเป็นวันธรรมดา จะไม่ให้ลูกใช้ยกเว้นมีงานต้องทำ และหากเป็นวันเสาร์-อาทิตย์ ก็จะให้เล่นวันละ 2 ชั่วโมง” (แก้วกัลยา พันระสา, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2553)

“ผมให้ลูกใช้คอมพิวเตอร์อยู่ในสายตาผม ลูกต้องบอกหรือขออนุญาตผม ก่อนใช้คอมพิวเตอร์ทุกครั้ง หากผมไม่อยู่บ้าน ลูกก็ต้องโทรบอกผมก่อนว่าจะใช้คอมพิวเตอร์หรือไม่ก็ต้องบอกผมก่อนล่วงหน้า และบางทีหากผมเห็นว่าลูกใช้คอมพิวเตอร์นอกเรื่องแล้ว ผมก็จะบอกให้เขาเข้าเรื่องงาน ได้แล้ว และให้เหตุผลกับเขาว่าเปลืองไฟ” (ชัยณรงค์ วรวิษญาวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2553)

“คุณแม่จะให้ลูกใช้คอมพิวเตอร์อย่างมีเหตุมีผล โดยจะบอกเขาว่าลูกเห็นข่าวใหม่ที่เด็กเล่นคอมพิวเตอร์เยอะเกินไปและเกิดผลเสียอะไรขึ้นบ้าง เพื่อให้เขาเรียนรู้ที่จะใช้ในทางที่ถูกต้อง” (จิราพร สุขเมธิกุลวัฒน์, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2553)

ในครอบครัวที่พ่อแม่ต้องออกไปขายของตามตลาดนัดตั้งแต่เช้าจรดเย็น พ่อแม่จะใช้วิธีการเก็บอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เช่น เมาส์ และคีย์บอร์ด ไว้ในห้องนอนของตัวเองเพื่อป้องกันไม่ให้ลูกใช้คอมพิวเตอร์ตามลำพังที่บ้านจนกว่าพ่อแม่จะกลับถึงบ้าน

“ก่อนหน้านั้น พี่จะเก็บเมาส์แต่ลูกมันก็ยังเล่นคอมได้อยู่เพราะมันมีคีย์บอร์ด ตอนนี้พี่ก็เลยเก็บคีย์บอร์ดไว้ มันเล่นไม่ได้แน่นอน” (แก้วกัลยา พันธะสา, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2553)

จากที่พ่อแม่มีการตั้งกฎระเบียบแบบแผนดังกล่าวภายในบ้าน ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า เด็กและเยาวชนจะเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบหรือแสดงท่าทีต่างๆกับพ่อแม่ เช่น งอน ไม่พูดจา แสดงอารมณ์หงุดหงิดใส่พ่อแม่ ถกเถียง ไม่เชื่อฟังหรือรับฟังพ่อแม่ เดินหนีออกนอกบ้านไป เป็นต้น

การไม่มีกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

จากที่ในครอบครัวส่วนใหญ่จะมีกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ดังกล่าวข้างต้น ผลจากการสัมภาษณ์ก็พบว่าในบางครอบครัว พ่อแม่ไม่มีการตั้งกฎระเบียบแบบแผนใดๆ แต่จะให้ลูกใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างเป็นอิสระภายในบ้าน เช่น ให้ใช้คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กในห้องนอน ไม่จำกัดค่าโทรศัพท์ ไม่กำหนดเวลาใช้คอมพิวเตอร์ ปล่อยให้เล่นคอมพิวเตอร์ตลอดทั้งวัน เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากพ่อแม่ส่วนหนึ่งให้ความไว้วางใจลูก ขณะที่อีกส่วนหนึ่งเห็นว่าเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ลูกอยู่ติดบ้าน

“แม่คิดว่าลูกโตพอแล้ว อย่างโน้ตบุ๊กที่เอาไว้ในห้องนอนลูก แม่ก็เชื่อใจว่าลูกรู้อะไรเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม” (สุภาภรณ์ ทองธูดี, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553)

“หากผมไม่ปล่อยให้ลูกเล่นคอมพิวเตอร์ในบ้าน ผมก็จะไม่รู้ว่าเขาไปเล่นที่ไหนนอกบ้าน ผมก็เลยคิดว่าปล่อยให้เขาเล่นอยู่ในบ้านจะดีกว่า” (จักรา ราชฤทธิ์, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2553)

4.1.3.4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่และการแก้ไข การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคของพ่อแม่หรือผู้ปกครองในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่และการแก้ไข แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 1) ปัญหาหรืออุปสรรคของพ่อแม่หรือผู้ปกครองและการแก้ไข
- 2) ปัญหาหรืออุปสรรคของสมาชิกอื่นในครอบครัวและการแก้ไข

- 1) ปัญหาหรืออุปสรรคของพ่อแม่หรือผู้ปกครองและการแก้ไข

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 202 คน ผลจากการศึกษาพบว่าแม่จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6 ประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยสามารถแบ่งออกเป็นพ่อ จำนวน 36 คน ร้อยละ 35.6 และแม่ จำนวน 40 คน ร้อยละ 39.6 (รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่ที่ประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

สมาชิกครอบครัว	ประสบปัญหา		ไม่ประสบปัญหา		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
พ่อ	36	35.6	65	64.4	101	100.0
แม่	40	39.6	61	60.4	101	100.0
รวม	76	37.6	126	62.4	202	100.0

ตารางที่ 4.17 จำนวนและร้อยละของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่พ่อแม่ประสบปัญหา

ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่	ที่ประสบปัญหา		ที่ไม่ประสบปัญหา		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
โทรศัพท์มือถือ	61	80.3	15	19.7	76	100.0
คอมพิวเตอร์พีซี	30	39.5	46	60.5	76	100.0
คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก	23	30.3	53	69.7	76	100.0
คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	3	3.9	73	96.1	76	100.0
โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	4	5.3	72	94.7	76	100.0

จากตารางที่ 4.17 ผลจากการศึกษาพบว่าประเภทเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่พ่อแม่ประสบปัญหามากที่สุดคือโทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 80.3 รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์พีซี ร้อยละ 39.5 คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ร้อยละ 30.3 โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา ร้อยละ 5.3 และคอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา ร้อยละ 3.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.18 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับปัญหาของพ่อแม่ในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

ปัญหา	ระดับปัญหา	ระดับปัญหา				ไม่พบปัญหา	Mean	S.D.	ระดับปัญหา	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด					
ไม่ชอบสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	15	21	28	5	7	2.42	1.15	มาก	3
	ร้อยละ	19.7	27.6	36.8	6.6	9.2				
ใช้สื่อใหม่ไม่เป็น	จำนวน	16	20	29	6	5	2.47	1.11	มาก	2
	ร้อยละ	21.1	26.3	38.2	7.9	6.6				
ไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	16	22	29	9	-	2.59	0.95	มาก	1
	ร้อยละ	21.1	28.9	38.2	11.8	-				
หลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	7	16	21	15	17	1.75	1.27	น้อย	5
	ร้อยละ	9.2	21.1	27.6	19.7	22.4				
ไม่กล้าแสดงออกผ่านสื่อใหม่	จำนวน	7	16	18	18	17	1.71	1.28	น้อย	6
	ร้อยละ	9.2	21.1	23.7	23.7	22.4				
รู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	7	21	21	9	18	1.86	1.30	น้อย	4
	ร้อยละ	9.2	27.6	27.6	11.8	23.7				
รู้สึกขัดใจในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	7	16	16	15	22	1.61	1.34	น้อย	7
	ร้อยละ	9.2	21.1	21.1	19.7	28.9				

จากตารางที่ 4.18 ผลจากการศึกษาพบปัญหาที่พ่อแม่จะประสบอย่างมาก ได้แก่ ไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=2.59) ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น (Mean=2.47) ไม่ชอบสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=2.42) ตามลำดับ

ส่วนปัญหาที่พ่อแม่จะประสบน้อย ได้แก่ รู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.86) หลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.75) ไม่กล้าแสดงออกผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.71) และรู้สึกขัดใจในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.61) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของแนวทางที่สมาชิกครอบครัวใช้แก้ไขปัญหาของพ่อแม่

แนวทางแก้ไขปัญหา	ใช้		ไม่ใช้		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้สื่อใหม่	56	73.7	20	26.3	76	100.0
บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานสื่อใหม่	53	69.7	23	30.3	76	100.0
เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้ากัน	19	25.0	57	75.0	76	100.0
ใช้สื่อใหม่กับคุณเท่าที่จำเป็น	30	39.5	46	60.5	76	100.0
ใช้สื่อใหม่กับคุณมากยิ่งขึ้น	24	31.6	52	68.4	76	100.0
ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหา	4	5.3	72	94.7	76	100.0

จากตารางที่ 4.19 ผลจากการศึกษาพบแนวทางที่สมาชิกในครอบครัวใช้แก้ไขปัญหาของพ่อแม่ในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ ชี้ให้พ่อแม่เห็นถึงข้อดีของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ร้อยละ 73.7 บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อใหม่ให้กับพ่อแม่ ร้อยละ 69.7 ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับพ่อแม่เท่าที่จำเป็น ร้อยละ 39.5 ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับพ่อแม่ให้มากยิ่งขึ้น ร้อยละ 31.6 เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้าค่าตา ร้อยละ 25.0 และไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาร้อยละ 5.3 ตามลำดับ

2) ปัญหาหรืออุปสรรคของสมาชิกอื่นในครอบครัวและการแก้ไข

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 202 คน ผลจากการศึกษาพบว่า มีพ่อแม่จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 ที่ประสบกับปัญหาของสมาชิกอื่นในครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยสามารถแบ่งออกเป็นพ่อ จำนวน 25 คน ร้อยละ 24.8 และแม่ จำนวน 30 คน ร้อยละ 29.7 (รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละของพ่อแม่ที่พบปัญหาของสมาชิกในครอบครัว

สมาชิกครอบครัว	ประสบปัญหา		ไม่ประสบปัญหา		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
พ่อ	25	24.8	76	75.2	101	100.0
แม่	30	29.7	71	70.3	101	100.0
รวม	55	27.2	147	72.8	202	100.0

ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละของสมาชิกครอบครัวที่พ่อแม่พบปัญหา

สมาชิกครอบครัว	พบปัญหา		ไม่พบปัญหา		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
สามี ภรรยา	31	56.4	24	43.6	55	100.0
ลูกชาย	15	27.3	40	72.7	55	100.0
ลูกสาว	18	32.7	37	67.3	55	100.0

จากตารางที่ 4.21 สมาชิกในครอบครัวที่พ่อแม่พบปัญหามากที่สุดคือสามีหรือภรรยา คิดเป็นร้อยละ 56.4 รองลงมา ได้แก่ ลูกสาว ร้อยละ 32.7 และลูกชาย ร้อยละ 27.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 จำนวนและร้อยละของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สมาชิกครอบครัวประสบปัญหา

ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่	ที่ประสบปัญหา		ที่ไม่ประสบปัญหา		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
โทรศัพท์มือถือ	44	80.0	11	20.0	55	100.0
คอมพิวเตอร์พีซี	16	29.1	39	70.9	55	100.0
คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก	13	23.6	42	76.4	55	100.0
คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	2	3.6	53	96.4	55	100.0
โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	4	7.3	51	92.7	55	100.0

จากตารางที่ 4.22 พ่อแม่พบว่าประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สมาชิกในครอบครัวจะประสบปัญหามากที่สุดคือโทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 80.0 รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์พีซี ร้อยละ 29.1 คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ร้อยละ 23.6 โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา ร้อยละ 7.3 และคอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา ร้อยละ 3.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.23 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับปัญหาของสมาชิกครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

ปัญหา		ระดับปัญหา				ไม่พบปัญหา	Mean	S.D.	ระดับปัญหา	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด					
ไม่ชอบสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	10	17	17	5	6	2.36	1.20	น้อย	3
	ร้อยละ	18.2	30.9	30.9	9.1	10.9				
ใช้สื่อใหม่ไม่เป็น	จำนวน	11	12	22	7	3	2.38	1.11	น้อย	2
	ร้อยละ	20.0	21.8	40.0	12.7	5.5				
ไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	8	21	20	5	1	2.54	0.91	มาก	1
	ร้อยละ	14.5	38.2	36.4	9.1	1.8				
หลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	5	14	14	13	9	1.87	1.23	น้อย	4
	ร้อยละ	9.1	25.5	25.5	23.6	16.4				
ไม่กล้าแสดงออกผ่านสื่อใหม่	จำนวน	6	7	18	11	13	1.67	1.27	น้อย	5
	ร้อยละ	10.9	12.7	32.7	20.0	23.6				
รู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	7	11	16	10	11	1.87	1.30	น้อย	4
	ร้อยละ	12.7	20.0	29.1	18.2	20.0				
รู้สึกขัดเงินในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	3	10	18	7	17	1.54	1.25	น้อยที่สุด	6
	ร้อยละ	5.5	18.2	32.7	12.7	30.9				

จากตารางที่ 4.23 ผลจากการศึกษาพบว่าปัญหาที่สมาชิกในครอบครัวจะประสบอย่างมากคือไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=2.54)

ปัญหาที่สมาชิกในครอบครัวประสบน้อย ได้แก่ ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น (Mean=2.38) ไม่ชอบสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=2.36) หลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.87) รู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.87) และไม่กล้าแสดงออกผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.67) ตามลำดับ

ส่วนปัญหาที่สมาชิกในครอบครัวประสบน้อยที่สุดคือรู้สึกขัดเงินในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.54)

ตารางที่ 4.24 จำนวนและร้อยละของแนวทางที่พ่อแม่ใช้แก้ไขปัญหาของสมาชิกครอบครัว

แนวทางแก้ไขปัญหา	ใช่		ไม่ใช่		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้สื่อใหม่	34	61.8	21	38.2	55	100.0
บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานสื่อใหม่	43	78.2	12	21.8	55	100.0
เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้ากัน	18	32.7	37	67.3	55	100.0
ใช้สื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวเท่าที่จำเป็น	26	47.3	29	52.7	55	100.0
สื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวมากยิ่งขึ้น	14	25.5	41	74.5	55	100.0
ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหา	1	1.8	54	98.2	55	100.0

จากตารางที่ 4.24 ผลจากการศึกษาพบแนวทางที่พ่อแม่ใช้แก้ไขปัญหาของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อใหม่ให้กับสมาชิกครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 78.2 ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ร้อยละ 61.8 ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวเท่าที่จำเป็น ร้อยละ 47.3 เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้าค่าตา ร้อยละ 32.7 ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกให้มากยิ่งขึ้น ร้อยละ 25.5 และไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหา ร้อยละ 1.8 ตามลำดับ

นอกจากการสำรวจ ผลจากการสัมภาษณ์พบปัญหาหลักของพ่อแม่ในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ดังนี้

ความไม่คุ้นเคยในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

จากที่สมาชิกครอบครัวอาศัยอยู่ร่วมกันและเจอกันอยู่ทุกวัน ผลจากการศึกษาจึงพบว่าการสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือระหว่างพ่อแม่กับลูกจะใช้ช่วงเวลาสั้นๆ โดยเน้นไปที่วัตถุประสงค์ของการพูดคุย ทั้งนี้ ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่จะไม่คุ้นเคยหรือไม่ชอบพูดคุยกับลูกผ่านโทรศัพท์มือถือเนื่องจากไม่สามารถมองเห็นหน้าลูกและไม่สามารถรับรู้ได้ถึงอารมณ์ความรู้สึก หรือปฏิกิริยาของลูกอย่างแท้จริง

อีกทั้ง แม้ว่าผลจากการสอบถามจะพบว่าพ่อแม่บางคนสามารถรับ-ส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือได้ แต่พ่อแม่ก็ไม่คุ้นเคยกับวิธีการสื่อสารนี้ โดยเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยากและช้ากว่าการพูดคุยกันโดยตรง

จากที่พ่อแม่ส่วนหนึ่งจะมีคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กใช้ส่วนตัว ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่กลุ่มนี้จะไม่เกิดการใช้คอมพิวเตอร์ด้วยกันกับลูกเนื่องจากมีวัตถุประสงค์ในการใช้ที่แตกต่างกัน

“ที่ผมไม่ใช่คอมพิวเตอร์เพราะวัยเราต่างกัน จุดมุ่งหมายจึงต่างกัน ความสนใจต่างกัน” (จักรา ราชฤทธิ์, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2554)

“ผมเห็นว่าลูกต้องแบ่งกันใช้อยู่แล้ว จึงไม่อยากจะเข้าไปแทรกเขา และเพราะสุขภาพและเรื่องปวดตาด้วยที่ทำให้ผมไม่ใช่ที่บ้าน ผมต้องการพักสายตา” (ปัญญา ลีมกวีรัตนวาทิ, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2554)

ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีี่ใหม่

ผลจากการสัมภาษณ์พบว่านอกจากการใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อการโทรเข้า-ออก พ่อแม่ส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ ได้ เช่น การรับ-ส่งข้อความ ทั้งนี้ พ่อแม่เห็นว่าเนื่องจากความซับซ้อนของปุ่มกดและคำสั่งในการใช้โทรศัพท์มือถือ ประกอบกับ พ่อแม่ก็ไม่ถนัดพิมพ์ข้อความบนโทรศัพท์

ส่วนคอมพิวเตอร์ ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่จะประสบปัญหาใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็น โดยพ่อแม่จะให้ลูกช่วยค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตให้ (เช่น สมุนไพร และสถานที่ท่องเที่ยว) พิมพ์งานบางอย่างให้ (เช่น รายการอาหาร) และเปิดหนังหรือละครให้

การสอบถามเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาพบว่า แม้ว่าลูกจะพยายามบอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือให้กับพ่อแม่ แต่พ่อแม่ก็ปฏิเสธที่จะรับรู้หรือเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีี่ใหม่โดยการหยิบยกข้ออ้างต่างๆ เช่น กลัวทำงานของลูกในคอมพิวเตอร์หาย อ่านคำสั่งไม่รู้เรื่อง อายุมากแล้ว หัวไม่ค่อยดีแล้ว เป็นต้น

4.1.4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

การศึกษาถึงผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1.4.1 ผลทางด้านการสื่อสาร

4.1.4.2 ผลทางด้านครอบครัว

4.1.4.1 ผลทางด้านการสื่อสาร

ตารางที่ 4.25 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับผลของการสื่อสารในครอบครัวจากการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

ผลกระทบ		ระดับ				ไม่เกิดผลกระทบ	Mean	S.D.	ระดับผลกระทบ	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด					
การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่เป็นช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา	จำนวน	48	77	33	9	35	2.46	1.36	มาก	1
	ร้อยละ	23.8	38.1	16.3	4.5	17.3				
การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่ไม่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา	จำนวน	28	69	55	18	32	2.21	1.25	น้อย	6
	ร้อยละ	13.9	34.2	27.2	8.9	15.8				
การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่ลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัว	จำนวน	33	71	48	10	40	2.23	1.34	น้อย	5
	ร้อยละ	16.3	35.1	23.8	5.0	19.8				
การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกเกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น	จำนวน	42	70	44	9	37	2.35	1.35	น้อย	2
	ร้อยละ	20.8	34.7	21.8	4.5	18.3				
การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกมีการพูดคุยกันมากขึ้น	จำนวน	46	66	41	9	40	2.34	1.40	น้อย	3
	ร้อยละ	22.8	32.7	20.3	4.5	19.8				
การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น	จำนวน	36	60	55	10	41	2.19	1.35	น้อย	7
	ร้อยละ	17.8	29.7	27.2	5.0	20.3				
การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกมีอิสระในการสื่อสารหรือแสดงออกมากยิ่งขึ้น	จำนวน	41	67	40	14	40	2.27	1.39	น้อย	4
	ร้อยละ	20.3	32.2	19.8	6.9	19.8				

จากตารางที่ 4.25 ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่เห็นด้วยอย่างมากกับการสื่อสารในครอบครัวผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่เป็นช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา (Mean=2.46)

ผลจากการศึกษาก็พบผลกระทบอื่นๆที่เกิดขึ้นแต่ไม่มากนักจากการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ สมาชิกเกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น (Mean=2.35) สมาชิกมีการพูดคุยกันมากขึ้น (Mean=2.34) สมาชิกมีอิสระในการสื่อสารหรือแสดงออกมากยิ่งขึ้น (Mean=2.27) ลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว (Mean=2.23) ไม่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา (Mean=2.21) และสมาชิกกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น (Mean=2.19) ตามลำดับ

4.1.4.2 ผลทางด้านครอบครัว

ตารางที่ 4.26 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับผลที่เกิดขึ้นกับสมาชิกครอบครัวจากการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

ผลกระทบ		ระดับ				ไม่เกิดผลกระทบ	Mean	S.D.	ระดับผลกระทบ	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด					
สมาชิกเกิดการใช้สื่อใหม่ด้วยกันอย่างมีความสุข	จำนวน	70	80	26	5	21	2.85	1.22	มาก	1
	ร้อยละ	34.7	39.6	12.9	2.5	10.4				
สมาชิกเกิดการใช้สื่อใหม่ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์	จำนวน	51	85	25	15	26	2.59	1.29	มาก	5
	ร้อยละ	25.2	42.1	12.4	7.4	12.9				
สมาชิกเกิดการเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน	จำนวน	48	90	26	13	25	2.10	1.26	น้อย	7
	ร้อยละ	23.8	44.6	12.9	6.4	12.4				
สมาชิกเกิดการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน	จำนวน	46	82	36	10	28	2.53	1.28	มาก	6
	ร้อยละ	22.8	40.6	17.8	5.0	13.9				
สมาชิกเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น	จำนวน	51	71	42	11	27	2.53	1.29	มาก	6
	ร้อยละ	25.2	35.1	20.8	5.4	13.4				
สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น	จำนวน	60	79	31	7	25	2.70	1.27	มาก	3
	ร้อยละ	29.7	39.1	15.3	3.5	12.4				
สมาชิกเกิดการดูแลสุขภาพปลอดภัยในครอบครัวมากยิ่งขึ้น	จำนวน	51	93	21	7	30	2.63	1.30	มาก	4
	ร้อยละ	25.2	46.0	10.4	3.5	14.9				
การดำเนินชีวิตของครอบครัวมีความสุขสบายมากยิ่งขึ้น	จำนวน	64	88	22	6	22	2.82	1.22	มาก	2
	ร้อยละ	31.7	43.6	10.9	3.0	10.9				

จากตารางที่ 4.26 ผลจากการศึกษาพบว่า จากที่สมาชิกมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ส่งผลกระทบอย่างมากต่อครอบครัวทางด้านต่างๆ ได้แก่ สมาชิกครอบครัวเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยกันอย่างมีความสุข (Mean=2.85) การดำเนินชีวิตของครอบครัวมีความสุขสบายมากยิ่งขึ้น (Mean=2.82) สมาชิกครอบครัวเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น (Mean=2.70) สมาชิกเกิดการดูแลความปลอดภัยในครอบครัวมากยิ่งขึ้น (Mean=2.63) สมาชิกครอบครัวเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์ (Mean=2.59) สมาชิกครอบครัวเกิดการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน (Mean=2.53) และสมาชิกครอบครัวเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น ((Mean=2.53) ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี ผลจากการศึกษาก็พบว่าแม้ว่าสมาชิกครอบครัวจะมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ แต่สมาชิกครอบครัวเกิดการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกันในระดับน้อย (Mean=2.10)

นอกจากการสำรวจ ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบความคิดเห็นของพ่อแม่เกี่ยวกับบทบาทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ ดังนี้

การเป็นช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา

นอกจากผลจากการสำรวจที่พบว่า พ่อแม่เห็นว่าการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นเพียงช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา ผลจากการสัมภาษณ์ก็พบว่าโดยภาพรวมเทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่ส่งผลต่อการสื่อสารและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น โดยพ่อแม่เห็นว่าแม้ว่าสื่อใหม่จะก่อให้เกิดการติดต่อพูดคุยกันที่สะดวกและรวดเร็ว แต่การที่สมาชิกมีการพูดคุยกันนั้นก็ไม่ได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัว ทั้งนี้ เนื่องจากความสัมพันธ์ในครอบครัวจะเกิดจากพ่อแม่ต้องให้การเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนอย่างเอาใจใส่เพื่อนำมาสู่การเกิดความใกล้ชิดและความเข้าใจกันอย่างแท้จริง

“มือถือทำให้คุยกันมากขึ้นแต่ก็ไม่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ความรู้สึก เพราะมันขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ต่อกันมากกว่าการพูดคุยเพียงอย่างเดียว” (จกรา ราชฤทธิ์, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2554)

“มือถือมันไม่สำคัญหรอกหากครอบครัวมีการพูดคุยกัน การได้เห็น ได้ทำ ความเข้าใจกันมันสำคัญกว่า มือถือแค่ช่วยยามจำเป็นเท่านั้น” (สมชาย กานต์วิริโยกุล, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2553)

“เพราะครอบครัวเรามีอะไรก็จะคุยกัน มือถือไม่มีผลต่อการลดช่องว่างที่ทำให้ลูกกล้าพูดคุยกับพ่อมากขึ้น” (ปัญญา ลีแก้ววิรัตน์วาทิ, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2554)

จากที่พ่อแม่เห็นว่าเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นจะไม่ชอบแสดงออกทางความรู้สึกกับพ่อแม่หรือไม่ชอบให้พ่อแม่แสดงออกทางความรู้สึกต่อหน้าพวกเขา พ่อแม่จึงเห็นบทบาทของโทรศัพท์มือถือในการเป็นช่องทางแสดงออกถึงความรักความห่วงใยต่อลูก

“มือถือเป็นช่องทางแสดงออกกับลูกมากขึ้น ก็จะบอกว่าแม่รักลูกนะ อย่างกับน้องบี พ่อบอกเขาต่อหน้า เขาก็จะยี้ แต่เราก็คิดว่าเพราะเขาเป็นวัยรุ่นนะ เลยอาจจะเงินอายุที่จะบอกรักแม่” (สุภาภรณ์ ทองธูลี, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2554)

การเป็นเครื่องมือในการทำหน้าที่ของพ่อแม่

จากผลจากการสำรวจที่พบว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ผลจากการสัมภาษณ์จึงพบบทบาทของโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์ต่อการทำหน้าที่ของพ่อแม่ โดยเป็นเครื่องมือช่วยในการอบรมเลี้ยงดู การให้ความรู้หรือการศึกษา และการดูแลความปลอดภัยของสมาชิกครอบครัว ดังเช่น ผลจากการศึกษาที่พบว่าโทรศัพท์มือถือช่วยให้พ่อแม่สามารถติดต่อพูดคุยกับลูกเพื่อถามไถ่เรื่องต่างๆหรือเพื่อควบคุมดูแลลูกได้ ขณะที่คอมพิวเตอร์ช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถค้นหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

แม้ว่าพ่อแม่จะประสบปัญหาใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็น แต่ผลจากการสัมภาษณ์ก็พบว่าพ่อแม่พยายามใช้วิธีการต่างๆเพื่อควบคุมดูแลให้ลูกเกิดการใช้คอมพิวเตอร์อย่างเหมาะสม เช่น การสังเกต การเข้าไปแทรกแซงการใช้ การเรียกร้องความสนใจ เป็นต้น

“พวกนี้เปรียบเสมือนอาหารที่ครอบครัวขาดไม่ได้ มันต้องกิน ต้องใช้กันอยู่ทุกวัน” (สมพร โสภณอุดมสิน, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2554)

“คอมเป็นสิ่งจำเป็นในเรื่องเรียนของลูก เพราะงั้นเราก็ต้องคอยสังเกตลูก เอาว่าตอนนี้ไม่ดีแล้วนะ เราต้องเข้าไปแทรกแซงเขา” (จักรา ราชฤทธิ์, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2554)

“แม้มีเทคนิคในการเรียกร้องความสนใจจากลูกเพื่อไม่ให้เขาอยู่กับคอมพิวเตอร์คนเดียว เช่น เรียกลูกบ่อยๆ ใช้น้อยๆ ถามบ่อยๆ” (สมพร โสภณอุดมสิน, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2554)

การก่อให้เกิดผลกระทบอื่นๆ

นอกจากเทคโนโลยีใหม่ๆ จะก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบว่า การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ นำมาสู่ผลเสียอื่นๆ ต่อสมาชิกครอบครัว ได้แก่ ทางด้านสุขภาพ เช่น คอมพิวเตอร์ทำให้สายตาสั้น ปวดตา แสบตา สมองล้าเนื่องจากพักผ่อนไม่เพียงพอ และหลังค่อม โทรศัพท์มือถือทำให้ปวดหัวและเจ็บหู และทางด้านค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เช่น ค่าเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ค่าโทรศัพท์ ค่าอุปกรณ์เสริม เป็นต้น

4.2 ผลการศึกษาของกลุ่มเด็กและเยาวชน

4.2.1 ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ผลจากการสำรวจเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 11-18 ปี จำนวน 201 คน สามารถสรุปข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.27 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจากการสำรวจจำแนกตามลักษณะทางประชากรและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	138	68.7
ชาย	63	31.3
อายุ		
11-12 ปี	10	5.0
13-14 ปี	37	18.4
15-16 ปี	83	41.3
17-18 ปี	71	35.3
การศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	52	25.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย	144	71.6
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	5	2.5
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 - 3 คน	60	29.9
4- 6 คน	138	68.7
7 คนขึ้นไป	3	1.5
จำนวนพี่ชาย น้องชาย		
1 คน	92	45.8
2 คน	14	7.0
ไม่มี	95	47.3
จำนวนพี่สาว น้องสาว		
1 คน	69	34.3
2 คน	21	10.4
3 คน	1	0.5
ไม่มี	110	54.7

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว		
ระหว่าง 1 -3 เครื่อง	58	28.9
ระหว่าง 4- 6 เครื่อง	104	51.7
7 เครื่องขึ้นไป	39	19.4
รวม	201	100.0

จากตารางที่ 4.27 ผลจากการสำรวจเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 11-18 ปี จำนวน 201 คน แบ่งออกเป็นผู้หญิง ร้อยละ 68.7 และผู้ชาย ร้อยละ 31.3 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-16 ปี คิดเป็น ร้อยละ 41.3 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ อายุระหว่าง 17-18 ปี ร้อยละ 35.3 อายุระหว่าง 13-14 ปี ร้อยละ 18.4 และอายุระหว่าง 11-12 ปี ร้อยละ 5.0 น้อยที่สุด

เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด ร้อยละ 71.6 รองลงมา ได้แก่ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 25.9 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

ในครอบครัวของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีสมาชิกอยู่ระหว่าง 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 68.7 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ระหว่าง 1-3 คน ร้อยละ 29.9 และ 7 คนขึ้นไป ร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

เด็กและเยาวชน ร้อยละ 47.3 เป็นลูกชายคนเดียวในครอบครัว ขณะที่ร้อยละ 45.8 ของเด็กและเยาวชนมีพี่ชายหรือน้องชาย 1 คน และร้อยละ 7.0 ของเด็กและเยาวชนมีพี่ชายหรือน้องชาย 2 คน

เด็กและเยาวชน ร้อยละ 54.7 เป็นลูกสาวคนเดียวในครอบครัว ขณะที่ร้อยละ 34.3 ของเด็กและเยาวชนมีพี่สาวหรือน้องสาว 1 คน และร้อยละ 10.4 ของเด็กและเยาวชนมีพี่สาวหรือน้องสาว 2 คน

การสอบถามเกี่ยวกับจำนวนของเทคโนโลยีสื่อใหม่พบว่าในครัวเรือนส่วนใหญ่มีเทคโนโลยีสื่อใหม่อยู่ประมาณ 4-6 เครื่อง มากที่สุด ร้อยละ 51.7 รองลงมา ได้แก่ ประมาณ 1-3 เครื่อง ร้อยละ 28.9 และประมาณ 7 เครื่องขึ้นไป ร้อยละ 19.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.28 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจำแนกตามการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่

ประเภทเทคโนโลยีสื่อใหม่	มี		ไม่มี		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
โทรศัพท์มือถือ	199	99.0	2	1.0	201	100.0
คอมพิวเตอร์พีซี	146	72.6	55	27.4	201	100.0
คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก	102	50.7	99	49.3	201	100.0
คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	20	10.0	181	91.0	201	100.0
โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	24	11.9	177	88.1	201	100.0

จากตารางที่ 4.28 การสำรวจพบประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่มีอยู่ในครัวเรือนมากที่สุดคือโทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 99.0 รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์พีซี ร้อยละ 72.6 และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ร้อยละ 50.7 ส่วนโทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น พีดีเอ โฟน ปาล์ม โฟน พ็อคเก็ตพีซี โฟน สมาร์ท โฟน) และคอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น พีดีเอ ปาล์ม พ็อคเก็ตพีซี) การสำรวจพบว่ามีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 11.9 และ 10.0 ตามลำดับ

การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 20 คน ดังนี้

ตารางที่ 4.29 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจากการสัมภาษณ์จำแนกตามลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	7	35.0
ชาย	13	65.0
อายุ		
11-12 ปี	1	5.0
13-14 ปี	7	35.0
15-16 ปี	9	45.0
17-18 ปี	3	15.0
การศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	11	55.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	8	40.0
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	1	5.0
รวม	20	100.0

จากตารางที่ 4.29 การสัมภาษณ์เด็กและเยาวชน จำนวน 20 คน แบ่งออกเป็นผู้หญิง จำนวน 7 คน ร้อยละ 35.0 และผู้ชาย จำนวน 13 คน ร้อยละ 65.0

เด็กและเยาวชนมีอายุระหว่าง 15-16 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมา ได้แก่ อายุระหว่าง 13-14 ปี ร้อยละ 35.0 อายุ 17-18 ปี ร้อยละ 15.0 และอายุระหว่าง 11-12 ปี ร้อยละ 5.0 ตามลำดับ

เด็กและเยาวชน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 8 คน ร้อยละ 40.0 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 1 คน ร้อยละ 5.0 ตามลำดับ

ผลจากการสัมภาษณ์พบประเภทของเทคโนโลยีี่ใหม่ที่มีอยู่ในครัวเรือนมากที่สุดคือ โทรศัพท์มือถือ โดยสัดส่วนของเด็กและเยาวชนต่อการมีโทรศัพท์มือถือคือ 1 คนต่อ 1 เครื่อง ส่วนคอมพิวเตอร์พีซี พบว่ามีอยู่ในครัวเรือนละ 1 เครื่อง โดยจะถูกจัดวางอยู่บริเวณชั้นล่างของบ้าน

อีกทั้ง ผลจากการศึกษายังพบว่าเด็กและเยาวชนมีโทรศัพท์มือถือใช้เมื่อขึ้นเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ เนื่องจากเด็กและเยาวชนต้องเดินทางไป-กลับบ้านเอง และพ่อแม่ก็เห็นว่าเด็กและเยาวชนโตพอที่จะรับผิดชอบดูแลสิ่งของ จึงตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือให้ลูก

ส่วนคอมพิวเตอร์พีซี พ่อแม่จะเป็นผู้จัดหามาให้เด็กและเยาวชนเมื่อเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากพ่อแม่เห็นว่าคอมพิวเตอร์เป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนของลูก

ส่วนโทรศัพท์คอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ผลจากการสัมภาษณ์พบว่ามีอยู่ในครัวเรือนค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีราคาค่อนข้างแพงและพ่อแม่เห็นว่าเด็กและเยาวชนยังไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีี่ใหม่ประเภทนี้ตอนนี้

4.2.2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นดังนี้

4.2.2.1 ปัจจัยภายในบุคคล ประกอบด้วย

1) ความต้องการทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของสมาชิกครอบครัว ได้แก่ การติดต่อพูดคุยกันตลอดเวลา การเป็นช่องทางในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว การทำงานหรือการเรียน การค้นหาข้อมูลข่าวสาร และการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

2) ความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกของสมาชิกครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความปลอดภัยหรือความอุ่นใจ ความผ่อนคลาย ความเป็นอิสระ และคลายความเหงา

4.2.2.2 ปัจจัยจากภายนอก ประกอบด้วย

1) คุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ ความสะดวกพกพา ราคาถูก การรับ-ส่งอีเมล การท่องอินเทอร์เน็ต การพูดคุยออนไลน์ การรับ-ส่งข้อความ รูปภาพ เสียง การบันทึกข้อความ รูปภาพ เสียง และความบันเทิง (เช่น การฟังเพลง วิทยุ การดูหนัง ทีวี)

2) อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ความทันสมัย ความมีฐานะ และการยอมรับจากสังคม

ผลจากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านความต้องการทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของสมาชิกครอบครัว ที่เด็กและเยาวชนจะให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวมากที่สุด ได้แก่ การค้นหาข้อมูลข่าวสาร (Mean=3.38) การติดต่อพูดคุยกันตลอดเวลา (Mean=3.36) และการทำงานหรือการเรียน (Mean=3.30) ตามลำดับ

ปัจจัยทางด้านความต้องการทางกายภาพที่เด็กและเยาวชนจะให้ความสำคัญมากต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ได้แก่ ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (Mean=3.17) และเป็นช่องทางในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว (Mean=3.16)

ส่วนปัจจัยทางด้านความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกของสมาชิกครอบครัว ที่เด็กและเยาวชนจะให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวมากที่สุด ได้แก่ ความผ่อนคลาย (Mean=3.36) และคลายความเหงา (Mean=3.31) ตามลำดับ

ปัจจัยทางด้านความต้องการทางจิตใจที่เด็กและเยาวชนให้ความสำคัญมากต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ได้แก่ ความเป็นอิสระ (Mean=3.16) ความปลอดภัยหรืออุ่นใจ (Mean=3.12) และความสัมพันธ์ในครอบครัว (Mean=3.03) ตามลำดับ (รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความสำคัญของปัจจัยภายในต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ประเภทของปัจจัย		ระดับความสำคัญ				Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับที่	
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด					
ความต้องการทางกายภาพ	สมาชิกครอบครัวสามารถ	จำนวน	82	110	9	0	3.36	0.56	มากที่สุด	2
	ติดต่อพูดคุยกันได้ตลอดเวลา	ร้อยละ	40.8	54.7	4.5	0.0				
เป็นช่องทางในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว	จำนวน	61	114	24	2	3.16	0.66	มาก	6	
	ร้อยละ	30.3	56.7	11.9	1.0					
ช่วยในการทำงานหรือการเรียน	จำนวน	85	96	17	3	3.30	0.68	มากที่สุด	4	
	ร้อยละ	42.3	47.8	8.5	1.5					
ช่วยในการค้นหาข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	100	79	21	1	3.38	0.69	มากที่สุด	1	
	ร้อยละ	49.8	39.3	10.4	0.5					
ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	จำนวน	74	92	31	4	3.17	0.79	มาก	5	
	ร้อยละ	6.8	45.8	15.4	2.0					
ความต้องการทางจิตใจ	สร้างความสัมพันธ์ใน	จำนวน	63	86	48	4	3.03	0.79	มาก	8
	ครอบครัว	ร้อยละ	31.3	42.8	23.9	2.0				
เพื่อความปลอดภัยหรืออุ่นใจ	จำนวน	66	98	33	4	3.12	0.74	มาก	7	
	ร้อยละ	32.8	48.8	16.4	2.0					
ความผ่อนคลาย	จำนวน	96	84	19	2	3.36	0.69	มากที่สุด	2	
	ร้อยละ	47.8	41.8	9.5	1.0					
ความเป็นอิสระ	จำนวน	73	96	25	7	3.16	0.77	มาก	6	
	ร้อยละ	36.3	47.8	12.4	3.5					
ช่วยคลายเหงา	จำนวน	94	81	22	4	3.31	0.74	มากที่สุด	3	
	ร้อยละ	46.8	40.3	10.9	2.0					

ตารางที่ 4.31 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความสำคัญ
ของปัจจัยภายนอกต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ประเภทของปัจจัย		ระดับความสำคัญ				Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
คุณสมบัติของสื่อใหม่	จำนวน	77	104	20	0	3.28	0.63	มากที่สุด	5
	ร้อยละ	38.3	51.7	10.0	0.0				
ราคาถูก	จำนวน	37	82	67	15	2.70	0.88	มาก	8
	ร้อยละ	18.4	40.8	33.3	7.5				
รับ-ส่งอีเมล	จำนวน	88	89	17	7	3.28	0.76	มากที่สุด	5
	ร้อยละ	43.8	44.3	8.5	3.5				
เล่นอินเทอร์เน็ต	จำนวน	102	74	21	4	3.36	0.74	มากที่สุด	2
	ร้อยละ	50.7	36.8	10.4	2.0				
พูดคุยออนไลน์	จำนวน	101	73	19	8	3.32	0.80	มากที่สุด	4
	ร้อยละ	50.2	36.3	9.5	4.0				
รับ-ส่งข้อความ รูปภาพ	จำนวน	98	81	19	3	3.36	0.71	มากที่สุด	2
	ร้อยละ	48.8	40.3	9.5	1.5				
บันทึกข้อความ รูปภาพ	จำนวน	98	78	21	4	3.34	0.74	มากที่สุด	3
	ร้อยละ	48.8	38.8	10.4	2.0				
ความบันเทิง	จำนวน	113	71	13	4	3.45	0.70	มากที่สุด	1
	ร้อยละ	56.2	35.3	6.5	2.0				
อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม	จำนวน	81	78	36	6	3.16	0.82	มาก	6
	ร้อยละ	40.3	38.8	17.9	3.0				
ความมีฐานะ	จำนวน	48	87	55	11	2.85	0.84	มาก	7
	ร้อยละ	23.9	43.3	27.4	5.5				
การยอมรับในสังคม	จำนวน	49	86	53	13	2.85	0.86	มาก	7
	ร้อยละ	24.4	42.8	26.4	6.5				

จากตารางที่ 4.31 ผลจากการสำรวจพบว่าปัจจัยภายนอกทางด้านคุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่เด็กและเยาวชนให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวมากที่สุด ได้แก่ ความบันเทิง (Mean=3.45) การท่องอินเทอร์เน็ต (Mean=3.36) การรับ-ส่งข้อความ รูปภาพ เสียง (Mean=3.36) การบันทึกข้อความ รูปภาพ เสียง (Mean=3.34) การพูดคุยออนไลน์ได้ (Mean=3.32) ความสะดวกพกพา (Mean=3.28) และการรับ-ส่งอีเมลล์ (Mean=3.28) ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยภายนอกทางด้านคุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่เด็กและเยาวชนให้ความสำคัญมากต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวคือราคาถูก (Mean=2.70)

ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กและเยาวชนให้ความสำคัญมากต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ได้แก่ ความทันสมัย (Mean=3.16) ความมีฐานะ (Mean=2.85) และการยอมรับในสังคม (Mean=2.85) ตามลำดับ

การวิเคราะห์เชิงสถิติโดยการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างเพศกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่พบว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ชายจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ที่แตกต่างจากเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้หญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้หญิงจะให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในขณะที่ผู้ชายให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายในทางด้านความต้องการทางกายภาพที่ผู้หญิงให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ได้แก่ ช่วยในการทำงานหรือการเรียน และช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ขณะที่ปัจจัยทางด้านความต้องการทางจิตใจ ได้แก่ ความปลอดภัยหรืออุ่นใจ และความสัมพันธ์ในครอบครัว

ปัจจัยภายนอกทางด้านคุณสมบัติของสื่อใหม่ที่ผู้ชายให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ได้แก่ การท่องอินเทอร์เน็ต และการพูดคุยออนไลน์ (รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.32 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบ
เพศกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ประเภทปัจจัย	ค่าเฉลี่ย		ผลต่างของ ค่าเฉลี่ย	T-test	p-value
	ชาย	หญิง			
ปัจจัยภายใน					
<u>ความต้องการทางกายภาพ</u>					
ติดต่อกันได้ตลอดเวลา	3.2540	3.4130	0.1590	-1.902	0.059
เป็นช่องทางในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว	3.0952	3.1957	0.1005	-0.998	0.320
ความสะดวกในการพกพา	3.2698	3.2899	0.0201	-0.207	0.837
ช่วยในการทำงานหรือการเรียน	3.1429	3.3841	0.2412	-2.329	0.021*
ช่วยในการค้นหาข้อมูลข่าวสาร	3.2698	3.4348	0.1650	-1.576	0.117
ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	2.8730	3.3116	0.4386	-3.941	0.000*
<u>ความต้องการทางจิตใจ</u>					
สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว	2.8413	3.1232	0.2819	-2.355	0.019*
ความปลอดภัยหรืออุ่นใจ	2.9206	3.2174	0.2968	-2.648	0.009*
ความผ่อนคลาย	3.3333	3.3768	0.0435	-0.411	0.682
ความเป็นอิสระ	3.1270	3.1884	0.0614	-0.520	0.604
ช่วยคลายเหงา	3.3175	3.3188	0.0013	-0.012	0.990
ปัจจัยภายนอก					
<u>คุณสมบัติของสื่อใหม่</u>					
ราคาถูก	2.7302	2.6884	0.0418	0.321	0.749
รับ-ส่งอีเมลได้	3.3968	3.2319	0.1649	1.423	0.156
เล่นอินเทอร์เน็ตได้	3.5397	3.2826	0.2571	2.278	0.024*
พูดคุยออนไลน์ได้	3.5397	3.2319	0.3078	2.542	0.012*
รับ-ส่งข้อความ รูปภาพ เสียงได้	3.4762	3.3116	0.1646	1.517	0.131
บันทึกข้อความ รูปภาพ เสียงได้	3.4762	3.2826	0.1936	1.715	0.088
ความบันเทิง	3.5397	3.4203	0.1194	1.112	0.268
<u>อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม</u>					
ความทันสมัย	3.0952	3.1957	0.1005	-0.801	0.424
ความมีฐานะ	2.7778	2.8913	0.1135	-0.883	0.378
เป็นที่ยอมรับในสังคม	2.8254	2.8623	0.0369	-0.280	0.780

* The mean difference is significant at the 0.05 level.

ตารางที่ 4.33 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบเอฟ และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบอายุกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเพื่อคลายความเหงา

อายุ	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	11-12 ปี	13-14 ปี	15-16 ปี	17-18 ปี
11-12 ปี	10	2.7000	0.7819	4.136	0.007*	-	-	*	-
13-14 ปี	37	3.2162				-	-	-	-
15-16 ปี	83	3.4819				*	-	-	-
17-18 ปี	71	3.2676				-	-	-	-
รวม	201	3.3184							

* The mean difference is significant at the .05 level.

จากตารางที่ 4.33 ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กโตจะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อคลายความเหงามากกว่าเด็กเล็ก ดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์เชิงสถิติโดยการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างอายุกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวซึ่งพบว่าเด็กและเยาวชนที่อายุแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 15-16 ปี จะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อคลายความเหงามากกว่าเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 11-12 ปี

ตารางที่ 4.34 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบเอฟ และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบการศึกษากับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว								
การศึกษา	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	ปวช.
มัธยมต้น	51	3.2745				-	*	-
มัธยมปลาย	145	2.9310	0.3435	4.996	0.008*	*	-	-
ปวช.	5	3.6000				-	-	-
รวม	201	3.0348				* The mean difference is significant at the .05 level.		
2. ความบันเทิง								
การศึกษา	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	ปวช.
มัธยมต้น	51	3.2353	0.3026	3.566	0.030*	-	*	-
มัธยมปลาย	145	3.5379				*	-	-
ปวช.	5	3.4000				-	-	-
รวม	201	3.4577				* The mean difference is significant at the .05 level.		

จากตารางที่ 4.34 ผลจากการศึกษากล่าวได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเด็กเล็กกับเด็กโต เด็กเล็กจะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ขณะที่เด็กโต เน้นใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความบันเทิง ดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์เชิงสถิติโดยการทดสอบ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ซึ่งพบว่า เด็กและเยาวชนที่การศึกษาแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยี สื่อใหม่ในครอบครัวที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเด็กและเยาวชนใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความสัมพันธ์ใน ครอบครัวมากกว่าเด็กและเยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและเด็กและเยาวชนในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายจะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเพื่อความบันเทิง มากกว่าเด็กและเยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

นอกจากการศึกษาเชิงปริมาณดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบความคิดเห็น ของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ดังนี้

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความบันเทิง

ด้วยเด็กและเยาวชนอยู่ในวัยกำลังเรียนรู้และอยากลองสิ่งใหม่ๆ ผลจากการศึกษาจึง พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อยากมีคอมพิวเตอร์พีซีไว้ใช้เพื่อความบันเทิง โดยเฉพาะเกมออนไลน์ ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกสนุกไปกับการเล่นแข่งกับเพื่อนทางออนไลน์

ส่วนโทรศัพท์มือถือ เด็กและเยาวชนจะใช้ฟังเพลงมากกว่าเล่นเกม ทั้งนี้ เนื่องจากเกม ในโทรศัพท์มือถือจะเป็นเกมออฟไลน์ที่ซ้ำๆ ซากๆ ที่เด็กและเยาวชนเล่นจนเบื่อแล้ว

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อการพูดคุยทางออนไลน์

ความสามารถในการติดต่อพูดคุยกับเพื่อนทางออนไลน์เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เด็กและ เยาวชนจะให้ความสนใจกับการใช้คอมพิวเตอร์พีซีเนื่องจากเด็กและเยาวชนอยู่ในวัยกำลังคิดเพื่อน จึงอยากมีคอมพิวเตอร์ไว้เพื่อพูดคุยกับเพื่อนทางออนไลน์ ประกอบกับ เด็กและเยาวชนเห็นว่าการ พูดคุยทางออนไลน์ช่วยประหยัดเงินมากกว่าการพูดคุยทางโทรศัพท์มือถือ

อีกทั้ง ผลจากการสัมภาษณ์ก็พบว่าเด็กและเยาวชนจะมีการนัดหมายเวลาออนไลน์กับ เพื่อนที่โรงเรียนก่อนจะกลับมาที่บ้านและเปิดคอมพิวเตอร์ออนไลน์ทิ้งไว้เพื่อรอพูดคุยกับเพื่อน แม้ว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะออนไลน์เพื่อพูดคุยเล่นกับเพื่อน แต่ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า

การพูดคุยทางออนไลน์ของเด็กและเยาวชนก็เกี่ยวข้องกับเรื่องการเรียนรู้ เช่น การบ้าน และรายงาน รวมทั้ง การรับ-ส่งไฟล์ข้อมูลงานให้แก่นักเรียน

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อการค้นหาข้อมูลข่าวสาร

จากที่โรงเรียนเกิดการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ทำให้เด็กและเยาวชนมีความจำเป็นใช้คอมพิวเตอร์พีซีเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา เช่น การพิมพ์งาน การสืบค้นหาข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต การทำรายงาน และงานอื่นๆที่ได้รับมอบหมายจากครูที่โรงเรียน รวมทั้ง เด็กและเยาวชนสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการรับ-ส่งไฟล์ข้อมูลงานกับเพื่อน

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อการยอมรับจากสังคม

ผลจากการสัมภาษณ์ก็พบว่าเพื่อนเป็นปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก โดยจากที่เด็กและเยาวชนมีการพูดคุยหรือรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อใหม่จากเพื่อน ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความอยากรู้อยากมีสื่อใหม่ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลต่างๆ ได้แก่ เพื่อเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน เพื่อให้ทันเพื่อนหรือผู้อื่น และเพื่อจะได้สู้เพื่อนได้

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความปลอดภัย

ความปลอดภัยเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เด็กและเยาวชนจะคำนึงถึงในการใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อขอความช่วยเหลือต่างๆเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินหรือเมื่อเดินทางไปไหนมาไหนนอกบ้าน

“ที่หนูอยากมีโทรศัพท์มือถือ จะได้โทรหาแม่ตอนเย็นว่าแม่จะเอาอะไรไหม และบางทีตอนกลางวันอยู่ที่โรงเรียนหนูปวดท้อง ก็โทรบอกแม่ แม่ก็บอกว่าให้ไปห้องพยาบาล” (มนัสชนก โต๊ะอาจ, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553)

“ผมจะปิดมือถือตอนกลางวัน จะเปิดก็ต่อเมื่อโทรบอกให้แม่ไปรับตอนเย็น แต่ก็มีบางทีที่ผมต้องใช้โทรหาแม่ตอนกลางวันเพื่อให้แม่เอางานไปส่งให้ที่โรงเรียน เพราะผมลืมไว้ที่บ้าน” (พีรณัฐ จริยรักษ์วรกุล, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2553)

“เวลาหนูนั่งรถแท็กซี่ หนูก็จะโทรหาแม่หรือแม่ก็ส่งข้อความถึงพ่อว่าอยู่บนรถแท็กซี่นะ และจะบอกทะเบียนรถไป” (รัตนมน ทรัพย์รุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2553)

นอกจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคอมพิวเตอร์กับโทรศัพท์มือถือ ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าเด็กและเยาวชนจะเห็นความสำคัญของการมีการใช้คอมพิวเตอร์มากกว่า โทรศัพท์มือถือ เนื่องจากเด็กและเยาวชนเห็นว่าคอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ที่สามารถใช้ทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ เช่น พิมพ์งาน ค้นหาข้อมูลข่าวสาร เล่นเกม ท่องอินเทอร์เน็ต หรือติดต่อพูดคุย และการมีคอมพิวเตอร์อยู่ในบ้านทำให้เด็กและเยาวชนอยากอยู่บ้านหรือไม่อยากออกไปไหน

“ผลดีของเทคโนโลยีสิ่งใหม่ คือ ทำให้อยู่ติดบ้านมากขึ้น”

(ปฎิภาณ ลิมกวีรัตนวาทิ, สมุดบันทึก, 8 กันยายน 2553)

“หากไม่มีคอมพิวเตอร์ ผมก็ไม่อยู่บ้านหรอก ไปหาเพื่อนดีกว่า แต่หากมีคอมพิวเตอร์ที่บ้าน ก็อยู่บ้านดีกว่า ไม่ไปไหน” (สุพินิจ ทองฐิติ, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2553)

“ถ้าที่บ้านมีคอมพิวเตอร์ ก็จะขอแม่อยู่บ้าน ไม่อยากไปไหน อยู่บ้านเล่นคอมพิวเตอร์ดีกว่า” (สโรชา โต๊ะอาจ, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2553)

“หากไม่มีโทรศัพท์มือถือ ก็ไม่เป็นไร ก็ใช้โทรศัพท์สาธารณะ” (พีรณัฐ จรรย์รักษ์วรกุล, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2553)

4.2.3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

การศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

4.2.3.1 การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

การศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารในชีวิตประจำวันพบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีการสื่อสารกับครอบครัวทั้งแบบเห็นหน้าค่าตาและแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

ตารางที่ 4.35 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจำแนกตามวัตถุประสงค์และวิธีการสื่อสารประจำวันกับครอบครัว

วัตถุประสงค์	วิธีการสื่อสาร							
	เห็นหน้าค่าตา		ผ่านสื่อใหม่		ทั้งสองอย่าง		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
1. พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	88	43.8	51	25.4	62	30.8	201	100.0
2. พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ	80	39.8	61	30.3	60	29.9	201	100.0
3. พูดคุยเรื่องที่คุณทำผิดพลาด	70	34.8	70	34.8	61	30.3	201	100.0
4. นัดหมายในเรื่องต่างๆ	40	19.9	82	40.8	79	39.3	201	100.0
5. แจกข้อมูลข่าวสารต่างๆ	34	16.9	81	40.3	86	42.8	201	100.0
6. รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ	32	15.9	81	40.3	88	43.8	201	100.0
7. ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น	52	25.9	63	31.3	86	42.8	201	100.0
8. ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น	52	25.9	63	31.3	86	42.8	201	100.0
9. แสดงความรักหรือความห่วงใย	66	32.8	48	23.9	87	43.3	201	100.0
10. ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ	81	40.3	48	23.9	72	35.8	201	100.0
11. ความใกล้ชิดสนิทสนม	87	43.3	50	24.9	64	31.8	201	100.0
12. ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว	93	46.3	45	22.4	63	31.3	201	100.0
13. คลายความเหงา	51	25.4	76	37.8	74	36.8	201	100.0
14. หาความบันเทิง	42	20.9	89	44.3	70	34.8	201	100.0
15. ความเป็นอิสระ	41	20.4	85	42.3	75	37.3	201	100.0

จากตารางที่ 4.35 ผลจากการศึกษาพบว่าการสื่อสารประจำวันระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวจะเป็นแบบเห็นหน้าค่าตาเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว ร้อยละ 46.3 พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ร้อยละ 43.8 ความใกล้ชิดสนิทสนม ร้อยละ 43.3 ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ ร้อยละ 40.3 และพูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ ร้อยละ 39.8 ตามลำดับ

เด็กและเยาวชนมีการสื่อสารประจำวันกับครอบครัวแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้แก่ หากความบันเทิง ร้อยละ 44.3 ความเป็นอิสระ ร้อยละ 42.3 นัดหมายในเรื่องต่างๆ ร้อยละ 40.8 และคลายความเหงา ร้อยละ 37.8 ตามลำดับ

การสื่อสารประจำวันระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวจะเป็นทั้งสองแบบเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้แก่ รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ร้อยละ 43.8 แสดงความรักหรือความห่วงใย ร้อยละ 43.3 แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ร้อยละ 42.8 ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น ร้อยละ 42.8 ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น ร้อยละ 42.8 และพูดคุยเรื่องที่ทำให้ผิดหวัง ร้อยละ 30.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.36 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจำแนกตามการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ข้อมูลการใช้	ใช้		ไม่ใช้		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
ประเภทเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ใช้						
โทรศัพท์มือถือ	194	96.5	7	3.5	201	100.0
คอมพิวเตอร์พีซี	71	35.3	130	64.7	201	100.0
คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก	59	29.4	142	70.6	201	100.0
คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	12	6.0	189	94.0	201	100.0
โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	18	9.0	183	91.0	201	100.0
ช่วงเวลาที่ใช้						
เมื่ออยู่ที่โรงเรียน	106	52.7	95	47.3	201	100.0
เมื่ออยู่ที่บ้าน	91	45.3	110	54.7	201	100.0
ช่วงวันหยุด	59	29.4	142	70.6	201	100.0
ตลอดทั้งวัน	45	22.4	156	77.6	201	100.0
จำนวนครั้งที่ใช้ต่อวัน						
1-3 ครั้ง	69	34.3				
4-6 ครั้ง	91	45.3				
7-9 ครั้ง	22	10.9				
10 ครั้งขึ้นไป	19	9.5			201	100.0

ตารางที่ 4.36 (ต่อ)

ข้อมูลการใช้	ใช้		ไม่ใช้		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)		(คน)	ร้อยละ
สมาชิกครอบครัวที่ใช้ด้วย						
พ่อ	36	17.9				
แม่	125	62.2				
พี่ชาย	16	8.0				
พี่สาว	15	7.5				
น้องชาย	3	1.5				
น้องสาว	6	3.5			201	100.0

จากตารางที่ 4.36 ผลจากการศึกษาพบว่าประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่เด็กและเยาวชนใช้ในการสื่อสารกับครอบครัวมากที่สุดคือโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 96.5 รองลงมา ได้แก่คอมพิวเตอร์พีซี ร้อยละ 35.3 คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ร้อยละ 29.4 และโทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา ร้อยละ 9.0 ตามลำดับ ส่วนเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่เด็กและเยาวชนใช้น้อยที่สุดคือคอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น พีดีเอ ปาล์ม พ็อคเก็ตพีซี) คิดเป็นร้อยละ 6.0

ช่วงเวลาที่เด็กและเยาวชนมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวมากที่สุดคือเมื่ออยู่ที่โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมา ได้แก่ เมื่ออยู่ที่บ้าน ร้อยละ 45.3 ในช่วงวันหยุด ร้อยละ 29.4 และตลอดทั้งวัน ร้อยละ 22.4 ตามลำดับ

เด็กและเยาวชนจะใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวโดยเฉลี่ยวันละ 4-6 ครั้ง มากที่สุด ร้อยละ 45.3 รองลงมา ได้แก่ วันละ 1-3 ครั้ง ร้อยละ 34.3 วันละ 7-9 ครั้ง ร้อยละ 10.9 และ 10 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 9.5 ตามลำดับ

สมาชิกครอบครัวที่เด็กและเยาวชนมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยมากที่สุดคือแม่ คิดเป็นร้อยละ 62.2 1 รองลงมา ได้แก่ พ่อ ร้อยละ 17.9 พี่ชาย ร้อยละ 8.0 พี่สาว ร้อยละ 7.5 น้องสาว ร้อยละ 3.5 และน้องชาย ร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

4.2.3.2 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

1) วัตถุประสงค์

การศึกษาแบ่งวัตถุประสงค์ของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ออกเป็น ดังนี้

(1) เพื่อก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ การพูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การพูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ การพูดคุยเรื่องที่ทำผิดพลาด การนัดหมาย การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การขอหรือให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น การแสดงความรัก ความห่วงใย ความใกล้ชิดสนิทสนม และความสัมพันธ์ในครอบครัว

(2) เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัวที่อาจส่งผลกระทบต่อสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ ความปลอดภัยหรืออุ่นใจ คลายความเหงา ความบันเทิง และความเป็นอิสระ

ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างมากเพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ (Mean=3.17) นัดหมายในเรื่องต่างๆ (Mean=3.16) แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ (Mean=3.12) พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน (Mean=3.09) ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว (Mean=3.08) แสดงความรักหรือความห่วงใย (Mean=3.07) ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น (Mean=2.99) ความใกล้ชิดสนิทสนม (Mean=2.97) ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น (Mean=2.94) พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ (Mean=2.72) และพูดคุยในเรื่องที่ตนเองทำผิดพลาด (Mean=2.61) ตามลำดับ (รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.37)

ตารางที่ 4.37 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการใช้
เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว

วัตถุประสงค์		ระดับการใช้สื่อใหม่				Mean	S.D.	ระดับ การใช้	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับ ชีวิตประจำวัน	จำนวน	62	102	32	5	3.09	0.74	มาก	4
	ร้อยละ	30.8	50.7	15.9	2.5				
พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็น ความลับ	จำนวน	43	78	61	19	2.72	0.90	มาก	10
	ร้อยละ	21.4	38.8	30.3	9.5				
พูดคุยเรื่องที่คุณทำผิดพลาด	จำนวน	38	63	85	15	2.61	0.87	มาก	11
	ร้อยละ	18.9	31.3	42.3	7.5				
นัดหมายในเรื่องต่างๆ	จำนวน	67	105	25	4	3.16	0.71	มาก	2
	ร้อยละ	33.3	52.2	12.4	2.0				
แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ	จำนวน	69	93	34	5	3.12	0.77	มาก	3
	ร้อยละ	34.3	46.3	16.9	2.5				
รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ	จำนวน	74	93	30	4	3.17	0.75	มาก	1
	ร้อยละ	36.8	46.3	14.9	2.0				
ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น	จำนวน	49	108	38	6	2.99	0.74	มาก	7
	ร้อยละ	24.4	53.7	18.9	3.0				
ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น	จำนวน	47	104	42	8	2.94	0.77	มาก	9
	ร้อยละ	23.4	51.7	20.9	4.0				
แสดงความรักหรือความ ห่วงใย	จำนวน	65	93	37	6	3.07	0.78	มาก	6
	ร้อยละ	32.3	43.6	18.4	3.0				
ความใกล้ชิดสนิทสนม	จำนวน	57	92	41	11	2.97	0.84	มาก	8
	ร้อยละ	28.4	45.8	20.4	5.5				
ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว	จำนวน	67	91	37	6	3.08	0.79	มาก	5
	ร้อยละ	33.3	45.3	18.4	3.0				

ตารางที่ 4.38 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการใช้เทคโนโลยี
 สื่อใหม่เพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัว

วัตถุประสงค์		ระดับการใช้สื่อใหม่				Mean	S.D.	ระดับ การใช้	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
ความรู้สึกลดความกังวล	จำนวน	57	99	36	9	3.01	0.80	มาก	4
	ร้อยละ	28.4	49.3	17.9	4.5				
คลายความเหงา	จำนวน	78	80	31	12	3.11	0.87	มาก	2
	ร้อยละ	38.8	39.8	15.4	6.0				
ความบันเทิง	จำนวน	79	89	23	10	3.17	0.82	มาก	1
	ร้อยละ	39.3	44.3	11.4	5.0				
ความเป็นอิสระ	จำนวน	66	87	37	11	3.03	0.85	มาก	3
	ร้อยละ	32.8	43.3	18.4	5.5				

จากตารางที่ 4.38 ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่
 อย่างมากเพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัวและที่อาจส่งผลกระทบต่อ
 การสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ ความบันเทิง (Mean=3.17) คลายความเหงา (Mean=3.11) ความ
 เป็นอิสระ (Mean=3.03) และความรู้สึกลดความกังวลหรืออ่อนใจ (Mean=3.01) ตามลำดับ

2) วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

การศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ การพูดคุย
 โดยตรง การสนทนาทางออนไลน์ การสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ การรับ-ส่งอีเมล การ
 รับ-ส่งข้อความสั้น (SMS) การรับ-ส่งมัลติมีเดีย (MMS) การท่องอินเทอร์เน็ต การค้นหาข้อมูล
 ข่าวสาร และการฟังเพลง วิทยู การดูทีวี หนังสื มีผลการศึกษา ดังนี้

ผลจากการศึกษาพบว่าวิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่เด็กและเยาวชนใช้มาก
 ได้แก่ การพูดคุยผ่านสื่อโดยตรง (Mean=3.04) การดูหนังดูทีวี (Mean=3.03) การฟังเพลงวิทยู
 (Mean=2.74) การรับ-ส่งข้อความสั้น (SMS) (Mean=2.72) การค้นหาข้อมูลข่าวสาร (Mean=2.66)
 การท่องอินเทอร์เน็ต (Mean=2.66) การรับ-ส่งอีเมล (Mean=2.56) และการสนทนาทางออนไลน์
 (Mean=2.50) ตามลำดับ

ส่วนวิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่เด็กและเยาวชนใช้น้อย ได้แก่ การสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Mean=2.40) และการรับ-ส่งมัลติมีเดีย (MMS) (Mean=2.34) ตามลำดับ (รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.39)

ตารางที่ 4.39 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่จำแนกตามวิธีการสื่อสาร

วิธีการสื่อสาร		ระดับการใช้สื่อใหม่				ไม่ได้ใช้	Mean	S.D.	ระดับการใช้	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด					
การพูดคุยกันผ่านสื่อใหม่โดยตรง	จำนวน	57	109	23	11	1	3.04	0.81	มาก	1
	ร้อยละ	28.4	54.2	11.4	5.5	0.5				
การสนทนาทางออนไลน์	จำนวน	40	77	48	16	20	2.50	1.18	มาก	7
	ร้อยละ	19.9	38.3	23.9	8.0	10.0				
การสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Hi5	จำนวน	49	56	49	22	25	2.40	1.30	น้อย	8
	ร้อยละ	24.4	27.9	24.4	10.9	12.4				
การรับ-ส่งอีเมลล์	จำนวน	52	63	51	17	18	2.56	1.21	มาก	6
	ร้อยละ	25.9	31.3	25.4	8.5	9.0				
การรับ-ส่งข้อความสั้น SMS	จำนวน	53	76	46	15	11	2.72	1.10	มาก	4
	ร้อยละ	26.4	37.8	22.9	7.5	5.5				
การรับ-ส่งมัลติมีเดีย MMS	จำนวน	42	54	60	22	23	2.34	1.24	น้อย	9
	ร้อยละ	20.9	26.9	29.9	10.9	11.4				
การท่องอินเทอร์เน็ตด้วยกัน	จำนวน	59	65	43	18	16	2.66	1.21	มาก	5
	ร้อยละ	29.4	32.3	21.4	9.0	8.0				
การค้นหาข้อมูลข่าวสารด้วยกัน	จำนวน	53	73	47	11	17	2.66	1.17	มาก	5
	ร้อยละ	26.4	36.3	23.4	5.5	8.5				
การฟังเพลงหรือฟังวิทยุด้วยกัน	จำนวน	54	78	45	12	12	2.74	1.10	มาก	3
	ร้อยละ	26.9	38.8	22.4	6.0	6.0				
การดูทีวีหรือดูหนังด้วยกัน	จำนวน	75	79	32	10	5	3.03	0.79	มาก	2
	ร้อยละ	37.3	39.3	15.9	5.0	2.5				

ตารางที่ 4.40 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบเพศกับระดับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

วัตถุประสงค์	ค่าเฉลี่ยการใช้		ผลต่างของค่าเฉลี่ย	T-test	p-value
	ชาย	หญิง			
พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	2.9683	3.1594	0.1911	-1.688	0.093
พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ	2.5556	2.7971	0.2415	-1.761	0.080
พูดคุยเรื่องที่ตนเองทำผิดพลาด	2.4286	2.7029	0.2743	-2.076	0.039*
นัดหมายเรื่องต่างๆ	3.0794	3.2101	0.1307	-1.204	0.230
แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ	3.0794	3.1449	0.0655	-0.556	0.579
รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ	3.0952	3.2174	0.1222	-1.067	0.287
ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น	3.0159	2.9855	0.0304	0.267	0.789
ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น	3.0000	2.9203	0.0797	0.675	0.501
แสดงความรักหรือความห่วงใย	3.0794	3.0797	0.0003	-0.003	0.998
ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ	2.9524	3.0435	0.0911	-0.745	0.457
ความใกล้ชิดสนิทสนม	2.9206	2.9928	0.0722	-0.562	0.575
ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว	3.0159	3.1232	0.1073	-0.887	0.376
คลายความเหงา	3.0000	3.1667	0.1667	-1.249	0.213
หาความบันเทิง	3.1905	3.1739	0.0166	0.132	0.895
ความเป็นอิสระ	2.9683	3.0652	0.0969	-0.744	0.458

* The mean difference is significant at the 0.05 level.

จากตารางที่ 4.40 ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้หญิงมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวเพื่อบอกเล่าถึงสิ่งที่ตนเองทำผิดพลาดมากกว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ชาย ดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติโดยการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างเพศกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ซึ่งพบว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ชายกับผู้หญิงมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.41 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบเอฟ และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบอายุกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเพื่อความบันเทิง

อายุ	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	11-12 ปี	13-14 ปี	15-16 ปี	17-18 ปี
11-12 ปี	10	2.8000				-	-	-	-
13-14 ปี	37	2.7838	0.5776	5.304	0.002*	-	-	*	-
15-16 ปี	83	3.3614				-	*	-	-
17-18 ปี	71	3.2254				-	-	-	-
รวม	201	3.1791							

* The mean difference is significant at the .05 level.

จากตารางที่ 4.41 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเด็กเล็กกับเด็กโต ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กโตมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความบันเทิงมากกว่าเด็กเล็ก ดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์เชิงสถิติ โดยการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างอายุกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ซึ่งพบว่าเด็กและเยาวชนที่อายุแตกต่างกันมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 15-16 ปี จะใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความบันเทิงมากกว่าเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 13-14 ปี

ตารางที่ 4.42 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบเอฟ และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบการศึกษากับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเพื่อความบันเทิง

การศึกษา	จำนวน	เฉลี่ยความคิดเห็น	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	F-test	p-value	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	ปวช.
มัธยมต้น	51	2.8431	0.4603	6.340	0.002*	-	*	-
มัธยมปลาย	145	3.3034				*	-	-
ปวช.	5	3.0000				-	-	-
รวม	201	3.1791						

* The mean difference is significant at the .05 level.

จากตารางที่ 4.42 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเด็กเล็กกับเด็กโต ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กโตมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความบันเทิงมากกว่าเด็กเล็ก ดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์เชิงสถิติ โดยการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างการศึกษากับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ซึ่งพบว่าเด็กและเยาวชนที่การศึกษาแตกต่างกันมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 โดยเด็กและเยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเพื่อความบันเทิงมากกว่าเด็กและเยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

นอกจากการสำรวจแล้ว ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบลักษณะการสื่อสารระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัว ดังนี้

การสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตากัน

แม้ว่าเด็กและเยาวชนจะใช้เวลาส่วนใหญ่เรียนหนังสืออยู่ที่โรงเรียนตั้งแต่เช้าจนเย็น แต่ผลจากการศึกษาก็พบการสื่อสารในชีวิตประจำวันระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตา

ในช่วงเช้า เด็กและเยาวชนจะพูดคุยเพื่อบอกกล่าวให้พ่อแม่รับรู้ถึงตารางเวลาการเรียนหรือการทำกิจกรรมของพวกเขาในวันนั้น ตลอดจนอาจมีการนัดหมายเรื่องต่างๆกับพ่อแม่หลังเลิกเรียน ขณะที่พ่อแม่ก็จะไต่ถามเกี่ยวกับการจัดเตรียมหนังสือเรียน หรือการพกพาเอกสารหรือการบ้านไปส่งครูที่โรงเรียน ซึ่งการสนทนานี้จะสิ้นสุดลงเมื่อเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่ต่างแยกกันไปทำหน้าที่ของตนเอง

ในช่วงเย็น ภายหลังจากเด็กและเยาวชนกลับมาถึงบ้าน เด็กและเยาวชนจะพูดคุยกับพ่อแม่เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ลูกจะเล่าให้พ่อแม่ฟังเรื่องการเรียน เรื่องที่โรงเรียนหรือเรื่องอาหารการกิน ลูกขอความช่วยเหลือจากพ่อแม่ เช่น ให้อธิบายเรื่องการบ้าน ค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต หรือพิมพ์งาน ส่วนครอบครัวที่มีลูกมากกว่า 1 คน ลูกกับลูกก็จะพูดคุยหรือให้ความช่วยเหลือกัน เช่น พี่ช่วยทำการบ้าน ทำรายงาน หาข้อมูล หรือพิมพ์งานให้น้อง รวมทั้ง เล่นเกมด้วยกัน หรืออาจเกิดการทะเลาะเบาะแว้งเนื่องจากแย่งกันใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ผลจากการสอบถามถึงรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ชอบพูดคุยต่อหน้าพ่อแม่มากกว่าผ่านโทรศัพท์มือถือเนื่องจากสามารถสังเกตเห็นน้ำ อารมณ์ หรือความรู้สึกของพ่อแม่ ที่นำมาสู่ความใกล้ชิด ความอบอุ่นใจ และความเข้าใจกันอย่างแท้จริง

การสื่อสารในครอบครัวแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

แม้ว่าการสื่อสารระหว่างเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่ส่วนใหญ่จะเป็นแบบเห็นหน้าค่าตา แต่ผลจากการศึกษาก็พบว่าเนื่องจากสภาพทางสังคมเศรษฐกิจที่เสื่อมทรามลง ทำให้พ่อแม่ต้องคอยเป็นห่วงเป็นกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของลูก จึงเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนเกิดการพกพาโทรศัพท์มือถือเมื่อออกไปไหนมาไหนนอกบ้าน

ในแต่ละวันการสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นช่วงเย็นภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนเลิกเรียน โดยเด็กและเยาวชนจะโทรศัพท์หาพ่อแม่เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้แก่ นัดหมายเวลาหรือสถานที่ที่จะให้พ่อแม่มารับที่โรงเรียน นัดหมายสถานที่ที่จะไปพบเจอพ่อแม่เพื่อเดินทางกลับบ้านพร้อมกัน สอบถามพ่อแม่ว่าต้องการอะไรหรือไม่ เป็นต้น

แม้ว่าเด็กและเยาวชนจะไม่ค่อยมีการติดต่อสื่อสารกับพ่อแม่ในช่วงกลางวันหรือช่วงเวลาที่กำลังเรียนหนังสืออยู่ที่โรงเรียน แต่ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าก็มีบ้างบางวันที่เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องโทรหาพ่อแม่เพื่อขอความช่วยเหลือในเรื่องที่เร่งด่วน เช่น เมื่อเกิดเจ็บป่วย เมื่อลืมการบ้านหรือของไว้ที่บ้าน เป็นต้น โดยเด็กและเยาวชนจะโทรหาพ่อแม่ในช่วงเวลาพักเรียนหรือช่วงเวลาที่เด็กและเยาวชนรู้ว่าพ่อแม่จะสะดวกหรือว่างพูดคุยกับพวกเขา

“ก็มีบ้างที่โทรหาแม่ตอนกลางวันเพราะปวดท้อง แม่ก็บอกให้ไปห้องพยาบาล” (มนัสชนก โต๊ะอาจ, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2553)

ส่วนครอบครัวที่พ่อแม่ออกไปขายของตามตลาดนัดหรือทำงานเป็นกะ ทำให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถพูดคุยกับพ่อแม่เมื่อกลับมาบ้านได้ โทรศัพท์มือถือจึงเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่ในขณะที่ต่างคนต่างอยู่กันคนละสถานที่

“กับแม่ บางทีจะเข้างานกะเย็น ก็ต้องคุยกันทางโทรศัพท์มือถือ แม่ก็จะถามว่าอยู่ไหน ทำอะไร กินข้าวแล้วยัง ประมานนี้แหละครับ ถามไถ่ความเป็นอยู่กัน” (ปฎิภาณ ลิ้มกวีรัตนวาทิ, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2553)

นอกจากการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบว่าเด็กและเยาวชนบางคนจะใช้โทรศัพท์มือถือเป็นสื่อกลางเพื่อบอกพ่อแม่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำผิด เช่น ทำเงินหาย แอบไปเล่นคอมพิวเตอร์ที่ร้านเกม เป็นต้น โดยเห็นว่าจะได้มีเวลาเตรียมตัวเตรียมใจก่อนที่จะเจอหน้าพ่อแม่ หรือรู้สึกอึดอัดใจหากไม่ได้โทรบอกพ่อแม่เดี๋ยวนั้น ขณะที่เด็กและเยาวชนบางคนก็เลือกที่จะส่งข้อความให้กับพ่อแม่ โดยเห็นว่าเป็นความผิดที่หนักหรือร้ายแรง จึงไม่กล้าบอกต่อหน้าพ่อแม่

“มีอยู่ครั้งหนึ่งทำเงินหายที่โรงเรียน ก็เลยรีบโทรบอกพ่อแม่เพื่อให้พ่อแม่โทรบอกแม่ก่อนที่จะกลับมาบอกแม่ที่บ้าน” (รัตนมน ทรัพย์รุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2553)

“ถ้าทำผิดหนักๆ ทำแก้วแตกซึ่งเป็นแก้วที่แม่รัก จะไม่กล้าบอกพ่อแม่ตรงๆ ก็จะส่งข้อความบอก เพราะกลัวโดนหนักถ้าบอกต่อหน้า” (มนัสชนก โต้ะอาจ, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2554)

“มีอยู่วันหนึ่ง แม่เลิกงานเร็ว แม่ก็โทรหาผมว่าอยู่ไหน ผมก็บอกแม่ว่ากำลังกลับบ้าน แต่จริงๆ แล้วผมเล่นคอมอยู่ร้านเกม แม่ก็เลยบอกว่างั้นมาเจอกันเลยจะได้กลับบ้านพร้อมกัน ผมก็บอกแม่ว่าไม่ต้องรอไปก่อนเลย แม่ก็บอกว่าจะรอ ผมก็บอกแม่ว่าไม่ต้องรอ แล้วแม่ก็ถามผมไปถามผมมาจนผมต้องบอกแม่ว่าอยู่ร้านเกม แม่ก็เลยบอกว่ารีบมาเดี๋ยวนี้เลยนะ ไม่งั้นจะฟ้องพ่อ ผมก็เลยบอกแม่ว่าได้แต่แม่อย่าบอกพ่อนะ แม่ก็บอกเออเออ สุดท้ายพอมเจอพ่อ พ่อก็บอกว่ารู้นะว่าไปร้านเกมมา ผมก็ไม่พูดอะไร ก็ทำเฉยๆ” (คนุพล แซ่จิ่ง, สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2553)

ส่วนคอมพิวเตอร์ ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าเด็กและเยาวชนบางคนมีการพูดคุยกับพ่อแม่ทางออนไลน์ โดยเด็กและเยาวชนจะให้พ่อแม่เป็นผู้เฝ้ามาหาก่อนเพื่อจะได้รู้ว่าพ่อแม่สะดวกหรือว่างที่จะพูดคุยกับพวกเขาแล้ว

“กับพ่อแม่ ก็มีเฝ้ากันบ้าง แต่ต้องให้เค้าเฝ้ามาก่อน เพราะไม่แน่ใจว่าเค้าว่างหรือเปล่า” (มนัสชนก โต้ะอาจ, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2554)

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ส่งผลต่อการสื่อสารในครอบครัว

ผลจากการศึกษาพบว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทคอมพิวเตอร์ไม่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว ทั้งนี้ เนื่องจากการใช้คอมพิวเตอร์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่ส่วนใหญ่เป็นการขอหรือให้ความช่วยเหลือต่อกัน เช่น ลูกให้พ่อแม่ช่วยทำตารางหรือกราฟให้ พ่อแม่ให้ลูกช่วยพิมพ์งานหรือหาข้อมูลบางอย่างให้ เป็นต้น รวมทั้ง การดูหนัง การดูรูปภาพ หรือการดูคลิปวิดีโอด้วยกัน

อีกทั้ง จากที่เด็กและเยาวชนไม่เกิดการใช้คอมพิวเตอร์กับพ่อแม่ ประกอบกับ พ่อแม่บางคนใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็นหรือไม่ถนัดใช้คอมพิวเตอร์ ทำให้เด็กและเยาวชนจึงเกิดการใช้เวลาอยู่กับคอมพิวเตอร์ตามลำพังคนเดียวมากกว่าพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับพ่อแม่ ดังเช่นผลจากการสัมภาษณ์ที่พบว่า แม้ว่าเด็กและเยาวชนจะพยายามส่งข้อความให้กับพ่อแม่ในโอกาสพิเศษหรือเพื่อแสดงความรักความห่วงใยต่อพ่อแม่ แต่พ่อแม่ก็ไม่เกิดการโต้ตอบกลับมา

“หนูจะส่งข้อความและการคิดให้กับพ่อแม่ในวันเกิด” (รัตนมน ทรัพย์รุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2553)

“ก็มีบ้างที่หนูจะส่งข้อความหาพ่อเวลาที่พ่อไปต่างจังหวัด” (นันทน์ลิน
วรรณพาทูล, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2553)

จากที่พ่อแม่ใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็น ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการใช้คอมพิวเตอร์กับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ โดยเด็กและเยาวชนจะใช้ช่องทางต่างๆ ได้แก่ ทางออนไลน์ ทางอีเมล และทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook เพื่อติดต่อพูดคุยกับเพื่อนในเรื่องต่างๆ เช่น การเรียน การบ้าน การทำรายงาน การรับ-ส่งไฟล์งานให้แกกัน การพูดคุยเล่น และการนัดหมายไปเที่ยวกัน เป็นต้น อีกทั้ง เด็กและเยาวชนก็เห็นว่าการพูดคุยทางออนไลน์จะประหยัดเงินและสะดวกรวดเร็วมากกว่าโทรศัพท์มือถือ

4.2.3.3 กฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

การศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่แบ่งออกเป็นความคิดเห็นต่อกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว และการมีกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว อันได้แก่ การควบคุมดูแลการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้เหมาะสม การจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน และการให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อกัน

ตารางที่ 4.43 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจำแนกตามความคิดเห็นต่อกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

กฎระเบียบแบบแผน		ความคิดเห็น		รวม	
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	(คน)	ร้อยละ
พ่อแม่และผู้ปกครองต้องคอยกำกับ ควบคุม ดูแล การใช้สื่อใหม่ของลูกให้เหมาะสม	จำนวน	190	11	201	100.0
	ร้อยละ	94.5	5.5		
พ่อแม่และผู้ปกครองต้องจำกัดเวลาหรือขอบเขต การใช้สื่อใหม่ของลูก	จำนวน	169	32	201	100.0
	ร้อยละ	84.1	15.9		
สมาชิกครอบครัวต้องเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน	จำนวน	190	11	201	100.0
	ร้อยละ	94.5	5.5		
สมาชิกครอบครัวต้องให้คำแนะนำการใช้สื่อใหม่ต่อกัน	จำนวน	193	8	201	100.0
	ร้อยละ	96.0	4.0		

จากตารางที่ 4.43 ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว อันได้แก่ สมาชิกครอบครัวต้องให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อกัน ร้อยละ 96.0 พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องคอยกำกับ ควบคุม ดูแลการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกครอบครัวให้เหมาะสม ร้อยละ 95.4 สมาชิกครอบครัวต้องเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน ร้อยละ 95.4 และพ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกครอบครัว ร้อยละ 84.1 ตามลำดับ

อีกทั้ง ผลจากการสำรวจก็พบความคิดเห็นเพิ่มเติมของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว ได้แก่ การห้ามใช้สื่อใหม่ในเวลากลางคืน การใช้สื่อใหม่ให้เป็นเวลา และการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเปิดโอกาสให้สมาชิกครอบครัวได้เรียนรู้สื่อใหม่ด้วยตนเอง

ตารางที่ 4.44 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนจำแนกตามการมีกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

กฎระเบียบแบบแผน		การมีกฎในครอบครัว		รวม	
		มี	ไม่มี	(คน)	ร้อยละ
พ่อแม่และผู้ปกครองต้องคอยกำกับ ควบคุม ดูแลการใช้สื่อใหม่ของคุณให้เหมาะสม	จำนวน	186	15	201	100.0
	ร้อยละ	92.5	7.5		
พ่อแม่และผู้ปกครองต้องจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้สื่อใหม่ของคุณ	จำนวน	163	38	201	100.0
	ร้อยละ	81.1	18.9		
สมาชิกครอบครัวต้องเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน	จำนวน	168	33	201	100.0
	ร้อยละ	83.6	16.4		
สมาชิกครอบครัวต้องให้คำแนะนำการใช้สื่อใหม่ต่อกัน	จำนวน	184	17	201	100.0
	ร้อยละ	91.5	8.5		

จากตารางที่ 4.44 ผลจากการศึกษาก็พบว่าในครอบครัวของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะมีกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ อันได้แก่ พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีการกำกับ ควบคุม ดูแลการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกครอบครัวให้เหมาะสม ร้อยละ 92.5 สมาชิกครอบครัวมีการให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยี สื่อใหม่ต่อกัน ร้อยละ 91.5 สมาชิกครอบครัวมีการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน ร้อยละ 83.6 และพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีการจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของสมาชิกครอบครัว ร้อยละ 81.1 ตามลำดับ

อีกทั้ง ผลจากการสำรวจก็พบการมีภาวะเบียบอื่นๆ ในครอบครัวของเด็กและเยาวชน ได้แก่ การไม่ให้ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ตามลำพังคนเดียว การทำตัวให้พ่อแม่ไว้วางใจในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ และการตระหนักถึงความเหมาะสมของเวลาในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

นอกจากการสำรวจ ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบว่าเด็กและเยาวชนจะต้องใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ภายใต้กฎระเบียบของพ่อแม่

ส่วนโทรศัพท์มือถือ เด็กและเยาวชนจะต้องเติมเงินค่าโทรศัพท์เอง ซึ่งเงินค่าโทรศัพท์นี้เป็นเงินจากค่าอาหารหรือค่าขนมที่พ่อแม่ให้เด็กและเยาวชนเป็นรายวันหรือรายสัปดาห์ รวมทั้ง เด็กและเยาวชนบางคนจะ โคนพ่อแม่หิยโทรศัพท์มือถือไปเปิดดูข้อมูลต่างๆ เช่น ค่าโทรศัพท์ ประวัติการโทรศัพท์เข้า-ออก เป็นต้น

ส่วนของคอมพิวเตอร์พีซี ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนจะถูกพ่อแม่คอยควบคุมดูแลหรือสอดส่องพฤติกรรมการใช้คอมพิวเตอร์อยู่เสมอด้วยวิธีการต่างๆ เช่น กำหนดวันหรือเวลาในการใช้แต่ละวัน คอยแอบมองดูว่าทำอะไรอยู่ หรือพูดห้ามปรามหรือตักเตือนขึ้นมาทันทีหากพบว่กำลังใช้ไม่เหมาะสม

จากที่พ่อแม่มีการตั้งกฎระเบียบต่างๆดังกล่าวข้างต้น ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะเข้าใจถึงเหตุผลว่าพ่อแม่ต้องการปลูกฝังหรือสอนให้พวกเขาใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างถูกต้องเหมาะสมและเท่าทันผู้อื่น แม้ว่าผลจากการสัมภาษณ์จะพบว่าเด็กและเยาวชนบางคนจะแสดงอาการหรือปฏิกิริยาที่ไม่ดีกับพ่อแม่ก็ตาม เช่น งอนไม่พูดจา พูดถกเถียง กระทบกระทั่งปิดคอมพิวเตอร์ เดินหนีออกจากบ้านไปร้านเกม ไม่เชื่อฟัง แสดงอารมณ์หงุดหงิดใส่พ่อแม่ เป็นต้น

4.2.3.4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่และการแก้ไข การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคของเด็กและเยาวชนในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่และการแก้ไข แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 1) ปัญหาหรืออุปสรรคของเด็กและเยาวชนและการแก้ไข
- 2) ปัญหาหรืออุปสรรคของสมาชิกอื่นในครอบครัวและการแก้ไข

1) ปัญหาหรืออุปสรรคของเด็กและเยาวชนและการแก้ไข

จากตารางที่ 4.45 ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชน อายุ 11-18 ปี จำนวน 82 คน ร้อยละ 40.8 ประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยแบ่งออกเป็น ผู้หญิง จำนวน 53 คน และผู้ชาย จำนวน 29 คน

ตารางที่ 4.45 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

บุคคล	ประสบปัญหา		ไม่ประสบปัญหา		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
เด็กผู้หญิง	53	38.4	85	61.6	138	100.0
เด็กผู้ชาย	29	46.0	34	54.0	63	100.0
รวม	82	40.8	119	59.2	201	100.0

จากตารางที่ 4.46 ผลจากการศึกษาพบว่าประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่เด็กและเยาวชนประสบปัญหามากที่สุดคือโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 74.4 รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์พีซี ร้อยละ 35.4 คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ร้อยละ 20.7 คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา ร้อยละ 7.3 และ โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา ร้อยละ 7.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.46 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อใหม่

ประเภทเทคโนโลยีสื่อใหม่	ประสบปัญหา		ไม่ประสบปัญหา		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
โทรศัพท์มือถือ	61	74.4	21	25.6	82	100.0
คอมพิวเตอร์พีซี	29	35.4	53	64.6	82	100.0
คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก	17	20.7	65	79.3	82	100.0
คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	6	7.3	76	92.7	82	100.0
โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	6	7.3	76	92.7	82	100.0

ตารางที่ 4.47 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับปัญหาของเด็ก และเยาวชนในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

ปัญหา		ระดับปัญหา				ไม่พบปัญหา	Mean	S.D.	ระดับปัญหา	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด					
ไม่ชอบสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	6	15	29	16	18	1.70	1.20	น้อย	2
	ร้อยละ	7.1	17.9	34.5	19.0	21.4				
ใช้สื่อใหม่ไม่เป็น	จำนวน	4	10	24	19	27	1.34	1.18	น้อยที่สุด	7
	ร้อยละ	4.8	11.9	28.6	22.6	32.1				
ไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	4	18	24	24	14	1.69	1.12	น้อย	3
	ร้อยละ	4.8	21.4	28.6	28.6	16.7				
หลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	5	12	27	21	19	1.55	1.16	น้อยที่สุด	6
	ร้อยละ	6.0	14.3	32.1	25.0	22.6				
ไม่กล้าแสดงออกผ่านสื่อใหม่	จำนวน	5	17	21	22	19	1.60	1.21	น้อยที่สุด	5
	ร้อยละ	6.0	20.2	25.0	26.2	22.6				
รู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	10	22	19	22	11	1.97	1.24	น้อย	1
	ร้อยละ	11.9	26.2	22.6	26.2	13.1				
รู้สึกขัดเงินในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	4	18	21	25	16	1.63	1.15	น้อย	4
	ร้อยละ	4.8	21.4	25.0	29.8	19.0				

จากตารางที่ 4.47 ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนจะประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ค่อนข้างน้อยถึงน้อยที่สุด โดยปัญหาที่เด็กและเยาวชนประสบค่อนข้างน้อย ได้แก่ รู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.97) ไม่ชอบสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.70) ไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.69) และรู้สึกขัดเงินในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.63) ตามลำดับ

ส่วนปัญหาที่เด็กและเยาวชนประสบน้อยที่สุด ได้แก่ ไม่กล้าแสดงออกผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.60) หลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.55) และใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น (Mean=1.34) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.48 จำนวนและร้อยละของแนวทางที่สมาชิกครอบครัวใช้แก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน

แนวทางแก้ไขปัญหา	ใช่		ไม่ใช่		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้สื่อใหม่	61	72.6	23	27.4	84	100.0
บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานสื่อใหม่	47	56.0	37	44.0	84	100.0
เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้ากัน	19	22.6	65	77.4	84	100.0
ใช้สื่อใหม่กับคุณเท่าที่จำเป็น	43	51.2	41	48.8	84	100.0
ใช้สื่อใหม่กับคุณมากยิ่งขึ้น	19	22.6	65	77.4	84	100.0
ไม่ได้ช่วยแก้ไข้ปัญหา	8	9.5	76	90.5	84	100.0

จากตารางที่ 4.48 ผลจากการศึกษาพบแนวทางที่สมาชิกครอบครัวใช้แก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน ได้แก่ ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ คิดเป็นร้อยละ 72.6 บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อใหม่ คิดเป็นร้อยละ 56.0 ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เท่าที่จำเป็น คิดเป็นร้อยละ 51.2 ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 22.6 เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้าค่าตา คิดเป็นร้อยละ 22.6 และไม่ได้ช่วยแก้ไข้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 9.5 ตามลำดับ

2) ปัญหาหรืออุปสรรคของสมาชิกอื่นในครอบครัวและการแก้ไข

จากตารางที่ 4.49 ผลจากการศึกษาพบว่ามีเด็กและเยาวชน จำนวน 77 คน ร้อยละ 38.3 ประสบปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกอื่นในครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยแบ่งออกเป็นผู้หญิง จำนวน 44 คน และผู้ชาย จำนวน 33 คน

ตารางที่ 4.49 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนที่พบปัญหาของสมาชิกครอบครัว

บุคคล	พบปัญหา		ไม่พบปัญหา		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
เด็กผู้หญิง	44	31.9	94	68.1	138	100.0
เด็กผู้ชาย	33	52.4	30	47.6	63	100.0
รวม	77	38.3	124	61.7	201	100.0

ตารางที่ 4.50 จำนวนและร้อยละของสมาชิกครอบครัวที่เด็กและเยาวชนพบปัญหา

สมาชิกครอบครัว	ที่พบปัญหา		ที่ไม่พบปัญหา		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
พ่อ	33	42.9	44	57.1	77	100.0
แม่	53	68.8	24	31.2	77	100.0
พี่ชาย	7	9.1	70	90.9	77	100.0
พี่สาว	5	6.5	72	93.5	77	100.0
น้องชาย	4	5.2	73	94.8	77	100.0
น้องสาว	7	9.1	70	90.9	77	100.0

จากตารางที่ 4.50 ผลจากการสำรวจพบว่าสมาชิกในครอบครัวที่เด็กและเยาวชนพบว่าประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่มากที่สุดคือแม่ คิดเป็นร้อยละ 68.8 รองลงมาได้แก่ พ่อ ร้อยละ 42.9 พี่ชาย ร้อยละ 9.1 น้องสาว ร้อยละ 9.1 พี่สาว ร้อยละ 6.5 และน้องชาย ร้อยละ 5.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.51 จำนวนและร้อยละของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สมาชิกครอบครัวประสบปัญหา

ประเภทเทคโนโลยีสื่อใหม่	ที่ประสบปัญหา		ที่ไม่ประสบปัญหา		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
โทรศัพท์มือถือ	57	74.0	20	26.0	77	100.0
คอมพิวเตอร์พีซี	29	37.7	48	62.3	77	100.0
คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก	14	18.2	63	81.8	77	100.0
คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	4	5.2	73	94.8	77	100.0
โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา	3	3.9	74	96.1	77	100.0

จากตารางที่ 4.51 ผลจากการสำรวจพบว่าประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สมาชิกอื่นในครอบครัวจะประสบปัญหามากที่สุดคือโทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 74.0 รองลงมาได้แก่คอมพิวเตอร์พีซี ร้อยละ 37.7 คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ร้อยละ 18.2 คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา ร้อยละ 5.2 และโทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา ร้อยละ 3.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.52 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับปัญหาของ สมาชิกครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

ปัญหา		ระดับปัญหา				ไม่พบ ปัญหา	Mean	S.D.	ระดับ ปัญหา	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด					
ไม่ชอบสื่อสารผ่าน สื่อใหม่	จำนวน	9	17	29	10	14	1.96	1.23	น้อย	2
	ร้อยละ	11.4	21.5	36.7	12.7	17.7				
ใช้สื่อใหม่ไม่เป็น	จำนวน	4	24	29	8	14	1.94	1.15	น้อย	3
	ร้อยละ	5.1	30.4	36.7	10.1	17.7				
ไม่คุ้นเคยกับการสื่อสาร ผ่านสื่อใหม่	จำนวน	5	29	21	9	15	2.00	1.22	น้อย	1
	ร้อยละ	6.3	36.7	26.6	11.4	19.0				
หลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่าน สื่อใหม่	จำนวน	5	10	30	16	18	1.59	1.16	น้อยที่สุด	7
	ร้อยละ	6.3	12.7	38.0	20.3	22.8				
ไม่กล้าแสดงออกผ่าน สื่อใหม่	จำนวน	4	16	25	17	17	1.65	1.17	น้อย	6
	ร้อยละ	5.1	20.3	31.6	21.5	21.5				
รู้สึกถึงช่องว่างในการ สื่อสารผ่านสื่อใหม่	จำนวน	9	23	17	13	17	1.92	1.33	น้อย	4
	ร้อยละ	11.4	29.1	21.5	16.5	21.5				
รู้สึกขัดใจในการสื่อสาร ผ่านสื่อใหม่	จำนวน	5	21	24	11	18	1.79	1.24	น้อย	5
	ร้อยละ	6.3	26.6	30.4	13.9	22.8				

จากตารางที่ 4.52 ผลจากการศึกษาพบว่าสมาชิกอื่นในครอบครัวจะประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ค่อนข้างน้อยถึงน้อยที่สุด โดยปัญหาที่สมาชิกในครอบครัวประสบค่อนข้างน้อย ได้แก่ ไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=2.00) ไม่ชอบสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.96) ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น (Mean=1.94) รู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.92) รู้สึกขัดใจในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.79) และไม่กล้าแสดงออกผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.65) ตามลำดับ

ส่วนปัญหาที่สมาชิกในครอบครัวประสบน้อยที่สุดคือหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (Mean=1.59)

ตารางที่ 4.53 จำนวนและร้อยละของแนวทางที่เด็กและเยาวชนใช้แก้ไขปัญหาของสมาชิกครอบครัว

แนวทางแก้ไขปัญหา	ใช้		ไม่ใช้		รวม	
	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้สื่อใหม่	55	69.6	24	30.4	79	100.0
บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานสื่อใหม่	59	73.4	21	26.6	79	100.0
เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้ากัน	15	19.0	64	81.0	79	100.0
ใช้สื่อใหม่กับคุณเท่าที่จำเป็น	28	35.4	51	64.6	79	100.0
ใช้สื่อใหม่กับคุณมากยิ่งขึ้น	21	26.6	58	73.4	79	100.0
ไม่ได้ช่วยแก้ไข้ปัญหา	7	8.9	72	91.1	79	100.0

จากตารางที่ 4.53 ผลจากการศึกษาพบแนวทางที่เด็กและเยาวชนใช้แก้ไขปัญหาของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อใหม่ให้กับสมาชิกครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 73.4 ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ร้อยละ 69.6 ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวเท่าที่จำเป็น ร้อยละ 35.4 ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกให้มากขึ้น ร้อยละ 26.6 เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้าค่าตา ร้อยละ 19.0 และไม่ได้ช่วยแก้ไข้ปัญหา ร้อยละ 8.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.54 ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบเพศกับการประสบปัญหาของสมาชิกครอบครัว

ปัญหา	ค่าเฉลี่ยปัญหา		ผลต่างของค่าเฉลี่ย	T-test	p-value
	ชาย	หญิง			
สมาชิกไม่ชอบสื่อสารผ่านสื่อใหม่	1.1905	0.5797	0.6108	3.011	0.003*
สมาชิกใช้สื่อใหม่ไม่เป็น	1.0317	0.6449	0.3868	2.102	0.038*
สมาชิกไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านสื่อใหม่	1.1905	0.6014	0.5891	2.919	0.004*
สมาชิกหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านสื่อใหม่	0.8254	0.5362	0.2892	1.758	0.081
สมาชิกไม่กล้าแสดงออกผ่านสื่อใหม่	0.9048	0.5362	0.3686	2.055	0.042*
สมาชิกรู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่	1.1111	0.5942	0.5169	2.414	0.018*
สมาชิกรู้สึกขัดใจในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่	1.0159	0.5652	0.4507	2.303	0.023*

* The mean difference is significant at the 0.05 level.

จากตารางที่ 4.54 เมื่อเปรียบเทียบเด็กและเยาวชนระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ผลจากการศึกษาพบว่าผู้ชายจะประสบปัญหาของสมาชิกครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่มากกว่าผู้หญิง ดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์เชิงสถิติโดยการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างเพศกับการประสบปัญหาของสมาชิกครอบครัว ซึ่งพบว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ชายกับผู้หญิงจะประสบปัญหาของสมาชิกครอบครัวในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัญหาของสมาชิกครอบครัวที่ผู้ชายจะประสบมากกว่าผู้หญิง ได้แก่ สมาชิกไม่ชอบสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ สมาชิกไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ สมาชิกรู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ สมาชิกรู้สึกขัดเงินในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ สมาชิกใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น และสมาชิกไม่กล้าแสดงออกผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ตามลำดับ

นอกจากการสำรวจ ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบว่าเด็กและเยาวชนจะรู้สึกถึงช่องว่างในการพูดคุยกับพ่อแม่ผ่านโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ เนื่องจากการพูดคุยทางโทรศัพท์มือถือทำให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถมองเห็นหน้าและรับรู้ถึงอารมณ์ ความรู้สึก หรือปฏิกิริยาที่แท้จริงของพ่อแม่ได้

อีกทั้ง เด็กและเยาวชนก็เห็นว่าปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่วนใหญ่จะเกิดจากพ่อแม่ ทั้งนี้ เนื่องจากพ่อแม่ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็นหรือไม่ถนัดใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่โดยวิธีอื่นนอกจากการพูดคุย เช่น รับ-ส่งข้อความ ค้นหาข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต พูดคุยทางออนไลน์ เป็นต้น

แม้ว่าบางครั้งเด็กและเยาวชนพยายามที่จะบอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานต่างๆ ให้กับพ่อแม่ เช่น การรับ-ส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือ การเปิดดูรูปภาพในคอมพิวเตอร์ การเข้าอินเทอร์เน็ต เป็นต้น แต่พ่อแม่ก็ปฏิเสธที่จะรับรู้หรือเรียนรู้จากเด็กและเยาวชนโดยหยิบยกข้ออ้างต่างๆ เช่น กลัวทำงานของลูกในคอมพิวเตอร์หาย อ่านคำสั่งในโทรศัพท์มือถือไม่รู้เรื่อง พิมพ์ข้อความไม่เป็น กดคำสั่งไม่เป็น เป็นต้น

4.2.4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

การศึกษาเกี่ยวกับผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.2.4.1 ผลทางการสื่อสาร

4.2.4.2 ผลทางด้านครอบครัว

4.2.4.1 ผลทางการสื่อสาร

ตารางที่ 4.55 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับผลต่อการสื่อสารในครอบครัวจากการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

ผลกระทบ		ระดับผลกระทบ				ไม่เกิดผลกระทบ	Mean	S.D.	ระดับผลกระทบ	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด					
การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่เป็นช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา	จำนวน	44	82	37	13	25	2.53	1.25	มาก	1
	ร้อยละ	21.9	40.8	18.4	6.5	12.4				
การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่ไม่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา	จำนวน	25	78	57	14	27	2.29	1.18	น้อย	7
	ร้อยละ	12.4	38.8	28.4	7.0	13.4				
การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่ช่วยลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัว	จำนวน	35	72	57	16	21	2.41	1.17	มาก	2
	ร้อยละ	17.4	35.8	28.4	8.0	10.4				
การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกเกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น	จำนวน	29	69	69	10	24	2.34	1.15	น้อย	5
	ร้อยละ	14.4	34.4	34.4	5.0	11.9				
การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกมีการพูดคุยกันมากขึ้น	จำนวน	32	71	62	12	24	2.37	1.18	น้อย	4
	ร้อยละ	15.9	35.3	30.8	6.0	11.9				
การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น	จำนวน	29	78	51	14	29	2.31	1.23	น้อย	6
	ร้อยละ	14.4	38.8	25.4	7.0	14.4				
การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกมีอิสระในการสื่อสารหรือแสดงออกมากยิ่งขึ้น	จำนวน	34	79	45	16	27	2.38	1.24	น้อย	3
	ร้อยละ	16.9	39.3	22.4	8.0	13.4				

จากตารางที่ 4.55 ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนเห็นด้วยมากกับการสื่อสารในครอบครัวผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่เป็นช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา (Mean=2.53) และช่วยลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัว (Mean=2.41)

ส่วนผลกระทบอื่นๆที่เกิดขึ้นแต่ก็ไม่มากนักจากการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ สมาชิกมีอิสระในการสื่อสารหรือแสดงออกมากยิ่งขึ้น (Mean=2.38) สมาชิกมีการพูดคุยกันมากขึ้น (Mean=2.37) สมาชิกเกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น (Mean=2.34) สมาชิกกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น (Mean=2.31) และไม่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา (Mean=2.29) ตามลำดับ

4.2.4.2 ผลทางด้านครอบครัว

ตารางที่ 4.56 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับผลต่อสมาชิกครอบครัวจากการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

ผลกระทบ		ระดับผลกระทบ				ไม่เกิดผลกระทบ	Mean	S.D.	ระดับผลกระทบ	ลำดับที่
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด					
สมาชิกเกิดการใช้สื่อใหม่ด้วยกันอย่างมีความสุข	จำนวน	54	100	25	5	17	2.84	1.11	มาก	1
	ร้อยละ	26.9	49.8	12.4	2.5	8.5				
สมาชิกเกิดการใช้สื่อใหม่ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์	จำนวน	50	91	32	11	17	2.72	1.14	มาก	3
	ร้อยละ	24.9	45.3	15.9	5.5	8.5				
สมาชิกเกิดการเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน	จำนวน	53	88	29	12	19	2.71	1.19	มาก	4
	ร้อยละ	26.4	43.8	14.4	6.0	9.5				
สมาชิกเกิดการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน	จำนวน	61	74	38	11	17	2.75	1.19	มาก	2
	ร้อยละ	30.3	36.8	18.9	5.5	8.5				
สมาชิกเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น	จำนวน	57	74	39	12	19	2.68	1.21	มาก	6
	ร้อยละ	28.4	36.8	19.4	6.0	9.5				
สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น	จำนวน	61	74	35	14	20	2.69	1.25	มาก	5
	ร้อยละ	30.3	35.3	17.4	7.0	10.0				
สมาชิกเกิดการดูแลสุขภาพปลอดภัยในครอบครัวมากยิ่งขึ้น	จำนวน	58	65	45	8	25	2.61	1.28	มาก	7
	ร้อยละ	28.9	32.3	22.4	4.0	12.4				
การดำเนินชีวิตของครอบครัวมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น	จำนวน	69	79	24	10	19	2.84	1.22	มาก	1
	ร้อยละ	34.3	39.3	11.9	5.0	9.5				

จากตารางที่ 4.56 ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนเห็นด้วยมากกว่าการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลทางด้านครอบครัว อันได้แก่ สมาชิกเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยกันอย่างมีความสุข (Mean=2.84) การดำเนินชีวิตของครอบครัวมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น (Mean=2.84) สมาชิกเกิดการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน (Mean=2.75) สมาชิกเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์ (Mean=2.72) สมาชิกเกิดการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน (Mean=2.71) สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น (Mean=2.69) สมาชิกเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น (Mean=2.68) และสมาชิกเกิดการดูแลความปลอดภัยในครอบครัวมากยิ่งขึ้น (Mean=2.61) ตามลำดับ

นอกจากการสำรวจ ผลจากการสัมภาษณ์ก็พบความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ดังนี้

การเป็นตัวเสริมในการติดต่อสื่อสาร

ผลจากการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนเห็นว่า การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากการสื่อสารระหว่างเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นภายในบ้าน

“มือถือไม่ได้ทำให้ครอบครัวคุยกันมากขึ้น มันเป็นแค่ตัวเสริมช่วยในการติดต่อพูดคุยเวลาอยู่ข้างนอก” (มนัสชนก โด๊ะอาจ, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2554)

“มือถือช่วยให้พูดคุยกับครอบครัวก็จริง แต่หากเปรียบเทียบกับคุยต่อหน้าจะน้อยกว่า และถ้าไม่มีมือถือ ก็ไม่เป็นไร คุยกันที่บ้านก็ได้” (ปฎิภาณ ลิ้มกวีรัตนวาทิ, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2554)

การเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ลดน้อยลง

จากที่เด็กและเยาวชนใช้เวลาอยู่กับคอมพิวเตอร์เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น พิมพ์งาน ทำรายงาน ค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เล่นเกม เป็นต้น เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งยอมรับว่าส่งผลให้พวกเขาใช้เวลาพูดคุยหรือทำกิจกรรมกับพ่อแม่ลดลง

“ผลเสียของการเอาเวลาไปยุ่งอยู่กับคอมพิวเตอร์คือเวลาที่ได้พูดคุยกับครอบครัวน้อยลง” (วรรณฤดี วรวิษญาวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2553)

สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ซึ่งพบว่าเด็กและเยาวชนบางคนก็เห็นว่าการสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือกลับทำให้พวกเขาารู้สึกห่างเหินจากพ่อแม่

“การพูดคุยผ่านโทรศัพท์มือถือทำให้รู้สึกห่างเหินจากพ่อแม่เพราะไม่ได้สัมผัสกัน และรู้สึกไม่ค่อยอบอุ่นเพราะไม่เห็นหน้ากัน (รัตนมน ทรัพย์รุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2554)

ผลกระทบทางด้านอื่นๆ

นอกจากผลกระทบดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผลจากการสัมภาษณ์ก็พบว่าการใช้เทคโนโลยีใหม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพของเด็กและเยาวชนอันเป็นผลมาจากการใช้สื่อใหม่อย่างไม่เหมาะสม ได้แก่ สายตาสั้น ปวดตา แสบตา อ่อนเพลีย ปวดหัว สมองล่า หลังค่อม ปวดหูหรือเจ็บหู เป็นต้น

อีกทั้ง ผลจากการศึกษาก็พบผลกระทบทางด้านอื่นๆ ได้แก่ ทางด้านค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ค่าโทรศัพท์ และค่าอุปกรณ์เสริมต่างๆ ทางด้านการเรียน เช่น ตื่นสาย ไปโรงเรียนสาย และงอแงไม่อยากไปโรงเรียน และทางด้านอารมณ์หรือความรู้สึก เช่น การยึดติดอยู่กับสื่อใหม่ และความรู้สึกเบื่อหน่ายสื่อใหม่

“ตอนนี้เบื่อคอมพิวเตอร์เพราะไม่รู้ว่าจะใช้มันทำอะไรแล้ว” (จตุรงค์ ราชฤทธิ์, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2553)

“บางทีเปิดคอมพิวเตอร์แล้วรู้สึกเบื่อ เพราะไม่รู้จะเล่นอะไรแล้ว” (รัตนมน ทรัพย์รุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2553)

บทที่ 5

บทสรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อตอบปัญหาของการวิจัย ดังนี้

1. มีเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทใดบ้างที่สมาชิกใช้ในครอบครัว
2. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
3. สมาชิกใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในการสื่อสารในครอบครัวอย่างไร
4. การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลอย่างไรกับครอบครัว

การศึกษาเชิงปริมาณใช้วิธีการสำรวจโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกครอบครัวเดี่ยว จำนวน 403 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ พ่อแม่หรือผู้ปกครอง จำนวน 202 คน และเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 201 คน

การศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกทั้งหมด 35 คน จากครอบครัวเดี่ยว จำนวน 15 ครอบครัว โดยแต่ละครอบครัวทำการสัมภาษณ์สมาชิกอย่างน้อยจำนวน 2 คน ได้แก่ พ่อหรือแม่ และลูกอายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา และผลจากการสัมภาษณ์สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ตามช่วงรายได้ของพ่อแม่ที่ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 รายได้น้อยกว่า 15,001 บาท จำนวน 5 ครอบครัว
- กลุ่มที่ 2 รายได้ระหว่าง 15,001- 25,000 บาท จำนวน 5 ครอบครัว
- กลุ่มที่ 3 รายได้มากกว่า 25,00 บาท จำนวน 5 ครอบครัว

5.1 สรุปผลการศึกษา

การสรุปผลการศึกษาแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทางประชากรและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

5.1.2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

5.1.3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

5.1.4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

5.1.1 ข้อมูลทางประชากรและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ผลจากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสามารถสรุปข้อมูลทางประชากรและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวได้ดังนี้

ข้อมูลทางประชากรจากการสำรวจ

ผลจากการสำรวจกลุ่มพ่อแม่หรือผู้ปกครอง จำนวน 202 คน แบ่งพ่อและแม่ออกเป็นจำนวนอย่างละเท่าๆกัน โดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.0 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.0 ประกอบอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 22.3 มีรายได้หรือเงินค่าใช้จ่ายต่อเดือนระหว่าง 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.7 และจากที่ในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกอยู่ระหว่าง 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 70.3 พ่อแม่หรือผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมีบุตรอย่างน้อย 2 คน แบ่งออกเป็นบุตรชายและบุตรสาวอย่างละ 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 56.9 และ 45.0 ตามลำดับ

ผลจากการสำรวจกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 11-18 ปี จำนวน 201 คน แบ่งออกเป็นผู้หญิง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 68.7 และผู้ชาย จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 โดยเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-16 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.3 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 71.6 และจากที่ในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกอยู่ระหว่าง 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 68.7 เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้จะเป็นลูกสาวหรือลูกชายคนเดียวในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 54.7 และ 47.3 ตามลำดับ

ข้อมูลทางประชากรจากการสัมภาษณ์

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครอบครัวเดี่ยว จำนวน 15 ครอบครัว แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพ่อแม่ จำนวน 15 คน และกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 20 คน สามารถสรุปข้อมูลทางประชากรได้ดังนี้

จากพ่อแม่ที่ทำการสัมภาษณ์ทั้งหมด จำนวน 15 คน แบ่งออกเป็นแม่ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 และพ่อ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 โดยพ่อแม่ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.3 จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46.7 และประกอบอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 26.7 ส่วนรายได้หรือเงินค่าใช้จ่ายต่อเดือนของพ่อแม่สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ น้อยกว่า 15,001 บาท จำนวน 5 คน ระหว่าง 15,001-25,000 บาท จำนวน 5 คน และมากกว่า 25,000 บาท จำนวน 5 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 33.3 อย่างละเท่าๆกัน

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 20 คน แบ่งออกเป็นผู้หญิง จำนวน 7 คน ร้อยละ 35.0 และผู้ชาย จำนวน 13 คน ร้อยละ 65.0 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-16 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.0 และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 55.0

การเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ พ่อแม่หรือผู้ปกครอง และเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 11-18 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่าในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีเทคโนโลยีสื่อใหม่อยู่ประมาณ 4-6 เครื่อง หรือมีส่วนหนึ่งที่สมาชิก 1 คน ต่อ 1 เครื่อง โดยประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่พบว่ามีอยู่ในครัวเรือนมากที่สุดคือ โทรศัพท์มือถือ รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์พีซี โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น พีดีเอโฟน ปาล์มโฟน พ็อคเก็ตพีซีโฟน สมาร์ทโฟน) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก และคอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น พีดีเอ ปาล์ม พ็อคเก็ตพีซี) ตามลำดับ

เนื่องจากสภาพทางสังคมที่เสื่อมทรามลงที่เต็มไปด้วยสิ่งล่อลวงหรือยั่วเย้า ประกอบกับพ่อแม่ต่างต้องออกไปทำงานกันคนละทิศคนละทาง และปล่อยให้ลูกต้องเดินทางไปกลับโรงเรียนด้วยตัวเอง จึงเป็นเหตุให้พ่อแม่เห็นความจำเป็นซื้อเทคโนโลยีสื่อใหม่โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือให้กับสมาชิกครอบครัวเพื่อใช้ติดต่อสื่อสารถึงกัน โดยเฉพาะเมื่อเกิดเหตุเร่งด่วน อีกทั้ง เนื่องจากเด็กและเยาวชนอยู่ในวัยกำลังติดเพื่อน ชอบทำอะไรหรือไปไหนมาไหนตามเพื่อน และอยากเรียนรู้

หรือลองสิ่งใหม่ จึงเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนอยากมีเทคโนโลยีสิ่งใหม่ทั้งโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ติดต่อพูดคุยกับเพื่อนและเพื่อหาความบันเทิง

ส่วนเทคโนโลยีสิ่งใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือ ผลจากการศึกษาพบว่าสมาชิกครอบครัวส่วนใหญ่จะมีโทรศัพท์มือถือใช้ส่วนตัวอย่างน้อยคนละ 1 เครื่อง โดยโทรศัพท์มือถือที่สมาชิกครอบครัวใช้นั้นส่วนใหญ่จะเป็นรุ่นธรรมดาทั่วไป ยกเว้นเด็กและเยาวชนบางคนที่เกิดจากการศึกษาพบว่าจะใช้โทรศัพท์คอมพิวเตอร์

จากที่โทรศัพท์คอมพิวเตอร์เป็นเทคโนโลยีสิ่งใหม่ที่เกิดจากการหลอมรวมกันระหว่างโทรศัพท์กับคอมพิวเตอร์ และก่อให้เกิดความสามารถในการติดต่อพูดคุยทั้งโดยตรงและทางออนไลน์ รวมทั้ง การรับ-ส่งข้อมูล การเข้าอินเทอร์เน็ต การดูหนัง และการฟังเพลง เป็นต้น ทำให้เด็กและเยาวชนอยากมีโทรศัพท์คอมพิวเตอร์มากกว่าโทรศัพท์มือถือแบบธรรมดา ขณะที่พ่อแม่ไม่เห็นความจำเป็นใช้โทรศัพท์คอมพิวเตอร์เนื่องจากมีราคาค่อนข้างแพง และส่วนใหญ่การติดต่อสื่อสารในครอบครัวจะเน้นการโทรศัพท์พูดคุยกันมากกว่าอย่างอื่น

ส่วนเทคโนโลยีสิ่งใหม่ประเภทคอมพิวเตอร์ ผลจากการศึกษาพบว่าในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีคอมพิวเตอร์พีซีอยู่ 1 เครื่อง ซึ่งจะถูกจัดวางไว้ที่บริเวณชั้นล่างของบ้าน เช่น ห้องนั่งเล่น ห้องทำงาน ห้องโถง ส่วนกลางของบ้าน บริเวณทางขึ้น-ลงบันไดบ้าน เป็นต้น ทั้งนี้ พ่อแม่เห็นว่าเพื่อที่สมาชิกในครอบครัวสามารถมาใช้คอมพิวเตอร์ได้ บริเวณดังกล่าวเหมาะแก่การถ่ายเทของอากาศหรือการระบายความร้อนจากเครื่องคอมพิวเตอร์ และพ่อแม่สามารถคอยควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนให้ใช้คอมพิวเตอร์อย่างเหมาะสมได้

ส่วนคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ผลจากการศึกษาพบว่าในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างจะมีคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กอยู่ค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ เนื่องจากพ่อแม่เห็นว่าคอมพิวเตอร์พีซีอยู่ในครัวเรือนแล้ว ส่วนครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ผลจากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นพ่อแม่ที่ใช้คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเนื่องจากก่อให้เกิดความสะดวกพกพาระหว่างที่ทำงานกับที่บ้าน ประกอบกับ จากที่เด็กและเยาวชนจะต้องใช้คอมพิวเตอร์พีซีทำการบ้านหรือพิมพ์รายงาน พ่อแม่จึงเห็นความจำเป็นแยกใช้คอมพิวเตอร์กันคนละเครื่องเพื่อป้องกันการสูญหายของงาน

5.1.2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว แบ่งการวิเคราะห์ปัจจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

5.1.2.1 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

1) ความต้องการทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของสมาชิกครอบครัว ได้แก่ การติดต่อพูดคุยกันตลอดเวลา การเป็นช่องทางในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว การทำงานหรือการเรียน การค้นหาข้อมูลข่าวสาร และการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

2) ความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกของสมาชิกครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความปลอดภัยหรือความอุ่นใจ ความผ่อนคลาย ความเป็นอิสระ และคลายความเหงา

5.1.2.2 ปัจจัยจากภายนอก ประกอบด้วย

1) คุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ ความสะดวกพกพา ราคาถูก การรับ-ส่งอีเมล การท่องอินเทอร์เน็ต การพูดคุยออนไลน์ การรับ-ส่งข้อความ รูปภาพ เสียง การบันทึกข้อความ รูปภาพ เสียง และความบันเทิง (เช่น การฟังเพลง วิทยุ การดูหนัง ทีวี)

2) อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ความทันสมัย ความมีฐานะ และการยอมรับจากสังคม

ตารางที่ 5.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนต่อปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

พ่อแม่	เด็กและเยาวชน
1. การติดต่อพูดคุย	1. ความบันเทิง
2. การค้นหาข้อมูลข่าวสาร	2. การค้นหาข้อมูลข่าวสาร
3. การควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว	3. การติดต่อพูดคุย
4. ความบันเทิง	4. ความทันสมัย
5. ความปลอดภัย	5. ความปลอดภัย

จากตารางที่ 5.1 แม้ว่าผลจากการศึกษาจะพบว่าเด็กและเยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวที่ค่อนข้างสอดคล้องกับพ่อแม่ แต่เด็กและเยาวชนจะเห็นความสำคัญของปัจจัยเหล่านั้นที่แตกต่างจากพ่อแม่

พ่อแม่กับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีี่ใหม่ในครอบครัว

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกต่อการใช้เทคโนโลยีี่ใหม่ในครอบครัว ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอก เนื่องจากปัจจัยภายในจะเน้นการใช้เทคโนโลยีี่ใหม่เพื่อความจำเป็นในการดำเนินชีวิต และเพื่อความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกของสมาชิกครอบครัว

จากที่การดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัว พ่อแม่ส่วนใหญ่จะออกไปทำงานนอกรบ้าน ขณะที่เด็กและเยาวชนออกไปเรียนหนังสือที่โรงเรียน โดยเฉพาะพ่อแม่ที่ประกอบอาชีพค้าขายตามตลาดนัดและที่ทำงานเป็นกะ ทำให้พ่อแม่ไม่สามารถอยู่พูดคุยกับลูกที่บ้านได้ แต่ด้วยคุณสมบัติของเทคโนโลยีี่ใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือที่ก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร ทำให้พ่อแม่กับเด็กและเยาวชนสามารถใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารถึงกันได้ตลอดเวลา

เนื่องจากพ่อแม่มีหน้าที่ในการให้การเลี้ยงดู ให้ความรู้ และให้การอบรมสั่งสอนเด็ก และเยาวชนเพื่อให้เติบโตเป็นสมาชิกที่ดีและมีคุณภาพของสังคม พ่อแม่จึงเห็นความจำเป็นของการมีคอมพิวเตอร์พีซีไว้ภายในบ้านเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถใช้สืบค้นหาข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการเรียนหรือการทำงาน และเนื่องจากปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่างๆมีการนำคอมพิวเตอร์พีซีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในชั้นเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นต้นไป

จากที่พ่อแม่ต้องคอยปกป้องเด็กและเยาวชนเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ประกอบกับ เนื่องจากสภาพทางสังคมที่เสื่อมทรามลง ที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายต่างๆ เช่น การจี้ปล้น การคิดยาเสพติด หรือการหลอกลวง พ่อแม่จึงเห็นความจำเป็นให้เด็กและเยาวชนพกพาโทรศัพท์มือถือไว้กับตัวเพื่อใช้ติดต่อพูดคุยกับพ่อแม่เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ขณะที่พ่อแม่เกิดการ ใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือช่วยในการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชน เพื่อพ่อแม่สามารถรับรู้ได้ถึงความเคลื่อนไหวและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนเมื่ออยู่นอกบ้าน

แม้ว่าพ่อแม่จะเน้นความจำเป็นใช้เทคโนโลยีี่ใหม่เพื่อการดำเนินชีวิตของครอบครัว แต่ผลจากการศึกษาก็พบว่าพ่อแม่จะให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของเทคโนโลยีี่ใหม่โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ทางด้านความบันเทิงต่างๆ โดยพ่อแม่จะยอมปล่อยให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาส่วนหนึ่งเล่นเกม ท่องอินเทอร์เน็ต ดูหนัง หรือฟังเพลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รู้สึกผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียน

เด็กและเยาวชนกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

จากที่เด็กและเยาวชนอยู่ในวัยอยากรู้อยากลองสิ่งใหม่ ผลจากการศึกษาจึงพบว่าเด็กและเยาวชนเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทคอมพิวเตอร์มากกว่าโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ เนื่องจากคุณสมบัติของคอมพิวเตอร์ทางด้านความบันเทิง โดยเฉพาะเกมออนไลน์ ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกสนุกและเพลิดเพลินไปกับการแข่งขันกับเพื่อนทางออนไลน์ อีกทั้ง เนื่องจากเด็กและเยาวชนต้องเรียนหนังสือและเรียนพิเศษตั้งแต่เช้าจนเย็น ความบันเทิงจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนรู้สึกผ่อนคลายความเครียดจากการเรียน

นอกจากความบันเทิง เด็กและเยาวชนมีความจำเป็นใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการพิมพ์งาน และการสืบค้นหาข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ เนื่องจากคอมพิวเตอร์ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนปัจจุบัน

จากที่เด็กและเยาวชนอยู่ในวัยติดเพื่อน เด็กและเยาวชนก็ให้ความสำคัญกับการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการพูดคุยกับเพื่อนทางออนไลน์ ซึ่งเด็กและเยาวชนเห็นว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่ประหยัดกว่าการพูดคุยทางโทรศัพท์มือถือ และในการพูดคุยทางออนไลน์ เด็กและเยาวชนจะมีการนัดหมายเวลากับเพื่อนที่โรงเรียนก่อนที่พวกเขาจะกลับบ้านเปิดคอมพิวเตอร์และออนไลน์ทิ้งไว้เพื่อรอเพื่อนเข้ามาพูดคุยด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการพูดคุยทางออนไลน์ของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะเป็นการพูดคุยเล่นกัน แต่ผลจากการศึกษาก็พบว่า การพูดคุยระหว่างเด็กและเยาวชนกับเพื่อนบางครั้งก็เกี่ยวข้องกับเรื่องการเรียนรู้ เช่น การไต่ถามกันเรื่องบ้านหรือรายงาน การรับ-ส่งไฟล์งานให้แก่กัน เป็นต้น

ส่วนโทรศัพท์มือถือ ผลจากการศึกษาพบว่านอกจากโดยส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนจะมีการสื่อสารกับพ่อแม่ผ่านโทรศัพท์มือถือเพื่อพูดคุยเรื่องราวในชีวิตประจำวันแล้ว เช่น การโทรบอกพ่อแม่ว่าเลิกเรียนแล้ว การนัดหมายเวลาให้พ่อแม่มารับที่โรงเรียน เป็นต้น เด็กและเยาวชนก็เห็นความจำเป็นของโทรศัพท์มือถือเมื่อเกิดเหตุเร่งด่วน เช่น เมื่อเกิดเจ็บป่วยที่โรงเรียน เมื่อต้องกลับบ้านช้า เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อพ่อแม่ได้รับรู้ถึงความเคลื่อนไหวและคลายความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของเด็กและเยาวชน

อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะเพื่อนก็ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่าจากที่เด็กและเยาวชนได้พูดคุยกับเพื่อนหรือรู้ว่าเพื่อนมีเทคโนโลยีสื่อใหม่อะไรกันบ้าง ทำให้เด็กและเยาวชนอยากมีอยากได้สื่อใหม่ตามเพื่อน ทั้งนี้ เพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน อีกทั้งความทันสมัยทำให้เด็กและเยาวชนยุคดิจิทัลจำเป็นต้องเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อให้สามารถทันผู้อื่นหรือทันโลกได้

นอกจากข้อมูลดังกล่าวแล้ว ผลจากการศึกษายังพบความคิดเห็นต่อปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ที่แตกต่างกันระหว่างเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ชายกับผู้หญิง โดยผู้ชายจะเน้นการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความบันเทิง ขณะที่ผู้หญิงจะให้ความสำคัญใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและเพื่อการสืบค้นหาข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการศึกษา

เมื่อเปรียบเทียบอายุของเด็กและเยาวชน ผลจากการศึกษาก็พบปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ระหว่างเด็กและเยาวชนที่มีอายุแตกต่างกัน โดยเด็กโตจะเน้นการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อคลายความเหงา ขณะที่เด็กเล็กจะใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อความสัมพันธ์ในครอบครัว

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคอมพิวเตอร์พีซีกับโทรศัพท์มือถือ ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะเห็นความสำคัญของคอมพิวเตอร์พีซีมากกว่าโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ เนื่องจากเด็กและเยาวชนเห็นว่าคอมพิวเตอร์ช่วยให้พวกเขาสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ เช่น พิมพ์งาน ค้นหาข้อมูลข่าวสาร เล่นเกม ท่องอินเทอร์เน็ต พุดคุยทางออนไลน์ เป็นต้น ขณะที่เด็กและเยาวชนจะใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อการติดต่อพุดคุยกับครอบครัวโดยหลัก ดังนั้น หากไม่มีโทรศัพท์มือถือเด็กและเยาวชนเห็นว่าพวกเขาก็ยังสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารอื่นแทนได้ เช่น โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์สาธารณะ เป็นต้น

5.1.3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

การศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

5.1.3.1 การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

5.1.3.2 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

5.1.3.3 กฏระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

5.1.3.4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่และการแก้ไข

5.1.3.1 การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ผลจากการศึกษาพบว่าการดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัว สมาชิกมีการสื่อสารกัน ทั้งแบบเห็นหน้าค่าตาและแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่โดยมีเป้าหมายที่คล้ายกัน ได้แก่ เพื่อขอหรือให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ หรือความคิดเห็น เพื่อบอกเล่าข้อมูลข่าวสารต่างๆ และเพื่อนัดหมายเรื่องต่างๆ นอกจากนั้น พ่อแม่ต้องการสื่อสารกับเด็กและเยาวชนเพื่อพุดคุยเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ขณะที่เด็กและเยาวชนสื่อสารกับพ่อแม่เพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆและแสดงออกถึงความรักความห่วงใย

การสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตา

จากที่แต่ละวันสมาชิกครอบครัวต่างมีภาระหน้าที่เป็นของตัวเอง ทั้งพ่อและแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านหรือแม่ทำงานบ้านอยู่ที่บ้าน และลูกออกไปเรียนหนังสือที่โรงเรียน ทำให้การสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตาเกิดขึ้นในช่วงเช้าและช่วงเย็น

ในช่วงเช้า การสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนจะเป็นการบอกเล่าเกี่ยวกับตารางเวลาการทำงาน การเรียน หรือการทำกิจกรรมของสมาชิกในครอบครัว ควบคู่ไปกับการรับประทานอาหารเช้าร่วมกันหรือการเดินทางออกจากบ้านไปด้วยกัน ตลอดจนการนัดหมายเวลากันในช่วงเย็นหลังจากสมาชิกต่างเลิกเรียนหรือเลิกงาน ประกอบกับ พ่อแม่จะถามไถ่เรื่องต่างๆเพื่อเตรียมพร้อมเด็กและเยาวชนก่อนไปโรงเรียน เช่น การจัดหนังสือหรืออุปกรณ์การเรียน การพกพาการบ้านไปส่งครูที่โรงเรียน เป็นต้น

ในช่วงเย็นหลังจากสมาชิกครอบครัวกลับมาถึงบ้าน การสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนจะเป็นการบอกเล่า แลกเปลี่ยนหรือสอบถามเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ซึ่งหากเป็นการพูดคุยระหว่างแม่กับลูกก็จะเกี่ยวข้องกับ การเรียน การเป็นอยู่ที่โรงเรียน หรือเรื่องอาหารการกิน หากเป็นการสื่อสารระหว่างพ่อกับลูกก็จะเกี่ยวข้องกับการขอหรือให้ความช่วยเหลือกันเรื่องต่างๆ เช่น พ่อช่วยลูกค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต หรือลูกช่วยพ่อพิมพ์งาน เป็นต้น และหากเป็นการพูดคุยระหว่างลูกกับลูกก็จะเกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือกัน (เช่น พี่ช่วยทำการบ้านหรือรายงานให้น้อง หรือน้องช่วยพิมพ์งานให้พี่) การทำกิจกรรมร่วมกัน (เช่น เล่นเกมออนไลน์) หรือการถกเถียงกันในเรื่องต่างๆ (เช่น ทะเลาะเบาะแว้งเพื่อแย่งกันใช้คอมพิวเตอร์)

นอกจากนั้น สมาชิกครอบครัวอาจมีการพูดคุยกันอันเกิดจากการใช้เวลาทำกิจกรรมหรือกิจกรรมต่างๆด้วยกัน เช่น ทำอาหาร ทานข้าว ดูทีวี ทำงานบ้าน เป็นต้น รวมทั้ง พ่อแม่อาจมีการพูดคุยสอดแทรกเพื่ออบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนในเรื่องต่างๆ โดยหยิบยกข่าวสารหรือตัวอย่างเพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เช่น พ่อหยิบยกข่าวการจี้ปล้นมาสอนให้เด็กและเยาวชนระมัดระวังตัวเรื่องความปลอดภัยเมื่ออยู่นอกบ้าน แม่ชี้ตัวอย่างละครในโทรทัศน์เพื่อปลูกฝังเรื่องศีลธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน เป็นต้น

ผลจากการศึกษาพบว่าทั้งพ่อแม่และเด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตาที่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวสามารถสังเกตสีหน้า อารมณ์ หรือพฤติกรรมของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ประกอบกับ การได้ยินเสียงหรือน้ำเสียงช่วยให้สมาชิกครอบครัวสามารถรับรู้ได้ถึงความรู้สึกที่แท้จริงของอีกฝ่ายหนึ่ง ที่จะนำมาสู่ความใกล้ชิด ความอบอุ่นใจ และความเข้าใจกันอย่างแท้จริง

5.1.3.2 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สมาชิกใช้ในครอบครัวมากที่สุดคือโทรศัพท์มือถือ รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์พีซี โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น พีดีเอ โฟน ปาล์ม โฟน พ็อคเก็ตพีซี โฟน) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก และคอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น พีดีเอ ปาล์ม พ็อคเก็ตพีซี)

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวโดยเฉลี่ยวันละ 4-6 ครั้ง ช่วงเวลาที่พ่อแม่ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวมากที่สุดคือเมื่ออยู่ที่บ้านและที่ทำงาน และสมาชิกครอบครัวที่พ่อแม่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยมากที่สุดคือลูกสาว

พ่อแม่เกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างมากเพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ นัดหมายในเรื่องต่างๆ พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว แสดงความรักหรือความห่วงใย ความใกล้ชิดสนิทสนม ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ และพูดคุยในเรื่องที่ตนเองทำผิดพลาดตามลำดับ

ขณะเดียวกัน พ่อแม่ก็มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างมากเพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัวและที่อาจส่งผลกระทบต่อการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ คลายความเหงา ความบันเทิง และความเป็นอิสระ ตามลำดับ

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่พ่อแม่ใช้กับสมาชิกครอบครัวเป็นอย่างมาก ได้แก่ การพูดคุยผ่านสื่อโดยตรง และการดูหนังหรือดูทีวี ตามลำดับ ขณะที่พ่อแม่มีการสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กับสมาชิกครอบครัว (เช่น Hi5) น้อยที่สุด

ส่วนเด็กและเยาวชน ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวโดยเฉลี่ยวันละ 4-6 ครั้ง ช่วงเวลาที่เด็กและเยาวชนจะใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวมากที่สุดคือเมื่ออยู่ที่โรงเรียน และช่วงเย็นภายหลังจากเลิกเรียน และสมาชิกครอบครัวที่เด็กและเยาวชนมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยมากที่สุดคือแม่

เด็กและเยาวชนมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างมากเพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ นัดหมายในเรื่องต่างๆ แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว แสดงความรักหรือความ

ห่วงใย ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น ความใกล้ชิดสนิทสนม ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น พุดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ และพุดคุยในเรื่องที่ตนเองทำผิดพลาด ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของเด็กและเยาวชนระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้หญิงจะใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวเพื่อพุดคุยเรื่องที่ทำผิดพลาดมากกว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ชาย

ขณะเดียวกัน เด็กและเยาวชนก็เกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างมากเพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัวและที่อาจส่งผลกระทบต่อการใช้สื่อสารในครอบครัว ได้แก่ ความบันเทิง คลายความเหงา ความเป็นอิสระ และความรู้สึกลดคลายหรืออ่อนใจ ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของเด็กและเยาวชนที่มีอายุแตกต่างกัน ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กโตจะชอบใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวเพื่อความบันเทิงมากกว่าเด็กเล็ก

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดการใช้สื่อสารในครอบครัว วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่เด็กและเยาวชนใช้กับสมาชิกครอบครัวเป็นอย่างมาก ได้แก่ การพุดคุยผ่านสื่อโดยตรง การดูหนังดูทีวี การฟังเพลงวิทยุ การรับ-ส่งข้อความสั้น (SMS) การค้นหาข้อมูลข่าวสาร การท่องอินเทอร์เน็ต การรับ-ส่งอีเมล และการสนทนาทางออนไลน์ ตามลำดับ ขณะที่เด็กและเยาวชนมีการสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และการรับ-ส่งมัลติมีเดีย (MMS) ก่อนข้างน้อย ตามลำดับ

พ่อแม่กับการสื่อสารในครอบครัวแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

แม้ว่าผลจากการศึกษาจะพบว่าสมาชิกจะให้ความสำคัญกับการสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตามากกว่าแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ แต่ด้วยคุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ ประกอบกับ สภาพทางสังคมเศรษฐกิจปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความแออัดและภัยอันตรายต่างๆ ทำให้พ่อแม่เห็นถึงความจำเป็นใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่โดยเฉพาะ โทรศัพท์มือถือที่ก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารและความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัว

การใช้สื่อสารในครอบครัวผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงเย็นภายหลังจากพ่อแม่เลิกงานหรือเด็กและเยาวชนเลิกเรียนแล้ว โดยพ่อแม่จะใช้โทรศัพท์มือถือโทรหาเด็กและเยาวชนเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้แก่ ตามตัวให้กลับบ้านตรงเวลา นัดหมายเวลาหรือสถานที่ที่จะไปรับที่โรงเรียน นัดหมายสถานที่ที่จะพบเจอเพื่อเดินทางกลับบ้านพร้อมกัน หรือไหว้วานให้ทำบางสิ่งบางอย่าง เช่น ไปซื้อของใช้ที่ร้านค้า แวะซื้ออาหารที่ตลาด ไปปรับน้องที่โรงเรียน เป็นต้น

ทั้งนี้ ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่จะโทรหาลูกสาวมากกว่าลูกชายเนื่องจากเห็นว่าเป็นผู้หญิงพ่อแม่จึงเป็นห่วงมากกว่าผู้ชาย และเป็นวัยที่เด็กและเยาวชนอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ

นอกจากการพูดคุยเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ผลจากการศึกษาก็พบว่าพ่อแม่สามารถสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือกับสมาชิกครอบครัวเมื่อเกิดเหตุเร่งด่วน เช่น แม่โทรหาลูกเพื่อถามหาสิ่งของภายในบ้าน เป็นต้น

ส่วนครอบครัวที่พ่อแม่ออกไปขายของตามตลาดนัดและหรือทำงานเป็นกะ ทำให้พ่อแม่ไม่สามารถอยู่บ้านคอยดูแลเด็กและเยาวชนได้ พ่อแม่ก็จะโทรหาเด็กและเยาวชนเพื่อพูดคุยหรือถามไถ่เรื่องการเรียน การเป็นอยู่ และอาหารการกินที่บ้าน ทั้งนี้ เพื่อพ่อแม่สามารถควบคุมดูแลความประพฤติของเด็กและเยาวชนได้

การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ พ่อแม่จะใช้บริการพูดคุยโดยตรงผ่านโทรศัพท์มือถือกับสมาชิกครอบครัวเนื่องจากเห็นว่าเป็นวิธีการสื่อสารที่ง่ายที่สุดและก่อให้เกิดความเข้าใจกัน และแม้ว่าพ่อแม่บางคนจะสามารถรับและส่งข้อความข้อความในโทรศัพท์มือถือได้ แต่พ่อแม่ก็เห็นว่าเป็นวิธีการสื่อสารที่ยุ่งยากหรือเสียเวลาที่จะต้องพิมพ์ข้อความและกดปุ่มคำสั่งต่างๆมากกว่าการโทรพูดคุยกันโดยตรง

แม้ว่าพ่อแม่จะมีการสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือหรือผ่านคอมพิวเตอร์กับบุคคลอื่นภายนอกครอบครัว ได้แก่ ญาติพี่น้อง เพื่อน และเพื่อนร่วมงาน โดยวิธีการพูดคุยโดยตรงหรือการรับ-ส่งข้อมูลทางอีเมล เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำงาน การให้หรือขอความช่วยเหลือต่อกัน และการติดต่อประสานงานเรื่องต่างๆ แต่ผลจากการศึกษาก็พบความบ่อยครั้งที่พ่อแม่จะมีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกในครอบครัวมากกว่าบุคคลอื่นภายนอกครอบครัว

เด็กและเยาวชนกับการสื่อสารในครอบครัวแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

การสื่อสารกับพ่อแม่ผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ เด็กและเยาวชนจะพูดคุยทางโทรศัพท์มือถือกับพ่อแม่ในช่วงเย็นหลังจากเลิกเรียนเพื่อนัดหมายและแจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ เช่น นัดหมายสถานที่หรือเวลาที่จะให้พ่อแม่มารับที่โรงเรียน บอกพ่อแม่เรื่องการกลับบ้านล่าช้า ขอเลื่อนเวลาที่จะให้พ่อแม่มารับที่โรงเรียน เป็นต้น อีกทั้ง เด็กและเยาวชนจะสื่อสารกับพ่อแม่ผ่านโทรศัพท์มือถือเมื่อเกิดเหตุจำเป็น เช่น ลูกโทรบอกแม่เมื่อเกิดปวดท้องที่โรงเรียน ลูกโทรให้พ่อแม่ช่วยเอาการบ้านมาให้ที่โรงเรียน แม่โทรหาลูกเพื่อถามหาสิ่งของในบ้าน เป็นต้น

นอกจากการพูดคุยเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ผลจากการศึกษายังพบว่าเด็กและเยาวชนบางคนจะส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือเพื่อแสดงความรักความห่วงใยต่อพ่อแม่เนื่องในวันพิเศษหรือโอกาสต่างๆ เช่น วันเกิด หรือเมื่อพ่อแม่เดินทางไปต่างจังหวัด ขณะที่เด็กและเยาวชนบางคน

จะส่งข้อความเพื่อบอกเล่าเรื่องที่ทำผิด เช่น แอบไปเล่นเกมที่ร้านคอมพิวเตอร์ ทำสิ่งของที่ทำแม่รักเสียหาย เป็นต้น ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนให้เหตุผลที่ใช้วิธีการดังกล่าวว่าเพื่อจะได้มีเวลาเตรียมตัวเตรียมใจก่อนที่จะเจอหน้าพ่อแม่ หรือเด็กและเยาวชนบางคนเห็นว่าเพราะเป็นความผิดที่ร้ายแรง จึงไม่กล้าบอกต่อหน้าพ่อแม่ และกลัวโดนทำโทษหนัก

ส่วนคอมพิวเตอร์ ผลจากการศึกษาพบว่าไม่ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัวเนื่องจากพ่อแม่ส่วนหนึ่งใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็น ขณะที่อีกส่วนหนึ่งจะมีคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กใช้ส่วนตัว ดังนั้น การพูดคุยระหว่างเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่จะเป็นการขอหรือให้ความช่วยเหลือต่อกัน เช่น ลูกพิมพ์รายการอาหารให้แม่ หาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวให้พ่อ เปิดรูปภาพ คลิปวีดีโอ หนัง หรือละครย้อนหลังให้แม่ดู เป็นต้น รวมทั้ง พ่อแม่จะพูดคุยเตือนเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับภัยอันตรายต่างๆจากอินเทอร์เน็ต เช่น การหลอกลวง หรือการล่อลวงทางออนไลน์ เป็นต้น

แม้ว่าผลจากการศึกษาจะพบว่าเด็กและเยาวชนจะพยายามพูดคุยทางออนไลน์กับพ่อแม่ แต่เด็กและเยาวชนก็จะไม่สามารถสื่อสารกับพ่อแม่ได้หากพ่อแม่ไม่ได้ตอบกลับมา เนื่องจากเด็กและเยาวชนจะต้องรอให้พ่อแม่ว่างหรือสะดวกที่จะพูดคุยทางออนไลน์กับพวกเขา

จากที่พ่อแม่จะปล่อยให้เด็กและเยาวชนใช้คอมพิวเตอร์อยู่ตามลำพัง ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนเกิดการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้แก่ การศึกษา เช่น การค้นหาข้อมูลข่าวสาร การพิมพ์งาน การทำรายงาน เป็นต้น ความบันเทิง เช่น การเล่นเกม ฟังเพลง หรือดูหนัง และการท่องอินเทอร์เน็ต

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพ่อแม่กับเพื่อน ผลจากการศึกษาพบว่าเนื่องจากการพูดคุยระหว่างเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่จะค่อนข้างเป็นทางการ มีเป้าหมาย และเน้นคุยกันเรื่องธุระ เด็กและเยาวชนจึงเลือกที่จะพูดคุยกับพ่อแม่ทางโทรศัพท์มือถือ ขณะที่เด็กและเยาวชนจะชอบสื่อสารกับเพื่อนผ่านคอมพิวเตอร์ เช่น ทางออนไลน์ ทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น hi5 หรือทางอีเมลล์ เนื่องจากเด็กและเยาวชนสามารถพูดคุยเล่นกับเพื่อนได้เรื่อยๆและเห็นว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่ประหยัดกว่าโทรศัพท์มือถือ

5.1.3.3 กฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

นอกจากทั้งพ่อแม่และเด็กและเยาวชนจะเห็นด้วยกับกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่แล้ว ผลจากการศึกษายังพบการมีกฎระเบียบแบบแผนต่างๆ ในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พ่อแม่มีการกำกับ ควบคุม หรือดูแลให้เด็กและเยาวชนใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างเหมาะสม สมาชิกครอบครัวให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อกัน สมาชิกครอบครัวเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน พ่อแม่มีการจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของเด็กและเยาวชน พ่อแม่จะคอยสังเกตพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของเด็กและเยาวชน และพ่อแม่มีการคัดกรองถึงความเหมาะสมของเทคโนโลยีสื่อใหม่แต่ละประเภท

เนื่องจากพ่อแม่ต้องการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีระเบียบวินัยในการใช้โทรศัพท์มือถือให้เหมาะสม พ่อแม่จึงให้เด็กและเยาวชนรับผิดชอบค่าโทรศัพท์ของตนเองซึ่งเป็นเงินส่วนหนึ่งจากค่าอาหารหรือค่าขนมที่พ่อแม่ให้เด็กและเยาวชนเป็นรายวันหรือรายสัปดาห์ ทั้งนี้ เพื่อเด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้ขอบเขตการ โทรศัพท์ของตนเอง และเพื่อเป็นการจำกัดค่าโทรศัพท์ของเด็กและเยาวชน รวมทั้ง พ่อแม่บางคนจะเอาโทรศัพท์มือถือมาตรวจเช็คเรื่องการ โทรศัพท์และค่าโทรศัพท์ของเด็กและเยาวชน

ส่วนคอมพิวเตอร์ ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่จะใช้วิธีการต่างๆ เพื่อควบคุมดูแลให้เด็กและเยาวชนเกิดการใช้คอมพิวเตอร์อย่างเหมาะสม ได้แก่ กำหนดวันหรือเวลาการใช้คอมพิวเตอร์ (เช่น หากเป็นวันธรรมดา พ่อแม่จะให้เด็กและเยาวชนใช้ทำการบ้านเท่านั้น หากเป็นวันหยุด จะให้ใช้เล่นเกมเป็นเวลา 2 ชั่วโมง) ให้เด็กและเยาวชนต้องมาขออนุญาตพ่อแม่ก่อนเปิดใช้คอมพิวเตอร์ พยายามชี้ให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงข้อดีข้อเสียของการใช้คอมพิวเตอร์ และเก็บอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (เช่น เม้าส์ หรือคีย์บอร์ด) เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนใช้คอมพิวเตอร์ตามลำพังที่บ้าน เป็นต้น

จากที่พ่อแม่มีการตั้งกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ภายในบ้าน ผลจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนจะเกิดปฏิกิริยาต่างๆ ได้แก่ งอนไม่พูดจากับพ่อแม่ ถกเถียงพ่อแม่ ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ กระแทกกระทั้นปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ เดินออกนอกบ้านไป แสดงอารมณ์หงุดหงิดใส่พ่อแม่ รู้สึกกดดัน เป็นต้น

แม้ว่าในครอบครัวส่วนใหญ่จะมีการตั้งกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ แต่ผลจากการศึกษาก็พบว่าในบางครอบครัวพ่อแม่จะไม่มีที่ตั้งกฎระเบียบใดๆ ทั้งนี้ เนื่องจากพ่อแม่เห็นว่าการปล่อยให้เด็กและเยาวชนเล่นคอมพิวเตอร์อยู่ในบ้านจะทำให้พ่อแม่สามารถรับรู้ได้ถึง ความเคลื่อนไหวและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนมากกว่าการปล่อยให้เด็กและเยาวชนออกนอกบ้านไปไหนมาไหน

5.1.3.4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่และการแก้ไข การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่และการแก้ไข แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 1) ปัญหาหรืออุปสรรคของพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนและการแก้ไข
- 2) ปัญหาหรืออุปสรรคของสมาชิกอื่นในครอบครัวและการแก้ไข

1) ปัญหาหรืออุปสรรคของพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนและการแก้ไข

แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะประสบปัญหากับเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือมากที่สุด แต่ผลจากการศึกษาก็พบว่าพ่อแม่จะประสบกับปัญหาหรืออุปสรรคบางประการในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่มากกว่าเด็กและเยาวชน

ปัญหาที่พ่อแม่ประสบมากกว่าเด็กและเยาวชน ได้แก่ ไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น และไม่ชอบสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ตามลำดับ

ปัญหาที่พ่อแม่และเด็กและเยาวชนประสบน้อย ได้แก่ รู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ และรู้สึกขัดเขินในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ตามลำดับ

ปัญหาที่เด็กและเยาวชนประสบน้อยกว่าพ่อแม่ ได้แก่ ไม่กล้าแสดงออกผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ หลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ และใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น ตามลำดับ

แนวทางที่สมาชิกครอบครัวใช้แก้ไขปัญหาของพ่อแม่กับเด็กและเยาวชน ได้แก่ จี้ให้พ่อแม่เห็นถึงข้อดีของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อใหม่ให้กับพ่อแม่ ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับพ่อแม่เท่าที่จำเป็น ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้มากยิ่งขึ้น เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้าค่าตา และไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหา ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่จะปฏิเสธรับความช่วยเหลือจากสมาชิกครอบครัวในการแก้ไขปัญหาของตนเองโดยให้เหตุผลต่างๆ เช่น หัวไม่ค่อยดี ไม่อยากรับรู้อะไรแล้ว กลัวจะทำงานของลูกในคอมพิวเตอร์หาย อ่านคำสั่งในโทรศัพท์มือถือไม่รู้เรื่อง เป็นต้น

2) ปัญหาหรืออุปสรรคของสมาชิกอื่นในครอบครัวและการแก้ไข

ผลจากการศึกษาพบว่าจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 202 คน มีพ่อแม่จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 ประสบกับปัญหาของสมาชิกอื่นในครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยสมาชิกอื่นในครอบครัวที่พ่อแม่ต่างพบปัญหามากที่สุดคือสามีหรือภรรยา รองลงมา ได้แก่ ลูกสาว และลูกชาย ตามลำดับ

ส่วนเด็กและเยาวชน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 201 คน มีเด็กและเยาวชนจำนวน 77 คน หรือร้อยละ 38.3 ประสบกับปัญหาของสมาชิกอื่นในครอบครัวในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยสมาชิกอื่นในครอบครัวที่เด็กและเยาวชนพบปัญหามากที่สุดคือแม่ รองลงมา ได้แก่ พ่อ พี่ชาย น้องสาว พี่สาว และน้องชาย ตามลำดับ

ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สมาชิกในครอบครัวจะประสบปัญหามากที่สุดคือ โทรศัพท์มือถือ รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์พีซี และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ตามลำดับ

ปัญหาที่พ่อแม่เห็นว่าสมาชิกอื่นในครอบครัวประสบอย่างมากคือไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

ปัญหาที่ทั้งพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนเห็นว่าสมาชิกอื่นในครอบครัวประสบน้อย ได้แก่ ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น ไม่ชอบสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ รู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ และไม่กล้าแสดงออกผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

ส่วนปัญหาที่พ่อแม่เห็นว่าสมาชิกอื่นในครอบครัวประสบน้อยที่สุดคือรู้สึกขัดเงินในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ขณะที่เด็กและเยาวชนเห็นว่าสมาชิกในครอบครัวประสบปัญหาในการหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่น้อยที่สุด

แนวทางที่พ่อแม่กับเด็กและเยาวชนใช้แก้ไขปัญหาของสมาชิกอื่นในครอบครัว ได้แก่ บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อใหม่ให้กับสมาชิกครอบครัว ซึ่งให้สมาชิกครอบครัวเห็นถึงข้อดีของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ และใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวเท่าที่จำเป็น

5.1.4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

การศึกษาเกี่ยวกับผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

5.1.4.1 ผลทางการสื่อสาร

5.1.4.2 ผลทางด้านครอบครัว

5.1.4.3 ผลทางด้านอื่นๆ

5.1.4.1 ผลทางการสื่อสาร

จากที่สมาชิกครอบครัวเกิดการนำเทคโนโลยีสื่อใหม่มาเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารในครอบครัว ผลจากการศึกษาพบว่าทั้งพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนเห็นด้วยอย่างมากกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่กลายเป็นช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา โดยเฉพาะเด็ก

และเยาวชนที่เห็นด้วยว่าการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัว

อย่างไรก็ดี ผลจากการศึกษาก็พบว่าโดยภาพรวมเทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่ได้ส่งผลมากต่อการสื่อสารในครอบครัว หรือไม่ได้ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัวที่เพิ่มขึ้นนั่นเอง ดังจะเห็นได้จากผลอื่นๆที่เกิดขึ้นค่อนข้างน้อย ได้แก่ การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกเกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกมีการพูดคุยกันมากขึ้น และการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกมีอิสระในการสื่อสารหรือแสดงออกมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ พ่อแม่กับเด็กและเยาวชนเห็นว่าเนื่องจากสมาชิกครอบครัวอาศัยอยู่ร่วมกัน ทำให้การพูดคุยหรือการมีปฏิสัมพันธ์จึงเป็นแบบเห็นหน้าค่าตามากกว่าแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ อีกทั้งจากที่สมาชิกครอบครัวเห็นว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยเฉพาะ โทรศัพท์มือถือ เป็นเพียงเครื่องมือหนึ่ง ที่ช่วยให้การติดต่อสื่อสารมีความสะดวกรวดเร็วเมื่อสมาชิกต่างอยู่กันคนละที่ การสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือจึงทำให้สมาชิกครอบครัวไม่สามารถรับรู้หรือเข้าใจได้ถึงความรู้สึกที่แท้จริงของอีกฝ่ายหนึ่งได้

5.1.4.2 ผลทางด้านครอบครัว

ผลจากการศึกษาพบว่าพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนเห็นว่า การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลอย่างมากกับครอบครัว ได้แก่ การดำเนินชีวิตของครอบครัวมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น สมาชิกครอบครัวเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น สมาชิกเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น สมาชิกเกิดการดูแลความปลอดภัยในครอบครัวมากยิ่งขึ้น สมาชิกครอบครัวเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยกันอย่างมีความสุข สมาชิกเกิดการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน และสมาชิกเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์

อย่างไรก็ดี พ่อแม่เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นค่อนข้างน้อยคือสมาชิกเกิดการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน ทั้งนี้ เนื่องจากพ่อแม่ส่วนหนึ่งใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น จึงเป็นเหตุให้เกิดข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัว เช่น การรับ-ส่งข้อความ การรับ-ส่งอีเมล การพูดคุยทางออนไลน์ เป็นต้น ขณะที่เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่กับเทคโนโลยีสื่อใหม่และเพื่อนมากเกินไป จึงทำให้เด็กและเยาวชนไม่เกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับพ่อแม่

5.1.4.3 ผลทางด้านอื่นๆ

ผลจากการศึกษาพบผลทางด้านอื่นๆ ดังนี้

- 1) **ทางด้านสุขภาพ** ของสมาชิกครอบครัวจากการใช้คอมพิวเตอร์และการพูดคุยทางโทรศัพท์มือถือเป็นเวลานานหรือมากเกินไป เช่น สายตาสั้น ปวดตา แสบตา อ่อนเพลีย เนื่องจากพักผ่อนน้อย ปวดหัว สมองล่า หลังค่อม ปวดหู เจ็บหู เป็นต้น
- 2) **ทางด้านค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น** เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ค่าโทรศัพท์ และค่าอุปกรณ์เสริมต่างๆ เป็นต้น
- 3) **ทางด้านการศึกษา** จากที่เด็กและเยาวชนเพลิดเพลินไปกับการเล่นเกมหรือการท่องอินเทอร์เน็ตจนดึก เช่น ดื่นสาย ไปโรงเรียนสาย งอแงไม่อยากไปโรงเรียน เกิดพฤติกรรมติดเกม เป็นต้น
- 4) **ทางด้านความรู้สึก** ที่เกิดความยึดติดอยู่กับเทคโนโลยีี่ใหม่ เช่น ต้องพกพาโทรศัพท์มือถือไว้กับตัวตลอดเวลา หากวันไหนลืมโทรศัพท์มือถือไว้ที่บ้าน ก็เหมือนขาดบางสิ่งบางอย่างหรือเหมือนไม่ได้ใส่อะไรสักอย่างหนึ่ง และเกิดความเบื่อหน่ายหรือไม่อยากเล่นคอมพิวเตอร์เพราะเล่นคอมพิวเตอร์จนไม่รู้ว่าจะเล่นอะไรอีก

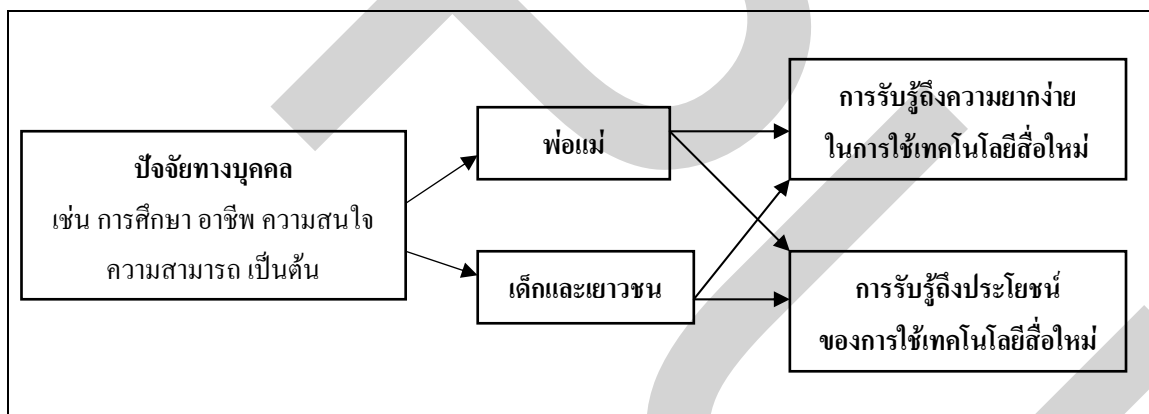
5.2 อภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลการศึกษาเรื่อง “เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร” แบ่งประเด็นการอภิปรายออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- 5.2.1 การเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- 5.2.2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- 5.2.3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- 5.2.4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

5.2.1 การเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

จากที่ครอบครัวส่วนใหญ่มีการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์พีซีมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ทั้งนี้ เป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ภาพที่ 5.1 แสดงปัจจัยทางบุคคลที่ส่งผลต่อการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่

การรับรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อใหม่

ผลจากการศึกษาพบว่าสมาชิกครอบครัวต่างเห็นว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สามารถตอบสนองกับความต้องการของครอบครัวได้มากที่สุดคือโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากช่วยให้การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัวสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา และโทรศัพท์มือถือมีราคาที่ไม่แพงมากนัก เช่นเดียวกับเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทคอมพิวเตอร์พีซีที่สมาชิกครอบครัวก็เห็นว่าสามารถตอบสนองกับความต้องการของครอบครัวได้ โดยช่วยสนับสนุนด้านการศึกษาและการเรียนรู้ของสมาชิกครอบครัว เช่น การพิมพ์งาน การสืบค้นหาข้อมูลข่าวสาร การรับ-ส่งไฟล์ข้อมูล เป็นต้น

แม้ว่าโทรศัพท์คอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กจะมีคุณสมบัติที่ดีกว่าโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์พีซี เช่น ความสะดวกพกพา ความสามารถในการพูดคุยทางออนไลน์ เป็นต้น แต่ผลจากการศึกษาพบว่าสมาชิกครอบครัวกลับเห็นว่าโทรศัพท์คอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กตอบสนองเกินความต้องการของครอบครัว เนื่องจาก ประการแรก การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นการพูดคุยแบบเห็นหน้าค่าตา และหากเป็นการพูดคุยแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ก็จะเป็นการพูดคุยทางโทรศัพท์มือถือส่วนใหญ่ ประการที่สอง พ่อแม่เห็นว่าเด็กและเยาวชนอยู่ในวัยที่ยังไม่จำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก และประการสุดท้าย โทรศัพท์คอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กมีราคาแพงกว่าโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์พีซี ทำให้ครอบครัวมีการเปิดรับโทรศัพท์คอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กค่อนข้างน้อย

สอดคล้องกับแนวคิดการเปิดรับสื่อใหม่ (Media Exposure) ซึ่งให้เห็นถึงปัจจัยทางจิตวิทยาที่สามารถส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ การรับรู้ (Perception) ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคลเลือกรับรู้ จัดการ และตีความข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้เกิดเป็นความเข้าใจหรือสอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตัวเอง (คอตเลอร์ และอาร์มสตรอง, 2003 : 76) ประกอบกับ ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร และคณะ (2548 : 550) ซึ่งว่าการรับรู้เป็นกระบวนการเลือก รวบรวม และแปลความข้อมูลข่าวสารผ่านประสาทสัมผัสของบุคคล โดยการรับรู้จะเป็นส่วนกำหนดกรอบความคิดของบุคคลในการประเมินตนเอง ผู้อื่น และสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว และเป็นตัวกำหนดท่าที พฤติกรรม และการแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งต่างๆ

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าจากที่สมาชิกครอบครัวมีการรับรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทต่างๆ แต่เนื่องจากสมาชิกครอบครัวไม่สามารถเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่เหล่านั้น ได้ทั้งหมด จึงเป็นเหตุให้สมาชิกครอบครัวจำเป็นต้องเลือกรับรู้ จัดการ และตีความข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่สอดคล้องกับหรือสามารถตอบสนองกับความต้องการของครอบครัวได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยทางบุคคลกับการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่

ยุคสมัยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำมาสู่ความแตกต่างระหว่างบุคคลทางด้านต่างๆ เช่น การศึกษา อาชีพ ความสนใจ เป็นต้น เชนเช่นยุคแห่งดิจิทัลปัจจุบันที่ส่งผลให้บุคคลเกิดการนำเทคโนโลยีสื่อใหม่มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีสื่อใหม่เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ จนนำมาสู่การเกิดช่องว่างระหว่างเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และความสนใจในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

Clarke, Hall, Jefferson, and Roberts และ Murdock and McCron (อ้างถึงใน Hall & Jefferson, 2002 : 18-22, 25) เห็นว่าจากที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันนั้นเป็นผลมาจากความแตกต่างของยุคสมัย (Generation Differences) ดังเช่นการเกิดวัฒนธรรมคนหนุ่มสาว (Youth Culture) ช่วงภายหลังจากสงครามโลกสิ้นสุด ซึ่งในช่วงเวลานั้น สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงมาสู่ยุคแห่งความมั่งคั่ง (Affluence) เกิดความเป็นประชาธิปไตยในสังคมมากยิ่งขึ้น ประชาชนทุกคนมีสิทธิ มีเสียงเท่าเทียมกัน เศรษฐกิจมีความเจริญก้าวหน้า เกิดแนวความคิดการบริโภคนิยม ธุรกิจใญ่ภาคอุตสาหกรรมหันมาผลิตสินค้าที่ตอบสนองความต้องการหรือความสนใจของคนวัยหนุ่มสาวมากยิ่งขึ้น และเป็นยุคของการสื่อสารมวลชนโดยสังคมจะเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารมากมาย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในสังคมดังกล่าว ได้นำมาสู่การเกิดวัฒนธรรมคนหนุ่มสาว เกิดวัฒนธรรมมวลชน อันเป็นผลมาจากการหลั่งไหลของข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรม เกิดการลอกเลียนแบบ เกิดการปรากฏตัวหรือการแสดงออกทางวัฒนธรรมของคนวัยหนุ่มสาว เช่น การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่มีสีสันหลากหลาย และเกิดความนิยมขึ้นชอบในเพลงร็อก

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าจากที่การเปลี่ยนแปลงในสังคมทำให้บุคคลเกิดความแตกต่างกัน ทางด้านต่างๆ เช่น การศึกษา อาชีพ สถานะทางสังคม เป็นต้น ส่งผลต่อการเกิดช่องว่างระหว่างบุคคล (Generation Gap) เช่น ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก และระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กหรือหนุ่มสาว อันเป็นผลมาจากความแตกต่างของยุคสมัย การเกิดช่องว่างระหว่างชนชั้น (Class) อันเป็นผลมาจากความแตกต่างทางการศึกษาหรือประสบการณ์ และการเกิดการสวนทางหรือความไม่ลงรอยทางวัฒนธรรม (Counter Culture) อันเป็นผลมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม

อีกทั้ง สภาพทางสังคมเศรษฐกิจส่งผลให้พ่อแม่ส่วนใหญ่ซึ่งมีรายได้ปานกลางและต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆภายในบ้านได้ตระหนักถึงความจำเป็นใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ดังจะเห็นได้จากผลของการศึกษาคั้งนี้ว่า ในครัวเรือนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ ประเภทคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊กและโทรศัพท์คอมพิวเตอร์ เนื่องจากมีราคาแพงกว่าคอมพิวเตอร์พีซี และโทรศัพท์มือถือ

ลักษณะครอบครัวก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยผลจากการศึกษาคั้งนี้พบว่าในครัวเรือนของครอบครัวเดี่ยวส่วนใหญ่จะมีเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์ที่ซื้อมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Wellman, Smith, Wells, and Kennedy (2008) ในหัวข้อเรื่อง Networked Families ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวประเภทต่างๆ และพบว่าในครอบครัวเดี่ยวมีอัตราการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือสูงสุด

จากที่สมาชิกครอบครัวยกเกิดการยอมรับและใช้เทคโนโลยีี่ใหม่ (Technology Acceptance Model) โดยเชื่อว่าโทรศัพท์มือถือก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารกันได้ทุกที่ทุกเวลา และคอมพิวเตอร์พีซีช่วยในการค้นหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานและการศึกษา Ajzen and Fishbein (1980 : 91), Lu, Yu, Liu, and Yao (2003 : 206-222), และ Yang (2004 : 257-277) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะของบุคคลได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา เป็นต้น เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถส่งผลต่อการเกิดความเชื่อ ทศนคติ และความตั้งใจของบุคคลในการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับ Venkatesh and Davis (1996) (อ้างถึงใน Liu, Chen, Sun, Wible, & Kuo, 2009 : 600-610) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความสามารถของบุคคลทางด้านเทคโนโลยี (Self-efficacy) เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความยากง่ายและประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยี และที่นำมาสู่การใช้เทคโนโลยีของบุคคล

การยอมรับเทคโนโลยีี่ใหม่

จากที่สมาชิกครอบครัวยกการใช้เทคโนโลยีี่ใหม่โดยเชื่อว่าโทรศัพท์มือถือก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารกันได้ทุกที่ทุกเวลา และคอมพิวเตอร์พีซีช่วยในการทำงานหรือการค้นหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา นั้น เป็นผลมาจากสมาชิกเกิดการยอมรับเทคโนโลยีี่ใหม่ซึ่งนำมาสู่การเกิดทัศนคติที่ดี เกิดความตั้งใจ และเกิดพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีี่ใหม่

สอดคล้องกับ Davis (1989) (อ้างถึงใน Kwon & Chidambaram, 2000 : 1-10, Lu, Yu, Liu, & Yao, 2003 : 206-222, Teo & Pok, 2003 : 483-498) นำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) มาพัฒนาเป็นแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความเชื่อและทัศนคติของบุคคลสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในการยอมรับหรือปฏิเสธเทคโนโลยี

พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบ 2 ประการ คือ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยี (Perceived Ease of Use) และการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี (Perceived Usefulness) โดยการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยีเกิดจากความเชื่อของบุคคลว่าการใช้เทคโนโลยีเป็นเรื่องง่ายที่ไม่ต้องใช้ความพยายามมากนัก และการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยีเกิดจากความเชื่อของบุคคลว่าการใช้เทคโนโลยีก่อให้เกิดประโยชน์หรือช่วยส่งเสริมศักยภาพการทำงานของตนเอง ดังนั้น หากบุคคลเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีเป็นเรื่องง่ายและก่อให้เกิดประโยชน์ บุคคลก็จะเกิดทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยี เกิดความตั้งใจ และเกิดพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าจากที่สมาชิกครอบครัวเกิดการยอมรับเทคโนโลยีใหม่นั้น เป็นผลมาจากสมาชิกครอบครัวเกิดความเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีใหม่เป็นเรื่องง่ายและก่อให้เกิดประโยชน์ และเกิดทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีใหม่ ที่นำมาสู่การเกิดความตั้งใจและเกิดพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีใหม่

5.2.2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีใหม่ในครอบครัว

แม้ว่าพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนจะมีการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยต่อการใช้เทคโนโลยีใหม่ที่แตกต่างกัน แต่ผลจากการศึกษาโดยภาพรวมก็กล่าวได้ว่าสมาชิกครอบครัวจะให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอกในการใช้เทคโนโลยีใหม่ โดยปัจจัยภายในจะเกี่ยวข้องกับความต้องการทางกายภาพที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกครอบครัว เช่น การติดต่อพูดคุย การศึกษา ความปลอดภัย เป็นต้น

การใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของครอบครัว

ผลจากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่พ่อแม่กับเด็กและเยาวชนให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ในครอบครัว ได้แก่ การติดต่อพูดคุย การค้นหาข้อมูลข่าวสาร การควบคุมดูแล ความปลอดภัย ความบันเทิง และความทันสมัย โดยส่วนใหญ่เป็นปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกครอบครัว

สอดคล้องกับแนวคิดแรงจูงใจ (Motivation) ของ Maslow ซึ่งจัดอันดับขั้นความต้องการของมนุษย์เราไว้ 5 ขั้น ประกอบด้วย ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการทางสังคม ความต้องการการยกย่อง และความต้องการให้ตนเองประสบความสำเร็จ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการใช้เทคโนโลยีใหม่ในครอบครัวเกิดจากความต้องการพื้นฐานของสมาชิกครอบครัว 3 ประการแรก ได้แก่ 1) ความจำเป็นในการดำเนินชีวิต เช่น การติดต่อพูดคุยระหว่างสมาชิกครอบครัว การควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว การได้รับความรู้หรือการศึกษา เป็นต้น 2) ความต้องการทางจิตใจ เช่น ความปลอดภัย ความอุ่นใจ และคลายความเหงา และ 3) ความต้องการทางสังคม เช่น การยอมรับจากเพื่อน ความทันสมัย เป็นต้น

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ก็สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Devitt and Roker (2008) ในหัวข้อเรื่อง The Role of Mobile Phones in Family Communication ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้โทรศัพท์มือถือในครอบครัว และพบว่าความต้องการความปลอดภัยเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้ครอบครัวเกิดการใช้โทรศัพท์มือถือ โดยพ่อแม่จะซื้อ โทรศัพท์มือถือให้ลูกเพื่อไว้ใช้

ติดต่อกับพ่อแม่ที่ทุกเวลาโดยเฉพาะเมื่อประสบกับปัญหา ทั้งนี้ เพื่อพ่อแม่จะได้รู้สึก
อุ่นใจในความปลอดภัยของคุณ

การใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อการทำหน้าที่ของพ่อแม่

จากที่การดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยความเร่งรีบและการบีบรัดจากเศรษฐกิจ
ตลอดจนบทบาทหรือสถานะทางสังคมที่ทำให้พ่อแม่ต้องแบกรับภาระหน้าที่ทั้งจากภายนอกและ
ภายในครอบครัว พ่อแม่จึงเกิดการนำเทคโนโลยีใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์
พีซีมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาและความรู้กับสมาชิกครอบครัว
 อีกทั้ง สภาพทางสังคมที่เสื่อมทรามลงที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายต่างๆ ทำให้พ่อแม่ต้องอาศัย
เทคโนโลยีใหม่ในการควบคุมและดูแลความปลอดภัยของสมาชิกครอบครัว

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Palen and Hughes (2007) ในหัวข้อเรื่อง When Home
Base Is Not a Place: Parents' Use of Mobile Telephones ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของเทคโนโลยี
สื่อใหม่ต่อพ่อแม่และพบว่าโทรศัพท์มือถือช่วยการทำหน้าที่ของพ่อแม่ในการติดต่อพูดคุย อบรม
เลี้ยงดู และควบคุมความปลอดภัยของคุณในระหว่างที่พ่อแม่กำลังทำงานหรือคิดธุระอยู่นอกบ้าน

ปัจจัยทางบุคคลของพ่อแม่กับการใช้เทคโนโลยีใหม่ในครอบครัว

แม้ว่าผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบปัจจัยส่วนบุคคลจะพบว่ารายได้และ
การศึกษาของพ่อแม่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีใหม่ในครอบครัวที่แตกต่างกัน กล่าวคือ พ่อแม่ที่
มีรายได้น้อยจะเกิดข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีใหม่ประเภทโทรศัพท์คอมพิวเตอร์ และพ่อแม่
ที่มีการศึกษาสูงจะมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใหม่ที่มากกว่าการพูดคุย เช่น การ
สนทนาทางออนไลน์ การรับ-ส่งอีเมลล์ การท่องอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

แต่ผลจากการศึกษาโดยภาพรวมพบว่าปัจจัยทางด้านรายได้และการศึกษาไม่ได้ส่งผล
ต่อความแตกต่างทางความคิดเห็นของพ่อแม่เกี่ยวกับปัจจัยการใช้เทคโนโลยีใหม่ในครอบครัว
โดยผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าพ่อแม่ต่างเห็นพ้องต่อการใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อการดำเนินชีวิต
ของสมาชิกครอบครัวเป็นหลัก ได้แก่ การติดต่อพูดคุยกันตลอดเวลา การเป็นช่องทางควบคุมดูแล
ความปลอดภัย และการค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและการทำงาน

เด็กและเยาวชนกับการใช้เทคโนโลยีี่ใหม่

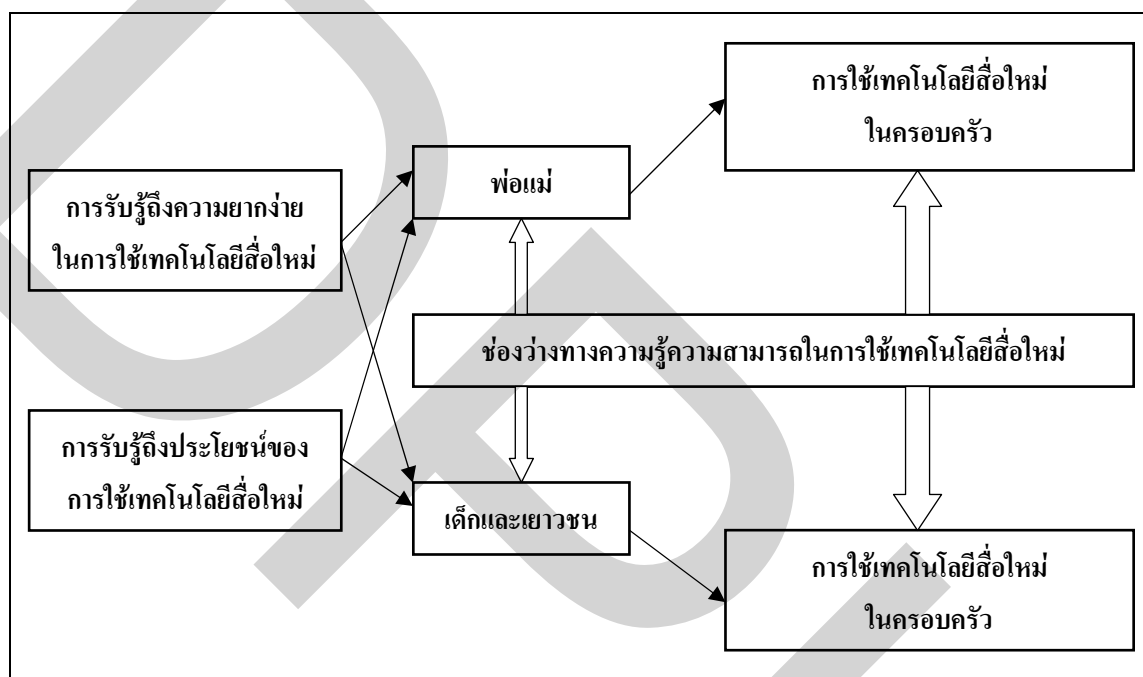
จากที่เด็กและเยาวชนอยู่ในวัยกำลังเรียนรู้และอยากลองสิ่งใหม่ๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยี รวมทั้งคุณสมบัติต่างๆของเทคโนโลยีี่ใหม่ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ที่ช่วยให้บุคคลสามารถทำสิ่งต่างๆได้ เช่น เล่นเกมออนไลน์ ดูหนัง ดูทีวี ฟังเพลง พุดคุยทางออนไลน์ รับ-ส่งข้อมูล เป็นต้น หรือโทรศัพท์มือถือที่ก่อให้เกิดการติดต่อพุดคุยได้ทุกที่ทุกเวลา เด็กและเยาวชนจึงให้ความสนใจต่อเทคโนโลยีี่ใหม่มากกว่าพ่อแม่ และแม้ว่าเด็กและเยาวชนจะมีการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการค้นหาข้อมูลทางการศึกษา แต่ผลจากการศึกษาก็พบว่าเด็กและเยาวชนจะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีี่ใหม่เพื่อความบันเทิง ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถปลดปล่อยอารมณ์จากความตึงเครียดหรือความกดดันอันเกิดจากการเรียนซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันสูง

บทบาทของวัฒนธรรมและสังคมต่อการใช้เทคโนโลยีี่ใหม่ของเด็กและเยาวชน

ผลจากการศึกษาพบว่าเพื่อนเป็นปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดการใช้เทคโนโลยีี่ใหม่โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์เพื่อการพุดคุยทางออนไลน์ การรับ-ส่งอีเมลล์ การรับ-ส่งข้อความ เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากเด็กและเยาวชนอยู่ในวัยกำลังติดเพื่อน ต้องการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน และอยากให้ผู้อื่นมองว่าเป็นคนทันสมัย อีกทั้ง ด้วยวัยของพ่อแม่ที่แตกต่างจากเด็กและเยาวชน จึงเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนเกิดการใช้คอมพิวเตอร์กับเพื่อนมากกว่ากับพ่อแม่

5.2.3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

แม้ว่าผลจากการศึกษาจะพบกระบวนการหรือรูปแบบการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว แต่ก็กล่าวได้ว่ากระบวนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ยังไม่เกิดความต่อเนื่อง ทั้งนี้ เกิดจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ภาพที่ 5.2 แสดงการยอมรับของพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

การยอมรับต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

ผลจากการศึกษาพบว่าสมาชิกครอบครัวจะให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตาที่สามารถนำมาสู่การเกิดความเข้าใจกันอย่างแท้จริงมากกว่าการสื่อสารแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ และสมาชิกครอบครัวมองว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นเพียงตัวเสริมการสื่อสารในครอบครัวเมื่อต่างอยู่กันคนละที่ รวมทั้ง ข้อจำกัดทางความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลให้พ่อแม่เกิดข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับเด็กและเยาวชน

สอดคล้องกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model) ที่ชี้ว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบ 2 ประการ คือ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยี (Perceived Ease of Use) และการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี (Perceived Usefulness) โดยการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยีเกิดจากความเชื่อของบุคคลว่า

การใช้เทคโนโลยีเป็นเรื่องง่ายที่ไม่ต้องใช้ความพยายามมากนัก ขณะที่การรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยีเกิดจากความเชื่อของบุคคลว่าการใช้เทคโนโลยีก่อให้เกิดประโยชน์หรือช่วยส่งเสริมศักยภาพการทำงานของตนเอง

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าจากที่กระบวนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวไม่เกิดความต่อเนื่องหรือเกิดประสิทธิผลมากนัก ทั้งนี้ เนื่องจากพ่อแม่เชื่อว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นเรื่องที่ง่าย โดยพ่อแม่เห็นว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารเมื่อสมาชิกครอบครัวต่างอยู่กันคนละที่หรือเมื่อเกิดเหตุเร่งด่วน ประกอบกับ จากที่พ่อแม่เกิดข้อจำกัดทางความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสื่อใหม่ จึงเป็นเหตุให้พ่อแม่เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นเรื่องยุ่งยากและซับซ้อน ดังนั้น ผลจากการศึกษาจึงพบว่าวิธีการส่วนใหญ่ที่พ่อแม่ใช้ในการสื่อสารกับสมาชิกครอบครัวผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่คือการพูดคุยทางโทรศัพท์มือถือ

ความรู้ความสามารถของพ่อแม่ในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

ผลจากการศึกษาพบว่าข้อจำกัดทางความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ของพ่อแม่ (IT Literacy) ส่งผลต่อการเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่ค่อนข้างน้อย ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน หรือการแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้กระบวนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวไม่เกิดความต่อเนื่องหรือเกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร

สอดคล้องกับแนวคิดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (Domestication of Technology) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากระบวนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวจะเกิดความต่อเนื่องหากผู้บริโภครู้สึกว่าการพูดคุย ถกเถียง หรือต่อรองร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเทคโนโลยีสื่อใหม่ในบริบทต่างๆ รวมทั้ง เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีร่วมกัน การแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน เป็นต้น

การให้ความสำคัญกับการสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตา

จากแนวคิดของกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism) ที่ชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีทางการสื่อสารจะเป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการสื่อสารและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับต่างๆ ได้แก่ ระดับสังคมโดยรวม ระดับปัจเจกบุคคล และระดับสถาบันสังคม โดยผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสมาชิกครอบครัวเกิดการพูดคุยกันผ่านโทรศัพท์มือถือ รวมทั้ง การรับ-ส่งข้อความ การรับ-ส่งอีเมล และการพูดคุยทางออนไลน์ทั้งทางโทรศัพท์และคอมพิวเตอร์ ซึ่งสิ่ง

เหล่านี้แสดงถึงรูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบมีสิ่งสกัดกั้น (Interposed Communication) โดยมีเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์พีซี และโทรศัพท์คอมพิวเตอร์ทำหน้าที่เป็นช่องทางหรือสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว

อย่างไรก็ดี ผลจากการศึกษาพบว่าสมาชิกครอบครัวจะยังคงให้ความสำคัญกับการสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตามากกว่าแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ เนื่องจากสมาชิกครอบครัวเห็นว่าการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่มีข้อจำกัดต่างๆ เช่น ไม่สามารถมองเห็นหน้ากันได้ ไม่สามารถรับรู้ถึงปฏิกริยาหรือความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ไม่สามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมหรือการกระทำที่ต่อเนื่องได้ และไม่สามารถก่อให้เกิดความเข้าใจกันอย่างแท้จริงได้

5.2.4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

แม้ว่าการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น แต่ผลจากการศึกษาพบว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่ก่อให้เกิดการสื่อสารภายในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ข้อจำกัดของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

ผลจากการศึกษาพบว่าแม้ว่าสมาชิกครอบครัวจะมีการสื่อสารกันผ่านโทรศัพท์มือถือ แต่สมาชิกครอบครัวก็ยังคงให้ความสำคัญกับการพูดคุยแบบเห็นหน้าค่าตามากกว่าแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกครอบครัวเห็นว่าการพูดคุยต่อหน้ากันทำให้ต่างฝ่ายต่างสามารถรับรู้ถึงอารมณ์หรือความรู้สึกของกันและกันได้นำมาสู่ความเข้าใจกันอย่างแท้จริง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นข้อจำกัดของการสื่อสารแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ไม่สามารถก่อให้เกิดรูปแบบของผัสสะแห่งประสบการณ์ที่จะสร้างหรือนำพาให้สมาชิกครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมหรือผูกพันกัน

จากแนวคิดของกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism) เชื่อว่าเทคโนโลยีทางการสื่อสารจะช่วยขยายประสบการณ์ของมนุษย์ในระดับปัจเจกบุคคล โดยก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัวผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ดังเช่นการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer Mediated Communication) ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบมีสิ่งสกัดกั้น (Interposed Communication) ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถติดต่อสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้ทุกที่ทุกเวลาหรือทันทั่วทั้ง แต่ไม่สามารถมองเห็นหน้ากันได้เพราะต่างคนต่างอยู่ห่างไกลจากกันด้วยระยะทางหรือสถานที่ (เอี่ยม ฉายงาม และคณะ, 2544 : 35) อย่างไรก็ดี ผลจากการศึกษานี้กลับชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิวัติในรูปแบบของผัสสะแห่งประสบการณ์ที่เทียบเท่ากับการสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นหน้าค่าตาที่

นอกจากจะนำพาให้สมาชิกครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมทางกายภาพแล้ว ยังก่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมหรือความผูกพันกันทางจิตใจ

จากแนวความคิดการสื่อสารในครอบครัว (Family Communication) ที่ชี้ให้เห็นว่าหากสมาชิกครอบครัวได้มีการสื่อสารกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน ช่วยเหลือพึ่งพากัน และมีผลกระทบต่อกัน จะทำให้สมาชิกต่างมีความผูกพันกันทางจิตใจ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการรับรู้ทางผัสสะจากการสื่อสารแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่จะมีข้อจำกัดกว่าการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา โดยข้อจำกัดนี้เป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้ (Thurlow, Lengel, & Tomic, 2005 : 48-53; Wood & Smith, 2001 : 4, 6, 71-74, 80-81)

1. Cues-filtered-out

เป็นการสื่อสารที่คู่สื่อสารไม่สามารถมองเห็นหน้ากันหรือสังเกตปฏิกิริยาท่าทางกัน ได้ ทำให้ลดโอกาสในการสร้างความประทับใจหรือแสดงออกทางความรู้สึกที่จะนำมาสู่ความเข้าใจกันอย่างแท้จริง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการสื่อสารในครอบครัวที่เน้นให้สมาชิกครอบครัวได้เกิดความผูกพันและความเข้าใจกัน โดยต้องอาศัยการสื่อสารผ่านอวัยวะภาษาควบคู่ไปกับอวัยวะอื่น เช่น การสัมผัส การกอด การจับมือ การมองตา กิริยาท่าทาง การกระทำ เป็นต้น

2. Social Presence Theory

เป็นการสื่อสารที่คู่สื่อสารไม่สามารถรับรู้ได้ถึงความรู้สึกกันหรือการปรากฏตัวของคู่สนทนา ทำให้ส่งผลต่อการรับรู้ถึงการมีส่วนร่วม ความรู้สึก การควบคุม และความพึงพอใจ เช่น ความอบอุ่นใจ ความอ่อนไหว ความเป็นส่วนตัว เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้จากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา

3. Social Context Cues Theory

เป็นการสื่อสารที่คู่สื่อสารขาดตัวบ่งชี้ที่จะก่อให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมต่างๆ ซึ่งหากคู่สื่อสารไม่ได้อยู่ในสถานที่เดียวกัน ก็จะไม่ก่อให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมที่ต่อเนื่องกันไป

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Caronia (2008) ในหัวข้อเรื่อง Talk-in-Interaction and Everyday Construction of Culture: The Case of Mobile Phone Communication between Parents and Children ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวผ่านโทรศัพท์มือถือและพบว่าแม้ว่าพ่อแม่จะเกิดการสื่อสารกับลูกผ่านโทรศัพท์มือถือ แต่พ่อแม่ก็ยังคงตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เวลาอยู่กับลูก การพูดคุยกันต่อหน้าลูก และการปลอบใจอยู่ข้างๆลูก อันจะก่อให้เกิดความผูกพันทางจิตใจที่ใกล้ชิดมากกว่าการพูดคุยผ่านโทรศัพท์มือถือ

ช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชน

ผลจากการศึกษาพบว่าข้อจำกัดทางด้านความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใหม่ของพ่อแม่ (IT Literacy) ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้เทคโนโลยีใหม่ร่วมกัน และจากที่ Shedletsky and Aitken (2004 : 152-155) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีใหม่สามารถมีบทบาทต่อการสื่อสารในครอบครัวโดยก่อให้เกิดหัวข้อการสนทนา การปฏิสัมพันธ์ การเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าหากปัญหาของพ่อแม่ทางด้านความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใหม่ได้รับการแก้ไข ก็จะส่งผลให้สมาชิกครอบครัวได้เกิดการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สอดคล้องกับ Kundanis (2003 : 105-106, 108-110) ซึ่งว่าการเกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนเป็นผลมาจากความไม่เท่าทันกันในการใช้เทคโนโลยีใหม่ และ Kundanis เห็นว่าพ่อแม่ควรเข้ามามีบทบาท โดยนอกจากจะคอยควบคุมดูแลการใช้เทคโนโลยีใหม่ของเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมแล้ว พ่อแม่ควรให้ความสนใจใช้หรือเรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อให้เท่าทันเด็กและเยาวชน

จากที่ Dominick (2002 : 484, 511-514), Bryant and Thompson (2002 : 369, 376), McQuail (2005 : 41-44, 439-440), Giles (2003 : 269-272), และ กัสวาลี นิติเกษตรสุนทร และคณะ (2548 : 467-469) เห็นว่าเทคโนโลยีใหม่อาจก่อให้เกิดการแปลกแยกหรือความเป็นปัจเจกมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากบุคคลเกิดการแยกตัวออกจากกันและเกิดความเป็นอิสระในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าหากพ่อแม่ยังปล่อยให้ช่องว่างนี้เกิดมากขึ้น เด็กและเยาวชนก็จะยิ่งเกิดการแปลกแยกตัวออกจากพ่อแม่โดยจะหันไปใช้เวลาอยู่กับเทคโนโลยีใหม่ตามลำพัง

อิทธิพลของวัฒนธรรมครอบครัวต่อการใช้เทคโนโลยีใหม่

ผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าลักษณะการสื่อสารในครอบครัวระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะเป็นแบบแนวตั้งหรือแบบแนวทางสัมพันธ์ (Orientation Approach) โดยเด็กและเยาวชนจะต้องรับฟังความคิดเห็น เชื่อฟัง และทำตามพ่อแม่ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ประกอบกับ วัฒนธรรมไทยมีการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนต้องให้ความเคารพยำเกรงต่อพ่อแม่ ผู้ใหญ่ และผู้อาวุโส (Seniority)

แม้ว่าเทคโนโลยีใหม่จะมีคุณสมบัติที่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทุกที่ทุกเวลาโดยปราศจากอุปสรรคทางด้านเวลาและสถานที่ แต่ผลจากการศึกษากลับพบว่าโครงสร้างการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวจะยังคงเป็นแบบศูนย์กลาง (Centralized Interaction Network)

โดยมีผู้เป็นแม่ทำหน้าที่หลักในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว ขณะเดียวกันก็เป็นศูนย์กลางถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากสมาชิกคนหนึ่งไปยังสมาชิกอีกคนหนึ่ง ที่เหลือ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผู้เป็นแม่จะยังคงมีบทบาทหลักในการเชื่อมต่อหรือประสานความสัมพันธ์ในครอบครัว

อย่างไรก็ดี ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตก ผลจากการศึกษาก็พบว่ารูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัวปัจจุบันจะเป็นแบบกึ่งประนีประนอม (Consensual) และกึ่งปกป้อง (Protective) ดังจะเห็นได้ว่า แม้ว่าพ่อแม่จะเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เข้าถึงเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทต่างๆ เพื่อเด็กและเยาวชนจะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง แต่ขณะเดียวกันพ่อแม่ก็ยังคงให้ความเข้มงวดกับเด็กและเยาวชนในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้เหมาะสม

การยอมรับต่อบทบาทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อครอบครัว

ผลจากการศึกษาพบว่าสมาชิกครอบครัวเห็นว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นเพียงตัวเสริมหรือเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตของครอบครัว เช่น การติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูลข่าวสาร การศึกษา การทำงาน และความบันเทิง

สอดคล้องกับแนวคิดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (Domestication of Technology) Roger Silverstone และ Leslie Haddon ซึ่งในการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน ผู้ใช้หรือผู้บริโภคจะมีบทบาทหรืออำนาจหลักในการตัดสินใจ เลือกลง และปรับใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เข้ากับสังคมหรือวัฒนธรรมของตนเอง เช่น ที่บ้าน ที่ทำงาน หรือที่โรงเรียน ขณะเดียวกัน แนวคิดนี้ก็จะมองไปที่บทบาทของเทคโนโลยีต่อผู้บริโภคว่าได้ถูกสร้าง ถูกให้คุณค่า หรือก่อให้เกิดผลกระทบอย่างกับผู้บริโภคในบริบทสังคมต่างๆ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าทั้งสมาชิกครอบครัวและเทคโนโลยีสื่อใหม่ต่างเป็นตัวกำหนดหรือก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบต่างๆ

จากที่แนวคิดการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันจะเน้นมองในมิติของการบริโภค ภายหลังจากผู้บริโภคเกิดการยอมรับเทคโนโลยี สอดคล้องกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model) ที่ชี้ให้เห็นว่าบุคคลจะเกิดการยอมรับเทคโนโลยีหากบุคคลนั้นเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีเป็นเรื่องง่ายและจะนำมาสู่การเกิดประโยชน์ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าจากที่สมาชิกครอบครัวมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ สมาชิกครอบครัวเกิดการยอมรับว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นอุปกรณ์ที่ง่ายต่อการใช้และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตครอบครัว ดังเช่น การที่สมาชิกครอบครัวสามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้ทันทีทันใดด้วยการกดโทรเข้า-ออกทางโทรศัพท์มือถือ

ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

แม้ว่าช่องว่างทางความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสื่อใหม่จะก่อให้เกิดปัญหา ระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน แต่ผลจากการศึกษาก็พบว่า ช่องว่างที่เกิดขึ้นดังกล่าว ไม่ได้ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวต้องลดน้อยลงตาม ทั้งนี้ เนื่องจาก สมาชิกครอบครัวเห็นว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ได้เกิดจากแค่การพูดคุยกัน แต่เกิดจาก สมาชิกครอบครัวต้องให้การดูแลเอาใจใส่ต่อกัน ซึ่งจะนำมาสู่ความเข้าใจกัน ช่วยเหลือกัน ปรับตัว เข้าหากัน และรับฟังหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน

สอดคล้องกับ Thomas and Olson (1994) (อ้างถึงใน Galvin & Brommel, 1996 : 28-34) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารในครอบครัวเป็นกระบวนการที่สมาชิกต่างต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน ช่วยเหลือพึ่งพากัน และได้รับผลกระทบต่อกัน ทั้งนี้ เพื่อสมาชิกครอบครัวได้เกิดความผูกพันและการปรับตัวเข้าหากัน

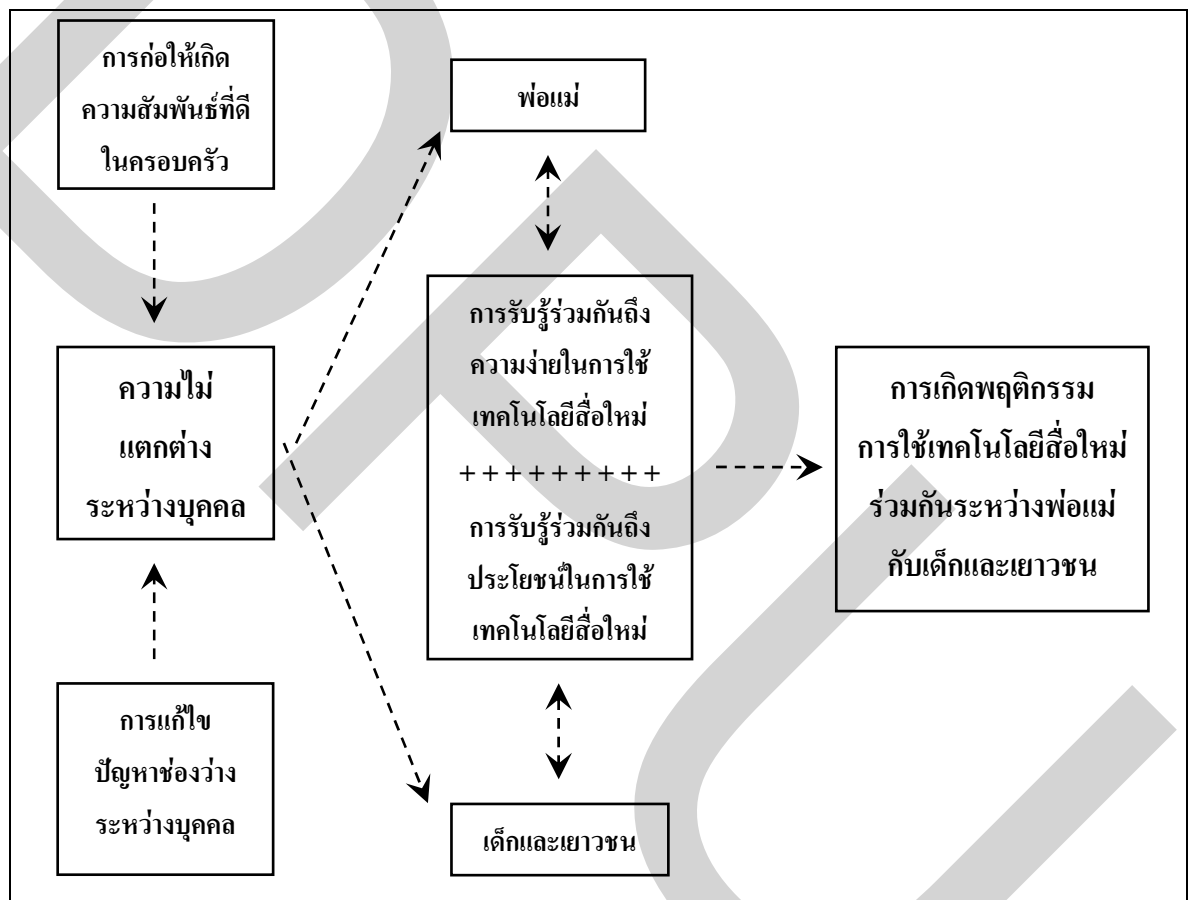
ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวจะช่วยลดช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่าง พ่อแม่กับเด็กและเยาวชน

5.3 ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้อันและการวิจัยในอนาคต ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้อัน

ผู้ศึกษาพบข้อเสนอแนะต่างๆจากการศึกษานี้ ดังนี้

ภาพที่ 5.3 แสดงความสัมพันธ์กับการแก้ไขปัญหาช่องว่างระหว่างบุคคลที่นำมาสู่การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวของพ่อแม่กับเด็กและเยาวชน

5.3.1.1 จากที่แนวคิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในชีวิตประจำวัน (Domestication of Technology) ชี้ให้เห็นถึงกระบวนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ภายในครอบครัวที่เน้นบทบาทของผู้บริโภคในการใช้เทคโนโลยีและบทบาทของเทคโนโลยีต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้บริโภค ซึ่งกระบวนการนี้จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยผู้บริโภคต้องพูดคุย ถกเถียง หรือต่อรองร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่

ของเทคโนโลยีในบริบทที่แตกต่าง และจะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภค เช่น การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีร่วมกัน การแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน เป็นต้น

จากที่ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าโดยส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนจะเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่มากกว่าพ่อแม่ ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรตระหนักถึงการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวที่นับวันจะมากยิ่งขึ้น และควรให้ความสนใจกับเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกในครอบครัวให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการยอมรับและเกิดการนำเทคโนโลยีสื่อใหม่มาปรับใช้ให้เข้ากับลักษณะครอบครัวของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.1.2 จากผลของการศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงการเกิดช่องว่างทางความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสื่อใหม่ (IT Literacy) ระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนที่นำมาสู่การเกิดความแปลกแยกในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ภายในครอบครัว ประกอบกับ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาอันครอบครัว พ.ศ. 2547-2556 ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งตั้งรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันเกิดจากการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวไทย โดยเน้นให้สมาชิกเกิดการนำเทคโนโลยีสื่อใหม่เข้ามาในครอบครัวเพื่อการเรียนรู้ การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา การสร้างระบบเพื่อการพัฒนา และการพัฒนาศักยภาพร่วมกัน เพื่อให้ครอบครัวมีชีวิตที่เป็นสุขพึ่งพาตนเองได้ มีพัฒนาการรอบด้าน และเป็นพลังสร้างสังคมที่มีคุณภาพ

ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบหรือดูแลทางด้านความมั่นคงของสถาบันครอบครัวควรเร่งแก้ไขช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยควรเร่งพัฒนาความรู้ความสามารถของพ่อแม่ทางด้านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ควบคู่ไปกับส่งเสริมให้พ่อแม่เกิดการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกันกับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและเพื่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

5.3.1.3 จากที่ความสัมพันธ์ในครอบครัวเกิดขึ้นจากสมาชิกครอบครัวต้องมีการสื่อสารกันเอาใจใส่ดูแลกัน และเรียนรู้หรือปรับตัวเข้าหากัน ขณะที่ผลจากการศึกษาค้นคว้าพบว่าพ่อแม่ไม่เกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับเด็กและเยาวชน แต่เกิดการตั้งกฎระเบียบต่างๆกับเด็กและเยาวชนในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ภายในบ้าน โดยปล่อยให้เด็กและเยาวชนใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อยู่ตามลำพังจนอาจนำมาสู่การเกิดช่องว่างและการสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับเด็กและเยาวชนที่ลดน้อยลง

ดังนั้น เพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและอย่างยั่งยืนในครอบครัว พ่อแม่ควรให้การเอาใจใส่ดูแลและพูดคุยกับเด็กและเยาวชน รวมทั้ง เรียนรู้หรือปรับตัวเข้าหาเด็กและเยาวชนในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน

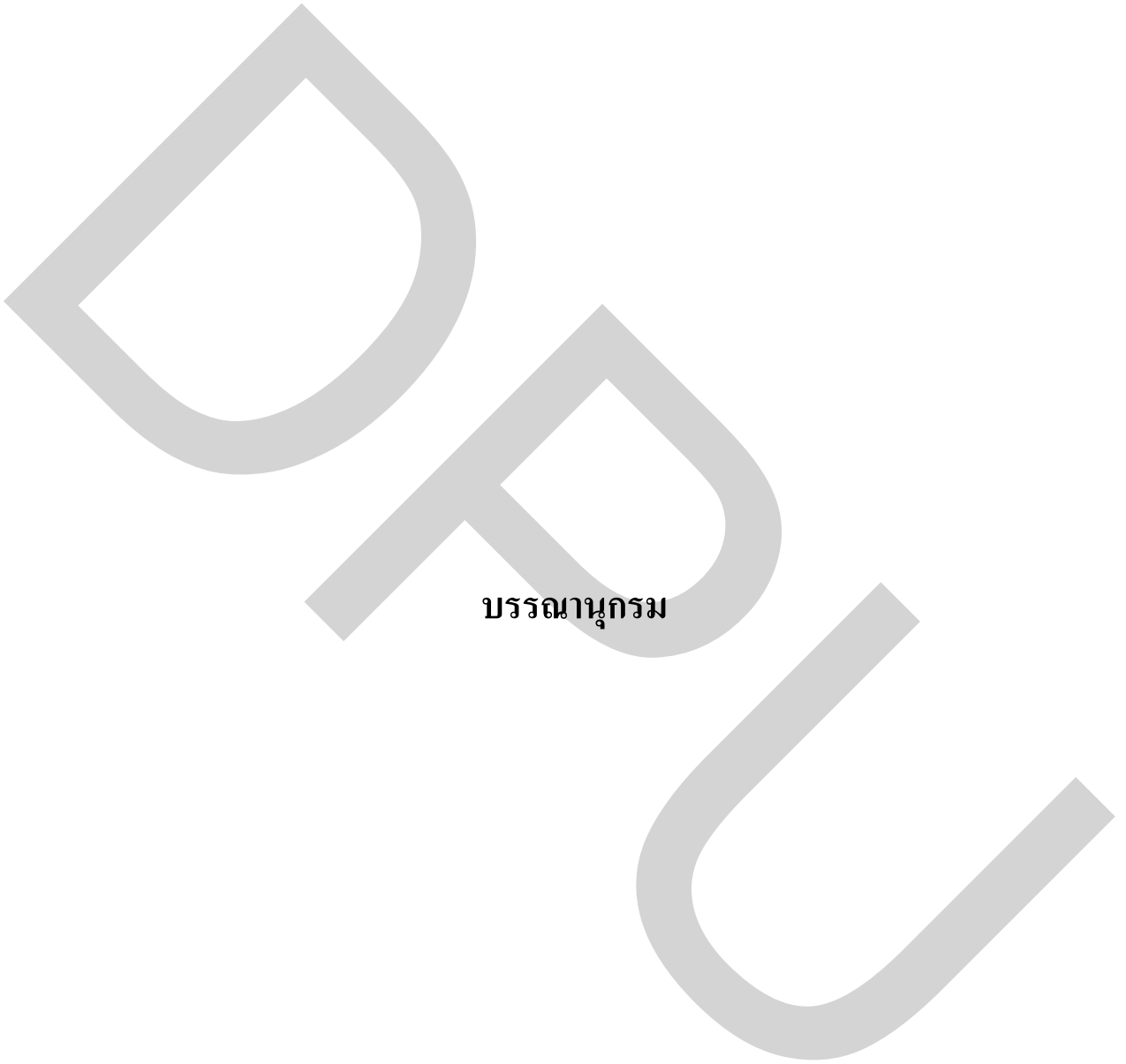
5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ดังนี้

5.3.2.1 การวิจัยในอนาคตควรทำการศึกษาเกี่ยวกับครอบครัวที่สมาชิกไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกัน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่าสมาชิกในครอบครัวเหล่านั้นมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ที่แตกต่างไปจากการศึกษาครั้งนี้หรือไม่อย่างไร

5.3.2.2 การวิจัยในอนาคตควรทำการศึกษาว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่มีบทบาทต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอย่างไร

5.3.2.3 การวิจัยในอนาคตควรคำนึงถึงการใช้วิธีแบบบอคต่อ (Snowball Sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งอาจส่งผลต่อการได้รับข้อมูลที่ไม่หลากหลาย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กาญจนา แก้วเทพ. (2543). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2544). *การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์: แนวคิดและตัวอย่างงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี: เศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

คอตเลอร์, 필ลิป และ อาร์มสตรอง, แกรี. (2003). *หลักการตลาดฉบับมาตรฐาน*. แปลจาก Principles of Marketing โดย วารุณี ดันติวงศ์วานิช และคณะ. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.

ชวรัตน์ เชิดชัย และคณะ. (2546). *เอกสารการสอนชุดวิชา พฤติกรรมการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2546). *เอกสารการสอนชุดวิชา พฤติกรรมการสื่อสาร หน่วยที่ 9-15* (ฉบับปรับปรุง). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จิตาภา สุขพล่า. (2548). *การสื่อสารระหว่างบุคคล*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ชำนาญ เขาวีรดิพงษ์ และคณะ. (2540). *เอกสารการสอนชุดวิชา การสื่อสาร หน่วยที่ 1-8* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2540). *เอกสารการสอนชุดวิชา การสื่อสาร หน่วยที่ 9-15* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ดารา ทีปะปาล. (2541). *การสื่อสารการตลาด*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

_____. (2542). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองศาสน์การพิมพ์.

ธงชัย สันติวงษ์. (2540). *พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ปรัชญา เวสารัชช และคณะ. (2537). *เอกสารการสอนชุดวิชา สื่อสารเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 1-8* (พิมพ์ครั้งที่ 7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- พงษ์ศักดิ์ สุตัมพันธ์ไพบูลย์. (2542). *ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล (2520).
- พนิดา พานิชกุล. (2548). *เทคโนโลยีสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: เคทีพี คอมพ์ แอนด์ คอนซัลท์.
- ภัสวดี นิตินิเทศสุนทร และคณะ. (2548). *ประมวลสาระชุดวิชา ปรัชญา นิเทศศาสตร์และทฤษฎี การสื่อสาร หน่วยที่ 8-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มัลลิกา คณานุรักษ์. (2547). *จิตวิทยาการสื่อสารของมนุษย์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ยุวดี กาญจนันท์ และคณะ. (2538). *เอกสารการสอนชุดวิชา ครอบคลุม และสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 1-7 (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2544). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สนธยา พลศรี. (2545). *หลักสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุชา จันทน์เอม. (2544). *จิตวิทยาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 13)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- โสภา ชูพิกุลชัย. (2529). *ความรู้เบื้องต้นทางจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาฯ.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว*. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2546). *ครอบครัว: สาระที่นำรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2539). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนา ศึกษา.
- เอี่ยม ฉายางาม และคณะ. (2544). *เอกสารการสอนชุดวิชา หลักและทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8 (พิมพ์ครั้งที่ 19)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2544). *เอกสารการสอนชุดวิชา หลักและทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 9-15 (พิมพ์ครั้งที่ 19)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บทความ

- จิตตินันท์ เฉชะคุปต์. (2547-2547, กันยายน - กุมภาพันธ์). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาเด็กและ ครอบครัว. *วารสารสำนักงาน ป.ป.ส., 20, 2*, 40-46.
- นุปลา เมฆศรีทองคำ และ อรรษา สิงห์สงบ. (2552, ตุลาคม). สภาพการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเด็ก และเยาวชนไทยตามช่วงพัฒนาการแห่งวัย. *วารสารนิเทศศาสตร์ มสธ., 1, 1*, 131-149.

วิทยานิพนธ์

ศิริวรรณ เชื้อวงศ์. (2548). การสื่อสารภายในครอบครัวผ่านโทรศัพท์มือถือ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2549, 15 พฤษภาคม). ผลงานวิจัย: พฤติกรรมชีวิตครอบครัววัยรุ่น.
สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553, จาก <http://www.ryt9.com/s/ryt9/45664>

เกาะติดเทคโนโลยี: เจาะพฤติกรรม การบริโภคสื่อออนไลน์วัยรุ่นไทย. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2552,
จาก http://www.thaitwatch.org/autopagev4/show_page.php?topic_id=72&auto_id=4&TopicPk=

โครงสร้างและสถาบันทางสังคม. สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2552, จาก
http://www.bp-smakom.org/BP_School/Social/Institute-Social.htm

ทัศนคติ. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2552, จาก <http://www.novabizz.com/NovaAce/Attitude.htm>

กัญญา ทองดี. ครอบครัวและสถาบันครอบครัว. สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2552, จาก
<http://www.human.cmu.ac.th/~hc/ebook/006103/lesson1/01.htm>

เยาวชนไทย ใครว่าไม่น่าหวัง. (2551, 24 กันยายน). สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2552, จาก

<http://www.thaihealth.or.th/node/5904>

ลักษณะครอบครัวไทย. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2551, จาก <http://www.geocities.com/mct6th/7.doc>

วัยรุ่นไทยเสพติด “มือถือ” อันดับ 2 ระบายต่อเดือน. (2552, 26 มกราคม). สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม
2552, จาก <http://www.wiseknow.com/content/view/1104/1/>

สลดพฤติกรรมเด็กไทยติด “มือถือ” งอม แฉเด็กอาชีวะดูเว็บโป๊มากที่สุด. สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม

2552, จาก <http://www.childwatchthai.com/cwnews1.asp?GID=27>

สังคมครอบครัวไทยน่าเป็นห่วง ปัญหารุมเร้าอนาคตเด็กให้เสื่อมเสีย. สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2552,

จาก <http://www.thaimental.com/modules.php?name=News&file=article&sid=1174>

สัมพันธภาพที่อบอุ่นในครอบครัว. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2552, จาก

<http://www.fm100cmu.com/blog/Family/content.php?id=68>

สำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2543, 11-17 กันยายน). โทรศัพท์

คอมพิวเตอร์. สารานุกรมประจำสัปดาห์ ฉบับที่ 35. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2554, จาก

http://www.ku.ac.th/magazine_online/telephone.html

http://www.ku.ac.th/magazine_online/telephone.html

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2547-2556. สืบค้นเมื่อ
9 กุมภาพันธ์ 2553, จาก <http://www.women-family.go.th/family/web/plan.html>
สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). สรุปผลที่สำคัญ การมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการ
สื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ. 2550. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2554, จาก
http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/ict_hh50.pdf
_____. (2551). สรุปผลที่สำคัญ สสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารใน
ครัวเรือน พ.ศ. 2551. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2552, จาก
<http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/IctHRep51.pdf>
สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง. (2551, 31 ธันวาคม). จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร แยกเป็น
กรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม
2551. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2552, จาก http://www.dopa.go.th/stat/y_stat.html

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*.
N.J.: Prentice-Hall.
- Baran, S. J. (2004). *Introduction to Mass Communication: Media Literacy and Culture* (3rd ed.).
NY: McGraw Hill.
- Baran, S. J., & Davis, D. K. (2006). *Mass Communication Theory: Foundations, Ferment, and
Future* (4th ed.). USA: Thomson Wadsworth.
- Beebe, S. A., Beebe S. J., & Redmond, M. V. (2005). *Interpersonal Communication: Relating to
Others* (4th ed.). United States: Pearson Education.
- Berker, T., Hartmann, M., Punie, Y., & Ward, K. (2006). "Introduction." In T. Berker, M.
Hartmann, Y. Punie, & K. J. Ward (Eds.). *Domestication of Media and Technology*
(pp. 2-4). England: Open University Press.
- Bryant, J., & Thompson, S. (2002). *Fundamentals of Media Effects*. NY: Mc-Graw Hill.

- Clark, J., Hall, S., Jefferson, T., & Roberts, B. (2002). Subcultures, Cultures and Class: A theoretical overview." In S. Hall & T. Jefferson (Eds). *Resistance through Rituals* (pp. 18-52). London: Routledge.
- DeVito, J. A. (2003). *Human Communication: The Basic Course* (9th ed.). USA: Pearson Education.
- _____. (2004). *The Interpersonal Communication Book* (10th ed.). Pearson Education.
- Dominick, J. R. (2002). *The Dynamics of Mass Communication: Media in the Digital Age* (7th ed.). NY: McGraw-Hill.
- Fornas, J., & Bolin, G. (Eds.). (1995). *Youth Culture in Late Modernity*. London: SAGE.
- Galvin, K. M., & Brommel, B. J. (1996). *Family Communication: Cohesion and Change* (4th ed.). United States: HarperCollins College.
- Giles, D. (2003). *Media Psychology*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Green, L. (2002). *Communication, Technology, and Society*. London: SAGE.
- Kundanis, R. M. (2003). *Children, Teens, Families, and Mass Media: the Millennial Generation*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Ling, R. (2004). *The Mobile Connection: The Cell Phone's Impact on Society*. CA: Morgan Kavfmann.
- Lister, M., Dovey, J., Giddings, S., Grant, I., & Kelly, K. (2003). *New Media: A Critical Introduction*. New York: Routledge.
- Livingstone, S. (2002). *Young People and New Media*. London: SAGE.
- Marshall, P. D. (2004). *New Media Cultures*. London: Arnold.
- McQuail, D. (2005). *McQuail's Mass Communication Theory* (5th ed.). London: SAGE.
- Murdock, G., & McCron, R. (2002). Consciousness of Class and Consciousness of Generation. In S. Hall & T. Jefferson (Eds). *Resistance through Rituals* (pp. 199-200). London: Routledge.
- Pavlik, J. V. (1996). *New Media Technology: Cultural and Commercial Perspectives*. Mass.: Allyn & Bacon.
- Pearson, J. C., Nelson, P. E., Titsworth, S., & Harter, L. (2003). *Human Communication*. NY: McGraw-Hill.
- Segrin, C., & Flora, J. (2005). *Family Communication*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

- Severin, W. J., & Tankard, J. W., Jr. (2001). *Communication Theories: Origins, Methods, and Uses in the Mass Media* (5th ed.). Addison Wesley Longman.
- Shedletsky, L. J., & Aitken, J. E. (2004). *Human Communication on the Internet*. USA: Pearson Education.
- Silverstone, R. (1994). *Television and Everyday Life*. London & New York: Routledge.
- Silverstone, R., Hirsch, E., & Morley, D. (1994). Information and Communication Technologies and the Moral Economy of the Household. In R. Silverstone & E. Hirsch (Eds.). *Consuming Technologies: Media and Information in Domestic Spaces* (pp. 15-31). London: Routledge.
- Singer, D. G., & Singer, J. L. (2001). *Handbook of Children and the Media*. USA: SAGE.
- Thurlow, C., Lengel, L., & Tomic, A. (2005). *Computer Mediated Communication: Social Interaction and the Internet*. London: SAGE.
- Trenholm, S., & Jensen, A. (1996). *Interpersonal Communication* (3rd ed.). USA: Wadsworth.
- Wood, A. F., & Smith, M. J. (2001). *Online Communication: Linking Technology, Identity, & Culture*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

ARTICLES

- Cummings, J. N., & Kraut, R. (2002). Domesticating Computers and the Internet. *The Information Society*, 18, 221-231.
- Devitt, K., & Roker, D. (2008). The role of mobile phones in family communication. *Children & Society*, 1-14.
- Habib, L., & Cornford, T. (2002). Computers in the home: domestication and gender. *Information Technology & People*, 15, 2, 159-174.
- Lee, S., & Chae, Y. (2007). Children's Internet Use in a Family Context: Influence on Family Relationships and Parental Mediation. *CyberPsychology & Behavior*, 10, 5, 640-644.
- Lemish, D., & Cohen, A. A. (2005). On the Gendered Nature of Mobile Phone Culture in Israel. *Sex Roles, April*, 52, 7/8, 511-521.

- Lim, S. S., & Soon, C. (2010). The influence of social and cultural factors on mothers' domestication of household ICTs – Experiences of Chinese and Korean women. *Telematics and Informatics*, 27, 205-216.
- Ling, R. (2000). We will be reached: The use of mobile telephony among Norwegian youth. *Information & People*, 13, 2, 102-120.
- Liu, I., Chen, M. C., Sun, Y. S., Wible, D., & Kuo, C. (2010). Extending the TAM Model to Explore the Factors that Affect Intention to Use an Online Learning Community. *Computers & Education*, 54, 600-610.
- Lu, J., Yu, C., Liu, C., & Yao, J. E. (2003). Technology Acceptance Model for Wireless Internet. *Internet Research: Electronic Networking Applications and Policy*, 13, 3, 206-222.
- Palen, L., & Hughes, A. (2007). When home base is not a place: parents' use of mobile telephones. *Pers Ubiquit Comput*, 11, 339-348.
- Palen, L., Salzman, M., & Youngs, E. (2001). Discovery and Integration of Mobile Communications in Everyday Life. *Personal and Ubiquitous Computing*, 5, 109-122.
- Teo, T.S.H., & Pok, S. H. (2003). Adoption of WAP-enabled Mobile Phones among Internet Users. *Omega*, 31, 483-498.
- Venkatesh, A. (2008). Digital Home Technologies and Transformation of Households. *Inf Syst Front*, 10, 391-395.
- Vincent, J. (2006). Emotional Attachment and Mobile Phones. *Knowledge, Technology, & Policy, Spring*, 19, 1, 39-44.
- Weatherall, A., & Ramsay, A. (2006). New Communication technologies and family life. *Blue Skies Report No. 5/06*.
- Wellman, B., Smith, A., Wells, A., & Kennedy, T. (2008). Networked Families. *Pew Internet & American Life Project*. USA: Washington D.C.
- Yang, K. C. C. (2005). Exploring Factors Affecting the Adoption of Mobile Commerce in Singapore. *Telematics and Informatics*, 22, 257-277.

DISSERTATION

Cormier, M. (2007). *Acquisition, modalities of usage, and Domestication of Mobile Phones in the Cultural Context of Haiti: The Case of High School Students* (A Master Degree in Communication). Ottawa: University of Ottawa.

PROCEEDINGS

Caronia, L. (2008). Talk-in-interaction and everyday construction of culture: the case of mobile phone communication between parents and children. *Proceeding of an International Communication Association*. Canada: Montreal.

Kwon, H. S. (2000). A Test of the Technology Acceptance Model: The Case of Cellular Telephone Adoption. *Proceedings of the 33rd Hawaii International Conference on System Sciences*. Hawaii.

Lee, Y. S., Smith-Jackson, T. L., & Kwon G. H. (2009). Domestication of Technology Theory: Conceptual Framework of User Experience. *Proceeding of a CHI 2009*. USA: Boston.

Ling, R. (2001). The diffusion of mobile technology among Norwegian teens: A report from after the revolution. *Proceeding of an ICUST 2001*. France: Paris.

ด
ร
ค
น
ว
ก

ภาคผนวก

9. คุณช่วยแก้ไขปัญหาของสมาชิกในครอบครัวอย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

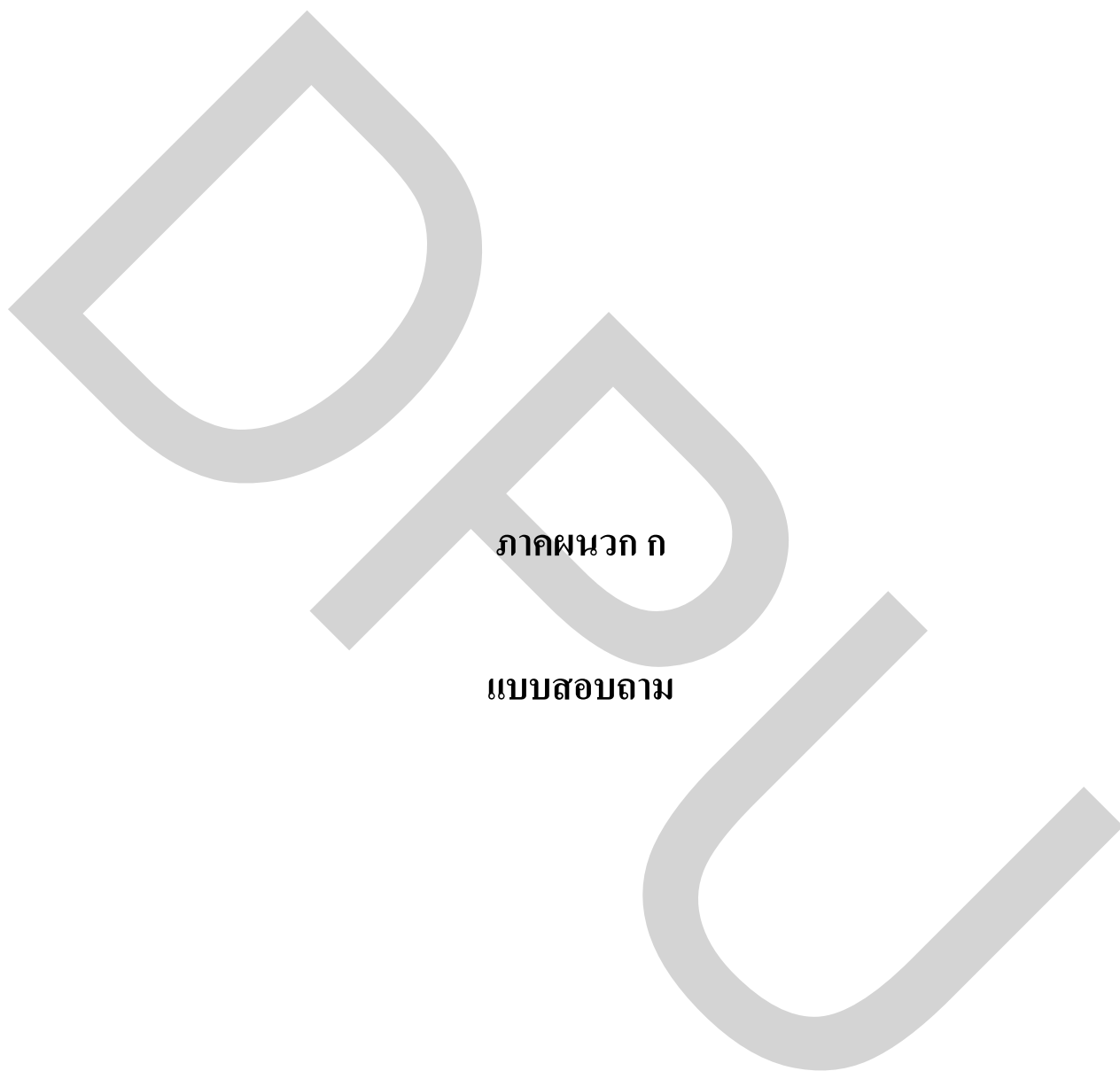
- (1) ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้สื่อใหม่ (2) บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานสื่อใหม่
- (3) เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้ากัน (4) ใช้สื่อใหม่กับสมาชิกเท่าที่จำเป็น
- (5) ใช้สื่อใหม่กับสมาชิกให้มากยิ่งขึ้น (6) ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหา
- (7) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

ส่วนที่ 4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลทางด้านการสื่อสารในครอบครัวคุณอะไรบ้าง
ดังต่อไปนี้ และมากน้อยเพียงใด

ผลกระทบ	ส่งผล				ไม่ส่งผล 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่กลายเป็นช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตากัน					
2. การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่ไม่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา					
3. การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่ช่วยลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัว					
4. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกเกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น					
5. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกมีการพูดคุยกันมากยิ่งขึ้น					
6. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น					
7. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกมีอิสระในการสื่อสารหรือแสดงออกมากยิ่งขึ้น					
8. ผลกระทบอื่นๆ (โปรดระบุ) _____					

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร

คำอธิบาย: การวิจัยในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับคุณวุฒิบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เพื่อศึกษาถึงการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณที่ท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถาม และจะนำข้อมูลที่ได้นี้มาใช้ในการศึกษาเท่านั้น

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- ส่วนที่ 2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- ส่วนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- ส่วนที่ 4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

คำสำคัญ:

1. เทคโนโลยีสื่อใหม่ หมายถึง สื่อที่มีความเป็นดิจิทัลและใช้งานร่วมกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ โดยส่งผลกระทบต่อความสามารถในการประมวลผลได้อย่างรวดเร็วและออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น ตัวเลข ข้อความ รูปภาพ เสียง เป็นต้น และการศึกษาในครั้งนี้ เทคโนโลยีสื่อใหม่จะหมายถึงสื่อประเภทต่างๆซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์คอมพิวเตอร์
2. การสื่อสารในครอบครัว หมายถึง การพูดคุยหรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว
3. การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ หมายถึง การพูดคุยหรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวที่เกิดขึ้นผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทต่างๆ ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์คอมพิวเตอร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. อายุ (1) ต่ำกว่า 31 ปี (2) 31-40 ปี (3) 41-50 ปี
 (4) 51-60 ปี (5) 60 ปีขึ้นไป
2. อาชีพ (1) บุคลากรรัฐ (2) บุคลากรรัฐวิสาหกิจ
 (3) บุคลากรเอกชน (4) ค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว
 (5) รับจ้างทั่วไป (6) ไม่ได้ประกอบอาชีพ
 (7) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
3. รายได้หรือเงินค่าใช้จ่ายต่อเดือน
 (1) ต่ำกว่า 10,001 บาท (2) 10,001 – 15,000 บาท (3) 15,001 – 20,000 บาท
 (4) 20,001 – 25,000 บาท (5) 25,001 – 30,000 บาท (6) 30,001 บาทขึ้นไป
4. ระดับการศึกษา
 (1) ต่ำกว่าปริญญาตรี (2) ปริญญาตรี (3) ปริญญาตรีขึ้นไป
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมตัวคุณด้วย)
 (1) 1-3 คน (2) 4-6 คน (3) 7 คนขึ้นไป
6. คุณมีลูกชาย _____ คน ไม่มี
7. คุณมีลูกสาว _____ คน ไม่มี
8. ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่มีอยู่ในครัวเรือน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 (1) โทรศัพท์มือถือ (2) คอมพิวเตอร์พีซี (PC)
 (3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook)
 (4) คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA, Palm, Pocket PC)
 (5) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA Phone, Palm Phone)
 (6) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
9. จำนวนของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่มีอยู่ในครัวเรือน
 (1) ประมาณ 1-3 เครื่อง (2) ประมาณ 4-6 เครื่อง
 (3) ประมาณ 7 เครื่องขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับความคิดของคุณเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่

ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวของคุณ

ปัจจัย	คะแนน			
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ความต้องการทางกายภาพ				
1. สมาชิกครอบครัวสามารถติดต่อพูดคุยกันได้ตลอดเวลา				
2. เพื่อเป็นช่องทางในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว				
3. ช่วยในการทำงานหรือการเรียน				
4. ช่วยในการค้นหาข้อมูลข่าวสาร				
5. ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง				
ความต้องการทางจิตใจ				
6. เพื่อความสัมพันธ์ในครอบครัว				
7. เพื่อความปลอดภัยหรืออุ่นใจ				
8. เพื่อความผ่อนคลาย				
9. เพื่อความเป็นอิสระ				
10. เพื่อคลายความเหงา				
คุณสมบัติของสื่อใหม่				
11. ความสะดวกพกพา				
12. มีราคาถูก				
13. สามารถรับ-ส่งอีเมลได้				
14. สามารถเล่นอินเทอร์เน็ตได้				
15. สามารถพูดคุยออนไลน์ได้				
16. สามารถรับ-ส่งข้อความ รูปภาพ เสียงได้				
17. สามารถบันทึกข้อความ รูปภาพ เสียงได้				
18. ให้ความบันเทิง เช่น ฟังเพลง ฟังวิทยุ ดูทีวี				
อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม				
19. แสดงถึงความทันสมัย				
20. แสดงถึงความมีฐานะ				
21. เพื่อการยอมรับจากสังคม				

ส่วนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

3.1 การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. ในชีวิตประจำวัน คุณใช้วิธีการสื่อสารกับครอบครัวอย่างไรหากวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของคุณมีดังนี้

วัตถุประสงค์	วิธีการสื่อสาร		
	แบบมองเห็นหน้ากัน	แบบผ่านสื่อใหม่	ทั้งสองแบบ
1. พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน			
2. พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ			
3. พูดคุยเรื่องที่คุณทำผิดพลาด			
4. นัดหมายในเรื่องต่างๆ			
5. แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ			
6. รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ			
7. ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น			
8. ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น			
9. แสดงความรักหรือความห่วงใย			
10. ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ			
11. ความใกล้ชิดสนิทสนม			
12. ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว			
13. คลายความเหงา			
14. หาความบันเทิง			
15. ความเป็นอิสระ			

2. คุณใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทใดบ้างกับครอบครัว (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) โทรศัพท์มือถือ (2) คอมพิวเตอร์พีซี (PC)
- (3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook)
- (4) คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA, Palm, Pocket PC)
- (5) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA Phone, Palm Phone)
- (6) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

3. คุณใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวโดยเฉลี่ยวันละประมาณกี่ครั้ง
 (1) 1-3 ครั้ง (2) 4-6 ครั้ง (3) 7-9 ครั้ง (4) 10 ครั้งขึ้นไป
4. คุณใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวในช่วงเวลาใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 (1) เมื่ออยู่ที่ทำงาน (2) เมื่ออยู่ที่บ้าน
 (3) ช่วงวันหยุด (4) ตลอดทั้งวัน
5. คุณใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวคนใดมากที่สุด
 (1) ภรรยา (2) ลูกชาย (3) ลูกสาว

3.2 การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. คุณมีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวอย่างน้อยเพียงใดหากวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของคุณมีดังนี้

วัตถุประสงค์	ระดับการใช้สื่อใหม่	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
		4	3	2	1
1. พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน					
2. พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ					
3. พูดคุยเรื่องที่คุณทำผิดพลาด					
4. นัดหมายเรื่องต่างๆ					
5. แฉงข้อมูลข่าวสารต่างๆ					
6. รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ					
7. ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น					
8. ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น					
9. แสดงความรักหรือความห่วงใย					
10. ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ					
11. ความใกล้ชิดสนิทสนม					
12. ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว					
13. คลายความเหงา					
14. หาความบันเทิง					
15. ความเป็นอิสระ					

2. คุณมีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวด้วยวิธีการใดบ้าง และมากน้อยเพียงใด

วิธีการสื่อสาร	มีการใช้				ไม่มี การใช้ 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. การพูดคุยกันผ่านสื่อโดยตรง					
2. การสนทนาทางออนไลน์					
3. การสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น His					
4. การรับ-ส่งอีเมลล์					
5. การรับ-ส่งข้อความสั้น SMS					
6. การรับ-ส่งมัลติมีเดีย MMS					
7. การท่องอินเทอร์เน็ตด้วยกัน					
8. การค้นหาข้อมูลข่าวสารด้วยกัน					
9. การฟังเพลงหรือฟังวิทยุด้วยกัน					
10. การดูทีวีหรือดูหนังด้วยกัน					

3.3 กฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. คุณเห็นด้วยหรือไม่กับกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวดังต่อไปนี้

กฎระเบียบแบบแผน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. พ่อแม่ต้องคอยกำกับ ควบคุม ดูแลการใช้สื่อใหม่ของลูกให้เหมาะสม		
2. พ่อแม่ต้องจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้สื่อใหม่ของลูก		
3. สมาชิกครอบครัวต้องเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน		
4. สมาชิกครอบครัวต้องให้คำแนะนำการใช้สื่อใหม่ต่อกัน		
5. กฎระเบียบอื่นๆ (โปรดระบุ) _____		

2. ในครอบครัวคุณมีกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ดังต่อไปนี้หรือไม่

กฎระเบียบแบบแผน	มี	ไม่มี
1. พ่อแม่คอยกำกับ ควบคุม ดูแลการใช้สื่อใหม่ของลูกให้เหมาะสม		
2. พ่อแม่จำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้สื่อใหม่ของลูก		
3. สมาชิกครอบครัวมีการเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน		
4. สมาชิกครอบครัวมีการให้คำแนะนำการใช้สื่อใหม่ต่อกัน		
5. กฎระเบียบอื่นๆ (โปรดระบุ) _____		

3.4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่และการแก้ไข

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

- คุณประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่หรือไม่
 - (1) ประสบ
 - (2) ไม่ประสบ (ข้ามไปตอบข้อ 5.)
- เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทใดที่คุณประสบปัญหา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - (1) โทรศัพท์มือถือ
 - (2) คอมพิวเตอร์พีซี (PC)
 - (3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook)
 - (4) คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA, Palm, Pocket PC)
 - (5) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA Phone, Palm Phone)
 - (6) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
- ปัญหาที่คุณประสบในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่มีอะไรบ้างดังต่อไปนี้ และมากน้อยเพียงใด

ปัญหา	ระดับของปัญหา				ไม่ประสบ ปัญหา 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. คุณไม่ชอบสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
2. คุณใช้สื่อใหม่ไม่เป็น					
3. คุณไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
4. คุณหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
5. คุณไม่กล้าแสดงออกผ่านสื่อใหม่					
6. คุณรู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
7. คุณรู้สึกขัดเงินในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
8. ปัญหาอื่นๆ (โปรดระบุ) _____					

4. สมาชิกในครอบครัวช่วยแก้ไขปัญหาคืออย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (1) ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้สื่อใหม่ (2) บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานสื่อใหม่
- (3) เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้ากัน (4) ใช้สื่อใหม่กับคุณเท่าที่จำเป็น
- (5) ใช้สื่อใหม่กับคุณมากยิ่งขึ้น (6) ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาคือ
- (7) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

5. สมาชิกในครอบครัวคุณประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่หรือไม่
- (1) ประสบ (2) ไม่ประสบ (ข้ามไปตอบส่วนที่ 4)
6. สมาชิกในครอบครัวคุณคนใดที่ประสบปัญหา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (1) ภรรยา (2) ลูกชาย (3) ลูกสาว
7. เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทใดที่สมาชิกในครอบครัวคุณประสบปัญหา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (1) โทรศัพท์มือถือ (2) คอมพิวเตอร์พีซี (PC)
- (3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook)
- (4) คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA, Palm, Pocket PC)
- (5) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA Phone, Palm Phone)
- (6) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
8. ปัญหาที่สมาชิกในครอบครัวคุณประสบในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่มีอะไรบ้าง
ดังต่อไปนี้ และมากน้อยเพียงใด

ปัญหา	ระดับของปัญหา				ไม่ประสบ ปัญหา 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. สมาชิกไม่ชอบสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
2. สมาชิกใช้สื่อใหม่ไม่เป็น					
3. สมาชิกไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
4. สมาชิกหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
5. สมาชิกไม่กล้าแสดงออกผ่านสื่อใหม่					
6. สมาชิกรู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
7. สมาชิกรู้สึกขัดใจในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
8. ปัญหาอื่นๆ (โปรดระบุ) _____					

9. คุณช่วยแก้ไขปัญหาของสมาชิกในครอบครัวอย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้สื่อใหม่ (2) บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานสื่อใหม่
- (3) เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้ากัน (4) ใช้สื่อใหม่กับสมาชิกเท่าที่จำเป็น
- (5) ใช้สื่อใหม่กับสมาชิกให้มากยิ่งขึ้น (6) ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหา
- (7) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

ส่วนที่ 4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลทางด้านการสื่อสารในครอบครัวคุณอะไรบ้างดังต่อไปนี้ และมากน้อยเพียงใด

ผลกระทบ	ส่งผล				ไม่ส่งผล 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่กลายเป็นช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตากัน					
2. การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่ไม่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา					
3. การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่ช่วยลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัว					
4. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกเกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น					
5. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกมีการพูดคุยกันมากยิ่งขึ้น					
6. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น					
7. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกมีอิสระในการสื่อสารหรือแสดงออกมากยิ่งขึ้น					
8. ผลกระทบอื่นๆ (โปรดระบุ)					

2. การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลทางด้านครอบครัวคุณอะไรบ้างดังต่อไปนี้ และ
 มากน้อยเพียงใด

ผลกระทบ	ส่งผล				ไม่ส่งผล 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. สมาชิกเกิดการใช้สื่อใหม่ด้วยกันอย่างมีความสุข					
2. สมาชิกเกิดการใช้สื่อใหม่ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์					
3. สมาชิกเกิดการเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน					
4. สมาชิกเกิดการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน					
5. สมาชิกเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น					
6. สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น					
7. เกิดการดูแลความปลอดภัยในครอบครัวมากยิ่งขึ้น					
8. การดำเนินชีวิตครอบครัวเกิดความสะดวกสบาย มากยิ่งขึ้น					
9. ผลกระทบอื่นๆ (โปรดระบุ)					

แบบสอบถาม

เรื่อง เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร

คำอธิบาย: การวิจัยในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับคุณวุฒิบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เพื่อศึกษาถึงการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณที่ท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถาม และจะนำข้อมูลที่ได้นี้มาใช้ในการศึกษาเท่านั้น

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- ส่วนที่ 2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- ส่วนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- ส่วนที่ 4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

คำสำคัญ:

1. **เทคโนโลยีสื่อใหม่** หมายถึง สื่อที่มีความเป็นดิจิทัลและใช้งานร่วมกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ โดยส่งผลต่อความสามารถในการประมวลผลได้อย่างรวดเร็วและออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น ตัวเลข ข้อความ รูปภาพ เสียง เป็นต้น และการศึกษาในครั้งนี้ เทคโนโลยีสื่อใหม่จะหมายถึงสื่อประเภทต่างๆซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์คอมพิวเตอร์
2. **การสื่อสารในครอบครัว** หมายถึง การพูดคุยหรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว
3. **การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่** หมายถึง การพูดคุยหรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวที่เกิดขึ้นผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทต่างๆ ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์คอมพิวเตอร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. อายุ (1) ต่ำกว่า 31 ปี (2) 31-40 ปี (3) 41-50 ปี
 (4) 51-60 ปี (5) 60 ปีขึ้นไป
2. อาชีพ (1) บุคลากรรัฐ (2) บุคลากรรัฐวิสาหกิจ
 (3) บุคลากรเอกชน (4) ค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว
 (5) รับจ้างทั่วไป (6) ไม่ได้ประกอบอาชีพ
 (7) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
3. รายได้หรือเงินค่าใช้จ่ายต่อเดือน
 (1) ต่ำกว่า 10,001 บาท (2) 10,001 – 15,000 บาท (3) 15,001 – 20,000 บาท
 (4) 20,001 – 25,000 บาท (5) 25,001 – 30,000 บาท (6) 30,001 บาทขึ้นไป
4. ระดับการศึกษา
 (1) ต่ำกว่าปริญญาตรี (2) ปริญญาตรี (3) ปริญญาตรีขึ้นไป
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมตัวคุณด้วย)
 (1) 1-3 คน (2) 4-6 คน (3) 7 คนขึ้นไป
6. คุณมีลูกชาย _____ คน ไม่มี
7. คุณมีลูกสาว _____ คน ไม่มี
8. ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่มีอยู่ในครัวเรือน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 (1) โทรศัพท์มือถือ (2) คอมพิวเตอร์พีซี (PC)
 (3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook)
 (4) คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA, Palm, Pocket PC)
 (5) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA Phone, Palm Phone)
 (6) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
9. จำนวนของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่มีอยู่ในครัวเรือน
 (1) ประมาณ 1-3 เครื่อง (2) ประมาณ 4-6 เครื่อง
 (3) ประมาณ 7 เครื่องขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับความคิดของคุณเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่

ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวของคุณ

ปัจจัย	คะแนน			
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ความต้องการทางกายภาพ				
1. สมาชิกครอบครัวสามารถติดต่อพูดคุยกันได้ตลอดเวลา				
2. เพื่อเป็นช่องทางในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว				
3. ช่วยในการทำงานหรือการเรียน				
4. ช่วยในการค้นหาข้อมูลข่าวสาร				
5. ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง				
ความต้องการทางจิตใจ				
6. เพื่อความสัมพันธ์ในครอบครัว				
7. เพื่อความปลอดภัยหรืออุ่นใจ				
8. เพื่อความผ่อนคลาย				
9. เพื่อความเป็นอิสระ				
10. เพื่อคลายความเหงา				
คุณสมบัติของสื่อใหม่				
11. ความสะดวกพกพา				
12. มีราคาถูก				
13. สามารถรับ-ส่งอีเมลได้				
14. สามารถเล่นอินเทอร์เน็ตได้				
15. สามารถพูดคุยออนไลน์ได้				
16. สามารถรับ-ส่งข้อความ รูปภาพ เสียงได้				
17. สามารถบันทึกข้อความ รูปภาพ เสียงได้				
18. ให้ความบันเทิง เช่น ฟังเพลง ฟังวิทยุ ดูทีวี				
อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม				
19. แสดงถึงความทันสมัย				
20. แสดงถึงความมีฐานะ				
21. เพื่อการยอมรับจากสังคม				

ส่วนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

3.1 การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. ในชีวิตประจำวัน คุณใช้วิธีการสื่อสารกับครอบครัวอย่างไรหากวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของคุณมีดังนี้

วัตถุประสงค์	วิธีการสื่อสาร		
	แบบมองเห็นหน้ากัน	แบบผ่านสื่อใหม่	ทั้งสองแบบ
1. พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน			
2. พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ			
3. พูดคุยเรื่องที่คุณทำผิดพลาด			
4. นัดหมายในเรื่องต่างๆ			
5. แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ			
6. รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ			
7. ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น			
8. ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น			
9. แสดงความรักหรือความห่วงใย			
10. ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ			
11. ความใกล้ชิดสนิทสนม			
12. ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว			
13. คลายความเหงา			
14. หาความบันเทิง			
15. ความเป็นอิสระ			

2. คุณใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทใดบ้างกับครอบครัว (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) โทรศัพท์มือถือ (2) คอมพิวเตอร์พีซี (PC)
- (3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook)
- (4) คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA, Palm, Pocket PC)
- (5) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA Phone, Palm Phone)
- (6) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

3. คุณใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวโดยเฉลี่ยวันละประมาณกี่ครั้ง
 (1) 1-3 ครั้ง (2) 4-6 ครั้ง (3) 7-9 ครั้ง (4) 10 ครั้งขึ้นไป
4. คุณใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวในช่วงเวลาใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 (1) เมื่ออยู่ที่ทำงาน (2) เมื่ออยู่ที่บ้าน
 (3) ช่วงวันหยุด (4) ตลอดทั้งวัน
5. คุณใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวคนใดมากที่สุด
 (1) สามี (2) ลูกชาย (3) ลูกสาว

3.2 การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. คุณมีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวอย่างน้อยเพียงใดหากวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของคุณมีดังนี้

วัตถุประสงค์	ระดับการใช้สื่อใหม่			
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน				
2. พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ				
3. พูดคุยเรื่องที่คุณทำผิดพลาด				
4. นัดหมายเรื่องต่างๆ				
5. แจกข้อมูลข่าวสารต่างๆ				
6. รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ				
7. ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น				
8. ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น				
9. แสดงความรักหรือความห่วงใย				
10. ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ				
11. ความใกล้ชิดสนิทสนม				
12. ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว				
13. คลายความเหงา				
14. หาความบันเทิง				
15. ความเป็นอิสระ				

2. คุณมีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวด้วยวิธีการใดบ้าง และมากน้อยเพียงใด

วิธีการสื่อสาร	มีการใช้				ไม่มี การใช้ 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. การพูดคุยกันผ่านสื่อโดยตรง					
2. การสนทนาทางออนไลน์					
3. การสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น His					
4. การรับ-ส่งอีเมลล์					
5. การรับ-ส่งข้อความสั้น SMS					
6. การรับ-ส่งมัลติมีเดีย MMS					
7. การท่องอินเทอร์เน็ตด้วยกัน					
8. การค้นหาข้อมูลข่าวสารด้วยกัน					
9. การฟังเพลงหรือฟังวิทยุด้วยกัน					
10. การดูทีวีหรือดูหนังด้วยกัน					

3.3 กฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. คุณเห็นด้วยหรือไม่กับกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวดังต่อไปนี้

กฎระเบียบแบบแผน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. พ่อแม่ต้องคอยกำกับ ควบคุม ดูแลการใช้สื่อใหม่ของลูกให้เหมาะสม		
2. พ่อแม่ต้องจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้สื่อใหม่ของลูก		
3. สมาชิกครอบครัวต้องเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน		
4. สมาชิกครอบครัวต้องให้คำแนะนำการใช้สื่อใหม่ต่อกัน		
5. กฎระเบียบอื่นๆ (โปรดระบุ) _____		

2. ในครอบครัวคุณมีกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ดังต่อไปนี้หรือไม่

กฎระเบียบแบบแผน	มี	ไม่มี
1. พ่อแม่คอยกำกับ ควบคุม ดูแลการใช้สื่อใหม่ของลูกให้เหมาะสม		
2. พ่อแม่จำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้สื่อใหม่ของลูก		
3. สมาชิกครอบครัวมีการเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน		
4. สมาชิกครอบครัวมีการให้คำแนะนำการใช้สื่อใหม่ต่อกัน		
5. กฎระเบียบอื่นๆ (โปรดระบุ) _____		

3.4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่และการแก้ไข

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

- คุณประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่หรือไม่
 - (1) ประสบ (2) ไม่ประสบ (ข้ามไปตอบข้อ 5.)
- เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทใดที่คุณประสบปัญหา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - (1) โทรศัพท์มือถือ (2) คอมพิวเตอร์พีซี (PC)
 - (3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook)
 - (4) คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA, Palm, Pocket PC)
 - (5) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA Phone, Palm Phone)
 - (6) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
- ปัญหาที่คุณประสบในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่มีอะไรบ้างดังต่อไปนี้ และมากน้อยเพียงใด

ปัญหา	ระดับของปัญหา				ไม่ประสบ ปัญหา 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. คุณไม่ชอบสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
2. คุณใช้สื่อใหม่ไม่เป็น					
3. คุณไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
4. คุณหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
5. คุณไม่กล้าแสดงออกผ่านสื่อใหม่					
6. คุณรู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
7. คุณรู้สึกขัดใจในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
8. ปัญหาอื่นๆ (โปรดระบุ) _____					

4. สมาชิกในครอบครัวช่วยแก้ไขปัญหาคืออย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (1) ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้สื่อใหม่ (2) บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานสื่อใหม่
- (3) เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้ากัน (4) ใช้สื่อใหม่กับคุณเท่าที่จำเป็น
- (5) ใช้สื่อใหม่กับคุณมากยิ่งขึ้น (6) ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาคือ
- (7) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

5. สมาชิกในครอบครัวคุณประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่หรือไม่
- (1) ประสบ (2) ไม่ประสบ (ข้ามไปตอบส่วนที่ 4)
6. สมาชิกในครอบครัวคุณคนใดที่ประสบปัญหา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (1) สามีย (2) ลูกชาย (3) ลูกสาว
7. เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทใดที่สมาชิกในครอบครัวคุณประสบปัญหา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (1) โทรศัพท์มือถือ (2) คอมพิวเตอร์พีซี (PC)
- (3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook)
- (4) คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA, Palm, Pocket PC)
- (5) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA Phone, Palm Phone)
- (6) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
8. ปัญหาที่สมาชิกในครอบครัวคุณประสบในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่มีอะไรบ้าง
ดังต่อไปนี้ และมากน้อยเพียงใด

ปัญหา	ระดับของปัญหา				ไม่ประสบ ปัญหา 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. สมาชิกไม่ชอบสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
2. สมาชิกใช้สื่อใหม่ไม่เป็น					
3. สมาชิกไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
4. สมาชิกหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
5. สมาชิกไม่กล้าแสดงออกผ่านสื่อใหม่					
6. สมาชิกรู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
7. สมาชิกรู้สึกขัดเงินในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
8. ปัญหาอื่นๆ (โปรดระบุ) _____					

2. การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลทางด้านครอบครัวคุณอะไรบ้างดังต่อไปนี้ และ
 มากน้อยเพียงใด

ผลกระทบ	ส่งผล				ไม่ส่งผล 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. สมาชิกเกิดการใช้สื่อใหม่ด้วยกันอย่างมีความสุข					
2. สมาชิกเกิดการใช้สื่อใหม่ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์					
3. สมาชิกเกิดการเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน					
4. สมาชิกเกิดการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน					
5. สมาชิกเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น					
6. สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น					
7. เกิดการดูแลความปลอดภัยในครอบครัวมากยิ่งขึ้น					
8. การดำเนินชีวิตครอบครัวเกิดความสะดวกสบาย มากยิ่งขึ้น					
9. ผลกระทบอื่นๆ (โปรดระบุ)					

แบบสอบถาม

เรื่อง เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร

คำอธิบาย: การวิจัยในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับคุณวุฒิบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เพื่อศึกษาถึงการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณที่ท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถาม และจะนำข้อมูลที่ได้นี้มาใช้ในการศึกษาเท่านั้น

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- ส่วนที่ 2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- ส่วนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว
- ส่วนที่ 4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

คำสำคัญ:

1. เทคโนโลยีสื่อใหม่ หมายถึง สื่อที่มีความเป็นดิจิทัลและใช้งานร่วมกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ โดยส่งผลต่อความสามารถในการประมวลผลได้อย่างรวดเร็วและออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น ตัวเลข ข้อความ รูปภาพ เสียง เป็นต้น และการศึกษาในครั้งนี้ เทคโนโลยีสื่อใหม่จะหมายถึงสื่อประเภทต่างๆซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์คอมพิวเตอร์
2. การสื่อสารในครอบครัว หมายถึง การพูดคุยหรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว
3. การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ หมายถึง การพูดคุยหรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวที่เกิดขึ้นผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทต่างๆ ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์คอมพิวเตอร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีี่ใหม่ในครอบครัว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. เพศ (1) ชาย (2) หญิง
2. อายุ
 (1) 11-12 ปี (2) 13-14 ปี (3) 15-16 ปี (4) 17-18 ปี
3. ระดับการศึกษา
 (1) มัธยมศึกษาตอนต้น (2) มัธยมศึกษาตอนปลาย
 (3) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (4) ไม่ได้ศึกษา
4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมตัวคุณด้วย)
 (1) 1-3 คน (2) 4-6 คน (3) 7 คนขึ้นไป
5. คุณมีพี่ชาย น้องชาย _____ คน ไม่มี
6. คุณมีพี่สาว น้องสาว _____ คน ไม่มี
7. ประเภทของเทคโนโลยีี่ใหม่ที่มีอยู่ในครัวเรือน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 (1) โทรศัพท์มือถือ (2) คอมพิวเตอร์พีซี (PC)
 (3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook)
 (4) คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA, Palm, Pocket PC)
 (5) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA Phone, Palm Phone)
 (6) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
8. จำนวนของเทคโนโลยีี่ใหม่ที่มีอยู่ในครัวเรือน
 (1) ประมาณ 1-3 เครื่อง (2) ประมาณ 4-6 เครื่อง
 (3) ประมาณ 7 เครื่องขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับความคิดของคุณเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่

ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวของคุณ

ปัจจัย	คะแนน			
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ความต้องการทางกายภาพ				
1. สมาชิกครอบครัวสามารถติดต่อพูดคุยกันได้ตลอดเวลา				
2. เพื่อเป็นช่องทางในการควบคุมดูแลสมาชิกครอบครัว				
3. ช่วยในการทำงานหรือการเรียน				
4. ช่วยในการค้นหาข้อมูลข่าวสาร				
5. ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง				
ความต้องการทางจิตใจ				
6. เพื่อความสัมพันธ์ในครอบครัว				
7. เพื่อความปลอดภัยหรืออุ่นใจ				
8. เพื่อความผ่อนคลาย				
9. เพื่อความเป็นอิสระ				
10. เพื่อคลายความเหงา				
คุณสมบัติของสื่อใหม่				
11. ความสะดวกพกพา				
12. มีราคาถูก				
13. สามารถรับ-ส่งอีเมลได้				
14. สามารถเล่นอินเทอร์เน็ตได้				
15. สามารถพูดคุยออนไลน์ได้				
16. สามารถรับ-ส่งข้อความ รูปภาพ เสียงได้				
17. สามารถบันทึกข้อความ รูปภาพ เสียงได้				
18. ให้ความบันเทิง เช่น ฟังเพลง ฟังวิทยุ ดูทีวี				
อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม				
19. แสดงถึงความทันสมัย				
20. แสดงถึงความมีฐานะ				
21. เพื่อการยอมรับจากสังคม				

ส่วนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

3.1 การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. ในชีวิตประจำวัน คุณใช้วิธีการสื่อสารกับครอบครัวอย่างไรหากวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของคุณมีดังนี้

วัตถุประสงค์	วิธีการสื่อสาร		
	แบบมองเห็นหน้ากัน	แบบผ่านสื่อใหม่	ทั้งสองแบบ
1. พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน			
2. พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ			
3. พูดคุยเรื่องที่คุณทำผิดพลาด			
4. นัดหมายในเรื่องต่างๆ			
5. แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ			
6. รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ			
7. ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น			
8. ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น			
9. แสดงความรักหรือความห่วงใย			
10. ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ			
11. ความใกล้ชิดสนิทสนม			
12. ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว			
13. คลายความเหงา			
14. หาความบันเทิง			
15. ความเป็นอิสระ			

2. คุณใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทใดบ้างกับครอบครัว (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) โทรศัพท์มือถือ
 (2) คอมพิวเตอร์พีซี (PC)
 (3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook)
 (4) คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA, Palm, Pocket PC)
 (5) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA Phone, Palm Phone)
 (6) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

3. คุณใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวโดยเฉลี่ยวันละประมาณกี่ครั้ง
 (1) 1-3 ครั้ง (2) 4-6 ครั้ง (3) 7-9 ครั้ง (4) 10 ครั้งขึ้นไป
4. คุณใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวในช่วงเวลาใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 (1) เมื่ออยู่ที่ทำงาน (2) เมื่ออยู่ที่บ้าน
 (3) ช่วงวันหยุด (4) ตลอดทั้งวัน
5. คุณใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่กับสมาชิกครอบครัวคนใดมากที่สุด
 (1) พ่อ (2) แม่ (3) พี่ชาย
 (4) พี่สาว (5) น้องชาย (6) น้องสาว

3.2 การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. คุณมีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวอย่างน้อยเพียงใดหากวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของคุณมีดังนี้

วัตถุประสงค์	ระดับการใช้สื่อใหม่			
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. พูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน				
2. พูดคุยเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นความลับ				
3. พูดคุยเรื่องที่คุณทำผิดพลาด				
4. นัดหมายเรื่องต่างๆ				
5. แจกแจงข้อมูลข่าวสารต่างๆ				
6. รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ				
7. ขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น				
8. ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น				
9. แสดงความรักหรือความห่วงใย				
10. ความรู้สึกปลอดภัยหรืออุ่นใจ				
11. ความใกล้ชิดสนิทสนม				
12. ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว				
13. คลายความเหงา				
14. หาความบันเทิง				
15. ความเป็นอิสระ				

2. คุณมีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวด้วยวิธีการใดบ้าง และมากน้อยเพียงใด

วิธีการสื่อสาร	มีการใช้				ไม่มี การใช้ 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. การพูดคุยกันผ่านสื่อโดยตรง					
2. การสนทนาทางออนไลน์					
3. การสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น His					
4. การรับ-ส่งอีเมลล์					
5. การรับ-ส่งข้อความสั้น SMS					
6. การรับ-ส่งมัลติมีเดีย MMS					
7. การท่องอินเทอร์เน็ตด้วยกัน					
8. การค้นหาข้อมูลข่าวสารด้วยกัน					
9. การฟังเพลงหรือฟังวิทยุด้วยกัน					
10. การดูทีวีหรือดูหนังด้วยกัน					

3.3 กฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. คุณเห็นด้วยหรือไม่กับกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวดังต่อไปนี้

กฎระเบียบแบบแผน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. พ่อแม่ต้องคอยกำกับ ควบคุม ดูแลการใช้สื่อใหม่ของลูกให้เหมาะสม		
2. พ่อแม่ต้องจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้สื่อใหม่ของลูก		
3. สมาชิกครอบครัวต้องเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน		
4. สมาชิกครอบครัวต้องให้คำแนะนำการใช้สื่อใหม่ต่อกัน		
5. กฎระเบียบอื่นๆ (โปรดระบุ) _____		

2. ในครอบครัวคุณมีกฎระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ดังต่อไปนี้หรือไม่

กฎระเบียบแบบแผน	มี	ไม่มี
1. พ่อแม่คอยกำกับ ควบคุม ดูแลการใช้สื่อใหม่ของลูกให้เหมาะสม		
2. พ่อแม่จำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้สื่อใหม่ของลูก		
3. สมาชิกครอบครัวมีการเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน		
4. สมาชิกครอบครัวมีการให้คำแนะนำการใช้สื่อใหม่ต่อกัน		
5. กฎระเบียบอื่นๆ (โปรดระบุ) _____		

3.4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่และการแก้ไข

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

- คุณประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่หรือไม่
 - (1) ประสบ
 - (2) ไม่ประสบ (ข้ามไปตอบข้อ 5.)
- เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทใดที่คุณประสบปัญหา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - (1) โทรศัพท์มือถือ
 - (2) คอมพิวเตอร์พีซี (PC)
 - (3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook)
 - (4) คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA, Palm, Pocket PC)
 - (5) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA Phone, Palm Phone)
 - (6) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

3. ปัญหาที่คุณประสบในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่มีอะไรบ้างดังต่อไปนี้ และมากน้อยเพียงใด

ปัญหา	ระดับของปัญหา				ไม่ประสบ ปัญหา 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. คุณไม่ชอบสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
2. คุณใช้สื่อใหม่ไม่เป็น					
3. คุณไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
4. คุณหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
5. คุณไม่กล้าแสดงออกผ่านสื่อใหม่					
6. คุณรู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
7. คุณรู้สึกขัดเงินในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
8. ปัญหาอื่นๆ (โปรดระบุ) _____					

4. สมาชิกในครอบครัวช่วยแก้ไขปัญหาคืออย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (1) ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้สื่อใหม่ (2) บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานสื่อใหม่
- (3) เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้ากัน (4) ใช้สื่อใหม่กับคุณเท่าที่จำเป็น
- (5) ใช้สื่อใหม่กับคุณมากยิ่งขึ้น (6) ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาคือ
- (7) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

5. สมาชิกในครอบครัวคุณประสบปัญหาในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่หรือไม่
- (1) ประสบ (2) ไม่ประสบ (ข้ามไปตอบส่วนที่ 4)
6. สมาชิกในครอบครัวคุณคนใดที่ประสบปัญหา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (1) พ่อ (2) แม่ (3) พี่ชาย
- (4) พี่สาว (5) น้องชาย (6) น้องสาว
7. เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทใดที่สมาชิกในครอบครัวคุณประสบปัญหา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (1) โทรศัพท์มือถือ (2) คอมพิวเตอร์พีซี (PC)
- (3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook)
- (4) คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA, Palm, Pocket PC)
- (5) โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ขนาดฝ่ามือแบบพกพา (เช่น PDA Phone, Palm Phone)
- (6) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
8. ปัญหาที่สมาชิกในครอบครัวคุณประสบในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่มีอะไรบ้างดังต่อไปนี้ และมากน้อยเพียงใด

ปัญหา	ระดับของปัญหา				ไม่ประสบ ปัญหา 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. สมาชิกไม่ชอบสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
2. สมาชิกใช้สื่อใหม่ไม่เป็น					
3. สมาชิกไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
4. สมาชิกหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
5. สมาชิกไม่กล้าแสดงออกผ่านสื่อใหม่					
6. สมาชิกรู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
7. สมาชิกรู้สึกขัดใจในการสื่อสารผ่านสื่อใหม่					
8. ปัญหาอื่นๆ (โปรดระบุ) _____					

9. คุณช่วยแก้ไขปัญหาของสมาชิกในครอบครัวอย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้สื่อใหม่ (2) บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานสื่อใหม่
- (3) เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้ากัน (4) ใช้สื่อใหม่กับสมาชิกเท่าที่จำเป็น
- (5) ใช้สื่อใหม่กับสมาชิกให้มากยิ่งขึ้น (6) ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหา
- (7) อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

ส่วนที่ 4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับคุณมากที่สุด

1. การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลทางด้านการสื่อสารในครอบครัวคุณอะไรบ้างดังต่อไปนี้ และมากน้อยเพียงใด

ผลกระทบ	ส่งผล				ไม่ส่งผล 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่กลายเป็นช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตากัน					
2. การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่ไม่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา					
3. การสื่อสารในครอบครัวผ่านสื่อใหม่ช่วยลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัว					
4. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกเกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น					
5. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกมีการพูดคุยกันมากยิ่งขึ้น					
6. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น					
7. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกมีอิสระในการสื่อสารหรือแสดงออกมากยิ่งขึ้น					
8. ผลกระทบอื่นๆ (โปรดระบุ)					

2. การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลทางด้านครอบครัวคุณอะไรบ้างดังต่อไปนี้ และ
 มากน้อยเพียงใด

ผลกระทบ	ส่งผล				ไม่ส่งผล 0
	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. สมาชิกเกิดการใช้สื่อใหม่ด้วยกันอย่างมีความสุข					
2. สมาชิกเกิดการใช้สื่อใหม่ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์					
3. สมาชิกเกิดการเรียนรู้การใช้สื่อใหม่ร่วมกัน					
4. สมาชิกเกิดการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน					
5. สมาชิกเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น					
6. สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น					
7. เกิดการดูแลความปลอดภัยในครอบครัวมากยิ่งขึ้น					
8. การดำเนินชีวิตครอบครัวเกิดความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น					
9. ผลกระทบอื่นๆ (โปรดระบุ)					

ภาคผนวก ข

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและการเปิดรับเทคโนโลยีสื่อใหม่

1. ข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว
2. ประเภทและจำนวนของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่มีอยู่ในครัวเรือน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

3. ใครเป็นผู้ตัดสินใจนำเทคโนโลยีสื่อใหม่เข้ามาในบ้าน
4. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวคุณ ดังนี้
 - 1) ความต้องการทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการดำเนินชีวิต
 - 2) ความต้องการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึก
 - 3) คุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่
 - 4) อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม

ส่วนที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัว

การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

5. การสื่อสารในครอบครัวคุณเป็นอย่างไร
6. การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวคุณเป็นอย่างไรดังนี้
 - 1) ประเภทของเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่ใช้
 - 2) สมาชิกครอบครัวที่ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่
 - 3) ความบ่อยครั้งในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่
 - 4) ช่วงเวลาที่ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

7. มีวัตถุประสงค์อะไรบ้างในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ดังนี้
 - 1) เพื่อก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว เช่น การพูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิต

ประจำวัน การนัดหมาย การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการขอหรือให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ความคิดเห็น

- 2) เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หรือการใช้สอยเรื่องส่วนตัว เช่น คลายความเหงา และ

ความบันเทิง

8. วิธีการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ได้แก่ การพูดคุยโดยตรง การสนทนาทางออนไลน์ การรับ-ส่งอีเมล การรับ-ส่งข้อความสั้น (SMS) การรับ-ส่งมัลติมีเดีย (MMS) การท่องอินเทอร์เน็ต การค้นหาข้อมูลข่าวสาร และการฟังเพลง วิทยุ การดูทีวี หนึ่ง

1) การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ของคุณกับเพื่อนหรือกับผู้อื่นเป็นอย่างไร แตกต่างจากครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

9. ฤดูระเบียบแบบแผนการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่

1) คุณคิดเห็นอย่างไรกับฤดูระเบียบแบบแผนต่างๆ ดังนี้

- (1) การควบคุมดูแลการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้เหมาะสม
- (2) การจำกัดเวลาหรือขอบเขตการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่
- (3) การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน
- (4) การให้คำแนะนำการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ต่อกัน

2) ครอบครัวคุณมีฤดูระเบียบแบบแผนดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

3) เทคโนโลยีสื่อใหม่มีบทบาทต่อครอบครัวคุณในการปลูกฝังเกี่ยวกับศีลธรรม ค่านิยม หรืออุดมการณ์ อย่างไร

10. ปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่และการแก้ไข

1) คุณประสบปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่กับครอบครัวหรือไม่

2) ปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้างที่คุณประสบ ดังนี้

- (1) ไม่ชอบสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่
- (2) ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่เป็น
- (3) ไม่คุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่
- (4) หลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่
- (5) ไม่กล้าแสดงออกผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่
- (6) รู้สึกถึงช่องว่างในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่
- (7) รู้สึกขัดเงินในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

3) สมาชิกในครอบครัวช่วยแก้ไขปัญหาคือของคุณอย่างไร ดังนี้

- (1) ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่
- (2) บอกหรืออธิบายวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อใหม่
- (3) เปลี่ยนวิธีการสื่อสารมาเป็นแบบเห็นหน้าค่าตา
- (4) ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่เท่าที่จำเป็น

(5) ใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ให้มากยิ่งขึ้น

(6) ไม่มีการแก้ไขปัญหา

4) สมาชิกคนใดในครอบครัวคุณที่ประสบปัญหาหรืออุปสรรคในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

5) ปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้างที่สมาชิกในครอบครัวคุณประสบ

6) คุณช่วยแก้ไขปัญหาของสมาชิกในครอบครัวอย่างไร

ส่วนที่ 4 ผลของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่

11. เทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลทางด้านการสื่อสารในครอบครัวคุณอย่างไร ดังนี้

1) การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่เป็นช่องทางรองจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา

2) การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา

3) การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างสมาชิก

ครอบครัว

4) การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวเกิดความเข้าใจกัน

มากยิ่งขึ้น

5) การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีการพูดคุยกันมากขึ้น

6) การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวกล้าแสดงออก

มากยิ่งขึ้น

7) การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีอิสระในการสื่อสารหรือแสดงออกมากยิ่งขึ้น

12. เทคโนโลยีสื่อใหม่ส่งผลทางด้านครอบครัวคุณอย่างไร ดังนี้

1) สมาชิกครอบครัวเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยกันอย่างมีความสุข

2) สมาชิกครอบครัวเกิดการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์

3) สมาชิกครอบครัวเกิดการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ร่วมกัน

4) สมาชิกครอบครัวเกิดการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน

5) สมาชิกครอบครัวเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น

6) สมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

7) สมาชิกครอบครัวเกิดการดูแลความปลอดภัยในครอบครัวมากยิ่งขึ้น

8) การดำเนินชีวิตของครอบครัวมีความสุขสบายมากยิ่งขึ้น

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล

ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการบริหารอุตสาหกรรม

การท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2536

พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาและ

การสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

พ.ศ. 2542

อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา